

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΕΜΜ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

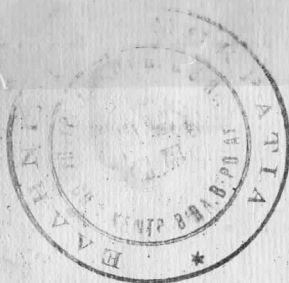

Το χωριό της Βεροίας
της Επαρχίας Πέλλης, Βόρειος

ΤΟ ΣΕΒΑΣΜΑ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ 1960

Δ Ω Ρ Ε Α

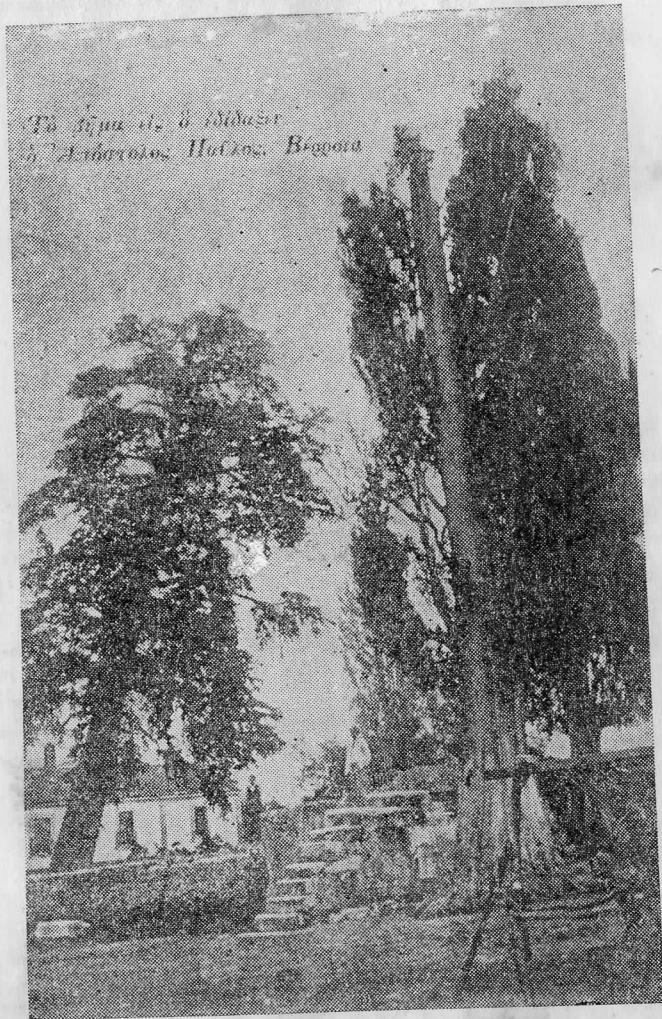
Εμμανουήλ Α Χριστοδούλου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ - ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Αριθμός παραγωγής	<u>31449</u>
Ημερομηνία παραγωγής	<u>10-4-95</u>
Ποσό σε ευρώ	<u>938.21 ΤΙΣΒ</u>

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΕΜΜ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

*Το σπίτι με το δέντρο
ή Αποθήκη Παλιών Βίβλων*

ΤΟ ΣΕΒΑΣΜΑ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

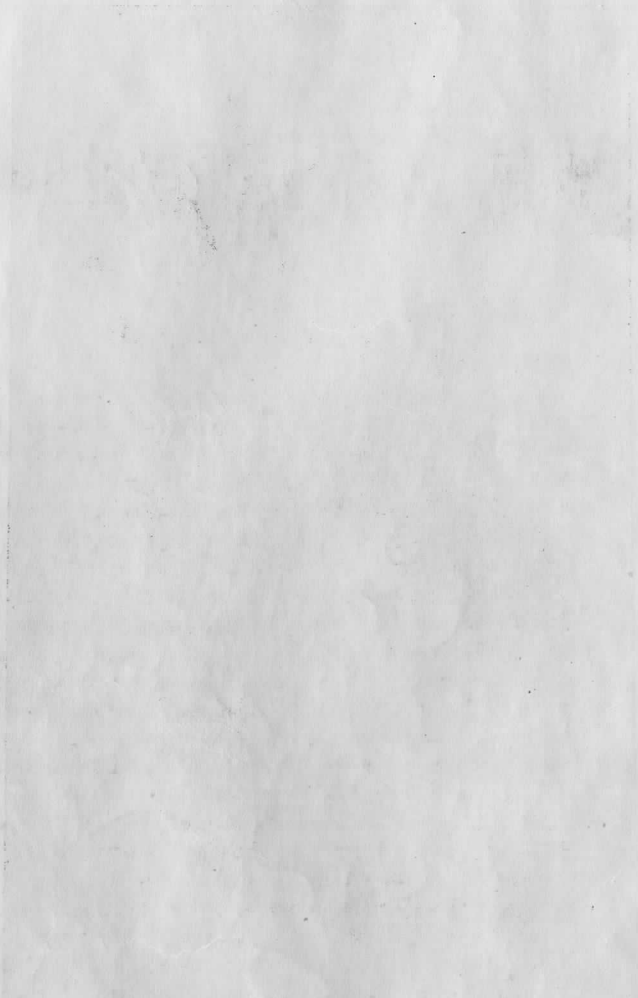
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ 1960

0140023932

EMMI ARISTOYAYAN

BY THE BOARD OF DIRECTORS

WESTERN THE BROTHERS

MARCH 1900

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Ἡ παλιὰ Βέργια. Ἱστορικά, Ἀρχαιολογικά καὶ Βυζαντινὰ Μνημεῖα. Τὸ Βῆμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ἐπιγραφαὶ καὶ πολύτιμα Ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου εὐρήματα. Μακεδόνες, Ρωμαῖοι καὶ Βυζαντινοί, Βασιλεῖς καὶ Αὐτοκράτορες. Ἡ κατάληψις τῆς Βεροίας ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ὁ Χατζηκατβίας καὶ ἡ Βασίλισσα Βεργίνα. Πεντακοσίων ἐτῶν μαρτυρικὴ σκλαβιά. Ὁ αἰμοβόρος Λουμπούτ Πασσᾶς. Ἐξανδραποδισμὸς γυναικοπαίδων καὶ πυρπόλησις δέκα πέντε χωρίων. Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1821. Ὁ Στρατάρχης Καρατάσιος. Ἡ μάχη τῆς Παναγίας Δουβρᾶς. Ἡ Καρατάσηνα, ἡ Ζαφειράκηνα καὶ ἡ Γάτσηνα. Τὸ Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον. Ἐπιφανεῖς ἄνδρες Βεριοεῖς καὶ Εὐεργέται. Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μητροφάνης. Ὁ μάρτυς Καλλιμάχος. Ὁ σοφώτατος Κωτούνιος καὶ τὸ Ἑλληνομουσεῖον τῆς Παδούης. Ὁ λόγιος Βικέλλας. Ὁ Μέγας Εὐεργέτης Ῥακτιβάν. Ὁ Πολιοῦχος καὶ ἡ Ἁγία Ἱερουσαλὴμ. Πνευματικὴ καὶ Καλλιτεχνικὴ κίνησις ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Ἡ δρᾶσις τῶν Σωματείων. Τὰ σχολεῖα μας καὶ τὸ Μελέτειον. Ἐορταὶ καὶ Πανηγύρεις. Ἡ Πυρκαϊὰ τῆς Βεροίας καὶ τοῦ Πολιούχου. Ἡ κλεφτουργιὰ καὶ ἡ ἀλλαξοπιστία ἱερέως. Τὸ Καρναβάλι καὶ τὰ Ῥογκάτσια. Χωρία καὶ προϊόντα. Παραγωγὴ, Ἐργοστάσια καὶ Τουρισμὸς. Βεργιώτικα ἥθη καὶ ἔθιμα. Ἐκκλησίαι καὶ Μοναστήρια. Ποιμενάρχαι ἀπὸ τοῦ 50 μέχρι σήμερον. Τὸ Λαογραφικὸν Συγκρότημα. Τὸ Φεστιβάλ Παραγωγῆς. Ποικίλα ἀνέκδοτα καὶ Τραγούδια Βεργιώτικα κ.λ.π. κ.λ.π.

Ὅλα ἐν ἐκτάσει καὶ λεπτομερεῖα περιγραφόμενα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Α. ΧΡΗΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΙΑ ΤΗΣ ΒΕΡΟΛΙΑΣ

Πάν γνήσιον αντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως

Emmanuel

Προσφορὰ
τῆς Διεπιστολῆς Κοινοῦ Κρατισμοῦ Βερολίνου
καὶ μνημεῖον τοῦ συγγραφέως Αἰσίου μὲν

Βερολίνον 25/12/94

Emmanuel
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Α. ΧΡΗΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Ἡ σεμνοτάτη τῆς Μακεδονίας Μητρόπολις, ἡ δις Νεωκόρος Βέροια. Ἡ πόλις τῶν ἐξοχῶν, ἡ πόλις τῶν 72 Ἐκκλησιῶν. Ἡ τῶν εὐγενῶν Βεροσιέων καὶ τῶν εὐσχημόνων γυναικῶν, κατὰ τὸν Παῦλον, πατρίς. Ἡ γενέτειρα τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μητροφάνου Κριτοπούλου καὶ τοῦ ἀμφιβίου Στρατάρχου τοῦ 1821 Τάσου Καρατάσου. Ὅστις σὲ μιὰ περιφανῆ ἐξοδὸν τοῦ ἀπὸ τὸ Μοναστήρι τῆς «Παναγίας Δουβράς», ἔπου σήμερον ἡ Παιδόπολις «Καλὴ Παναγιᾶ», ἐξωλόθρευσεν 1500 «νιζάμι-ἀσκέριδες» τοῦ Λουμπούτ Πασσᾶ, αὐτὸς ἀπωλέσας 4 παλληκάργια μόνον, ἀπὸ τὰ 240 ποὺ εἶχεν. Ἡ μάνα τῶν Ρακτιθαναίων τοῦ Δημητρίου, τοῦ μεγάλου εὐεργέτου τῶν σχολείων τῆς καὶ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ Μακεδονίας καὶ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας.- Ἡ γεννήσασα τὸν σοφώτατον ἄνδρα, ἰσότημον μὲ τὸν Σταγειρίτην Ἀριστοτέλην, Ἰωάννην Κωτούνιον εἰς τὰ Πανεπιστήμια τοῦ ὀποίου in Padova d Italia, ἑκατοντάδες ἑλληνοπαίδων δωρεὰν ἐσπούδασαν. Ἡ μητέρα τοῦ λογογράφου καὶ Προέδρου τοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων, Δημητρίου Βικέλλα, τοῦ ὀποίου τὸ σπίτι ἀκέραιον μέχρι πέρυσι ἐσώζετο εἰς τὴν πόλιν μας. Μὲ τὰς γραφικὰς στοὰς τῶν ἀνώγειων, τὸ ἐξαίρετον τῆς ὑποδοχῆς δωμάτιον, τὴν ὄροφὴν ἐπιχρυσωμένον καὶ τοὺς τοίχους διακεκοσμημένους. Καὶ τὴν μεγαλοπρεπεῖ ἄδελφωπορταν» μὲ τὰ 1950 πλατυκέφαλα καρφιά, τὰ ὅποια χάριν ἀσφαλείας, λόγῳ τῆς τουρκικῆς σκλαβιάς ἔφερε, μέχρι σήμερον σωζόμενα.

Ἡ ἀρχαιοτάτη καὶ ἱστορικὴ Βέροια. Ἡ περικαλλὴς καὶ δροσίουστος νύμφη τοῦ Βερμίου. Μὲ τίς ὠμορφιὰς καὶ χάρες ποὺ περίσσιες τῇ ἐδώρησεν ὁ Πλάστης. Μὲ τὰ πλούσια καταπράσινα βουνά τῆς καὶ τὴν εὐφορωτάτην πεδιάδα τῆς Ἠμαθίας μέχρι Θεσσαλονίκης ἐξικνουμένην. Μὲ τὰ γάργαρα καὶ κρυστάλλινα νερά τῆς. Μὲ τοὺς μεγαλοπρεπεῖς καὶ ὀρητικοὺς καταράκτας τῆς. Μὲ τὰ αὐστηρά τῆς ἦθη καὶ ἔθιμα, εὐτυχῶς ἐν πολλοῖς ὑπὸ

τῶν παλαιότερων εἰσέτι διατηρούμενα. Μὲ τὰ Βυζαντινὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα τῆς. Μὲ τὸ ὑπαίθριον Μουσεῖον, τῶν πολυτίμων εὐρημάτων τῆδε κακεῖσε κατεσπαρμένων. Μὲ τὰ στενὰ καὶ ἐλικοειδῆ «σοκάκια» τῆς. Μὲ τὰ ἀρχοντικὰ μὲ «σιαχνισιά» καὶ διπλοπαράθυρα σπίτια τῆς. Μὲ τὸ Βῆμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τὸ πολύτιμον τῶν αἰῶνων σέβασμα. Ἡ πόλις τοῦ Ἀντωνίου τοῦ Νέου τοῦ καὶ Πολιούχου τῆς.

Ὁ προμαχὼν τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος. Ἡ τόσον ὑπὸ τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ Κράτους ἀγνοηθεῖσα, καίτοι μέγα τουριστικὸν ἐνδιαφέρον παρουσιάζουσα. Ἡ πόλις μὲ τὰ πολλὰ τσιφλίκια, ποὺ οἱ κατακτιηταὶ ἀγάδες, ἐπὶ αἰῶνας τὰ κατεῖχον, καταπιέζοντες τοὺς δυστυχεῖς «γιαρατζήδες». Ἡ πανώρηα Βέροια μὲ τὰ περιπαθῆ Βεργιώτικα τραγούδια καὶ τοὺς γραφικωτάτους χορούς. Τὸν (Συρτὸ) καὶ τὸν (Συγκαθιστό). Μὲ τὰ πανηγύρια τῆς Ἀγίας Σολωμονῆς καὶ τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου. Μὲ τὰ φαρδύα τῆς κάστρα καὶ τὴν θρυλικὴν Βασιλίσσαν Βεργίαν. Ἡ πόλις μὲ τὴν ὀργιάζουσαν φύσιν. Καὶ τὸ κατ' ἐξοχὴν μαγευτικὸν φθινόπωρον. Ἡ πόλις μὲ τὰς φυσικὰς καλλονάς, ποὺ σπανίως τόσον ἐγγὺς καὶ ὠραῖαι ἀλλαγῶν ἀπαντῶνται. Ἡ πόλις μὲ τὸ Λαογραφικὸν Συγκρότημα καὶ τὸ περίφημον «Φεστιβάλ Παραγωγῆς» πρὸ διετίας ὑπὸ τοῦ Τουριστικοῦ Ὀμίλου καθιερωθέν. Ἡ πόλις ποὺ ἐπὶ 476 χρόνια ἔμεινεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν βαρβάρων Τούρκων, ὑποστάσα τὰ πάνδεινα. Ἡ πόλις ποὺ μὲ τὸ πικρὸ παράπονον ἀπὸ μακροῦ διερωτᾶται. Πῶς δὲν εὐρέθη μέχρι σήμερον κάποιος νὰ γράψῃ τὴν Ἱστορίαν τῆς.

Τὸ δικαιολογημένον τοῦτο παράπονον τῆς γενετήρας μας ἐκτιμῶντες βαθύτατα, προβαίνομεν εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ παρόντος, ἀπλῶς καὶ μόνον εἰς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ μέχρι σήμερον κενοῦ καὶ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν συμπατριωτῶν μας ἀποβλέποντες.

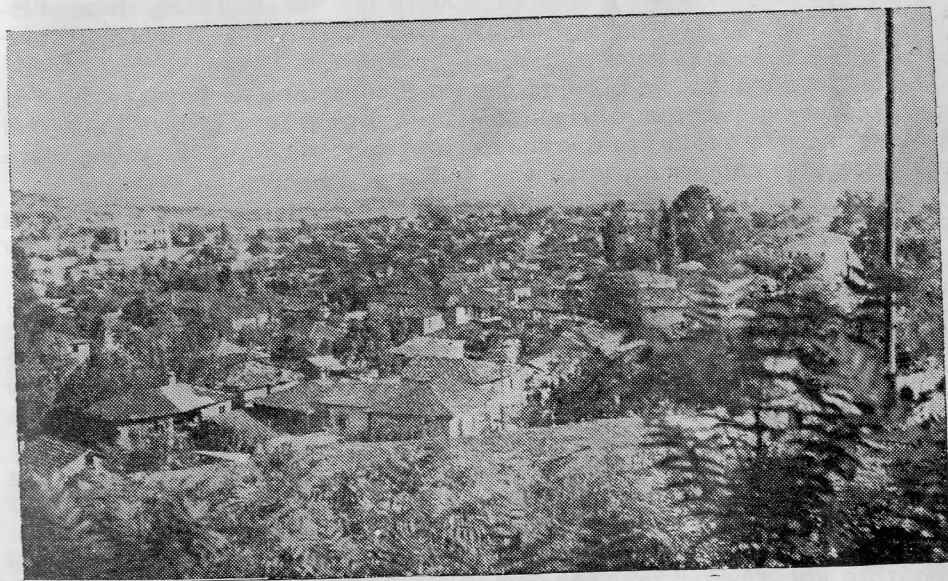
*Ἐγγραφον ἐν Βεροῖα μηνὶ Μαρτίῳ καὶ ἔτει 1930.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΕΜΜ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Η ΒΕΡΟΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΩΣ

Κτίτορες αὐτῆς. Ἑτυμολογία τῆς λέξεως. Πρῶτοι κάτοικοι.
Βασιλεῖς Μακεδόνες κ. λ. π.

Ἡ Βέροια εἶναι παλαιὰ καὶ Ἱστορική πόλις τῆς Μακεδονίας εἰς τὰς ὑπὸ ὄρειας τοῦ Βερμίου ὄρους, ἐκτισμένη ἀμφιθεατρικῶς. Ἀπέχουσα ἀπὸ Θεσσαλονίκης 75 χιλιομέτρα, ἔχει ὑψόμετρον 160 μέτρων. Ἦτο μία ἀπὸ τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Ἡμαθίας, ἀναφερομένη τὸ πρῶτον παρὰ Θουκιδίδη, ὡς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καταληφθεῖσα τὸ 432 π. χ. ὡς πόλις ὄχυρά, ἀκμαῖα, πλουσία καὶ ἐπικαιρος, κτισθεῖσα κατὰ τὴν μυθολογίαν ὑπὸ τῆς νύμφης Βεροίας θυγατρὸς τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Θέτιδος ἢ τοῦ Ἀδωνίδος καὶ τῆς θεᾶς Ἀφροδίτης.

(Ἡ ἀρχαιοτάτη καὶ Ἱστορική Βέροια. Ἡ περικαλλὴς καὶ δροσόλουστος Νύμφη τοῦ Βερμίου)

Ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει ὅτι ἡ Βέροια ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Μακεδόνα Στρατηγοῦ Φέρωνος «Βεροια πόλις Μακεδονίας, ἦν Φέρων κτίσαι φασίν. Αὐτοὺς δὲ τὸ Φ εἰς Β μεταποιεῖν, ὡς Βαλακρὸν καὶ Βίλιππον». Εἰς δὲ τὴν γεωγραφίαν Μελετίου «Βέροια πόλις ἀρχαῖα καὶ διάσημος, οὐ μακρὰν τοῦ Ἀλιάκμονος, εἰς τὰς ὑπὸ ὄρειας τοῦ Βερμίου, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Φέρωνος, ὃν αὐτοὶ Βέρωνα ἐκάλουν».

Κατ' άλλους ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Βέρητος, ἐπ' ὀνόματι τῆς θυγατρὸς τοῦ Βεροίας. Ἡ λέξις παράγεται ἀπὸ τὸ ἐπιτακτικὸν Βε καὶ ῥέειν, διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν ὑδάτων, ὅπως καὶ ἡ Βέροια τῆς Συρίας, ἣν ἔκτισεν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἣτις καὶ ἔχει ἄφθονα νερά. Ἡ ἀπὸ τοῦ «Φέρειν - Ροιάς» διότι ἔχει πολλὰς ῥοιάς καλῆς μάλιστα ποιότητος καὶ ποικιλίας, ῥώδια γλυκὰ καλούμενα «Ἀλμπασάνια» καὶ ξυνὰ καὶ γλυκόμενα γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Καμπάδικα» καὶ «Τσιπόρωϊδα».

Μὲ τὸ ὄνομα Βέροια εἶναι καὶ ἡ θρακικὴ τοιαύτη ἣτις πρὸς τιμὴν τῆς Ἑλληνίδος Βασιλίσσης Εἰρήνης, ὠνομάσθη Εἰρηνοῦπολις, ὅπου σήμερον τὸ Καζανλίκ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας. Ἐπίσης εἰς τὸν νομὸν Λακωνίας ὑπάρχει μικρὸν χωρίον, τετράωρον μακρὰν τῆς Σπάρτης, καλούμενον Βέροια. Ὑπάγεται εἰς τὸν Δήμον Οἰνοῦντος, ὡς θερινὸς συνοικισμὸς τοῦ Βασαρά.

Βέροια ὑπάρχει καὶ εἰς τὸ ΟΗΙΟ τῆς Ἀμερικῆς, καλουμένη BEREA. Ἐκτίσθη τὸ 1836 ὑπὸ Ἀμερικανῶν Μεθοδιστῶν. Ὠνομάσθη δὲ Βέροια, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅστις ἐκήρυξε κατ' αὐτοὺς τὸν σημαντικώτερον λόγον εἰς Βέροϊαν. Ἀλλὰ καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ Βήματος, διασωθέντος μέχρι σήμερον ἐν Βεροία, ἣτις μετὰ τῆς BEREA τῆς Ἀμερικῆς συνεδέθη ἀδελφικῶς.

Πρῶτοι κάτοικοι τῆς Βεροίας ἦσαν οἱ Βρυγες ἔπειτα Φρυγες, τὸν 5ον π. χ. αἰῶνα ὡς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Στράβων «Ἔστιν Ἑλλάς καὶ ἡ Μακεδονία» ἢ ὅποια ἦτο ἀναπόσπαστον μέρος τῆς ὅλης Ἑλλάδος, κατὰ τὴν Ἱστορικὴν ἐποχὴν καὶ κατὰ τοὺς μυθικοὺς χρόνους.

Ἀργότερον ἡ Βέροια περιήλθεν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Μακεδόνων Βασιλέων. Ὁ Δημήτριος Πολιορκητὴς 295 - 287 ἐπισκεφθεὶς τὴν Βέροϊαν ἔμεινε τόσο πολὺ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν φύσιν, τὴν καλλονὴν καὶ τὰς περιποιήσεις τῶν κατοίκων ὥστε εἶπεν εἰς τοὺς Βεροιεῖς νὰ ζητήσουν ὅ,τι ἤθελον. Αὐτοὶ ὁμως ὑπέβαλον τόσας πολλὰς αἰτήσεις, ὥστε μόλις μία χλαμὺς τὰς ἐχώρησε. Φαίνεται ὅτι ἦσαν πολὺ πλεονέκται Καὶ ὁ Δημήτριος χωρὶς νὰ τὰς διαβάσῃ, περνῶντας τὸν Ἀξιὸν ποταμὸν διέταξε νὰ ρίψουν τὴν χλαμύδα μὲ τὰς αἰτήσεις εἰπών: «Μόνον τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ θὰ μωρέσῃ νὰ σβέσῃ τὸ πάθος τῶν Βεροιέων».

Ὁ Βασιλεὺς Πύρρος 287-386 εἰσβαλὼν εἰς τὴν Μακεδονίαν κατέλαβε τὴν Βέροϊαν ἀμαχητὶ διότι οἱ κάτοικοι ἐμίσουν τὸν Δημήτριον, ἔνεκα τοῦ ἐκλύτου βίου του. Ὁ Δημήτριος ἔσπευσε νὰ ἐκδιώξῃ τὸν Πύρρον, ἀλλ' οἱ Βεροιεῖς, γοητευμένοι ἀπὸ τὰς ἀρετὰς τοῦ Πύρρου, τὴν ὠραιότητα, τὴν πραότητα καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς στρατιώτας, δὲν ἐπρόσθεν τὸν Δημήτριον, ὅστις βλέπων τοὺς στρατιώτας στασιάζοντας ἔφυγε μετημφισμένως πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλιάκμονος ἐπιβίβασθεις πλοίου. Ἔτσι ἔμεινεν ἡ Βέροια ὑπὸ τὸν Πύρρον 7 μῆνας, ἐκδιωχθέντα ἀργότερον ὑπὸ τοῦ Λυσιμάχου.

Οἱ Μακεδόνες ἐκράτησαν τὴν Βέροϊαν μέχρι τοῦ 168 π. χ. ὁπότε υπετάγησαν εἰς τοὺς Ρωμαίους. Κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα ὑπῆρξεν ἀντικείμενον διαμφισβητήσεως μεταξὺ Σέρβων καὶ Ἑλλήνων. Μετὰ δὲ τὴν κατάλυσιν τοῦ Φραγκικοῦ Κράτους τῆς Θεσσαλονίκης, ὑπὸ τοῦ Δεσπότη τοῦ Δυτικοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους Θεοδώρου Κομνηνοῦ παρέμεινεν ὑπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς μέχρι τῆς καταλήψεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Ὁ Βούλγαρος Δοβρόμιρ (Δοβρόμιρος ἢ Ντομπρομίρ) φύλαρχος, ἀνατραφείς ἐν Βυζαντίῳ τὸν 10ον αἰῶνα, ἐπολέμησε τὴν αὐτοκρατορίαν, ὅταν ἤρχισαν οἱ δεινοὶ κατὰ τῆς πατρίδος τοῦ ἀγῶνες τοῦ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου. Τὸ 1001 ὅμως κερβερῶν τὴν περιοχὴν τῆς Βεροίας καὶ ἐλθὼν εἰς ῥῆξιν πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ Βουλγαρικοῦ στρατοῦ προήλθεν εἰς συνενόησεις μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Βασιλείου καὶ παρέδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν Βέροιαν. Ὁ Βασίλειος εἰς ἀντάλλαγμα τῆς μεγάλης ἐκδουλεύσεώς του εἰς τὸ ἔργον τῶν Βυζαντινῶν στρατευμάτων, ἐκάλεσε παρ' αὐτῷ τὸν Δοβρόμιρον καὶ τὸν περιέβαλε μὲ διαφόρους τιμὰς, ὀνομάσας αὐτὸν ἀνθύπατον τῆς Μακεδονίας.

✱ Εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς πόλεως, ὅπου τὸ Νεκροταφεῖον τῶν Ἰσραηλιτῶν ὑπῆρχεν ἱερὸν τοῦ Ἡρακλέους, εἰς τὸ ὁποῖον ἦλθον ἐξ Ἀθηνῶν ἱερεῖς αὐτοῦ, ἵνα κυνηγήσουν καὶ θυσιάσουν εἰς τὸν Ναὸν 320—324.

✱ Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι κάτωθεν τῆς Ἑληᾶς πρὸς τὸ χωρίον Βαρβάρες καὶ παρὰ τὴν θέσιν «Μοιραοῦ» ἀνευρέθησαν ἀλυσίδες καὶ χονδρὰ σχοινιά μὲ τὰ ὁποῖα προσέδενον τὸ πάλαι τὰ πλοῖα εἰς τὴν κατὰ μῆκος ἐκτεινομένην θάλασσαν. Φαίνεται ὅτι ἡ Βέροια παλαιότερα π. χ. ἦτο πόλις παραλιακὴ. Ὁ δὲ κόλπος τῆς Θεσσαλονίκης πρὸ 2400 ἐτῶν ἔφθανε μέχρι τῆς Πέλλης - Ἐδέσσης καὶ Βεροίας. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πράξεων τῶν Ἀποστόλων Ιζ 10)14 εἰκάζεται ὅτι ἡ θάλασσα εὕρισκετο ἐγγὺς εἰς τὴν Βέροιαν, ὁπόθεν ἐφυγαδεύθη ὁ Παῦλος, ἐκ τινος παρὰ τὴν Βέροιαν Ὀρμίσκου.

Τὸ 700 π. χ. ἡ Βέροια κατεστράφη ὀλοσχερῶς ὑπὸ σεισμοῦ, προκληθέντος πιθανῶς ἐκ τοῦ παρὰ τὸ Σέλι ὑφαιστείου, ὅπερ ἔκτοτε ἔσβυσεν. Δεῖγμα τούτου ὑπάρχει ἡ μέχρι σήμερον σωζομένη Τρύπα τοῦ Μιχάλη (Γοῦβα) κάτωθεν τῆς ὁποίας τὰ ρέοντα ὕδατα ἔβγαιναν εἰς τὶς Σαραντόβρυσες (ὡς ἀφηγεῖται ὁ κ. Κ. Βλαχόπουλος, διδαχθεὶς τοῦτο εἰς τὸ Γυμνάσιον Βεροίας) γενομένης δοκιμῆς διὰ ρίψεως χρώματος ἢ κέγχρου.

Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρου ἀνάβασιν τοῦ Ἀρριανοῦ Βιβλίον Γ. Κεφάλ. 6 ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος διὰ τὴν εἰσπραξίν τῶν φόρων διώρισεν ἄνδρα Βεροιαῖα ὀνόματι Κοίρανον.

«Αὐτὸς δὲ ἤδη ἄνω ὤρματο ὡς ἐπὶ Θάψακόν τε καὶ Εὐφράτην ποταμὸν, ἐν Φοινίκη μὲν ἐπὶ τῶν φόρων τῇ ξυλλογῇ καταστήσας Κοίρανον Βεροιαῖον, Φιλόξενον δὲ τῆς Ἀσίας τὰ ἐπὶ τὰδε τῷ Ταύρῳ ἐκλέγειν».

«Αὐτὸς δὲ (ὁ Ἀλέξανδρος) ἤδη ἐξεκίνησε πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ πρὸς τὴν Θάψακον καὶ τὸν ποταμὸν Εὐφράτην ἀφοῦ διώρισεν εἰς μὲν τὴν Φοινίκην διὰ τὴν εἰσπραξίν τῶν φόρων τὸν Βεροιαῖον Κοίρανον, τὸν δὲ Φιλόξενον νὰ τοὺς συλλέγῃ ἀπὸ τὴν ἐκεῖθεν τοῦ Ταύρου Ἀσίαν.»

Η ΒΕΡΟΙΑ ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

* « Τὸ Κοινὸν Μακεδόνων »

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Πέλλης ὑπὸ τῶν βαρβάρων Δαλματῶν καὶ Παιονίων, ἡ Βέροια καταληφθεῖσα ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἀνεκηρύχθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Νέρβα 96 μ. χ. πρωτεύουσα, λαβοῦσα τὸν τίτλον τῆς

«Μητροπόλεως καὶ Νεωκόρου». Εἶχε μάλιστα καὶ ἴδια χαλκᾶ νομίσματα φέροντα ἐπιγραφὴν «**ΚΟΙΝΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ Β. ΝΕΩΚΟΡΟΥ ΒΕΡΡΟΙΕΩΝ ΕΤΟΣ ΣΟΕ**» 275.

Ὁ θεσμός τῶν κοινῶν ποῦ ἦτο μία ὁμοσπονδία πολιτειῶν μὲ πλήρη κρατικὴν ἐξουσίαν ἐνεφανίσθη ἀρχὰς 4ου π. χ. αἰῶνος. Ἐδρα τοῦ κοινοῦ αὐτοῦ ἦτο ἡ Βέροια, προτιμηθεῖσα λόγω τῆς θέσεώς της κειμένης εἰς τὸ κέντρον σχεδὸν τῆς Μακεδονίας καὶ οὔσης προσιτῆς ἐξ ὅλων τῶν περιοχῶν καὶ τῶν πόλεων. Εἶχεν ὀρισθῆ δὲ ὡς ἔδρα τοῦ Κοινοῦ ἀπὸ τῆς συστάσεώς του. Καὶ ὡς τοιαύτη ἐγνώρισεν ἐξαιρετικὴν λαμπρότητα καὶ δόξαν, οἶαν οὐδέποτε ἄλλοτε κατὰ τὴν μακροαῖωνα ἱστορίαν της, χαρακτηρισθεῖσα ὡς πόλις τῆς Μακεδονίας μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος καὶ ἄλλοῦ, ζαθή Μητρόπολις.

Ἡ Βέροια ὡς πρωτεύουσα τοῦ Κοινοῦ, ἔτυχεν ἰδιαιτέρας μεταχειρίσεως ἐκ μέρους τῆς Ῥωμαϊκῆς Διοικήσεως, λαβοῦσα καὶ τὴν νεωκορίαν τῶν «Σεβαστῶν» δηλαδὴ τὸ δικαίωμα νὰ κτίσῃ ναὸν τῶν Αὐτοκρατόρων, πρὸς ἄσκησιν τῆς Αὐτοκρατορολατρίας, καὶ τὸν τίτλον τῆς «Μητροπόλεως» τὸν ὅποιον παρ' ὀλίγον νὰ χάσῃ, καθ' ὅσον πολλοὶ ἄλλοι πόλεις σημαίνουσαι τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους διεξεδίκουν τοῦτον. Πρὸς ἀποσόβησιν τοῦ κινδύνου τούτου ἀπέστειλεν εἰς Ῥώμην, πρεσβεῖαν ὑπὸ τὸν Ἀρχιερέα τοῦ Κοινοῦ Κόιντον Ποπίλλιον Πύθωνα καὶ ἐπέτυχεν νὰ κρατήσῃ τὸν τίτλον, λαβοῦσα ἀργότερον ἐπὶ Ἐλαγαβάλου καὶ δευτέραν νεωκορίαν.

Ἀπαξ τοῦ ἔτους συνήρχοντο εἰς Βέροϊαν, οἱ ἀποστελλόμενοι ἀντιπρόσωποι τῶν Μακεδονικῶν πόλεων - οἱ σύνεδροι - Ἐκεῖ ἠδρευεν ὁ Πρόεδρος τοῦ Κοινοῦ καὶ ἄλλοι ἄρχοντες αὐτοῦ. Ἐκεῖ ἐτελοῦντο ἐν ἀρχῇ τοῦ Μακεδονικοῦ ἔτους (μέσα Ὀκτωβρίου) αἱ ἑορταὶ τῆς Ἐπαρχίας. Ὁ Ἀρχιερεὺς τοῦ κοινοῦ μετὰ τῶν Ἀξιωματούχων του, οἱ σύνεδροι καὶ πλῆθος κόσμου ἐκ Βεροίας καὶ ἄλλων περιοχῶν τῆς Μακεδονίας, ἐβάδιζον πεζῇ εἰς τὸν ναὸν τὸν ἀφιερωμένον εἰς τοὺς Αὐτοκράτορας «τὸ Σεβαστεῖον» ὅπου προσήχοντο πρὸς τὴν θεάν Ῥώμην καὶ τοὺς Αὐτοκράτορας.

Καὶ ἤρχοντο ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ζῶντος Αὐτοκράτορος καὶ τῆς οἰκογενείας τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ. Κατόπιν ἐν μέσῳ χορῶν καὶ ἀσμάτων, προσεφέροντο θυσίαι καὶ τέλος παρτίθετο πάνδημον γεῦμα. Μετὰ ἠκολούθουν ἑορταὶ καὶ ἀγῶνες.

Ἐκ τῶν ἱερῶν ἀγῶνων τῆς Βεροίας μᾶς εἶναι γνωστοὶ ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 3ου μ. χ. αἰῶνος τὰ «Ὀλύμπια» ἢ τὰ «Ἀλεξάνδρεια» πρὸς τιμὴν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὡς δῆλον γίνεται ἀπὸ Μακεδονικὸν Νόμισμα. Μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον εἶχον οἱ ἀγῶνες οἱ τελούμενοι ἀνά πᾶσαν τετραετίαν «Ἱεροὶ Οἰκομενικοὶ» εἰς οὓς προσήρχοντο ἀπὸ πάσης γωνίας τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους. Ὀλόκληρος δὲ ἡ Ἐπαρχία παρουσίαζεν μεγάλην ἑορταστικὴν καὶ ἐμπορικὴν κίνησιν. Πρὸς διευκόλυνσιν δὲ τῶν συναλλαγῶν ἐκυκλοφόρουσαν καὶ εἰδικὰ νομίσματα διὰ τοὺς ἀγῶνας.

Πολλοὶ Βεροιεῖς διεκρίθησαν τότε διὰ τὴν Κοινοτικὴν διοίκησιν καὶ τὰς λαμπρὰς πρὸς τὴν πόλιν καὶ τὴν ἐπαρχίαν ὑπηρεσίας τῶν ἐν οἷς ὁ Τίτος Φλάουιος Κάσσανδρος, λαβὼν τὸν τίτλον (Υἱὸς Μακεδόνων καὶ τῆς Πατρίδος.) Ὁ ἀγωνοθέτης Τιβέριος Ἰούλιος. Ἐπίσης ὁ Ἀρχιερεὺς Τιβέριος Κλαύδιος Πιερῶν. Ὁ Λούκιος Αὐρηλιανὸς Σωτήριχος, ὁ Βετουληνὸς Νεικομήδης καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Εἰς τὴν Βέροϊαν ὑπῆρχον ἀρκετὰ οἰκοδομήματα καὶ ἄλλοι κατάλληλοι χώροι πρὸς τέλεσιν τῆς Αὐτοκρατορολατρείας, τῶν ἀγώνων καὶ θεαμάτων. Ὑπῆρχεν εἰς ναὸς τῶν Αὐτοκρατόρων, ὅπου ἐτελεῖτο κατ' ἔτος ἡ καθιερωμένη λατρεία. Εὐρεῖα τις αἶθουσα διὰ τὰς συνεδριάσεις καὶ ἄλλα οἰκήματα διὰ τὴν διαμονὴν τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ ἄλλου προσωπικοῦ. Εἶχε στάδιον διὰ γυμνικοῦς καὶ ἄλλους σωματικοῦς ἀγῶνας καὶ ἔν θεάτρον διὰ τοὺς μουσικοῦς.

Τὸ κοινὸν τῶν Μακεδόνων ἦτο θρησκευτικὴ ἐπαρχιακὴ ὀργάνωσις κύριον ἔργον τῆς ὁποίας ἦτο ἡ λατρεία τῶν Αὐτοκρατόρων. Ἀρχιερεὺς τῶν «Σεβαστῶν» καὶ ἀγωνοθέτης τοῦ κοινοῦ Μακεδόνων ἢ Μακεδονιάρχης ἦτο ἐκ Βεροίας ὁ Τιβέριος Κλαύδιος.

Νομίσματα ἐπαρχιακὰ Μακεδονικὰ καθιερώθησαν τὸ 242 μ. χ. ὅτε ὁ Γορδιανὸς κατερχόμενος ἐναντίον τῶν Περσῶν εἶχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ παραστή εἰς τὰ «Ὀλύμπια».

Ἐπίσης ὑπῆρχε χρυσοῦν νομισματόσημον (Gold medaillon) τοῦ Αβουκίτ, φέρον ἐπὶ τῆς προσθίας ὄψεως τὴν προτομὴν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἐπὶ δὲ τῆς ὀπισθίας τὴν ἐπιγραφὴν Ὀλυμπιάδος, χρονολογία 274.

Εἰς ἐπιγραφὰς τοῦ 3ου μ. χ. αἰῶνος συναντᾶται πλήρης ὁ τίτλος τῆς Βεροίας ὡς «Ἡ σεμνοτάτη τῆς Μακεδονίας Μητρόπολις» καὶ «δὲς Νεωκόρος Βέροια» καὶ ἀλλαχοῦ «Ἡ λαμπροτάτη Βεροιέων Μητρόπολις καὶ Β Νεωκόρος».

Ὁ Αὐτοκράτωρ Φίλιππος ὁ Α' (244—249) ὁσάκις μετέβαινεν εἰς Μακεδονίαν, εἰς Βέροϊαν ἀνεπαύετο τελῶν ἀγῶνας καὶ πανηγύρεις.

Ἡ Βέροια λόγῳ τῆς θεσεῶς τῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς πλουσία, ἀκμαῖα, ὀχυρὰ καὶ ἐπικαιρὸς ὑπῆρξεν ὁ στόχος ἐπιδρομῶν καὶ κατακτήσεων, ὑποστᾶσα πολλὰς μεταλλαγὰς. Οὕτως:

Ἀπὸ τὸ 284—337 μ. χ. ἡ Βέροια ἀνήκεν εἰς τὴν «Πρώτην Μακεδονίαν» πού εἶχεν ἔδραν τὴν Θεσσαλονίκην.

Ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ 550 μ. χ. ἦτο πόλις τῆς ἑβδόμης ἐπαρχίας τῶν Ἰλλυριῶν.

Ἐπὶ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου 850 μ. χ. ἡ Βέροια ἀνήκεν εἰς τὴν πρώτην ἐπαρχίαν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας μετ' ἔδραν τὴν Θεσσαλονίκην.

Τὸ 989 μ. χ. κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Κρούμμου. Τὸ δὲ 1001 μ. χ. ἀνεκατελήφθη ὑπὸ τοῦ Βασιλείου Β' τοῦ Βουλγαροκτόνου.

Τὸ 1185 κατελήφθη ὑπὸ τῶν Σικελῶν. Τὸ 1186 ὑπὸ τῶν Βλαχοβουλγάρων, οἵτινες ἱδρυσαν «Μέγα Βλαχικὸν Κράτος».

Τὸ 1204 τὴν ἐκυρίευσαν πάλιν οἱ Φράγκοι.

Ἀπὸ δὲ τὸ 1246 ἕως τὸ 1435 ἡ Βέροια ἀνήκεν εἰς τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν καὶ ἐδιοικεῖτο ὑπὸ τοπικοῦ Δουκὸς.

Καὶ τὸ 1436 μ. χ. κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων μείνασα ὑπόδουλος 476 χρόνια.

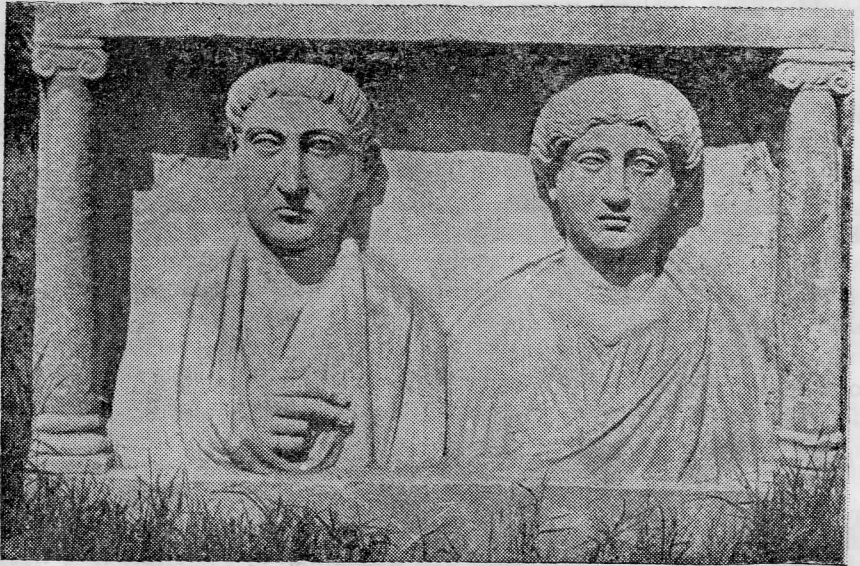
* Κοινὸν Μακεδόνων — «Μακεδονικὰ Κανατσούλη»

Η ΒΕΡΟΙΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΣ

Ο Γάλλος αρχαιολόγος Delacoulouche έπισκεφθεις την Βέροιαν ήρεύνησε και έξήτασε λεπτομερώς με έπιστημονικην οξυδέρκειαν όλα τα αρχαιολογικά λείψανα της πόλεως και λέγει:

«Διατρέχων κανεις τας οδους της πόλεως με τας 16 συνοικίας και τας 72 εκκλησίας της, εκπλήσεται δια την πληθώραν των παντοειδών αρχαίων αποσπασμάτων, τα όποια συναντά. Διεφύλαξε πολλά από τα λείψανα των αρχαίων μνημείων της, μ' όλον ότι αι κτισθεισαι οικίαι έβλασαν μεγάλως τα αρχαία οικοδομήματα. Αναφέρει δε τα έξης:

Τρία τεμάχια γλυπτικης έντειχισμένα εις το δυτικόν τείχος της άκροπόλεως. Το πρώτον είναι μαρμαρίνη κεφαλή. Πλατεία ρίνα. Στόμα μέγα. Μέτωπον ευρύ Όμοιάζει προς λίαν γνωστήν μορφήν μερικών Αυτόκρατόρων.

(Από τους αρχαιολογικούς θησαυρούς της Βερόιας)

Το δεύτερον πλησίον του «Καζανζι Τζαμί» παριστά λέοντα μαρμαρίνον του όποιου το εμπροσθεν μέρος σώζεται. Φαίνεται σαν να έφορμά.

Το σπουδαιότερον είναι κορμός φυσικού μεγέθους πολύ καλης τέχνης, γυναικός έντελώς γυμνης. Όμοιάζει με άγαλμα της Άφροδίτης, πιθανώς από της εποχής των Βασιλέων της Μακεδονίας. Είναι άνωτερον από το άγαλμα της Άρτέμιδος και τα ανάγλυφα που βλέπει κανεις σήμερα εν Θεσσαλονίκη. Είναι το λαμπρότερον μνημείον της αρχαίας τέχνης από όσα περιεσώθησαν εν Μακεδονία.

«C' est le plus beau monument de l' art antique que l'on trouve dans la Macedoine»

✧ Εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Σινάν Μπέη (Τζαμί,) ὑπάρχει ἓν ἀπόσπασμα Κορινθιακοῦ διαζώματος ἐκ λευκοῦ μαρμάρου πολὺ περίεργον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπεικονίζονται στέμματα ἀνθέων καὶ καρπὸι ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ δαίμονος. Ἐν τῷ μέσῳ ἐκάστου στέμματος βλέπει κανεῖς ὄφιν συμμαζευόμενον καὶ προχωροῦντα πρὸς τὸν δαίμονα. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὑπῆρχεν ἀναμφιβόλως Κορινθιακὸς Νὰὸς πλησίον τοῦ Τζαμίου. Κάτω ἀπὸ τὸ προαύλιον καὶ πλησίον τοῦ μιναρῆ εὐρίσκεται, κιανόκρανον Κορινθιακὸν ὁμοίας τέχνης.

✧ Δύο θῦραι Ἰωνικοῦ ῥυθμοῦ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου. Ἡ μία εἶναι ἀκεραία, Καὶ αἱ δύο δεικνύουν τὴν θέσιν ὅπου ὑπῆρχον δύο ἄλλοι ναοὶ τῆς ἀρχαίας Βεροίας. Ἡ πρώτη τούτων κεῖται εἰς τὴν αὐλὴν μιᾶς οἰκίας παρὰ τὴν Ἐκκλησίαν Ἀγίου Ταξιάρχου.

ΟΛΓΑΝΟΣ ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΜΥΘΙΚΟῦ ΒΕΡΗΤΟΣ

Εἰς τὸν ἀγρὸν Ἰ. Σέπκα τοῦ χωρίου Ἄνω Κοπανὸς ἀνευρέθη μαρμαρίνη προτομὴ εἰκονίζουσα νέον ἄνδρα. Ἐπὶ τῆς βάσεώς της ὑπάρχει χαραγμένη ἐπιγραφή ΟΛΓΑΝΟΣ (υἱὸς τοῦ μυθικοῦ Βέρητος), ὅστις κατὰ μίαν παράδοσιν φέρεται ὡς ἰδρυτῆς τῆς Βεροίας. Ὁ Βέρης εἶχε δύο θυγατέρας τὴν Μίτζαν καὶ τὴν Βέροϊαν. Ἡ τελευταία αὕτη ἔδωκε τὸ ὄνομά της εἰς τὴν ἰδρυθεῖσαν πόλιν. Τὸ ἔργον αὐτὸ ἀρίστης τέχνης καὶ ἐργασίας ἀγνώστου ἐντοπίου γλύπτου τοῦ 2ου μ. χ. αἰῶνος, εἶλθε τυχαίως εἰς φῶς.

Ἡ προτομὴ του εὐρίσκεται εἰς τὸ Μουσεῖον Θεσσαλονίκης. Εἶναι δὲ τοῦ 2ου μ. χ. αἰῶνος. Παλαιότερον ὑπεῖρχον ἐντόπιοι Βεροιαῖοι τεχνῖται δημιουργοί, καὶ ἐργαστήρια κατ' οὐδὲν ὑπολειπόμενα τῶν μεγάλων καλλιτεχνικῶν κέντρων. Προφανῆς ἡ σημασία τοῦ εὐρήματος διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ τῆς Μακεδονίας. Θὰ ἀποτελέσῃ ἀναμφιβόλως ἀληθινὸν κόσμημα τοῦ Μουσείου τῆς Βεροίας, τοῦ ὁποῦ ἡ ἰδρυσις ἀπὸ ἐτῶν μελετᾶται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ἀλλ' οὐδέποτε πραγματοποιεῖται. Καὶ βλέπομεν τὰ πολύτιμα εὐρύματα καὶ τοὺς ἀνεκτιμήτους θησαυροὺς τῆς Βεροίας, μετὰ θλίψεως, ἀτάκτως ἐρριμένα καὶ τῆδε κακεῖσε κατεσπαρμένα.

Ἦδη ἐγείρεται παρὰ τὸν περιφερειακὸν, ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον, τῆς ἀνεγέρσεως διακοπτομένης κατὰ διαστήματα. Ἐλπίζομεν ὅτι ἀρμόδιος καὶ ὑπεύθυνος διὰ τὴν περισυλλογὴν καὶ τοποθέτησιν ἐν τῷ Μουσείῳ, τῶν ὑπαρχόντων καὶ συνεχῶς ἀνακαλυπτομένων εὐρυμάτων, θὰ ἐγκατασταθῇ ὀριστικῶς καὶ μονίμως ἐν Βεροίᾳ.

Εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Θεσσαλονίκης, εἶδομεν Στήλην μαρμαρίνην ἀναγράφουσαν εἰς 259 στίχους ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἐπιφανειῶν τὸν «Γυμνασίαρχον νόμον» τῆς Βεροίας. Ἦτοι τὸν ἐσωτερικὸν κανονισμὸν τοῦ Γυμνασίου τῆς πόλεως Βεροίας, 2ου μ. χ. αἰῶνος, ἡ ὁποία καὶ αὕτη ἀσφαλῶς θὰ καταλάβῃ ἐν καιρῷ τὴν ἀρμόζουσαν θέσιν της ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Βεροίας.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ

Ἡ Βέροια μετὰ τὴν Θεσσαλονίκην, διέσωσε τὰς περισσοτέρας ἐπιγραφὰς ἀπὸ κάθε πόλιν τῆς Μακεδονίας, ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς. Ὀλίγαι δημόσιαι καὶ πολιτικαί, αἱ πλεῖστοι ἀναθηματικαί καὶ ἐπιτύμβιοι. Ὅλαι Ἑλληνικαί, ἐκτὸς δύο Λατινικῶν. Ἀναφέρομεν μερικὰς:

«Ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος Ποπίλιον Σοῦμον νεώτερον»
(εὐρεθεῖσα εἰς τεῖχος κατηρειπωμένον)

«Σεκούνδα Ἀλοίπῳ τῇ γλυκυτάτῃ χαίρειν»
(ἐν τῇ οἰκίᾳ Ἱερέως πλησίον Μικρῶν Ἀγίων Ἀναργύρων)

«Ποπλίκιος Ῥοῦφος τῷ Παιδαγωγῷ Νήφοντι μνήμης χάριν»
(εὐρεθεῖσα ἐπὶ τῆς ὁπῆς τηλεβόλου χαραγμένη)

«Αἰκιμία Παραμίῳ Σωκράτῃ τῷ υἱῷ μνήμης χάριν»
(εὐρεθεῖσα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἁγίου Νικολάου)

«Νεικηφόρος ἐκ τῶν ἑαυτοῦ, ἑαυτῷ μνήμης χάριν»
(εὐρεθεῖσα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἁγίας Βαρβάρας, ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης γεγραμμένη, μετ' ἀναγλύφου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου παρίσταται ἤρωσ περιβεβλημένος στρατιωτικὸν μανδύαν, διὰ τῆς μίας χειρὸς κρατῶν ξίφος καὶ διὰ τῆς ἄλλης πέλεκυν ἀμφίστομον).

Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Ἄννης, ἐνορίας Ἁγίου Ἰωάννου, εὐρίσκονται πολλαὶ μαρμάριναι πλάκες μετ' ἐπιγραφῶν ἐξηλειμμένων.

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Παναγίας Δεξιᾶς ἡ ἐπιγραφή:

«Κλαυδία Βακχία ἐκ τῶν ἰδίων Τυράννῳ τῷ υἱῷ μνήμης χάριν»

Ἐν δὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἁγίου Νικολάου ἐνορίας Μητροπόλεως ἡ ἐπιγραφή:

«Κλαύδιος Εὐκαρπος καὶ Δωρίς κάτω θεοῖς ἀνέθηκαν»

Εἰς τὴν πλατεῖαν Ὀρολογίου εὐρέθῃ τεθραυσμένη εἰς δύο τεμάχια ἡ ἐπιγραφή:

«Αἴλιος Τραϊανὸς Αὐρηλία Ζωσίμη, τῇ ἑαυτοῦ γυναικί»

Ἐντὸς δὲ τῆς ἀποθήκης τοῦ κτιρίου τῆς Ὑποδιοικήσεως αἱ ἐπιγραφαί:

«Λογῖνος Λογίνῳ τῷ τέκνῳ μνείας χάριν»

«Περισειδία γυκαϊκί, Εὐμηκίῳ ἐποίησαν ταύτην τὴν στηλίδαν μνήμης χάριν. Χαίρετε παροδῖται»

«Εὐπρεπῆς Σιραπούνην γυναῖκα μνείας χάριν
καὶ ἑαυτὸν ζῶντα Ἑρωες»

«Φίλα καὶ Γλαῦκος ὁ ἀνὴρ Χρύσανθον
τὸν ἑαυτῆς ἀδελφὸν Ἑρωας»

«Πολυδεύκης Κεστίλλῳ μνείας χάριν»

Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Γυμνασίου ἡ ἐπιγραφή:

«Ἀχιλλεὺς Παρθενόπῃ τῇ θυγατρὶ μνείας χάριν»

Εἰς δὲ τὸ Μελέτειον Παρθεναγωγεῖον δύο μαρμάριναι ἐπιγραφαὶ ἀρκετὰ μεγάλαι.

Οἱ Ῥωμαῖοι καταλύσαντες τὸ Μακεδορικὸν Κράτος ἀφήκαν ἑλευθέραν τὴν διοίκησιν τῶν πόλεων, εἷς τινὰς τῶν ὁποίων παρεχώρησαν καὶ προ-

νόμια τινα, ἐν αἷς συγκαταλέγεται καὶ ἡ Βέροια. Ἐνεκα τούτου ἂν καὶ ἡ Ρωμαιοκρατία διήρκησεν 6 αἰῶνας (168 π. χ. — 395 μ. χ.) ὁ Λατινισμὸς οὐδόλως ἐπέδρασεν ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῆς Βεροίας.

Γι' αὐτὸ καὶ ἐπὶ 66 Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν τῆς Βεροίας μόνον δύο Λατινικαὶ εὐρέθησαν καὶ αὐταὶ μικραὶ τετράστιχοι καὶ ἀσήμαντοι. Ἡμία εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἡ δὲ ἄλλη εἰς τὸν Ἁγιον Δημήτριον.

Ὅπως καὶ μεταξὺ τῶν 351 Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν τῆς Θεσσαλονίκης, μόνον τρεῖς εὐρέθησαν Λατινικαί.

Α Λ Λ Α Ι Ε Π Ι Γ Ρ Α Φ Α Ι

Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Μητροπόλεως, ἐπὶ δίσκῳ ἀργυρῷ καὶ ἐπιχρυσωμένῳ εἰς τὸ μέσον ὑπάρχει περίξ τῶν εἰκόνων Πέτρου καὶ Παύλου ἦδε ἡ ἐπιγραφή:

† «Ἀφιερῶθι ὁ παρῶν δίσκος παρὰ τοῦ Πανιερωτάτου
Μητροπολίτου Βεροίας Κυροῦ Ματθαίου»

Περίξ δὲ τῆς ὥας τρόπον τινα, τοῦ ὄλου δίσκου, ἐπὶ τῆς κυρίας ὄψεως ὑπάρχει ἐπιγραφή, ἥς οὐδὲν μέρος ἀναγινώσκεται.

Ματθαῖος κατὰ τὴν παράδοσιν ἐλέγετο ὁ Μητροπολίτης Βεροίας ἐπὶ Διονυσίου τοῦ ἐν τῷ ὄρει Ὀλύμπου, εἰς ὃν ἐπροτάθη νὰ τὸν διαδεχθῆ. Εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ Ὀσίου ἀναφέρεται τὸ ἐξῆς:

«Ἐκεῖνας τὰς ἡμέρας ἀπέθανεν ὁ τῆς Βεροίας Ἐπίσκοπος καὶ συναχθέντες ὅλοι τῶν συνεφώνησαν νὰ ψηφίσουν τὸν Ὀσιον. Καὶ παγένοντες οἱ πρόκριτοι εἰς τὸ Μοναστήριον, τὸν ἐπαρεκάλεσαν πολλὰ νὰ δεχθῆ τὴν προστασίαν καὶ δὲν ἠθέλησε, κρίνοντας τοῦ λόγου του, ὡς ταπεινόφρων τοιαύτης ἀξίας, ἀνάξιον καὶ παρεβίασαν αὐτὸν νὰ τοὺς ὑπακούσῃ. Καὶ διὰ νὰ μὴν τὸν πειράξουν, τοὺς εἶπε νὰ καρτερέσουν ἕως τὴν ἄλλην ἡμέραν νὰ τοὺς δώσῃ ἀπόκρισιν».

«Καὶ ἀνοίξας τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἀνέγνωσε εἰς στίχον ἀπόκρυφον καὶ τὸ πρῶτ' ὑπεύσαντες τὰ περιχώρα δὲν τὸν ἤῤῥασι. Ὅθεν ὑποστρέψαντες περίλυποι ἐχειροτόνησαν Ἀθηναῖον τινα τὴν κλῆσιν Νεόφυτον, τὸν ὁποῖον μετὰ χρόνον ἐκάθηραν».

Ὁ Ὀσιος ἐγεννήθη τῷ 1500.

Ἐπὶ τῆς κυρίας πύλης τοῦ Ἁγίου Νικολάου (ἐνορίας Ἁγίου Γεωργίου) ἔσωθεν ἡ ἐπιγραφή:

† «Ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων καὶ ἀνηστορίθι ὁ θίος καὶ πάνσεπτος ναὸς τοῦ ἐν ἁγίοις Π(α)τρ(ὸ)ς ἡμῶν ἀρχιεράρχου καὶ θαυματουργοῦ Νικολάου, διὰ συνδρομῆς κόπου καὶ ἐξόδων τοῦ ἐντιμοτάτου ἀρχῆ κυροῦ Κομνηνοῦ Καλοκρατῆ καὶ ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου θεοφάνους Βεροίας ἐπὶ ἔτος ΖΟΕ! Ὀκτωβρίου εἰς τὰς Ε'. ἦτοι ἀπὸ Χριστοῦ 1567».

Εἰς τὴν ἄκραν εἰκόνος τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ εἰκονοστασίου τοῦ ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Μητροπόλεως Βεροίας ἐκκλησιδίου τῆς Ἁγίας Ἄννης:

« Δ α π ά ν η ο ί κ τ ρ ο ὕ

Ἰ ω α ν ν ι κ ί ο υ Β ε ρ ο ί (α ς)

τ ο ὕ Ἀ λ ε ξ α ν δ ρ έ ω .

Κάτωθεν εικόνας τῶν Κορυφαίων Ἀποστόλων τοῦ Εἰκονοστασίου ἀναγινώσκειται ἐν τῷ μέσῳ μὲν:

« χεῖρ Κωνσταντίνου Ἱερομονάχου »

Ἐν τῇ ἄκρᾳ δέ:

«Χριστέ Κραταίε ἄναξ θεέ μου, πλαστουργέ μου, ἄμπελ(ος) ἀληθής κλίμα τῶν ζωηρῶτων ῥύον, κεβέρνα, σῶζε, φύλαττε, σκέπε τοὺς ἐνθάδε μένοντας εὐσεβοτρόπως καὶ τῷ σῶ λαῶ πάρεχε λύσιν πταισμάτων διὰ πρεσβειῶν τῶν σῶν θεοκηρύκων. Λεόντιος δέεται Βεροίας θύτης ἔτος ἀπὸ Χϋ αψιε.» (1715).

Ἐπὶ τῆς εἰκόνος τῆς ἀρχιερατικῆς τοῦ μελανοπώγωνος Μητροπολίτου παρὰ τὴν ἐπιγραφὴν, ἐνδεδυμένου τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ στολὴν καὶ δεομένου γονυπετοῦς.

Ὁ Λεόντιος ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἀλεξοῦδη (ε. α.) μετὰ τὸ ἔτος 1705. Μετ' αὐτὸν 1715—1721 ἔρχεται ὁ Μακάριος. Μανθάνομεν οὕτω δέκα ἔτη ἀρχιερατείας τοῦ Λεοντίου.

† «διὰ συνδρομῆς τοῦ Πανιερωτάτου κυρίου μακαρίου χεῖρ μανουὴλ αψιζ.» Ἐγένετο ὁ τοῦ μνημονευθέντος ναοῦ σταυρὸς» (1717) (τῆς Μεγάλης Πέμπτης)

Ἐπὶ τῆς εἰκόνος τῆς Ὑπαπαντῆς:

«Διὰ ἐξόδου καὶ δαπάνης τοῦ ρουφετίου τῶν κρασάδων»
1777 Ἰανουαρίου 2.

Ἐπὶ τῆς κρήνης ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων:

† «Ἐπὶ ἀρχιερέως τοῦ πανιερω(τάτου)

καὶ λογιωτάτου κυρίου Χρυσάνθου

ἐγένετο δαπάνη μὲν τῆς Ἐκκλησίας τῶν

Ἁγίων Ἀναργύρων καὶ ἐπιστάσις δὲ τοῦ

κύρ Καλούση τοῦ καὶ ἐπιτρόπου τῆς

αὐτῆς Ἐκκλησίας † 1810 Σεπτεμβρίου † 1»

Εἰς τὴν Μητρόπολιν Βεροίας μετεκομίσθη τὴν 15ην Φεβρουαρίου 1907 ἐκ τῆς ἐνοριακῆς Μονῆς, Καλλιπέτρας. (2 ὥρας ἀπεχούσης) χειρόγραφος κώδιξ τοῦ ΙΖ. αἰῶνος φέρων ἐπιγραφὴν, Νόμιμον καὶ Νομοκάνων, ἐν δὲ ἐξομολογητάριον ἔχει κεφάλαια σιβ. Ἐν τέλει κεῖνται τύπος συμμαρτυρίας, εὐχὴ ἀρχιερατικὴ πρὸ τῆς μεταλήψεως τοῦ Ἁγίου Ἀναστασίου Πατριάρχου Ἀντιοχείας, κοινῇ γλώττῃ περὶ γονοροίας καὶ ὑγρότητι ἀνθρώπων, περὶ ἀφωρισμένων κ.λ.π. ἐρωταποκρίσεις Συμεῶν Θεσσαλονίκης, Μάρκου Ἀλεξανδρείας Ἀρμενοπούλου, Ζωναρᾶ Μάρκου, καὶ τέλος διὰ νεωτέρας χειρὸς, τύπος ἐκκλησιαστικῶν ἐγγράφων καὶ ἐπιστολῶν.

Ἡ Μονὴ τῆς Παναγίας Καλλιπέτρας, εἶχεν 25 πατέρας 8 ἱερεῖς, 3 διακόνους ὑπὸ καθηγωμένῳ Ἀβερκίῳ ἱερομονάχῳ λαβόντι τὸ σχῆμα τῷ 1720.

Ἐν τῷ νάρθηκι τῆς Μητροπόλεως διὰ κεφαλαίων γραμμάτων:

Σ Μ Η Λ

† «Πρὸ τοῦδε ναοῦ τῶν σεπτῶν Ἀποστόλων
Ὁ τάφος οὗτος Σαμουὴλ νέκυν φέρει
φαιδρῶς προεδρεύσαντα ναοῦ μὲν πάλαι
λαμπρῶς ἀπαστράψαντα λαμπροῦ τοῦ θρόνου
κ' ἀπ' αὐτοῦ ἰθύναντα κλήρου κυρίου
οὐπερ παρελήψατο τὴν κληραρχίαν
Νῶν δ' αὖ μικρὸς χοῦς φεῦ, καλύπτεται λίθῳ
ὄν αἴρει ὤμοις τὴν ταφὴν ἐκμηνύων.
Τὸν δ' αὖ ἔνεγκε πατρίς μὲν νῆσος Ῥόδου
ἀνήγαγεν δὲ ἡ πόλις Κωνσταντίνου
Βέροια δ' αὕτη ἔλλαχεν ἀρχιθύτην.
Ἑπτὰ δ' ἅμα ἔτεσσι σὺν ὄλοις δέκα
μόνῳ μόνῳ δὲ προύστη τοῦδε θρόνου
εἰς πέντε δ' ἅμα πεντάκις τ' ἔτη δέκα
ἦνυσε βίον τόν δε ἀνελθῶν ἄνω.
Ὅροις δὲ μακροῖς τύμβος αὐτῷ καθέξει,
ὡς συναγείρη ἐσχάτη κρίσει πάλιν
βήματι φρικτῷ ἀδεκάστῳ δεσπότη
παρ' οὗ ἄμοιβαί τῶν κακῶν εἰργασμένων
ὡς τοῖς ὀρθῶς πράξασιν ἄληστον κλέος
Ἄλη δὲ σὺ, δέσποτα, τῶν ἐμῶν λόγων
μικρῶν τε τούτων καὶ κακῶν ἡρμοσμένων
δέξαι δ' ἰλαρῶς τῷ συνήθει σου πράφῳ
τῷ πρὸς μὲ φίλτρῳ τῷ πόθῳ σου τὸ πάλαι
ἔσχατον εἰς σὲ τῶν ἐμῶν προσφεγμάτων
πρότιστον ἄλλως τῶν ἐμῶν πενθημάτων
ἐκ καρδίας δὲ σὲ στερήσει ῥαγείσης
ἀντὶ μύρων δάκρυα καὶ πόθου πάθη
χοῶς κενεύσω τὰς ἐμοὶ πολυστόνους
στοργῆς δὲ τῆς σῆς οὐδὲ λήθην ἄν λάβω
Ἄλλὰ νεκρὸς ζῶν σὺν ἐμοὶ συναπάγη
τάφῳ λογικῷ νεκρῷ ἄλλως ἀτάφῳ
καὶ καρδίας ῥήγματα συνθάπτη πόθῳ
ὡς ὀμμάτων ρεύματα τὴν κλῆσιν ὄψω.
Σὺ δ' αὖ πάτερ, μ' ὑπερθε μηδὲ νῦν λίπης
ἀδελφιδοῦν ἄθλιον εὐχαῖς συνεχίων
χιλίῳ ἑπτακοσίῳ θ' ἐξήκοντα τριτάτῳ
θάπτει' Ἰουνίῳ ἀρχιερεὺς Σαμουὴλ
αψεγ.' Ἰουνίου ΙΕ.' (1763)

ΝΕΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Ἡ ἔλλειψις στέγης καὶ ἡ ἀλματική αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ συνέτειναν εἰς τὴν δημιουργίαν νέων συνοικισμῶν καὶ τὴν ἀνακάλυψιν ἀνεκτιμῆτων ὑπογείων θησαυρῶν, ἐμφανιζομένων καθημερινῶς κατὰ τὴν ἐκσκαφὴν πρὸς θεμελίωσιν τῶν οἰκοδομῶν. Οὕτως εἰς τὰς φυσικὰς καλλονὰς τῆς Βεροίας, τὰς ὁποίας ὑπερηφάνως ἔχει νὰ ἐπιδείξη ἡ πόλις μας, προστίθεται καὶ ἡ ἀρχαιολογικὴ καὶ ἱστορικὴ ἀξία της, ὀφειλομένη εἰς τὰ πολύτιμα εὐρήματα συνεχῶς ἐκ τοῦ ἐδάφους της ἀνασυρόμενα.

ΝΑΟΣΧΗΜΟΣ ΤΑΦΟΣ

Εἰς τὸν «Παληόφορον» ὅπου τὸ πάλαι ἡ ἀγορὰ Forum κάτωθεν τῆς «Ἐληᾶς» καὶ εἰς θεαματικωτάτην, τοποθεσίαν ὅπου ἀνεγείρεται συνοικισμὸς ὀνομασθεὶς «Τρία Πλατάνια» λόγῳ τῶν παρ' αὐτῷ τριῶν ὁμωνύμων δένδρων, καὶ χρησιμοποιούμενος μέχρι σήμερον ὡς λαχανόκηπος, ἀνεκαλύφθη «ναοσχημος οἰκογενειακὸς τάφος» λαξευτὸς ἐντὸς πορολίθου, Ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς τοῦ 300 π. χ.

Ὁ Τάφος αὐτὸς εἶναι θολωτὸς, διθάλαμος, μὲ πέντε διαμερίσματα νεκρῶν, «νεκροκλίνας» ἐπιλεγόμενα, ἐπτὰ θυρίδας, ὅπου ἀπέθετον τὴν στάκτην τῶν νεκρῶν ἐντὸς «τεφροδόχων» φυλασσομένων.

Πλησίον τοῦ τάφου αὐτοῦ εὐρέθησαν ἄλλοι ὅμοιοι παρὰ τὰ σωζόμενα τεῖχη τῆς πόλεως, λαξευμένοι καὶ μαρτυροῦντες τὴν συνήθειαν τῶν τότε νὰ θάπτουν τοὺς νεκροὺς τῶν ἐκτὸς τῶν τειχῶν καὶ ἐπὶ ἐδάφους ἐπικλινοῦς καὶ ταταλλήλου πρὸς λάξευσιν καὶ παρὰ τὴν ἀγοράν.

Ἐκ τοῦ πρώτου τάφου ἀνεσύρθησαν διάφορα ἀντικείμενα πῆλινα, τοποθετηθέντα εἰς τὸ πρόχειρον μουσεῖον ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Κυριωτίσεως παρὰ τὸν περιφρειακόν. Εἶναι δὲ ταῦτα «τεφροδόχοι» καὶ «δακρυδόχοι» «πηξίδες» μετὰ προτομῆς γυναικὸς, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἔβαζον τὰ τιμαλφῆ των. Ἐπίσης «Εἰδώλια» διάφορα, ἐν τῶν ὁποίων παριστᾶ τὴν θεάν Ἀφροδίτην, ἔχουσιν ἀριστερὰ ἐπ' ὤμου τὸν ἔρωτα, ἕτερον δὲ ἐκ δεξιῶν ἀπτόμενον τῆς ἐσθῆτός της καὶ ἕτερα «Εἰδώλια» εἰς στάσιν καθημένου.

Ἐπίσης τεμάχια γέισου ἀετωμάτων, ἐγχρωμα, τῶν ὁποίων τὸ κυανοῦν, κόκκινον καὶ μέλαν χρῶμα διατηρεῖται ζωηρότατον, καίτοι εἶναι ἀπλῆ «νερομπογιὰ» καὶ παρῆλθον ἔκτοτε εἴκοσι αἰῶνες.

Ἄνωθεν τῶν ναοσχῆμων τάφων, τεμάχια ὀγκολίθου φράττουν τὴν εἴσοδον. Οἱ τάφοι διακρίνονται εἰς ἀπλοὺς καὶ πολυτελείας. Εἶναι δὲ ἔσωθεν ἐπικεχρισμένοι ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς των καταστάσεως, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι οἱ εὐποροῦντες ἠθέλον νὰ μεταφέρουν καὶ εἰς τοὺς τάφους των, τὴν πολυτέλειαν τῆς κοσμικῆς ζωῆς των. Πλησίον τῶν τάφων κεῖνται καλῶς διατηρούμεναι δύο ἐπιγραφαὶ ἐπὶ μαρμαρίνων πλακῶν. Ἡ μία φέρει ἀνάγλυφον ἐπιτύμβιον ἀπεικονίζον νεκρόδειπνον. Παρ' αὐτῷ καθημένη καὶ θρηνοῦσα γυνή.

Κάτωθεν δὲ ἡ ἐπιγραφή:

«Καλημέρια τῷ ἰδίῳ συμβίῳ πιστῷ τῷ γλυκυτάτῳ
ἐκ τῶν ἐκείνων ἐκείνῳ μνήμης χάριν»

Ἐπί τῆς ἐτέρας πλακῶς ἀναγινώσκομεν:

«Κουσιτίδιος δνήσας νείκη καὶ εὐκτίμονι τοῖς γονῖσι
κε Διονυσίῳ τῷ ἀδελφῷ μνήμης χάριν»

Κατόπιν τῆς εἰς τὸ πρόχειρον μουσεῖον τῆς Ἐκκλησίας Κυριωτίσσης συγκεντρωθέντων ἀρχαιολογικῶν μνημείων καὶ τῶν εἰς διάφορα σημεῖα τῆς πόλεως κατεσπαρμένων, ἀρχαίων καὶ ἱστορικῶν πολυτίμων εὐρημάτων τῆς Ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων του, ἀπεφασίσθη πλέον ἡ ἴδρυσις Μουσείου ἐν Βεροίᾳ, ἐπὶ τοῦ δωρηθέντος πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Δήμου παρὰ τὸν περιφερειακόν, οἰκοπέδου.

Τὸ Μουσεῖον βραδέως καὶ χελωνοειδῶς ἔστω ἀνεγειρόμενον, θὰ κοσμηθῇ προσεχῶς τὴν Βεροίαν, ἀλλὰ συγχρόνως θὰ διαλαλῇ καὶ τὴν διαμφισβητουμένην, ὑπὸ κακῶν γειτόνων, Ἑλληνικότητα τῆς χώρας μας.

(Ἀρχαῖον Μνημεῖον τῆς Βεροίας)

ΕΠΙΤΥΜΒΙΑ ΜΝΗΜΕΙΑ *

Ἡ Βερόια ἔχει προσφέρει, σημαντικὸν ἐπιγραφικὸν ὕλικὸν κατὰ τὸ πλεῖστον, τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων. Ἐκ τῶν δημοσιευθέντων δὲ μνημείων καταφαίνεται ἡ ἐξέχουσα θέσις, τὴν ὁποῖαν αὕτη κατεῖχε κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ῥωμαιοκρατίας.

Αἱ κατωτέρω ἀναφερόμεναι ἀρχαῖαι ἐπιγραφαὶ Βεροίας ἀναγράφονται ἐπὶ ἐπιτυμβίων βωμῶν προερχομένων ἀπὸ τὸ ῥωμαϊκὸν τεῖχος τῆς Βεροίας, καὶ ἀποκαλυφθέντων τὸ ἔτος 1939 ὑπὸ τοῦ τότε ἐφόρου Ἀρχαιοτήτων Μακεδονίας κ. Κοτζιά. Τὸ κείμενον κατὰ στίχους ἔχει ὡς ἑξῆς:

Βασίλης πόσιν ἔνθα | τάφω ὑπὸ κεῦθεσι κρύπτει
Κλεῖνον Ἀμαστριανὸν | γαῖα Μακεδονίη,
Φοίβου φορμίνγων ὑπο | φήτορα, τὸν θυμέλῃσιν
παντῶνων μελέων ἴστο | ρ' ἀτειρὸν ὄχλου.

Τὸ νόημα τοῦ ἐπιγράμματος τούτου εἶναι τὸ κάτωθι:

Ἐδῶ εἰς τὰ σκότη τῶν τάφων κρύπτει ἡ Μακεδονικὴ γῆ τὸν ἄνδρα τῆς Βασίλης, τὸν Κλεῖνον τὸν Ἀμαστριανὸν, τὸν θεράποντα τῶν φορμίνγων τοῦ Φοίβου, τὸν ἀκαταπόνητον (ἀπαράμιλλον) γνώστην πλήθους παντοίων θεατρικῶν μελῶν.

Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο εἰς μνήμην ἀνθρώπου ὑπηρετοῦντος τὰς Μούσας ἔρχεται νὰ προστεθῇ εἰς δύο ἄλλα γνωστὰ ἐκ Βεροίας ἐπιγράμματα, τὸ τῆς «μειμάδος Κυρίλλης» καὶ μιᾶς «λυροκτύπου» μνημονεύοντα «Μουσῶν θεραπείνας» καὶ νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς πολιτιστικῆς δραστηριότητος τῆς ἑδρας τοῦ αὐτοκρατορικοῦ κοινοῦ τῶν Μακεδόνων, Βεροίας.

Ἐπὶ ἐτέρου βωμοῦ μετ' ἐπικράνου καὶ βάσεως καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς κάτω ταινίας τοῦ ἐπικράνου, μετὰ γράμματα διατηρούντα σαφῆ ἵχνη ἐρρυθροῦ χρώματος, ἀναγινώσκομεν:

Χ α ἱ ρ ε τ ε .

Ἐντὸς δὲ πλαισίου ἡ ἐπιγραφή:

Ποπλικίοις
Ρούφωι καὶ Σεμ-
προνίλλῃι τοῖς τέ-
κνοις καὶ Αἰλίᾳ
Ρουφείνῃι τῇι
γυναικί καὶ ἑαυτῷ
Ἑρμείας ἰατρός

Καὶ ἐπὶ ἐτέρου βωμοῦ μετ' ἐπικράνου καὶ βάσεως, ἀναγράφεται:

Αἰλία Αὐρηλία τῆς
ἀδελφῆς Δάφνης
μνείας χάριν.

* Ἐκ τῶν τοῦ ΜΑΝ. ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ

“Ετερος βωμός μετ’ ἐπικράνου καὶ βάσεως, τοῦ ἐπικράνου φέροντος ἀετώματιον, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν διατηρουμένην δεξιάν πλευράν, με ἀναγλύπτους μορφάς ἀνδρικής, γυναικείας καὶ μιᾶς παιδικῆς, ἀναγράφει:

[Ἐπίγονος δεινός]

καὶ Μαξίμα καὶ [---γυ-]

νῆ αὐτοῦ

καὶ Ἐλπίς Ἐπιγόνου, θυγάτηρ, ἑαυ-
τοὺς ζῶντας. Καὶ Διοδώραν Μαξίμας.

“Ετερος βωμός μετ’ ἐπικράνου καὶ βάσεως, φέροντος ἀέτωμα καὶ εἰς τὰς τέσσαρας πλευράς, με ἀναγλύπτους παραστάσεις.

Ἡρώα Λοῦππον

Λ. Ἰαυλῆνος Μάξιμος

καὶ Φλ. Σαμβατίς τὸν υἱόν.

Ἐπὶ μαρμαρίνης βάσεως ἀγάλματος, εὐρισκομένης εἰς τὸν περίβολον τῆς οἰκίας τοῦ συμβολαιογράφου κ. Ἄντωνίου Σαρρηκωστή, ἡ ἐπιγραφή:

Μένανδρον Ἀδύμου ἦρωα.

Ἄττία Κοῖντα τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα.

Τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρός εἶναι καθαρὸν Ἑλληνικόν, τὸ δὲ τῆς συζύγου τοῦ Ῥωμαϊκόν.

Ἐπὶ ἐπιτυμβίου μαρμαρίνης στήλης καὶ ἐπὶ λείας ἐπιφανείας ἡ ἐπι-
γραφή:

Κρατεύας

Νικάδας

Νικάδου

Ἄμμαδίκου

Κάτωθεν τῆς ἐπιγραφῆς ὑπάρχουν ἀνάγλυφοι παραστάσεις. Εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον ἀνὴρ ἰστάμενος φέρων ἱμάτιον, εἰς τὸ κέντρον ἐπίσης ἀνὴρ ἰστάμενος φέρων ἱμάτιον, καὶ εἰς τὸ ἀριστερὸν ἄκρον γυνὴ καθημένη φέρουσα ποδήρη χιτῶνα, ἱμάτιον καὶ κρήδεμνον. Μεταξὺ τῶν δύο μορφῶν, φαίνεται μικροτέρα τοιαύτη, πιθανὸν δούλης.

Ὁ τεχνίτης κατόρθωσεν νὰ ἐκφράσῃ τὸν πόνον εἰς τὸ περίλυπον βλέμμα τῆς γυναικὸς καὶ νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἔκφρασιν διὰ τῆς κινήσεως τῆς χειρὸς, δηλωτικῆς καὶ ταύτης τοῦ ἰδίου πόνου. Ἡ λύπη διακρίνεται καὶ εἰς τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τόνον ἡρέμου μελαγχολίας.

Ἐκ τῆς παραστάσεως καὶ τῆς μορφῆς τῶν γραμμάτων δεικνύται ὅτι ἡ στήλη αὕτη ἀνήκει εἰς τοὺς τελευταίους Ἑλληνιστικὸς χρόνους.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΟΥ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ

Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συμβολαιογράφου κ. Ἄντωνίου Σαρρηκωστή φυλάσσεται τεμάχιον μαρμαρίνης πλακός, ἐνεπίγραφον, εὐρεθὲν εἰς τινα ἀγρὸν τῆς περιοχῆς Βεροίας.

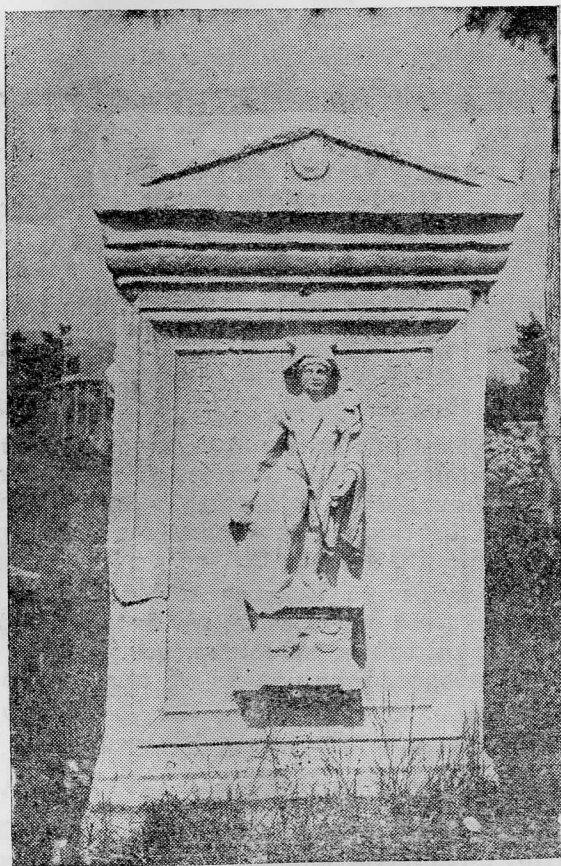
.....]ου τοῦ Λυσικλέους

.....]ης Ἐπικράτου V

.....]δήμου

Πρόκειται πιθανόν περί ψηφίσματος, τὸ ὁποῖον ἐκ τῆς μορφῆς τῶν γραμμάτων πρέπει νὰ χρονολογηθῆ εἰς ἀρχὰς τοῦ 2ου π. χ. αἰῶνος.

Ὅλοι οἱ βωμοὶ ἔχουν σφυροκοπηθῆ κατὰ τὴν χρησιμοποίησίν των ὡς οἰκοδομικοῦ ὑλικοῦ, διὰ τὴν ἐσπευσμένην ἐπισκευὴν τοῦ τείχους. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλα πολλὰ παραδείγματα χρησιμοποίησεως κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἀρχαίου ὑλικοῦ. Κυρίως δὲ τῶν βωμῶν οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐξαιρετικῶς κατάλληλοι διὰ τοιαύτην ἐργασίαν.

(Ἀρχαῖον ἐπιτύμβιον μνημεῖον τῆς Βεροίας)

BYZANTINA ΜΝΗΜΕΙΑ

Ὁ Ἱερὸς ναὸς τοῦ «Χριστοῦ» τὸ ἐξαιρετικὸν αὐτὸ Βυζαντινὸν Μνημεῖον, ἀνήκει εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Λειτουργεῖ ἅπασι τοῦ ἔτους, τὰ «Χριστούγεννα» Ἐσπέρας ψάλλεται ὁ ἔσπερινός, ἀκολουθεῖ ἡ ἀγρυπνία καὶ συνεχίζει ἡ θεία λειτουργία περατουμένη περὶ τὸ μεσονύκτιον καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἀκόμη. Ὁ Ναὸς ἐπληροῦτο τὸ πάλαι ἀσφυκτικῶς, καθ' ὅσον ἐκτός τῶν ἐνοριτῶν προσήρχοντο καὶ πολλοὶ ξενοενορῖται ἵνα παρακολουθήσωσι τὰς ἱεράς ἀκολουθίας, αἵτινες λόγῳ τῆς ἀρχαιοπρεποῦς ἐπιβλητικότητος τοῦ Ναοῦ καὶ τῆς κατανύξεως μεθ' ἧς αὐταὶ ἐτελοῦντο, ἐκράτουν ἐν ἐκτάσει τοὺς Χριστιανούς, καὶ ἐν ἀπολύτῳ σιγῇ τῶν θείων ῥημάτων ἀκροωμένους.

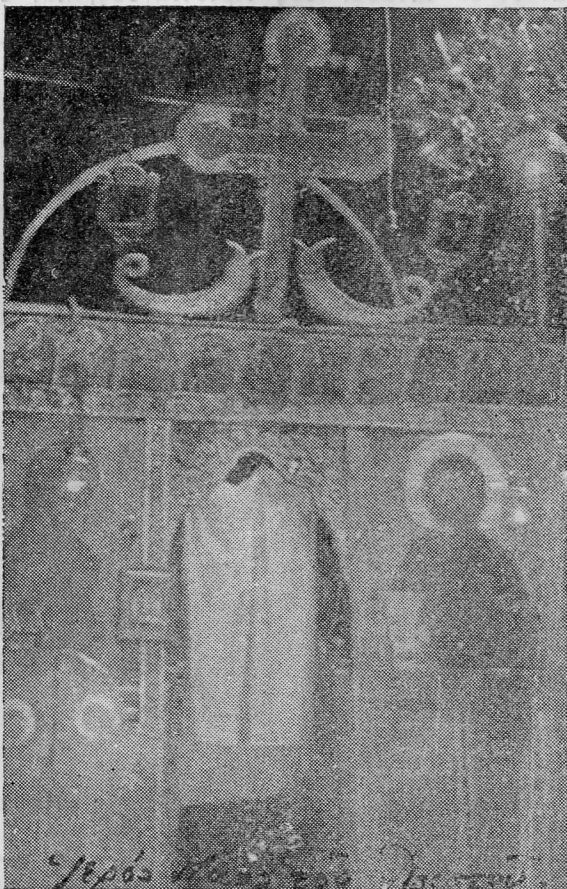
Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Χριστοῦ
(Βυζαντινὸν Μνημεῖον)

Μία ἐπιγραφή χαραγμένη ἄνωθεν τῆς θύρας τῆς εισόδου, εἰς τὸ ἔσω-
τερικόν τοῦ Ναοῦ ἀναφέρει ὅτι:

«Κάποιος Ψαλιδᾶς ἢ Ψαλιδᾶς πλούσιος, ἔκτισεν ἐκκλησίαν ἐπ' ὀνό-
ματι τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, πρὸς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν του. Ἡ
γυνὴ αὐτοῦ Εὐφροσύνη ἐτελειοποίησεν αὐτήν. Ὁ ζωγράφος ἀριστος ὄλης
τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας Καληέργης ἐζωγράφισεν αὐτήν. Καὶ ὁ
Πατριάρχης Νήφων ἐλθὼν εἰς Βέροιαν μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀνδρονί-
κου Β.' ἐτέλεσε τὰ ἐγκαινία.

Ἡ Ἐπιγραφή αὕτη ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ ἀρχαιολόγου Delacoulouche, ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς:

«Ξένος ψαλιδῆς ναὸν θεοῦ ἐγείρει ἄφειν ζητῶν πολλῶν
ἐγκλημάτων, τῆς Ἀναστάσεως Χριστοῦ ὄνομα θέμενος.
Εὐφροσύνη σύνευνος τοῦτον ἐκπληροῖ. Ἱστοριογράφος ὄνομα
Καληέργης τοὺς κλοῦς καὶ κοσμίους αὐταδέλφους
ὅλης Θεσσαλίας (Μακεδονίας) ἄριστος ζωγράφος.
Πατριαρχικὴ χεὶρ καθιεροῖ τὸν ναὸν ἐπὶ τοῦ
Βασιλέως Ἀιδρονικοῦ ἐν ἔτει Ω. Κ. Γ.»

(Τὸ Τέμπλον τοῦ Ἱ. Ν. τοῦ Χριστοῦ)

* Γ. Ἱ. Θεοχαρίδη

Τὸ Ευζαντινὸν τοῦτο μνημεῖον ἐγένετο ἀντικείμενον προσοχῆς καὶ μελέτης τῶν Ευζαντινολόγων ἡμετέρων καὶ ξένων ἐπισκεφθέντων τὴν πόλιν μας.

Τὰ τῆς ἐπιγραφῆς καὶ τῶν σπανίων τοιχογραφιῶν, καλῶς διατηρουμένων ἐπεξήγησεν ὁ κ. Πελεκανίδης. Οἱ ξένοι μὲ τὰ βιβλία τῶν ἀνά χειρας, παρηκολούθουν ἔκθαμβοι τὸν ὀμιλητὴν.

Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ΚΑΛΗΕΡΓΗΣ *

Ἐὸ Καληέργης ἦτο Ευζαντινὸς Ζωγράφος, ὅστις ἐζωγράφησε τὸν Ναὸν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ τὸ 1315. Τὸ ὄνομά του εὐρίσκετο χαραγμένον εἰς ἐπιγραφὴν ἐπὶ λίθου εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ναοῦ. Ὁ Σπύρος Λάμπρος ὀνομάζει τὸν Ναὸν ὡς τῆς Παναγίας τῆς Περιβλέπτου, ἐνῶ ὁ ναὸς ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ὀνομάζεται ῥητῶς «τῆς Ἀναστάσεως Χριστοῦ». Τὸ ὄνομα Καληέργης (ἢ Καλλιέργης ἢ Καλλέργης) εἶ-

ναι γνωστὸν ἐκ τῆς ἐν Κρήτῃ ὁμωνύμου οἰκογενείας ἢ ὁποία ἠγωνίσθη ἡρωϊκῶς κατὰ τῶν Βενετῶν τῆς νήσου. Ὡς παρετήρησεν ὁ κ. Ευγγόπουλος, ὁ ζωγράφος τῆς Βεροίας Καλλιέργης, ἐκτὸς μακρυνῆς καταγωγῆς δὲν φαίνεται νὰ ἦτο Κρῆς, καὶ καυχώμενος ὡς ὁ ἄριστος ζωγράφος πάσης Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας οὐδεμίαν μνεῖαν ποιεῖται τῆς Κρήτης. Ἐξετάζων δὲ ὁμοιότητος τοῦ ἔργου Χριστοῦ Βεροίας μὲ τοιογραφίας καὶ μωσαϊκὰ συγχρόνων ναῶν τῆς Θεσσαλονίκης, ὑποθέτει μετ' ἐπιφυλάξεως, ὅτι ἦτο πιθανῶς Θεσσαλονικεὺς ἢ ἐξέμαθε τὴν τέχνην εἰς Θεσσαλονίκην.

Εἰς ἀγιορείτικον σύγχρονον ἔγγραφον μαρτυρεῖται ἐκ Θεσσαλονίκης ζῶν ζωγράφος Γεώργιος Καλλιέργης. Ἐπτὰ χρόνια μετὰ τὴν αποπεράτωσιν τοῦ Χριστοῦ τῆς Βεροίας τὴν 9 Μαρτίου 1322, ὁ Ἀλέξανδρος Δούκας ὁ Σαραντηνὸς καὶ ἡ σύζυγός του Καλὴ πωλοῦν πρὸς μοναχοὺς τῆς μονῆς Χελανδαρίου τρεῖς οἰκίας τῶν κειμένας ἐν Θεσσαλονίκη καὶ εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Ἁγίου Παρανόμου. Ἡ πώλησις γίνεται ἐνώπιον καὶ παρουσία τῶν μαρτύρων ἀπὸ Θεσσαλονίκης μεγάλου ἀλλαγίου κύρ Μιχαὴλ τοῦ Χαμαιδράκοντος. Τοῦ ζωγράφου κύρ Γεωργίου τοῦ Καλιέργη. Καὶ τοῦ πρωτομαῖστορος τῶν οἰκοδόμων κύρ Γεωργίου τοῦ Μαρμαραῶ.

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ὑπογράφει «ὁ μεγαλοναΐτης σκευοφύλαξ καὶ ταβουλάριος Δημήτριος ὁ Διαβασημέρης» πολὺ γνωστὸς ἐξ ἄλλων ἔγγράφων, ἀξίωματοῦχος τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

«Παρεμπιπτόντως χρονογραφικῶς ἀναφέρομεν, ὅτι, οἱ ἐκκλησιαζόμενοι εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Χριστοῦ, εἶχον τὸ προνόμιον, ὅπως μετὰ τὴν ἀπόλυσιν, ἐπιστρέφοντες οἴκαδε, γεύονται ἐνωρίτερον τῶν ἄλλων τὰ Χριστουγεννιάτικα ἐδέσματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων πρωτεύουσαν θέσιν εἶχον οἱ πατροπαράδοτοι «Σαρμάδες». Ἐνας μάλιστα φαγᾶς συμπολίτης μας, τόσον πολὺ ἠύχαριστεῖτο ἀπὸ τὸ νόστιμον καὶ τερψιλαρύγγιον τοῦτο φαγητὸν, ὥστε κατεβρόχιζε, σαράντα σαρμάδες, πρὸς τιμὴν ἴσως τῶν σαράντα ἡμερῶν τῆς νηστείας.

Δικαιολογημένη βεβαίως ἡ σπουδὴ μὲ τὴν ὁποίαν παρεκάθητο εἰς τὸ Χριστουγεννιάτικο τραπέζι. Κρατοῦντες αὐστηρὰν νηστείαν καθ' ὅλον τὸ «Σαραντάμερον», ἐπερίμενον μὲ λαχτάραν τὴν μεγάλην αὐτὴν ἡμέραν, ἵνα πληρώσωσι τοὺς νεροπλυμένους μέχρι τῆς στιγμῆς στομάχους των, μὲ νόστιμα καὶ ὀρεκτικὰ φαγητά.

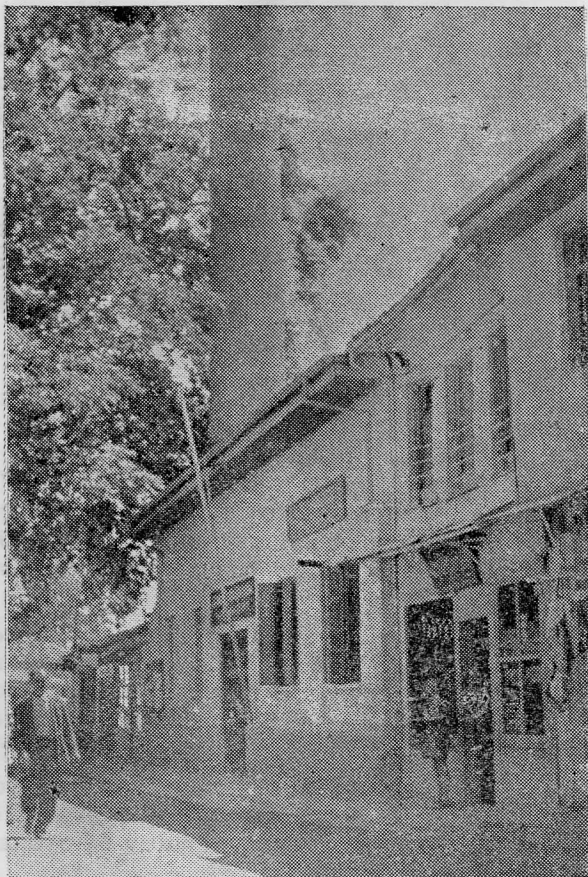
Τώρα δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ περιμένωμεν τὰ Χριστούγεννα, γιὰ νὰ φᾶμε σαρμάδες. Τοὺς τρῶμε καθ' ὅλην τὴν σαρακωστήν, περιφρονοῦντες τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὑγιεινῆς, διπλὴν ζημίαν ὑφιστάμενοι. Πόσον ἔχουν ἀλλάξει οἱ καιροί!

Γι' αὐτὸ καὶ οἱ ἐκκλησιαζόμενοι νῦν ἐν τῷ Ναῷ τούτῳ εἰς τὰ δάκτυλα μετροῦνται.

Η ΠΑΛΑΙΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

Τὸ πανάρχαιον τοῦτο κειμήλιον καὶ σέβασμα, τιμώμενον εἰς μνήμην τῆς «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου» κατ' ἄλλους δὲ εἰς μνήμην τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ἦτο ὁ Μητροπολιτικὸς Ναὸς τῆς πόλεως. Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Βεροίας τῷ 1436, μετετράπη εἰς Τζαμίον ἐπωνομασθὲν «Χουνκιὰρ Τζαμισί» τέμενος νικητοῦ. Ἀπὸ τὸν μιναρὲν τοῦ καθ' ἑκάστην περί τὴν μεσημβρίαν ὑψοῦτο ἡ σημαία τῆς ἡμισελήνου καὶ τὸ δειλινὸν ὑπεστέλλετο, ὑπὸ τὰς ψαλμωδίας τοῦ «μουεζίν» Χότζα.

Αἱ εἰκόνας καὶ τὰ ψηφιδωτὰ ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τῶν κατακτητῶν δι' ἄσβεστου, τὸ δεξιὸν δὲ κλίτος καταδαφίσθη καὶ δισώθη μέχρι σήμερον ἀκρωτηριασμένος τρόπον τινά, μὲ τὰ δύο μόνον κλίτη.

(Ἡ Παλαιὰ Μητρόπολις)

Εἶναι τρίκλιτος Βασιλική. Ἔχει μῆκος 45 μέτρα, πλάτος 16 καὶ ὕψος 9. Πρὸ τῆς καταδαφίσεως τοῦ δεξιοῦ κλίτους, ὑπὸ τῶν Τούρκων, τὸ ὄλον πλάτος ἦτο 21 μέτρα.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Βεροίας τῷ 1912 ἀπεδόθη καὶ πάλιν εἰς λατρείαν τῶν Πατέρων μας, ἐγκαινισθεῖς ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Καλλινίκου Δελικάνη, καὶ λειτουργήσας ἐπὶ τι διάστημα κανονικῶς.

Ἀργότερον ἐξεχωρήθη ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Πολυκάρπου εἰς τὴν «Χριστιανικὴν Ἐνωσιν Ὁρθοδόξων Βεροίας Χ.Ε.Ο.Β. ὁ Ἀπόστολος Παῦλος» ἵνα μὲ τὰς καταλλήλους ἐπισκευὰς καὶ συμπληρώσεις, διαμορφώσῃ τοῦτον εἰς Ναὸν ἅμα καὶ τόπον κηρυγμάτων καὶ συγκεντρώσεων τῆς ΧΕΟΒ, στεγασθῶσι δὲ καὶ τὰ μέχρι σήμερον ἀρτίως καὶ ψυχοφελῶς λειτουργοῦντα Κατηχητικὰ Σχολεῖα.

Δυστυχῶς λόγῳ τῶν πολέμων δις κατελήφθη ὑπὸ ὑπηρεσιῶν ἐντελῶς ξένων πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἀποστολὴν του. Ἐδέησε δὲ νὰ καταβληθῶθιν ὑπεράνθρωποι ἐνέργειαι διὰ νὰ ἐκκενωθῇ ἀπὸ τὰς κρατικὰς ὑπηρεσίας τῆς Κ.Ε.Π.Ε.Σ. καὶ Κ.Ε.Κ.Α. ὡς καὶ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, οἵτινες εἶχον μεταβάλει τὸν Ἱερὸν Ναὸν εἰς σταῦλον, καὶ κατέστρεψαν ὅλα τὰ ἀρχαῖα μαρμάρινα μνημεῖα, τὰ εὑρεθέντα εἰς τὸ Ἱερὸν βῆμα τοῦ Ναοῦ, μεταβαλόντες αὐτὰ εἰς συντρίμματα.

Ἐξανέστημεν ὅταν μετὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ Ναοῦ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, παρέστημεν μάρτυρες τῶν βανδαλισμῶν των. Καὶ μιὰ φωνὴ πόνου καὶ ἀγανακτῆσεως ἐξέφυγε τῶν χειλέων μας: Γερμανοὶ ἐπέρασαν!

Τὶ τοὺς ἔφταιγαν τὰ ἀρχαῖα αὐτὰ μνημεῖα, γιὰ νὰ ἐπιδείξουν καὶ κατ' αὐτῶν τὴν μὴνιν των, τὴν κακίαν των καὶ τὴν μοχθηρίαν των;! Γιὰ Γιὰ....

Τὰ Βυζαντινὰ μνημεῖα τῆς Βεροίας εἶναι δώδεκα, μεγάλης δὲ ἀξίας. Προέχουσι τούτων, τοῦ «Χριστοῦ», τῶν Ἁγίων Κηρύκου καὶ Ἰουλίτης» καὶ τοῦ «Ἁγίου Νικολάου» (γοῦρνες) παρὰ τὴν Ἑληάν, ἀποτελοῦντος ἕξοχον ἀρχιτεκτονικῆς τέχνης μνημεῖον. Οἱ κέραμοι κατὰ ποικίλους συνδυασμοὺς διατεταγμένοι, σχηματίζουνσι ῥόδακας, μικρὰ τετράγωνα καὶ ῥόμβους.

Δυστυχῶς οἱ ἀρμόδιοι ἐπέδειξαν μεγάλην ἀδιαφορίαν περὶ τὴν διαφύλαξιν καὶ συντήρησίν των, μὴδὲ ἄπαξ ἐπισκεφθέντες ταῦτα. Γι' αὐτὸ καὶ πολλὰ τοιχογραφία, λόγῳ τῆς εἰσρεούσης βροχῆς καταρρέουν καὶ ἀνεπανορθῶτως καταστρέφονται.

Εἰς τὴν ῥαθυμίαν δὲ ταύτην τῶν ἀρμοδίων καὶ τὴν ὑπόλογον ἀδιαφορίαν των, ὀφείλεται καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ κατ' εὐφημισμὸν ἀγιογράφου Ἀντωνίου Τσοῦκα, «κουντουρατζῆ» τὸ ἐπάγγελμα, βεβήλωσις αὐτῶν, διὰ τοῦ χρωστήρου του, ὡς καὶ ἡ χρησιμοποίησις τῶν μνημείων ὑπὸ τῶν γειτόνων εἰς ἐναποθήκευσιν γεωργικῶν προϊόντων.....

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΕΝ ΒΕΡΟΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΒΗΜΑ

Ἡ Βέροια κατεῖχεν ἐξέχουσαν θέσιν, ὡς τοῦτο μαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅστις συνήθιζε νὰ μεταβαίνει εἰς τὰς μεγαλειτέρας, ἀκμαιοτέρας καὶ ἐμπορικωτέρας πόλεις καὶ νὰ κηρύττῃ τὸν Χριστιανισμόν, διότι ἔτσι ἀπὸ τὰ κέντρα θὰ μετεδίδετο εὐκολώτερον ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τὰς μικροτέρας πόλεις καὶ τὰ χωρία. Διωκόμενος ὁ Παῦλος ὑπὸ τῶν ἐν Θεσσαλονίκη Ἰουδαίων, ἦλθεν εἰς Βέροϊαν τῷ 59 καὶ ἐκήρυξεν ἀπὸ τοῦ βήματος, τοῦ ὁποίου αἱ βαθμίδες σώζονται μέχρι σήμερον, γνωσταὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα:

«Βῆμα τοῦ

Ἀποστόλου Παύλου».

Οἱ κάτοικοι τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐνδόξου Βεροίας ἐφάνησαν, κτὰ τὸν ἱερὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν, τὸν Ἑλληνα ἐξ Ἀντιοχείας Ἰατροῦν, εὐγενέστεροι τῶν Θεσσαλονικέων, δεχθέντες τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας. Καὶ ἠσπάρθησαν τὸν Χριστιανισμόν πολλοὶ ἐν οἷς καὶ «πολλοὶ τῶν εὐγενῶν Βεροϊέων καὶ τῶν Ἑλλήνων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων. τὸ καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφάς, εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως» (πράξεων Ἀποστόλων 17—10 Κεφάλαιον ΙΖ. 10).

Μαθόντες δὲ οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονικῆς Ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν Βεροίᾳ ἐκηρύχθη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθον εἰς Βέροϊαν καὶ ἐτάραττον τοὺς ὄχλους. Τότε οἱ ἀδελφοὶ ἐφυγάδευσαν τὸν Παῦλον, ἐκ τινος παρὰ τὴν Βέροϊαν ὀρμίσκου τοῦ θερμαϊκοῦ ἔνθα αἱ ἐκβολαὶ τοῦ

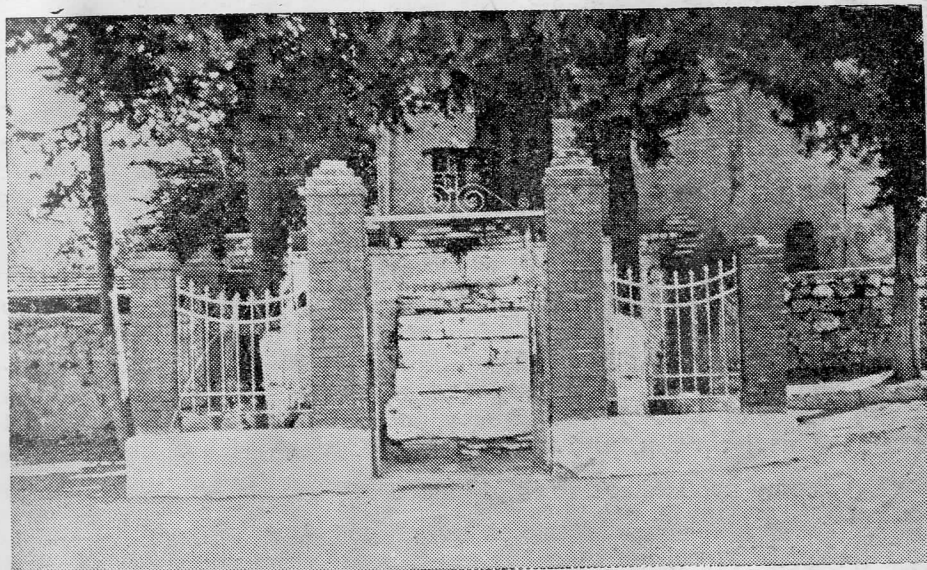
(Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κηρύττων ἐν Βεροίᾳ)

Ἀλιάκμονος καὶ Ἀξιοῦ, παρὰ τὰς νῦν κωμοπόλεις Κίτρος ἢ Πύδναν ἢ Λιμπάνοβον. Ἐκ τούτου εἰκάζεται ὅτι ἡ θάλασσα εὐρίσκετο ἐγγὺς εἰς τὴν Βέροϊαν, ὡς ἀναφέρουν αἱ πράξεις τῶν Ἀποστόλων ιζ 10|14, «Καὶ εὐθὺς τότε οἱ ἀδελφοὶ ἐξαπέστειλαν τὸν Παῦλον νὰ ὑπάγῃ ὡς εἰς τὴν θάλασσαν». Παρέμειναν δὲ εἰς Βέροϊαν ὁ Σύλας καὶ ὁ Τιμόθεος, οἱ ὁποῖοι μετακληθέντες ὑπὸ τοῦ Παύλου ἐξ Ἀθηνῶν τάχιστα ἀνεχώρησαν.

Εἰς τὴν Βέροϊαν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὡς μαρτυρεῖ ἀρχαιότατον χειρόγραφον τοῦ 2ου μ. χ. αἰῶνος, τῆς ἐνταῦθα ἀρχαιοτάτης Ἰουδαϊκῆς Συναγωγῆς, ἔμεινε πολλὰς ἡμέρας, διερχόμενος τὰς ἀγυῖας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καθαγιαίνων τὰ ἱστορικά καὶ ἐνδοξα ἐδάφη τῆς Βεροίας, καὶ διὰ τῆς ἱερέως καὶ ἡγήρας φωνῆς του, τοὺς Βεροιεῖς προσαγορεύων.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΒΗΜΑ

Εἰς τὸ Βῆμα τοῦτο, κατ' ἔτος τὴν 29 Ἰουνίου τελεῖται «Μέγας Ἐσπερινὸς καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, κηρύσσεται ὑπὸ τοῦ ἐκάστοτε Μητροπολίτου, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Πλήθην εὐσεβῶν Χριστιανῶν, μετ' εὐλαβείας παρακολουθοῦσι τὴν τελετὴν καὶ ἀκούουσι τὸ κηρύγμα, τοὺς «εὐγενεστάτους καὶ εὐσχήμονας» προγόνους των μιμούμενοι.

(Τὸ Βῆμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὅπως πρὸ ἐτῶν ζιμορφώθη)

Κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1933, ὡς προσκυνητῆς τοῦ Βήματος τούτου, ἀφίχθη ὁ Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Ἀβυσσηνίας κ. Γκάτα Χερουῖ, ὅστις μετὰ προσοχῆς ἤκουσε τοῦ Μητροπολίτου Πολυκάρπου, ἀφηγουμένου τὰ τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐν Βεροίᾳ καὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀποστολικῆς ἐν αὐτῇ Ἐκκλησίας.

Τὸν δὲ Ἰούνιον τοῦ 1951, ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς 1900ῆς ἐπετείου τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐν Βεροίᾳ, ὑπερτριακόσιοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ ἐκπρόσωποι τῶν ἀνὰ τὴν ὑφήλιον Ἐκκλησιῶν, ἡμετέρων καὶ ξένων, Ἀρχιερεῖς, Καθηγηταὶ Πανεπιστημίων καὶ λοιπῶν Ἐπιστημονικῶν Ἰδρυμάτων, μετὰ τὸ ἐν Θεσσαλονικῇ συνέδριον τῶν Βυζαντινολόγων, προσήλθοι εἰς προσκύνησιν τοῦ Βήματος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τὴν πορείαν αὐτοῦ ἀκολουθοῦντες.

Τοὺς προσκυνητὰς ὑπεδέχθησαν πρὸ μεγαλοπρεποῦς ἀψίδος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ Σ. Μητροπολίτης μας Ἀλέξανδρος, ὁ Π. Μητροπολίτης Θεσσαλονικῆς Παντελεήμων, ὁ Σ. Μητροπολίτης Κοζάνης Κωνσταντῖνος, ὁ Ὑπουργὸς Β. Ε. κ. Α. Ἰασωνίδης, ὁ Ὑφυπουργὸς κ. Τερζόγλου, ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς Γ. Δ. Β. Ε. κ. Παπαηλιάκης, ὁ Νομάρχης Βεροίας κ. Κ. Τσοῦπτης, ὁ Νομάρχης Θεσσαλονικῆς κ. Σταματιάδης, ὁ Δήμαρχος Βεροίας κ. Ἀ. Καρατζόγλου, ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονικῆς κ. Φραγκίστας, οἱ Προϊστάμενοι τῶν Ἀρχῶν τῆς πόλεως, τὰ Πρωεδρεῖα τῶν Σωματείων καὶ Ὁργανώσεων καὶ χιλιάδες λαοῦ. Τιμὰς ἀπέδωσε τμῆμα Στρατοῦ τῆς Φρουρᾶς Βεροίας. Τοὺς ἐπισήμους δὲ ξένους προσεφώνησεν ὁ Δήμαρχος Βεροίας κ. Ἀ. Καρατζόγλου.

Ἀπαντῶν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Προσκυνητῶν Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Ἀμβρόσιος, διατελέσας ἐπὶ Τουρκοκρατίας Πρωτοσύγγελος τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Βεροίας Ἀποστόλου, ἠυχάριστησε τὸν Δήμαρχον καὶ τὸν λαὸν τῆς Βεροίας διὰ τὴν μεγαλειώδη ὑποδοχὴν καὶ ἠυχῆθη ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς διαφυλάττει τὴν πόλιν καὶ τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα.

Κατόπιν ὠμίλησεν ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκομενικοῦ Πατριάρχου Μητροπολίτης κ. Μάξιμος. Εἶτα ἐν πομπῇ κατευθύνθησαν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναόν, ὅπου ἔτελέσθη Δοξολογία καθ' ἣν ὁ ἀειμνήστos Μητροπολίτης Βεροίας Ἀλέξανδρος προσεφώνησε τοὺς προσκυνητὰς, ὑπογραμμίσας τὰς ἀρετὰς τοῦ Παύλου, τὸ ἔργον του καὶ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον.

Ἀκολούθως ἐν πομπῇ ἀνήλθον εἰς τὸ Βῆμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὅπου μετὰ σχετικὴν δέησιν, ὠμίλησεν ὁ Ὑπουργὸς Β. Ε. κ. Α. Ἰασωνίδης καὶ ὁ κ. Ξ. Γκουϊμτσόπουλος, τοῦ ὁποῦ ἡ ὁμιλία μετεφράσθη εἰς τὴν Ἀγγλικήν. Τὴν μεσημβρίαν παρετέθη ὑπὸ τῆς Μητροπόλεως γεῦμα εἰς τὴν Ἑλλάδα, μετὰ τὸ ὁποῖον οἱ προσκυνηταὶ ἐπισκέφθησαν τὰ Βυζαντινὰ μνημεῖα τῆς πόλεως καὶ περὶ τὴν 5 μ. μ. ἀνεχώρησαν εἰς Θεσσαλονικῆν.

Ἐντύπωσιν προὐκάλεσε τὸ ἰδιόρρυθμον τῆς στολῆς ὠρισμένων ξένων Ἱεραρχῶν.

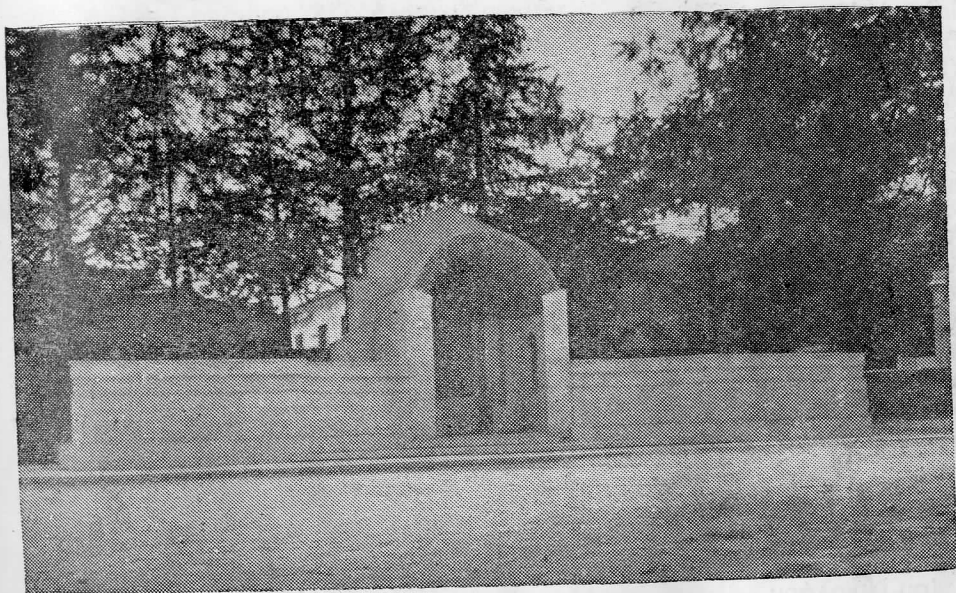
Τιμὴ καὶ δόξα καὶ καύχημα διὰ τὴν Βέροϊαν νὰ περικλείη ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς, τοιοῦτον πολῦτιμον κειμήλιον καὶ σέβασμα.

Πρῶτος μετὰ τὸν Παῦλον ἐπίσκοπος Βεροίας ἦτο ὁ Ὀνήσιμος. Μετὰ τοὺς Ἀποστόλους ἀρχαιότερος ἦτο ὁ ἐπίσκοπος Ἀντώνιος παρεδρεύσας ἐν τῇ Α. Οἰκομενικῇ Συνόδῳ. Ἐπιφανέστερος δὲ ὁ Καλλιμάχος, ἀπαγορισθεὶς εἰς τὴν ἔναντι τοῦ Ναοῦ Πλάτανον τὸ 1436 ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Ὁ χώρος τοῦ Ἱεροῦ Βήματος ἐνεῖχεν ἐκτὸς τῆς ἱερότητος καὶ ἰδιαιτέραν ὡμορφίαν καὶ περισσὸν θέλημα. Ὑψηλαί Κυπάρισσαι 40 - 50

εστόλιζον τὸ μέρος τοῦτο τὸ ὁποῖον ἡμεῖς ὀνομάζομεν «Τὰ πολλὰ τὰ Κυπαρίσσια». Δυστυχῶς ταῦτα ἐκόπησαν ὑπὸ τῶν προσφύγων τὸ 1922 καὶ ἐπωλήθησαν ὡς δαδί, ὡς τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ ὁ λαβὼν μέρος εἰς τὸ κόψιμον κ. Ἰωάννης Εὐδόκιμος.

Πολλάκις μικροὶ ὄντες ὠδηγήθημεν ὑπὸ τῶν γονέων μας, εἰς τὸν ἱερὸν τοῦ Βήματος χῶρον, ἀκούοντες αὐτῶν τὰ περὶ Παύλου ἀφηγουμένων.

(Τὸ Βῆμα, ὡς τοῦτο, ἀναστηλοῦται καὶ ἐξωραϊζεται ἤδη, ἐνεργείαις καὶ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς εὐσεβεστάτης Δοσ Ὀγλας Μιχαηλίδου).

Κατὰ τὴν ἀναστήλωσιν τοῦ ἐν λόγῳ μνημείου, ἀτυχῶς δὲν συμπεριελήφθη καὶ τὸ πραγματικὸν ἱστορικὸν Βῆμα, ἐγκαταληφθὲν ἀλόγως, ὡς ὑπὸ κρύπτῃν, ὀπισθεν τοῦ ἀνεγειρομένου μνημείου.

Μετὰ τὸ πρῶτον λάθος, τῆς διαμορφώσεως τοῦ Βήματος εἰς ἓνα περιφραγμένον διὰ κιγκλιδώματος ἀπλοῦν τάφον, (εἰκὼν σελ. 27), κατεδαφισθέντος ἤδη, γίνεται τῶρα νέα τρόπον τινὰ μεταμόρφωσις, ἕξοχος μὲν καὶ ἐπιβλητικὴ, πλὴν ἀτυχῆς ὅσον ἀφορᾷ τὴν παράλειψιν τῆς ἐμφάνισεως τοῦ Ἱεροῦ Βήματος εἰς τὸ κέντρον τοῦ μνημείου καὶ εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀκριβῶς θέσιν του, ἄνευ τοῦ ὁποῖου, τὸ μεγχλοπρεπὲς ἀνεγειρόμενον ἤδη μνημεῖον θὰ εἶναι ἀνιστόριτον. Ἡ δὲ ἀσέβεια τῶν ὑπευθύνων διὰ τὴν ἀπόκρυψιν τοῦ ἱστορικοῦ βήματος θὰ εἶναι ἀσυγχώρητος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Ἡ Βέροια κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους, ἔθεωρεῖτο ὡς τόπος ἔξο-
ρίας. Οἱ ἔξοριζόμενοι ἀπὸ τὸ Βυζάντιον εὐποροί, εὐλαβεῖς καὶ θρησκευ-
τικοὶ Χριστιανοὶ ἔκτιζον διαφόρους ἐκκλησίας, ὥστε ἡ Βέροια νὰ ἀριθμῇ
σήμερον ἐν συνόλῳ 72 Ἐκκλησίας ὡς κάτωθι:

ΤΜΗΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

Παλαιὰ Μητρόπολις
Ἅγίων Ἀποστόλων
(Πέτρου καὶ Παύλου)
Ἁγίας Ἄννης
Παντοκράτορος (Μεταμορφώσεως)
Ἀντιφωνητοῦ (Γεννήσεως Χριστοῦ)
Φανερωμένης (Εἰσόδεως θεοτόκου
Βαλτεσινῆς (Κοιμήσεως Παναγίας)
Ἁγίου Δημητρίου
Ἁγίων Θεοδώρων
Παλαιοφορίτσας (Κοιμήσεως)
Ἁγίου Νικολάου (Γυμνασίου)
Ἁγίων Ἀναργύρων (Μικρῶν)
Ἁγίου Διονυσίου
Ἁγίου Κωνσταντίνου
Ἁγίου Βλασίου

ΤΜΗΜΑ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ἁγίου Γεωργίου
Παναγίας Δεξιᾶς
Ἁγίου Νικολάου
Ἁγίας Παρασκευῆς
Ἁγίου Νικολάου
Ἁγίου Ἀνδρέου
Ἁγίου Σπυρίδωνος

ΤΜΗΜΑ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ

Ἁγίων Ἀναργύρων
(Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ)
Ἁγίου Σωτήρος (Μεταμορφώσεως)
Ἁγίου Παταπίου
Ἁγίου Νικολάου (Ψαρᾶ) καὶ
Ἁγίου Φανουρίου
Ἁγίου Βασιλείου
Κυριωτίσσης (Μουσεῖον)
Εὐαγγελισμοῦ (Περιβλέπτου)
Ἁγίας Ἄννης
Ἁγίας Βαρβάρας

ΤΜΗΜΑ ΚΥΡΙΩΤΙΣΣΗΣ

Κοιμήσεως καὶ Ἁγίου Σάββα
Παναγούδας (Ἑπαπαντῆς)
Ἁγίου Ἀνδρέου
Γοργοεπηκόου καὶ Ἀγ. Μανδηλίου

ΤΜΗΜΑ ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ἁγίου Ἀντωνίου
Ἁγίου Βασιλείου
Μεγάλου Θεολόγου
Παναγίας Χαβγιαρᾶς
Ἁγίου Προκοπίου
Ἐξω Παναγία (Ἑπαπαντῆς)
Ταξιαρχῶν
Ἁγίας Ἱερουσαλὴμ
Καληπέτρας (Λαϊκῆς ἀγορᾶς)
Ἁγίου Δημητρίου (Ἑστιατορίου)
Ἁγίας Παρασκευῆς

ΤΜΗΜΑ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ἁγίου Ἰωάννου (τοῦ Ἐλεήμονος)
Τοῦ Χριστοῦ (Ἀναστάσεως)
Ἁγίου Νικολάου (Ξυλοτραφτῆ) καὶ
Ἁγίου Ἐλευθερίου
Χρυσοπολιτίσσης καὶ
Ἁγίου Σπυρίδωνος
Χρυσοβενετικίσσας (Ζωοδ. Πηγῆς)
Προφήτου Ἡλιοῦ
Ἁγίου Νικολάου (Γοῦρνες) καὶ
Ἀποστόλου Θωμᾶ
Ἁγίας Ἄννης
Ἁγίου Κηρύκου καὶ Ἰουλίτης
Ἁγίας Παρασκευῆς
Ἁγίου Γεωργίου (Μακαριωτίσσης)
Ἁγίου Στεφάνου
Εὐαγγελιστρίας
Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου
Ἁγίου Νικολάου (Μακαριωτίσσης)
Ἁγίας Φωτίδος

Κατόπιν τῆς μεγάλης πυρκαϊᾶς τοῦ ἔτους 1864, τῆς πολυκαιρίας καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ σχεδίου πόλεως αἱ κάτωθι ἐκκλησίαι ἐκάησαν, ἤρειπώθησαν ἢ περιορίσθησαν εἰς Κουβούκλια: 1) Ἁγίας Ἄννης Μητροπόλεως, 2) Ἁγίου Νικολάου Γυμνασίου, 3) Ἁγίου Κωνσταντίνου, 4) Ἁγίας Φωτίδος, 5) Ζωδόχου Πηγῆς, 6) Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, 7) Ἁγίου Βασιλείου, 8) Ἁγίου Δημητρίου (Ἑστιατορίου), 9) Καλήπετρας. 10) Ἁγίας Παρασκευῆς (Τζαμί), 11) Ἁγίας Ἰερουσαλήμ, 12) Ἁγίου Σωτήρος, 13) Ἁγίου Σπυρίδωνος, 14) Παναγίας Δεξιᾶς, 15) Φανερωμένης, 16) Ἁγίας Τριάδος, 17) Πανυμνήτου, 18) Ἀκαταμαχήτου, 19) Προδρόμου, 20) Ἁγίου Γεωργίου, 21) Ἁγίου Μουκίου.

Ἡ Ἐκκλησία Ἁγίου Δημητρίου, ὅπου σήμερον τὸ ἐστιατόριον Ἁθ. Μπινιόλα, ἐκάη κατὰ τὴν μεγάλην πυρκαϊάν. Ὅταν δὲ οἱ Ἀδελφοὶ Βλαχόπουλοι ἀργότερον ἔκτισαν ἐπὶ τοῦ οἰκοπέδου τῆς, ἀνεκάλυψαν διάφορα μάρμαρα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ πολλὰς περγαμινὰς τὰς ὁποίας, τὰ μὲν παιδιὰ ἐχρησιμοποίησαν διὰ νταουλάκια (τουμπλέκια)!!, αἱ δὲ γυναῖκες ἔκαιον αὐτὰς εἰς τὸ καζάνι διὰ πλύσιν!!. Ἐκτοτε εἰς τὸ μπουφέν τοῦ Ἑστιατορίου καίει ἐνώπιον εἰκόνας ἀκοίμητος κανδύλα.

Ἐκ τῶν 72 ἐκκλησιῶν, ἑπτὰ ἀναφέρονται εἰς τὴν μνήμην τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Φαίνεται ὅτι οἱ κτίτορες αὐτῶν θὰ ἦσαν πιθανὸν θαλασσινοί. Δώδεκα δὲ ἐξ αὐτῶν αἱ κάτωθι εἶναι ἕξοχα Βυζαντινὰ μνημεῖα, λόγω τοῦ παλαιοῦ τῆς κτίσεως καὶ τῶν τοιχογραφιῶν ἀναγομένων ἀπὸ τοῦ ΙΒ. αἰῶνος.

BYZANTINA ΜΝΗΜΕΙΑ

Παλαιὰ Μητρόπολις	Χριστός
Παντοκράτωρ	Εὐαγγελίστρια
Παλαιοφοριτσα	Ἅγιος Κηρύκος καὶ Ἰουλίτη
Ἅγιος Νικόλαος (Μακαριωτίσ.)	Ἅγιος Νικόλαος (Γοῦρνες)
Ἅγιος Γεώργιος »	Ἁγία Φωτίδα
Ἁγία Παρασκευὴ »	Περίβλεπτος

Οἱ Βεριοεῖς μιμούμενοι οἰοῦναι τοὺς προγόνους των, συνεχίζουν κτίζοντες νέας ἐκκλησίας. Οὕτω τελευταίως ἐγένοντο τρεῖς, τῆς Ἁγίας Τριάδος (Ἐργοστασίου Βερμίου), τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου (Νεκροταφείου), Προφήτου Ἠλιοῦ (Προμηθέως).

Εἰς ἀντικατάστασιν δὲ τῆς παλαιᾶς Ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων, ἀνεγείρεται παραπλευρῶς νέα τοιαύτη, καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς καὶ Μηχανικῆς ἐπιστήμης, θαυμασία εἰς ἐμφάνισιν, πραγματικὸν ὄντως κομφοτέχνημα. Πλὴν κατὰ τὴν ὁμολογίαν ὄλων μικρὰ εἰς ἕκτασιν. Ἡ Βέροια γὰρ ἀλματωδῶς προχωρεῖ, εἰς πληθυσμὸν αὐξανομένην.

Η ΕΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Ἄλλοτε εἰς τὴν Βέροϊαν ἐλειτούργουν τὰς Κυριακὰς καὶ Ἑορτὰς 16 ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι ὄχι μόνον ἀρκετὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον εἶχον ἀλλὰ καὶ οικονομικῶς ἔπασχον λόγω ἐλαχίστων ἐσόδων. Πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κακοῦ τούτου, οἱ προύχοντες Ἰωάννης Μαλακούσης, Κωστάκης Μαλοῦτας καὶ

Ἀναστάσιος Σιορμανωλάκης, συνέλαβον τὴν ἰδέαν νὰ περιορίσουν τὰς ἐκκλησίας εἰς 4 μόνον, διαιρεθείσης τῆς πόλεως εἰς 4 τμήματα, τῆς Μητροπόλεως, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου καὶ τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων. Ἀργότερον πρὸς διευκόλυνσιν τῶν Χριστιανῶν, προσετέθησαν ἕτερα δύο τμήματα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τῆς Κυριωτίσσης. Διορίσθη πενταμελής Ἐπιτροπὴ διοικοῦσα τὰ τῆς Κοινότητος. Αἱ εἰσπράξεις ὄλων τῶν ἐκκλησιῶν κατετίθεντο εἰς τὸ κεντρικὸν ταμεῖον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, παρὰ τοῦ ὁποίου ὄλαι ἐπρομηθεύοντο τὸν κηρὸν.

Ἐγένοντο αὐστηραὶ οἰκονομαὶ ὥστε ἐντὸς ὀλίγου, τὸ ταμεῖον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου εἶχε διαθέσιμα 300 ἕως 400 χρυσὰς λίρας. Μὲ τὸ ποσὸν τοῦτο ἠγοράσθησαν τρία σπίτια, τοῦ Ἀντωνίου Κανάκη, ἀντὶ 140 λιρῶν, τοῦ Γιάγκου Στώϊκου ἀντὶ 90 λιρῶν καὶ τοῦ Πausανίου Καμπιτόγλου ἀντὶ 70 λιρῶν. Ταῦτα μαζί με τὰ πέριξ τοῦ Ἁγίου Νικολάου βακουφικὰ σπίτια κατεδαφίσθησαν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐμφανισθέντος μεγάλου οἰκοπέδου ἐκτίσθη τὸ Γυμνάσιον Βεροίας. Ἡ Ἐνωσις τῶν ἐκκλησιῶν γενομένη τὸ 1894 συνετέλεσεν ὥστε νὰ ἀποκτήσῃ ἡ Βέροια τὸ πρῶτον ἀπὸ οἰκοδομικῆς ἀπόψεως Σχολικὸν κτίριον.

ΤΟ ΚΛΕΙΣΙΜΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Ἐνα γεγονός πού συνετάραξε τὴν Βέροϊαν καὶ συνεκλόνησεν ὀλόκληρον τὴν Χριστιανωσύνην, εἶναι τὸ κλείσιμον τῶν Ἐκκλησιῶν, πού ἔλαβε χώραν πρὸ 70 ἐτῶν. Ἡ ἐντύπωσις πού ἐπροξένησε τὸ θλιβερόν τοῦτο γεγονός ἦτο τοιαύτη, ὥστε καίτοι παρήλθον τὸσα ἔτη, ζωηρώτατον μένει ἀκόμη χαραγμένον εἰς τὴν μνήμην μου.

Ἦμην μαθητῆς τοῦ Ἀστικοῦ Σχολείου, ὅπως ἐλέγετο τότε τὸ Δημοτικὸν καὶ ὡς τακτικὸς φιλακόλουθος, ἐπήγαινα εἰς τὴν ἔναντι τῆς πατρικῆς μου οἰκίας ἐκκλησίαν τῆς Μητροπόλεως, ἀκόμη καὶ τὰς καθημερινάς. Κανοναροῦσα μάλιστα εἰς τὸν δεξιὸν ψάλτην, τὸν ἐκ πατρὸς πάππον μου Ἀναστάσιον, πρωτοψάλτην ἀποκαλούμενον, ὅστις εἰρήσθω λόγῳ τῆς μεγάλης θρησκευτικότητός του ἀμισθὶ μέχρι γήρατος ἔψαλλεν.

Ἡ λύπη μου διὰ τὸ κλείσιμον τῶν Ἐκκλησιῶν ἦτο μεγίστη. Ἡ δὲ διακοπὴ τῶν ἀγαθῶν μετὰ τῆς ἐκκλησίας σχέσεών μου, λίαν ὀδυνηρά. Αἰτία τοῦ κλεισίματος ἦτο ἡ σατανικὴ τοῦ ἐξωμότου Ἑβραίου Κιαμίλ Πασᾶ, εἰσήγησις περὶ καταργήσεως τῶν προνομίων τῶν Χριστιανῶν. Εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως διαβιβασθεῖσαν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπὸ τοῦ Σουλτάν Χαμίτ ἀντετάχθη σθεναρῶς ὁ Πατριάρχης Διονύσιος ὁ Ε΄ ὁ ἀπὸ Ἀνδριανοπόλεως, ὅστις ἀποφάσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου, ἐκήρυξε τὴν Ἐκκλησίαν ἐν διωγμῷ. Κατόπιν τούτου οἱ ἱεροὶ Ναοὶ ἐκλείσθησαν καὶ ἀπὸ 26 Ὀκτωβρίου μέχρι 26 Δεκεμβρίου 1890, πᾶσα ἱεροτελεστία ἤργησεν. Καὶ οἱ θνήσκοντες ἀκόμη ἀδιάβαστοι ἐκηδεύοντο. Μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέρεται καὶ ὁ προύχων τῆς πόλεως Δημήτρης τ' Δάσκαλ.

Πικραμένοι ὄλοι μας διὰ τὸ βρῦτάτον τοῦτο ἐθνικὸν μας κτύπημα, τῶν Τούρκων ἐσφίγγομεν τὴν καρδίαν μας, κάθε ἐθνικὴν ἐκδήλωσιν καταπίνοντες. Καὶ ἀνεμένομεν καρτερικῶς τὴν αἰσίαν ἐκβασιν τοῦ ζητήματος. εἰς τὴν φωνὴν τῆς κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας σιωπηρῶς πειθαρχοῦντες.

Εἰς τὰς πιέσεις τῆς Τουρκικῆς θηριωδείας, ὁ γενναῖος λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου Διονύσιος ὁ Ε. ὑπῆρξεν ἀνένδοτος. Ἀντιπροσωπεύων τὴν παλαιότεραν ἱεραρχίαν, καίτοι ἄμοιρος παιδεύσεως, διεκρίθη εἰς τὴν ἄμυναν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἀψηφῶν τὸν κίνδυνον ποῦ διέτρεχεν ἡ ζωὴ του, δὲν ἐδίστασε νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ αἰμοσταγοῦς Σουλτάνου, διατάξας τὸ κλείσιμον τῶν Ἐκκλησιῶν.

«Ἀνοιξτε τὴν πύλην τοῦ Γρηγορίου καὶ κρεμάστε καὶ μένα, τὰ πρόνοια ὅμως τῶν Χριστιανῶν θὰ μείνουν σεβαστά», διεμύνησεν εἰς τὸν Σουλτάνον, εἰς ὃν παρουσιασθεὶς ὁ Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Γερμανὸς ὡς τοποτηρητῆς, διαμαρτυρήθη ἐντονώτατα. Εἰς τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Σουλτάνου νὰ ἀνοιξοῦν αἱ ἐκκλησίαι, ὁ Γερμανὸς ὄχι μόνον δὲν ὑπεχώρησεν, ἀλλὰ ἐπιδεικνύων τὸ σχοινὶ ποῦ εἶχε κάτω ἀπὸ τὸ ράσο του εἶπεν «Κρεμάστε με κι' ἐμένα. Νὰ τὸ σχοινί! Ἄλλὰ τὰ πρόνοια θὰ μείνουν σεβαστά». Ὁ Σουλτάνος ταραχθεὶς τραβοῦσε τὰ γένηια του κράζων Ἄλλὰχ Ἄλλὰχ!... Πρὸ τῆς ἀνδρικῆς αὐτῆς στάσεως τοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Τοποτηρητοῦ, πρὸ τοῦ κινδύνου ἐσωτερικῶν ταραχῶν καὶ πρὸ τῆς προσωπικῆς ἀξιώσεως τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ., ὅπως πάυση ὁ διωγμὸς οὗτος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Σουλτάνος ἠναγκάσθη νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ πάλιν τὰ προνόμια τῶν Χριστιανῶν, ὁ δὲ Πατριάρχης διέταξεν αὐθωρεῖ τὸ ἄνοιγμα τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἡ εὐχάριστος ἀγγελία ἐκυκλοφόρησεν ἀστραπιαίως ἀνά τὴν πόλιν. Τὸ σπῆτι μας ἀνάστατο. Ἡ χαρὰ ὅλων μας ἀπερίγραπτος διὰ τὸν θρίαμβον τῆς Ἐκκλησίας. Μετὰ δύο μῆνας, ποῦ μᾶς φάνηκαν χρόνια ὀλόκληρα, θὰ ἐκκλησιαζόμεθα καὶ πάλιν. Καὶ ἐγὼ θὰ ἐπανεύρισκον τὴν θέσιν μου παρὰ τὸν δεξιὸν ψάλτην. Ἐνθυμοῦμαι σὰν τώρα ποῦ χοροπηδῶντας, ἔψαλλον Χριστουγεννιάτικα τροπάρια.

Καὶ ὅταν τὰ μεσάνυχτα ἤκουσα τὴν καμπάνα νὰ μᾶς καλῇ χαρμοσῶνως, πρῶτος ἔσπευσα νὰ τρέξω εἰς τὴν γειτονικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Μητροπόλεως, ψάλλων τὸ «Χριστὸς γεννᾶται δοξάσατε. Χριστὸς ἐξ Οὐρανῶν ἀπαντήσατε». Ποτὲ δὲν εἶχα νοιώση γλυτύτερον τὸν ἦχον τῆς καμπάνας. Καὶ ἡ παιδικὴ μου φαντασία, ποτὲ δὲν εἶχεν ἀντικρῶση τοιαύτην λαμπρότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν Χριστουγεννιάτικης ἀκολουθίας. Ὁ Μητροπολίτης Προκόπιος μὲ τὰ χρυσά του ἄμφια, ἔλαμπεν ἀπὸ χαρὰν διὰ τὴν νίκην τῆς Χριστιανωσύνης, μεταδίδων αὐτὴν καὶ εἰς τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ θεῖον βρέφος τῆς Βηβληέμ ἐπανεφέρε καὶ αὖθις τὴν εἰρήνην εἰς τὰς πονεμένας καὶ πικραμένας ψυχὰς μας.

Γι' αὐτὸ καὶ θριαμβευτικῶς ἐπανηγυρίσθη τὸ ἄνοιγμα τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς πεῖσμα τῶν μισητῶν κατακτητῶν καὶ πρὸς ἄμετρον χαρὰν μας καὶ ἀγαλίαςιν. Αἱ Βεργιώτισσες χαρούμενες ὄλες, ἀπὸ τίς νύχτες σὸ πόδι, γὰ νὰ ζυμώσουν λειτουργιᾶς (πρόσφορα), τὰς ὁποίας λόγῳ τῆς ἐλλείψεως φούρνων κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, στὸ τηγάνι καὶ στὴν γάστραν προχείρως ἐψῆσαν.

* ΟΙ ΠΟΙΜΑΝΑΝΤΕΣ ΤΗΝ ΒΕΡΟΙΑΝ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ

ΑΠΟ ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

α α	Όνομα	Έτος	Παρατηρήσεις	
1	Κάρπος· Ἀπόστολος	59	μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου	
2	Ὁνήσιμος	61	» » » » » »	
3	Ἀντώνιος	325	παρῆν ἐν τῇ Α. Ὀικομενικῇ Συνόδῳ	
4	Γερόντιος	347	» » » Σαρδικῇ Συνόδῳ	
5	Δημόφιλος	369		
6	Λουκᾶς	431	παρῆν ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ Γ. Συνόδῳ	
7	Σαββαστιανός	451		
8	Θεόκτιστος			
9	Τιμόθεος	553	παρῆν ἐν τῇ Ε. Ὀικομενικῇ Συνόδῳ	
10	Ἰωσήφ	879	παρῆν ἐν τῇ ἐπὶ Φωτίῳ Συνόδῳ	
11	Λεόντιος	1260	ἐπὶ Μιχαὴλ Παλαιολόγου	
12	Διονύσιος	1342		
13	Δανιὴλ	1393		
14	Καλλίμαχος	1432	Ἀπαγχονισθεὶς τῷ 1436 ὑπὸ τῶν Τούρκων	
15	Μεθόδιος	1490		
16	Ἰγνάτιος	1550		
17	Ματθαῖος	1554		
18	Νεόφυτος	1555		
19	Μητροφάνης	1572	Ἐπίτροπος τοῦ Πατριάρχου Κων)πόλεως	
20	Κύριλλος	1579		
21	Λουκᾶς		Ἡμερομηνία	Προέλευσις
22	Παῖσιος	1607		
23	Ἰωάσαφ	1610	Ἀπριλίου 23	
24	Ἀβέρκιος	1613		
25	Τιμόθεος	1621		
26	Κύριλλος	1623	Φεβρουαρίου 28	
27	Ἰωαννίκιος	1640	Αὐγούστου 24	
28	Ἰωάσαφ	1645	Ὀκτωβρίου 23	
29	Ἰωακεῖμ	1649	Νοεμβρίου 2	ἀπὸ Κίτρους
30	Ἰωακεῖμ	1682	Ἰανουαρίου 13	
31	Μακάριος	1692	Νοεμβρίου 1	
32	Λεόντιος	1705	Ἰουλίου 20	
33	Μακάριος	1715	Δεκεμβρίου 20	

α)α	Όνομα	Έτος	Ήμερομηνία	Προέλευσις
34	Άγάπιος	1725		
35	Ίωακείμ	1727	Ίανουαρίου 1	
36	Μακάριος	1730		
37	Σαμουήλ	1746		
38	Δωρόθεος	1763		από Φαρσάλων
39	Δανιήλ	1769	Ίουλίου 12	
40	Χρύσανθος	1799	Φεβρουαρίου 5	
41	Ζαχαρίας	1811	Ίουλίου 14	
42	Μεθόδιος	1823	Ίανουαρίου 11	από Κρήτης
43	Διονύσιος	1831	Μαΐου 25	
44	Θεόκλητος	1848	Μαρτίου 18	
45	Σωφρόνιος	1863	Ίανουαρίου 20	
46	Βενέδικτος	1869	Ίουλίου 1	
47	Προκόπιος	1877	Μαΐου 2	από Μογλενών
48	Κοσμᾶς	1892	Ίαπριλίου 14	από Δρυϊνουπόλεως
49	Κωστάντιος	1895		
50	Ίπόστολος	1906	Αύγουστου 15	
51	Λουκάς	1909	Νοεμβρίου 15	από Δρυϊνουπόλεως
52	Καλλίνικος	1911	Ίανουαρίου 23	από Βελιγραδίου
53	Κωστάντιος	1921		από Έδέσσης
54	Ίπόστολος		δέν έδέχθη	από Ρόδου
55	Χρύσανθος			από Έφέσου
56	Σωφρόνιος	1924	Ίοκτωβρίου 6	από Μυριοφύτου
57	Πολύκαρπος	1927	Νοεμβρίου 19	από Φλωρίνης
58	ΊΑλέξανδρος	1943	Φεβρουαρίου 16	από Ζιχνών

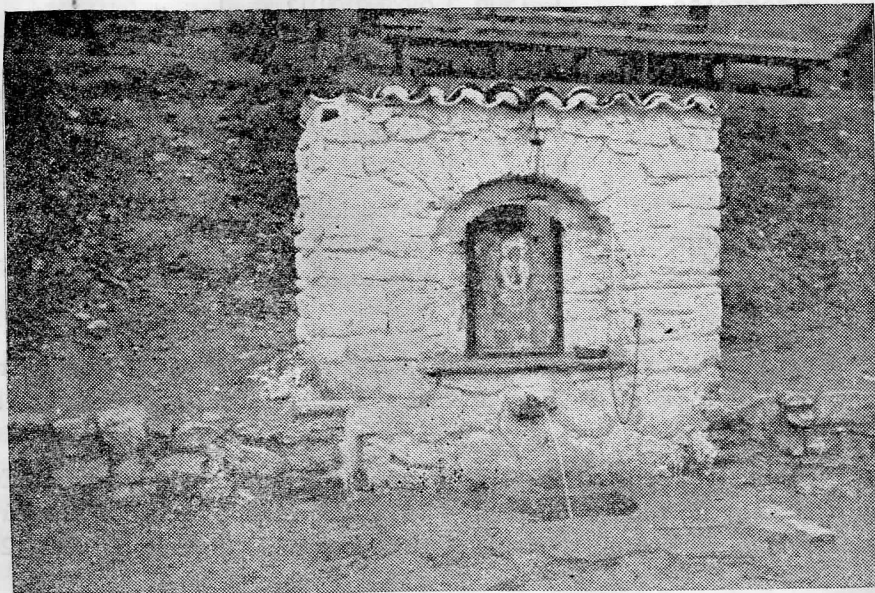
Ό Κίτρος Ίωακείμ 1682 καί 1687 καθρέθη. Άντ' αὐτοῦ ἀρχιεράτευ-
σεν ὁ Ἀθανάσιος τῷ 1688. Ἐπειτα ἀνέλαβε πάλιν. Καί μετ' αὐτὸν ἐκ νέου
ὁ Ἀθανάσιος.

Ἡ Βέροια ἀναγράφεται ὡς Ἐπισκοπὴ τοῦ Θεσσαλονίκης ἐν τῷ Συν-
ταγματικῷ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ 1886 — 1912. Ὡς Μητρόπολις 30ῆ τὴν τάξιν
ἐν τῷ Συνταγματικῷ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Πρεσβυτέρου 1283-1289.

* Ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα Μητροπόλεως καί Ἁγίου Ἀντωνίου

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

“Αλλοτε παρά την Βέροιαν υπήρχον πολλά Μοναστήρια ἀκμάζοντα καὶ προσοδοφόρα. Τοῦ Τιμίου Προδρόμου, τῶν Ἁγίων Θεοδώρων, τῆς Παναγίας Καλήπετρας (Γεννήσεως) κατ’ εὐφημισμὸν ὀνομαζομένης οὕτω διὰ τὸ βραχῶδες καὶ τὸ ἀπότομον τοῦ βουνοῦ, Τζιαμάλας καλουμένου. Ἔτερον τῆς Παναγίας, παρά τὸ χωρίον Ντόπλιαν, τὸ τοῦ Σωτήρος «Μουτσιάλ» λεγόμενον, τῆς Παναγίας Δοβρᾶς (Κοιμήσεως). Τὸ μεγάλο Μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Σφηνίτσης, παρά τὴν Ἀγκαθιάν, ἀριθμοῦν μέχρι τοῦ 1940 περὶ τοὺς 20 Μοναχοὺς, κατὰ δὲ τὴν κατοχὴν τῶν Γερμανῶν φιλοξενήσαν πρόσφυγας ἐξ Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Τὸ Μοναστήρι τῶν Ἁγίων Πάντων, ἐπὶ τῶν Πιερίων, ἄνωθεν τοῦ χωρίου Παλατίτσια, τὸ ὅποιον κατὰ τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνας τοῦ 1821, καὶ τοῦ Μακεδονικοῦ, ὑπῆρξε κέντρον καὶ ὀρμητήριον τῶν διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος ἀγωνιζομένων Μακεδόνων. Τὸν δὲ Σεπτέμβριον 1943 ἐντὸς αὐτοῦ καὶ εἰς τὰ πέριξ ὑψώματα, διεξήχθη σφοδρὰ μάχη,* μεταξὺ τῶν ὑπὸ τῶν Δ. Σαρρῆν καὶ Λ. Μυτιληνάκην ἐθνικιστῶν ἀνταρτῶν καὶ τῶν Ἑλασιτῶν, καθ’ ἣν ἑκατέρωθεν πολλοὶ Βεροιεῖς καὶ τῶν περιχώρων ἐφονεύθησαν. Τὸ 1944 τὸ Μοναστήρι τοῦτο ἐκάη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν διασωθείσης μόνον τῆς Ἐκκλησίας ἥδη ἀναστυλούμενον ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν κατοίκων τῶν πέριξ χωρίων.

(Τὸ Ἁγίασμα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας Δοβρᾶς)

* Κατ’ ἀφίγησιν τοῦ αὐτοῦ ὄπτιου μάρτυρος κ. Ἐλθαν. Τσικερδάνου.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω Μοναστηρίων ὑπῆρχον διάφορα Κελλία καὶ Σκή-
ται, ὡς Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ, Ἀντωνίου
τοῦ Νέου καὶ τοῦ Προφήτου Ἐλίου, (Ἀΐλιᾶς).

Μεγαλάνυμος ἡμέρα
Ἀντωνίων ἑορτῆ.
ὦ πασῶν σὺ γλυκυτέρα
τίνος στήθος δὲν κροτεῖ;
ὦ πασῶν σὺ γλυκυτέρα
ἢ Τζιαμάλα ἀντηχεῖ
Ἀγίου λόγμῃ ἀντικρὺ
ἢ Τζιαμάλα ἀντηχεῖ!.

Ἡ Σκήτη τοῦ Τιμίου Προδρόμου παρὰ τὸν Ἀλιάκμονα ἤκμασεν ἄλ-
λοτε ὡς Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονή, καταστραφεῖσα ὑπὸ τοῦ
Τουρκικοῦ στρατοῦ. Ἰδρυτὴς αὐτῆς εἶναι ὁ Θεόδωρος Σκουτέριος ὁ Σαραν-
τινός, ὅστις ἦτο ἀξιωματοῦχος Βυζαντινός. Ἰδρύθη τὸ 1325 τὸν Ὀκτώβριον
9ης Ἰνδικτιῶνος ΣΤΩΛΔ (6834). Διεσώθη μόνον ὁ Ναὸς τῆς Μεταμορφώ-
σεως.

Ἐκ τῆς διαμονῆς ἐν αὐτῇ πολλοῦ στρατοῦ περιήλθεν εἰς δεινὴν θέσιν.
Ὁ ἡγουμενεύων Ἱερομόναχος Κάλλιστος, ἔγραψεν εἰς τὴν Βασίλισσαν
πασῶν τῶν Ρωσιῶν Αἰκατερίνην Β. ῥωσισί, ἐξαιτούμενος τὴν σωτη-
ρίαν τῆς Μονῆς, διὰ τῆς ἀποστολῆς πέντε σάκκων ἄσπρων, ἅτινα θὰ ἐδί-
δοντο εἰς τοὺς Τούρκους ἔναντι τῆς ἀποχωρήσεώς των. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν
τοῦ ἔγραψεν ὅτι ἡ Μονὴ κατήντησεν ἐστιατόριον, βυρσοδεψεῖον καὶ παντὸς
μολυσματικοῦ καὶ βρωμεροῦ κέντρον. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο εὔρεθὲν ἐν τῇ
πενιχρᾷ βιβλιοθήκῃ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καὶ μεταφρασθὲν παρεδόθη ὑπὸ τοῦ
Ἰωάννου Μηλιοπούλου εἰς τὸν Ἀρχιερέα Κωνσταντιῶν Ἰσαακίδην, ὡς
πρόεδρον τῆς ἐκ λαϊκῶν ἐπιτροπῆς Στεφάνου Κόρτη καὶ Δημητρίου Ζουμ-
πᾶ, 1895—1905, ἐπὶ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ. καὶ κατετέθη εἰς τὰ ἀρ-
χεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροῦσας. Βάσις τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς
ὑπῆρξεν ἡ πρὶν καὶ τοῦ Ἀγίου Ὄρους ἀκμάσασα Μονὴ τοῦ Ἀγίου Λα-
ζάρου, μακρὰν αὐτῆς ἐν τέταρτον.

Ἡ ἐκκλησία τῆς Μεταμορφώσεως ἔχει ἐσωτερικὸν τροῦλον μετὰ εἰκό-
νος τοῦ Παντοκράτορος πολλοῦ λόγου ἀξίας καὶ σπουδαιότητος. Εἰς δὲ
τὴν δεξιὰν πλευρὰν τῆς θύρας ἅμα τῇ εἰσόδῳ τὴν εἰκόνα τοῦ Μοναχοῦ.

Ὁ Μοναχὸς οὗτος τακτικῶς μετέβαινεν εἰς τὴν Ρωσίαν πρὸς συλλο-
γὴν ἐράνων. Ἡ Ρωσία ἔχουσα βλέψεις κατακτητικὰς, ἀσμένως τὸν ὑπε-
δέχεται καὶ τὸν ἐβοήθει ὑπὸ τὸ πρόσχημα εὐσπλαγχνίας. Οἱ ἀποστελλόμενοι
πρὸς τοῦτο, Πατέρες τῆς Μονῆς ἅμα τῇ ἀφίξει των εἰς Προῦθον, ἐτύχα-
νον ἰδιαιτέρας ὑποδοχῆς. Καὶ βαδίζοντες περὶ ἡδόμενον πλείστας περι-
ποιήσεις, τοῦ Ρωσικοῦ λαοῦ ὑποδεχομένου αὐτοὺς μεγαλοπρεπῶς.

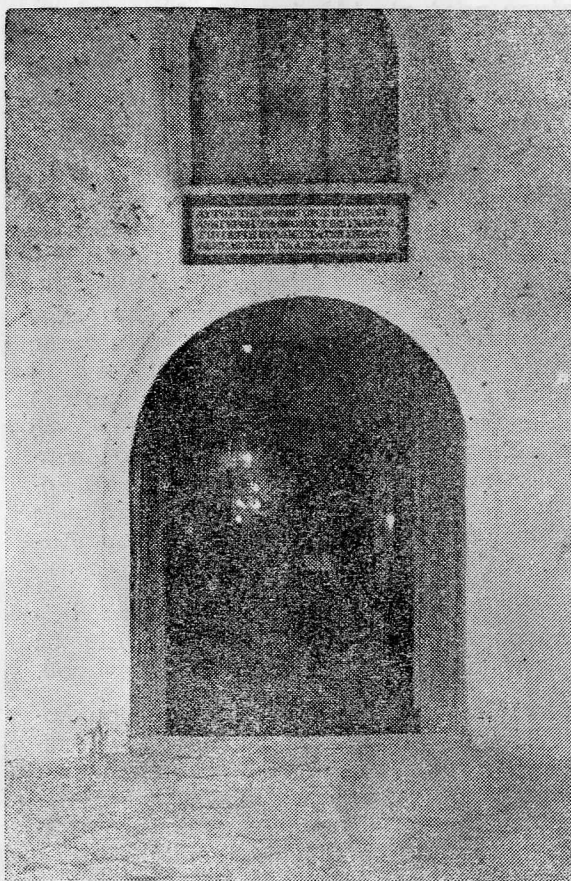
Ἡ Ἱερὰ Μονὴ εἶχε πλείστα ὄσα χρυσόβολα τῶν Αὐτοκρατόρων τοῦ
Βυζαντίου καὶ τῆς Αἰκατερίνης Β. καὶ βιβλιοθήκην, καέντα πάντα κατὰ
τὴν πυρπόλησιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Ἐπίσης εἶχεν κυτία τῶν ἱερῶν καὶ

άγιων λειψάνων, διασωθέντα υπό τήν γήν έξω τής Μονής, καί κυτίον περιέχον τήν κάραν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ὀχριδῶν Κλήμεντος τοῦ Θαυματουργοῦ, ὅπερ ἔκλεψεν Διάκονος τής Ἱερᾶς Μονής τοῦ Ἀγίου Ναοῦμ.

Ἀξία μνήμης τυγχάνει καί ἡ Σκήτη Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης.

Η ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΔΟΒΡΑΣ

Τό πάλαι οἱ Βεροιεῖς οἰκογενειακῶς ἐν αὐτῇ παρεθέριζον. Τό ἔτος δέ 1948 ἰδρύθη συνδρομῇ τοῦ Ἑλβετικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ (Πρεβαντόριον). Ὅπερ λειτουργεῖ μέχρι σήμερον ὡς Παιδύπολις ὀνόματι «Καλή Παναγιά» υπό τήν Ὑψηλὴν Προστασίαν τής Α. Μ. τής Βασιλίσσης Φρειδερίκης, μέ δύναμιν τροφίμων 400 ὄρφανῶν ἀρρένων καί 72 ἄτομα προσωπικόν.

(Ἡ ἐπιγραφή ἄνωθεν τής θύρας τῆς Ἐκκλησίας Παναγίας Δοβράς).

Τό 1822 κατά τήν ἐπανάστασιν ἡ Μονή ἐπυρπολήθη υπό τοῦ Κεχαγιαῖ Μπέη. Τά ἱερὰ σκεύη τῆς ἀνηρπάγησαν. Ὁ ἡγούμενος αὐτῆς Γεράσιμος ἀπηγγονίσθη. Καί τά τριαταπέντε γυναικόπαιδα ἐξηνδραποδίσθησαν. Ἄνωθεν τῆς θύρας τῆς εἰσόδου τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή:

«Δουβρᾶ ΑΩΜΔ.» (1844)
Αὐτή ἡ τῆς Θεομήτορος Ἱερᾶ Μονῆς ἀνηγέρθη τῇ Θεοδέκτῳ συνδρομῇ τῶν πέριξ εὐλαβεστάτων Χριστιανῶν θεμελιθεῖσα τῷ ΑΩΜΔ. Κατά Δεκέμβριον τῇ 16.

Η ΜΟΝΗ ΚΑΛΗΠΕΤΡΑΣ

Τήν 13ην Μαΐου 1941 ἡ Ἐκκλησία τῆς Μονῆς μετὰ τοῦ ἡγουμενείου καί τοῦ ξενῶνος ἐκάη υπό ἀγνώστων κτηνοτρόφων. Μετά γενομένην δέ ἔρευναν ἀνεκαλύφθη καί συνελήφθη ὁ δράστης τοῦ ἐμπρησμοῦ Νικόλαος Τζιατζιάς καταδικασθεῖς υπό τοῦ Στρατοδικείου Θεσσαλονίκης.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΒΕΡΓΙΝΑ

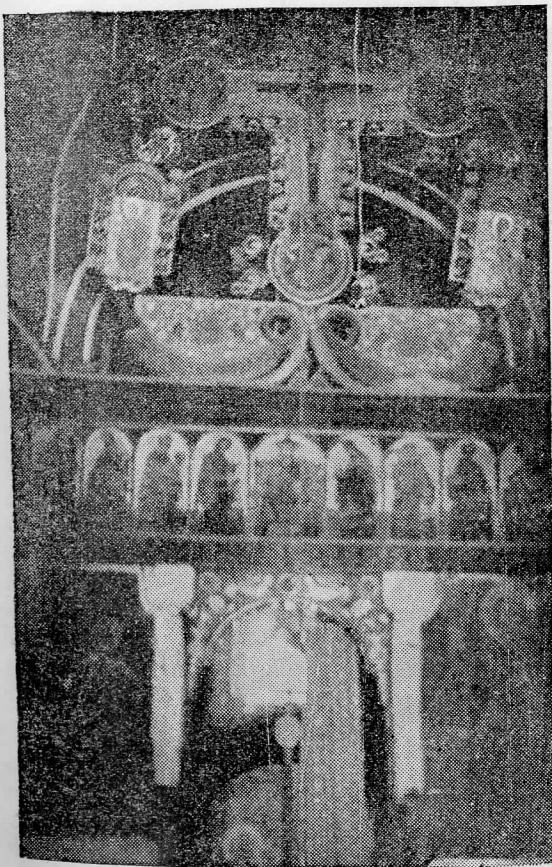
Κατά τὸ 1246 ἤρχισαν ἀγῶνες μεταξὺ τῶν Παλαιολόγων καὶ τοῦ Κράλλη τῆς Σερβίας ζητοῦντος νὰ καταλάβῃ τὴν Βέροιαν. Ἄλλὰ ἡ Βέροια ἔμεινεν ὑπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς, οἵτινες δι' ἰδιαιτέρου Δουκὸς διώκησαν αὐτὴν μέχρι τῆς καταλήψεώς της ὑπὸ τῶν Τούρκων (1436). Τοιοῦτου Δουκὸς χήρα ἦτο ἡ θρυλικὴ ἡγεμονίς Βεργίνα ἢ Βεργινία.

Αὕτη ἦτο ἡ τελευταία Βασίλισσα τῆς Βεροίας, εἶχε δύο παλάτια, ἓνα εἰς τὴν πόλιν, ὅπου αἱ σημεριναὶ φυλακαὶ καὶ ἓνα παρὰ τὸ χωρίον Βεργίνα πέραν τοῦ Ἀλιάκμονος, ὡς θερινὴν διαμονήν, «Παλατίτσια» καλούμενον, εἰς τὸ ὁποῖον μετέβαινε διὰ ὑπογείων δρόμων (λαγούμια) καλουμένων. Τὰ λαγούμια αὐτὰ ξεκινοῦσαν ἀπὸ τέσσερα σημεῖα τῆς πόλεως.

Τὸ πρῶτον ἀπὸ τὸ παλάτι, τὸ δεῦτερον ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν Ἀγίου Κηρύκου καὶ Ἰουλίτης, τὸ τρίτον ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν Περιβλεπτον καὶ τὸ τέταρτον ἀπὸ τὴν Παναγίαν Δεξιάν, ὅπου μέχρι τινὸς ἐσώζετο βρύση τῆς Βεργίνας. Μία ἄλλη βρύση τῆς Βεργίνας ὑπῆρχεν ἐξωθι τοῦ Ἑβραϊκοῦ Μαχαλαῖ, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ὑδρευόμεθα, προτιμῶντες τὸν ἐρό της ὡς καλῆτερον.

Ὅταν ἤθελε νὰ προσευχηθῆ ἤνοιγεν ἀπὸ τὸ παλάτι της, μίαν πορτοπούλαν, κατέβαινε μίαν σκάλαν καὶ ξεκινοῦσεν ὑπογείως πρὸς τὰς τρεῖς Ἐκκλησίας, προπορευομένης μίας δούλης κρατούσης φανόν. Ἠκολούθει ἡ Βασίλισσα μὲ τὸ παιδί της στὴν ἀγκαλιά.

Κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Βεροίας ὑπὸ τῶν Τούρκων, μόλις εἶδεν ἀπὸ τὸ παλάτι της, ὅτι οὗτοι εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν, ἐπήρε τὸ παιδάκι της, τὸ ὁποῖον δὲν ἀπεχωρίζετο, καὶ κατέβηκεν εἰς τὴν γέφυραν ἢ ὁποῖα συνδέει τὸν Ἑβραϊκὸν Μαχαλαῖν

(Τὸ μεγάλης ἀξίας τέμπλον τοῦ Βυζαντινοῦ Μνημείου Ἀγίου Κηρύκου καὶ Ἰουλίτης).

μέ την Μπαρμπούταν. Ἐστάθηκε στό μέσον τῆς γεφύρας καί κλαίουσα διὰ τήν τύχην τῆς Βεροίας εἶπεν:

«Ὅπως γάζει τὸ παιδάκι μου, ἔτσι νὰ γάζη τὸ ποτάμι.

Ὅπως τρέμει τὸ κορμάκι μου, ἔτσι νὰ τρέμη τὸ γεφύρι.

Ὅπως τρέχουν τὰ ματάκια μου, ἔτσι νὰ τρέχουν οἱ διαβάτες».

Καί ρίχθηκε στό ποτάμι καί πνίγηκε μαζί με τὸ παιδί της.

Τὸν θρῦλον αὐτόν, ὅταν ἡμεῖς μικροὶ ὄντες περνούσαμε τὴν γέφυραν, διὰ νὰ πᾶμε στὴ Μπαρμπούταν, νὰ πάρουμε πόσιμο νερό, με τὶς στάμνες στὸν ὄμο, τὸν ἐπαληθεύαμε τακτικὰ με τὴν φαντασίαν μας, καί σκύβοντες καί ἀφουκραζόμενοι, ἠκούαμεν κάτω εἰς τὸ βάθος τοῦ ποταμοῦ, μίαν βοήν πού ἔμοιαζε σὰν γάνιασμα (κλάμμα) μικροῦ παιδιοῦ. Ἦσθάνόμεθα τὸ γεφύρι νὰ τρέμη κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας. Γι' αὐτὸ καί τρέχαμε «πλαλτῆ», νὰ τὸ περάσωμε.

(Ἡ Γέφυρα ἀπ' τὴν ὁποίαν ἔπεσεν ἡ Βεργίνα)

Μέσα στην τόσο διαφορετική ιστορία της Βεροίας και τους τόσο θρόλους της, ένα τραγούδι έμμετρο. ύψος λαϊκής ποιήσεως, αληθινόν άριστούργημα διεσώθη μέχρι σήμερα. 'Αναφέρεται εις την Βασίλισσαν Βεργίνα, ή όποια προστατεύει την μάνα της όποιας ό μοναχογιός, αγαπήθηκε ταύτοχρόνως από τρεις άδερφές. Τό παραθέτομεν αύτούσιον:

Τρίγια μωρέ τρίγια
Τρίγια κορίστια μάλωναν
κι' μι τις ρό, μωρέ τις ρό,
τις ρόκες κρούγονταν.
κι' μι τις ρόκες κρούγονταν.
Βασίλισσα Βεργίνα

Κι' ή μάνα του τοϋ έλεγε
κι' ή μάνα του τοϋ λέγει
για πάρτις γυιέμ κιτσιτρείς
για πάρτις κι τις τρείς
καμμιά νά μην κακιώση
Βασίλισσα Βεργίνα

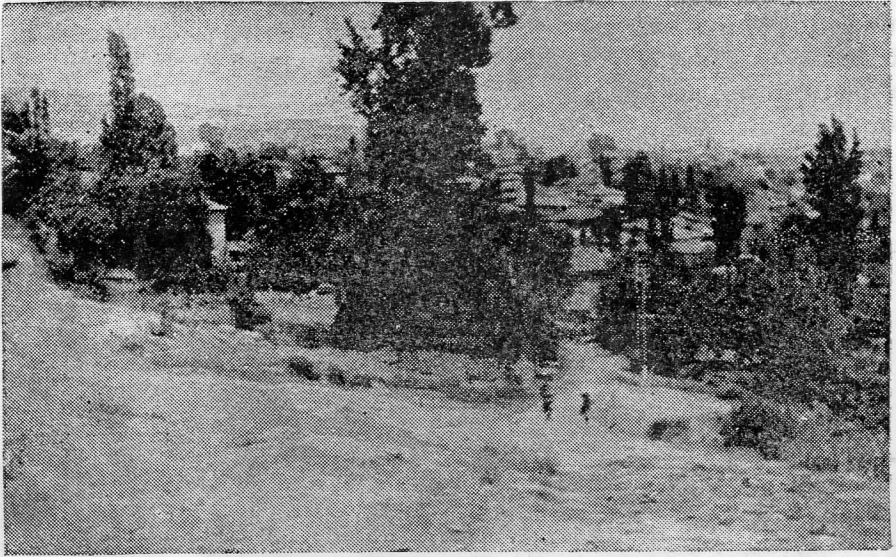
'Η μιá μουρη νά φέ
νά φέρνη τοϋ νιρό
κ' ή άλλη νά ζυμώνη
Κ' ή τρίτην ή μικρότιρι
νά στρώνη νά κοιμάστε
Βασίλισσα Βεργίνα.

Η ΚΑΤΑΛΗΨΙΣ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ Ο ΠΡΟΔΟΤΗΣ ΧΑΤΖΗΚΑΤΒΙΑΣ

'Η Βέροια ήτο παλαιοτάτη πόλις όσον και πλουσία. Λόγω δέ τών συχνών επιδρομών, περιεβάλλετο από πλατύ και ύψηλόν τείχος, (κάστρον) λεγόμενον, μέχρι τινος εις πολλά σημεία σωζόμενον. Είχε πλατός όσον άρκοϋσε νά περάσουν επάνω του δύο άμάξια στη σειρά. Τό κάστρο είχε τέσσαρες πόρτες, τών όποίων τά κλειδιά έφύλαττον οι ξυλοφόροι. Αύτοι έβγαίνουν πρώτοι για νά πηγαίνουν στο δάσος νά κόψουν ξύλα και τις άνοιγαν, και αύτοι τελευταίοι επέστρεφον και είχαν την φροντίδα νά τις κλειδώσουν. "Ετσι ή Βέροια ήτο καλώς ήσφαλισμένη. Γι' αυτό και οι Τούρκοι όταν την έπολιορκησαν διά νά την καταλάβουν, εϋρον πολλάς δυσκολίας και υπέστησαν τόσα δεινά, ώστε την ώνόμασαν «Καρά-Φέργιαν» ήτοι Μαύρην Βέροϊαν.

'Ο 'Εβρενός Πασάς, στρατηγός χριστιανικής καταγωγής, 'Αρμένιος εκ Ραιδεστού, επί Σουλτάν Μουράτ τοϋ Α. άπελπισμένος κατέβαλε προσπάθειας διά νά εισέληθι εις την πόλιν πράγμα τό όποϊον επί τέλους επέτυχε, κατόπιν προδοσίας, υπό τοϋ μισαροϋ άντιχρίστου Χατζηκατβία, ενός τών ξυλοφόρων. 'Ο έλεινός αυτός προδότης, παρέδωσε τά κλειδιά μιάς πόρτας, από τό μέρος τοϋ (Πασά Κιόσκι) εις τους Τούρκους, οτινες εισήλθον εις την πόλιν διά μιάς άτραποϋ, εις ήν έδωσαν τό όνομα (Γιολά Γκελντι), δηλαδή ό δρόμος που ήλθον. Τό όνομα τοϋτο διατηρείται μέχρι σήμερα, διά νά μάς υπεθυμίζει τό αίσχρόν αυτό ύποκείμενον.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ὁ Χατζηκατβίας ἀποθανὼν δὲν ἐγένετο δεκτὸς καὶ ὑπὸ τῆς γῆς ἀκόμη. Τὸ πρῶτ' ἐθάπτετο καὶ ἕως τὸ μεσημέρι ἡ γῆ τὸν ἐξέθαπτε. Τοῦτο ἐπανελήφθη πολλάκις, μέχρις ὅτου ἕνας γέρων σοφός, συνέστησε νὰ σφάζουν ἕνα σκυλί καὶ νὰ τὸ θάψουν μαζί με τὸν προδότη. Ἔτσι ἡ γῆ τὸν δέχθηκε ὅπως δέχεται καὶ τὰ σκυλιά. Τὸ ἀμαρ-

(Ὁ δρόμος «Γιολά Γκελντί»)

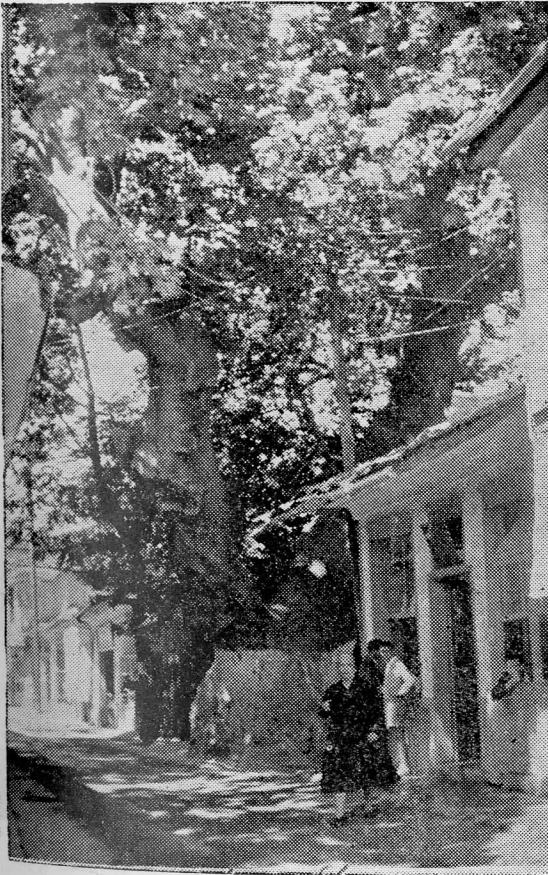
τωνὸν σῶμα τοῦ προδότη τυμπανιστὸν καὶ ἄλυτον ἐναπετέθη εἰς ὑπόγειον κρύπτην τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Μέχρι τινός, ὡς διηγοῦνται οἱ παλαιότεροι, τὸ ἐπισκέπτοντο καὶ τὸ περιεργάζοντο οἱ κάτοικοι. Ἀφ' ὅτου ὁμως, γυνὴ τις ἔγκυος ἰδοῦσα τοῦτο τὸ ἀπαίσιον καὶ τρομακτικὸν τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἀκοήν πτώμα τοῦ προδότη, ἐτρόμαξε καὶ ἀπέβαλεν, ἀπηγορεύθη πᾶσα εἰς τὸ ἐξῆς ἐπίσκεψις. Τὸ σῶμα του μελανὸν καὶ ἀπεσκληρωμένον, ἐν εἴδει ἀσκοῦ, μετὰ τὴν παραμικρὰν κίνησιν, προὔξεν ἀπαίσιον θόρυβον, λόγῳ τῶν ἐντὸς αὐτοῦ μετακινουμένων κοκκάλων. Ἐκτοτε ἡ στυγερά αὐτὴ πρᾶξις τοῦ μουσαροῦ αὐτοῦ συμπολίτου μας, μένει εἰς τὴν μνήμην τῶν Βεροιεῶν, ὡς μία ἀπαίσια καὶ ἀνατριχιαστικὴ ἀνάμνησις. Γι' αὐτὸ καὶ ὅταν θέλουν νὰ χαρακτηρίσουν κανένα ὡς προδότην τὸν ἀποκαλοῦν περιφρονητικῶς «ΧΑΤΖΗΚΑΤΒΙΑΝ».

Οἱ Τούρκοι εἰσελθόντες μετὰ μανίας εἰς τὴν πόλιν, ἐξετράπησαν εἰς σφαγὰς, ἀτιμώσεις, λεηλασίας καὶ παντὸς εἴδους βιασμούς, ἐνσπείροντες τὴν φρίκην καὶ τὸν τρόμον. Εἰσβαλόντες εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν καθ' ἣν ὥραν ἐτελεῖτο ἡ θεία λειτουργία, συνέλαβον τὸν ἱεροεργουῦντα Μητροπολίτην Καλλιμάχον, μετὰ τῶν ἱερέων τοῦ διακόνου καὶ πολλῶν

προκρίτων Βεροιέων και ἐκρέμασαν αὐτοὺς εἰς τὴν ἔξωθι τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Πλάτανον, σωζομένην μέχρι σήμερον.

Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον ἂν ὁ χώρος οὗτος τῆς ἱστορικῆς Πλάτανου ἠύπρεπιζετο καταλλήλως, καταδαφιζομένων τῶν παλαιῶν καὶ σεσαθρωμένων πέριξ αὐτοῦ κτισμάτων, τὰ ὅποια μόνον ἀσχημίαν προσδίδουν, καὶ τὴν ῥαθυμίαν τῶν ἀρμοδιῶν ὑπενθημίζουν. Μήπως δὲν ἀξίζει νὰ διασωθῇ τὸ Ἑθνικὸν καὶ ἱστορικὸν τοῦτο κειμήλιον πρὸς φρονηματισμὸν τῶν ἐπερχομένων γενεῶν καὶ εἰς μνήμην τῶν ἀπαγχονισθέντων Βεροιέων, ἀνεγειρομένης μάλιστα καὶ στήλης ἀναθηματικῆς, μετὰ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν;

Χρονογραφικῶς σημειοῦμεν ὅτι ὁ ὑποδεχθεὶς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν τὴν 16ην Ὀκτωβρίου 1912 Μητροπολίτης Βεροίας, ὠνομάζετο Καλλίνικος ὄπως καὶ ὁ ἀπαγχονισθεὶς κατὰ τὴν κατάληψιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων, τὸ 1436, ὠνομάζετο Καλλίνικος - Καλλίμαχος.

(Ἡ ἔξωθι τῆς Παλαιᾶς Μητροπόλεως σωζομένη ἱστορικὴ Πλάτανος, ἀφ' ἧς ἀπηγχονίσθησαν ὁ Μητροπολίτης Καλλίμαχος, μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ, Ἱερέων, Διακόνου καὶ Προκρίτα ν).

Τὴν 24ην Μαρτίου 1959 ἡμέραν Τρίτην, παραμονὴν τῆς ἐπετείου τῆς Παλιγγενεσίας τῆς Ἑλλάδος, παρουσία τοῦ Σ. Μητροπολίτου Βεροίας κ. κ. Καλλινίκου, τοῦ Διοικητοῦ τοῦ 3ου Σ. Π. Ρίμινι Συνταγματάρχου κ. Γ. Τσολάκα, τῶν ἐκπροσώπων Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν, Σωματείων, Ὀργανώσεων καὶ πλήθους λαοῦ, ἐγένοντο τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς ἀναμνηστικῆς μαρμαρίνης πλακῶς, μετ' ἐπιγραφῆς, τὴν ὁποίαν τιμῆς ἔνεκεν, σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς μάρτυρας, ὁ Τουριστικὸς Ὅμιλος Βεροίας ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς Πλατάνου ἐτοποθέτησεν.

Μετὰ σεμνὴν ἱεροτελεστείαν, τελεσθεῖσαν ἐν κατανύξει καὶ ἐπιμνημόσυνον δέησιν ὑπὲρ τῶν μαρτύρων, ὠμίλησεν ὁ γράφων, ἐξιστορήσας τὸ γεγονός κατὰ παράκλησιν τοῦ Τουριστικοῦ Ὁμίλου Βεροίας.

Ἡ ἐπιγραφή:

*Μητροπολίτη Καλλιμάχῳ
καὶ λοιποῖς Βεροιεῦσι προκρίτοις
ἀπαγοριθεῖσι εἰς τὴν δε τὴν Πλάτανον
ἐν ἔτει 1436*

*ὑπὸ τῶν διὰ προδοσίας εἰσεπλόριων
Τούρκων.*

*«Τουριστικὸς Ὅμιλος Βεροίας»
ἀναγίνθῃσι ἔτει 1959*

(Ἀπὸ τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς ἀναμνηστικῆς πλακῶς)

Η ΒΕΡΟΙΑ ΥΠΟ ΒΑΡΥΤΑΤΟΝ ΤΟΥΡΚΙΚΟΝ ΖΥΓΟΝ

Οἱ Τοῦρκοι μένεα πνέοντες διὰ τὴν γενναίαν ἀντίστασιν τῶν Βεροίων, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἐξεδήλωσαν τὴν λύσσαν τῶν καὶ κατέστησαν τὴν ζωὴν τῶν μαρτυρικῆν καὶ ἀφαντάστως τυραννικῆν.

«Ὁ ἥλιος ἐσκοτείνιασεν ἐχάθηκεν ἀκόμη κ' ἡ λαλιὰ
γιατὶ τ' ἄσκιαξεν ἡ φοβέρα καὶ τὰ πλάκωσεν ἡ σκλαβία

Καὶ οἱ καμπάνες ἔπαψαν νὰ χτυποῦν στὴν Ἐκκλησίαν.»

Γι' αὐτὸ καὶ ἐθεσπίσθη ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν, τὸ διὰ τοῦ «Κράχτη» μῆνυμα. Οὗτος περιφερόμενος ἀνά τοὺς μαχαλάδες ἐκάλεε χαμηλῆ τῆ φωνῇ τοὺς Χριστιανούς: «Κουπιάστι σνηκλησιά», «στοὺν Ἀφέντ τὸν Ἀϊ - Νικόλα», «στοὺν Ἀφέντ τὸν Ἀϊ - Πατάπ». Οἱ Χριστιανοὶ συλλήβδην ἐκαλοῦντο «Γκισαούρηδες», «Χιντζίριδες», «Κιαφίριδες». Ἡ συνοικία τῶν Χριστιανῶν ἐκαλεῖτο «Βαρόχ», ἥτοι συνοικία σκυλιῶν. Ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως εἶναι «Βάρ» ποῦ σημαίνει «ἔχει» καὶ «Οχ» ποῦ εἶναι ἓνα ἐπιφώνημα διὰ τοῦ ὁποίου διώχνομε τὰ σκυλιά. Ἡ ὀνομασία αὕτη «Βαρόχ» διετηρήθη μέχρι τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν Τούρκων.

Αἱ εὐσχήμονες Βεργιώτισες ἐκλείσθησαν εἰς τὰ σπίτια τῶν, ὀπίσω ἀπὸ τὰ «καφάσια». Καὶ γιὰ νὰ ἀποφεύγουν τὰ βλοσυρὰ βλέμματα τῶν κατακτητῶν ἐφόρεσαν «φερετζέδες». Καβαλλάρης Χριστιανὸς ἀπηγορεύετο νὰ ἐμφανισθῆ. Ἄλλὰ καὶ πεζὸς ἀκόμη ἐάν συναντοῦσε Τούρκον ἔπρεπε νὰ σταθῆ νὰ περάσῃ ὁ Τούρκος, νὰ προχωρήσῃ ὀκτῶ μέτρα, καὶ κατόπιν νὰ συνεχίσῃ τὸν δρόμον του. Τὴν νύκτα ἀνῆρχοντο μὲ τὶς σκάλες στὰ παράθυρα, τρομοκρατοῦντες τοὺς ἐνοίκους. Οἱ «γκισαούρηδες» ἐνεδύοντο δουλοπρεπῶς μὲ τὸ δουλικὸν «ἀντιρί». Ὅσον δὲ κεκαρμένοι ἐν χρῶ μὲ φούνταν τριχῶν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κεφαλῆς «τσιαμπάν» λεγομένην, διὰ νὰ συλλαμβάνωνται εὐκόλως ἀπὸ τὸν κυρίαρχον, καὶ νὰ δοκιμάζωνται ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν αἰ φρεσκοτροχισμένους μαχαίρες του. Τὰ ὑποδήματά τῶν ἦσαν κοινὰ πέδιλα. Ἡ ζωὴ, ἡ τιμὴ καὶ ἡ περιουσία τῶν Βεροίων ἦσαν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κατακτητοῦ.

Εἰς τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία προκειμένου περὶ θανάτου Τούρκου ἔγραφον «Φιλιάν κισῆ Χασάν Μεμέτ βεφάτ ἐτῆ» ἥτοι: «ὁ δεῖνα Χασάν Μεμέτ ἀπέθανεν». Ἐνῶ περὶ Χριστιανοῦ ἔγραφον: «Φιλιάν κισῆ Χιντζίρ Γκισαούρ Τανὰς Ἀντῶν, μιούρτ ὀλμούς», ἥτοι: «τὸ δεῖνα ἄπιστο γουρούνι Θανὰς Ἀντῶν ἐψόφησεν».

Προκειμένου περὶ ταφῆς Χριστιανοῦ, ἐδίδοτο εἰς τὸν Δεσπότην αἰτήσις παρὰ τῶν συγγενῶν, τὴν ὁποίαν οὗτος διεβίβαζεν εἰς τὸν Κατὴν ἢ τὸν Ἱεροδικαστὴν, ὅστις τῷ ἀπέστειλλεν ἔγγραφον ἔχον οὕτω:

* «Ἐλβέτσι Σεϊτανί, Ἐλιμπάσι Κατραμί, Κοτζᾶ Παπᾶς Ὀλντούρκι. Μαχαλενιζ κεφερεσιντέν φιλιάν ὀλοῦ κεφερέ μιούρτ ὀλμούς. Ἐλ νὰς μεκφουρεσί τεαφούν ἐντίπ, μουμινίν μουμπारेκενί, Σιχατινά Ἰραζι ναζαράτ ὀλατζιαγιντά, χέμαν μπίρ χεντέκ ἄτσαλίπ, ἄγίρ τασλάρλα μπαστιλίπ νὰς μεκφουρεσί, τεπέ τεπέ γκιουμουλέ». ὅπερ ἐρμηνεύεται ὡς ἐξῆς:

Πρὸς τὸν Ἀρχιπαπᾶν τὴν ὄψιν διαβόλου καὶ τὸ ἔνδυμα Κατράνι.
Ὁ ἐκ τοῦ μαχαλᾶ σας, κάτοικος δεῖνα ἄπιστος ἐψόφισεν. Τὸ πτώμα
τὸ κατηραμένον, ἐπειδὴ ἀφοῦ βρωμίση θέλει προξενήσει βλάβην εἰς τὴν
ὕγιάν τῶν εὐλογημένων πιστῶν, εὐθύς ἕνα χανδάκι ἀνοίγοντες καὶ με̄
βαργιῆς πέτρης πατώντας, τὸ κατηραμένον πτώμα κλωτσηδὸν ταφήτω».

Καὶ ὁ Βεργιώτης βαρέως φέρων τὴν κατάστασιν αὐτὴν καὶ τὴν ἀτι-
μωτικὴν περιφρόνησιν, τὴν βάρβαρον καὶ ἐξευτελεστικὴν συμπεριφορὰν
τῶν Τούρκων, συνεχῶς ἐστέναζε κράζων «Ἄχ μάννα δὲν μπορῶ στοὺς
Τούρκους νὰ δουλεύω». Γι' αὐτὸ πόσες φορές δὲν ἐσήκωσε τὸ κεφάλι! μὰ
καὶ πόσες φορές δὲν ἀναγκάσθηκε νὰ τὸ κατεβάσῃ πάλι! λόγῳ τῆς ἰσχύος,
τῆς δυνάμεως καὶ τῆς βίας τοῦ κατακτητοῦ.

«Κι' ἀκαρτέρει κι' ἀκαρτέρει φιλελεύθερη λαλιά
τ'ὄνα χτύπαε τ' ἄλλοχέρι ἀπ' τὴν ἀπελπισιά».

Τὸ ξύπνημα τοῦ 1821 ἠλεκτρίζει τοὺς Βεριοῖς. Καὶ ὑπὸ τὸν ἔνδοξον
Βεργιώτην, τὸν ἀμφίβιον Στρατάρχην Τάσον Καρατάσον, λαμβάνουν
μέρος εἰς τὴν ἐπανάστασιν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος, ἐπιδείξαν-
τες ἡρωϊσμόν, γενναιότητα καὶ αὐτοθυσίαν. Πρὸ τῆς ὑπεροχῆς ὅμως τοῦ
Λουμπουτ Πασᾶ, ἐπιτεθέντος ἐκ Θεσσαλονίκης με̄ πολυάριθμον στρατόν,
ἠναγκάσθησαν με̄ σφιγμένην τὴν καρδίαν νὰ κύψουν καὶ πάλιν τὸν ἀσχέ-
να, μέχρις ὅτου ὁ Μακεδονικὸς ἀγὼν ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν νὰ κινηθοῦν
καὶ νὰ προλειάνουν τὸ ἔδαφος ὥστε νὰ ἴδουν τὴν ποθητὴν ἡμέραν τῆς
ἀποτινάξεως τοῦ ζυγοῦ.

* Κατ' ἀφήγησιν καὶ μετάφρασιν τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Δήμου Χαραλάμπους
Ἀραπίδου, Τουρκομαθοῦς Νομικοῦ καὶ μεταφραστοῦ τοῦ ἱστορικοῦ ἀρχείου Βεροίας.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ ΒΕΡΟΙΑΣ

Ἀπὸ τὸ πολῦτιμον τοῦτο βιβλίον τῆς Ἑταιρίας Μακεδονικῶν Σπου-
δῶν, ἐκδοθὲν ἐπιμελεία τοῦ κ. Ἰωάννου Κ. Βασδραβέλλη, πληροφοροῦμε-
θα σπουδαιότατα εἰς βάρος τῶν Βεριοίων γεγονότα, ἕνια τῶν ὁποίων πα-
ραθέτομεν:

Κείμενον ἀριθ. 1.

«Ἱεροδικαστικὴ ἀπόφασις τοῦ Ἱεροδίκου Βεροίας Ἀβδούλ Βακῆ, διὰ
τῆς ὁποίας, ὁ Χριστιανὸς κάτοικος Βεροίας Κωνσταντῖνος Καρδάμας, πω-
λεῖ τὸν ὀκταετῆ υἱόν του Μιχαήλ Καρδάμαν διὰ μίαν δεκαετίαν, ὡς δοῦ-
λον εἰς τὸν Ἰμάμην Μαχμουτ Τσελεμπῆ ἔναντι χιλίων πεντακσίων ἄσπρων.

Ἐν Βεροίᾳ τῇ 25 Σαφάρ 1004 (30 Ὀκτωβρίου 1595)

Ὁ Γραμματεὺς Οἱ Μάρτυρες Ὁ Ἱεροδικαστὴς
Κιαζίμ Ἐφέντης Μπεσήμ Τσελεμπῆ, Ὁμὲρ Λουτφῆ Ἀβδούλ Βακῆ

Κείμενον ἀριθ. 3.

Ἱεροδικαστικὴ ἀπόφασις τοῦ Ἱεροδίκου Βεροίας Ὁμὲρ Νουρουλάχ
διὰ τῆς ὁποίας ἀναγνωρίζει εἰς τὴν οἰκογένειαν Χαριτοπούλων τῆς Βε-
ροίας προνόμοια ἀπονεμηθέντα ὑπὸ τοῦ πορθητοῦ τῆς πόλεως Σουλτάν

Μουράτ Β. ἐν ἔτει 1436 καὶ ἀπαλλάσει αὐτοὺς τῶν Σουλτανικῶν φόρων, ὡς παρασχόντας κατὰ τὴν κατάληψιν τῆς Βεροίας μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὰ νικηφόρα Σουλτανικὰ στρατεύματα.

Ἐν Βεροίᾳ τῆ 18 Τζιοῦλ Ἐτζέ 1007 (12 Ἰουλίου 1599)

Ὁ Γραμματεὺς Οἱ Μάρτυρες Ὁ Ἱεροδικαστὴς
Ἄλλῃ Ἀμπντοῦλ Σελάμ, Φερχάτ Γιουνούς Ὁμὲρ Νουρουλάχ

Κείμενον ἀριθ. 5

Αὐτοκρατορικὸν φερμάνιον ἐκδοθὲν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῆς Ἀδριανουπόλεως περὶ στρατολογίας ἀνηλίκων Χριστιανοπαίδων προοριζομένων διὰ τὰ γενιτσαρικά τάγματα. Οἱ ἀνθιστάμενοι εἰς τὴν παράδοσιν τῶν υἱῶν των νὰ ἀπαγχονίζωνται ἀμέσως εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας, θεωρουμένου τοῦ αἵματός των ἄνευ ἀξίας.

Ἐγράφη ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῆς Ἀδριανουπόλεως
τῆ 24 τοῦ ἱεροῦ μηνός Ραμαζάν 1009 (29 Μαρτίου 1601)

Κείμενον ἀριθ. 7

Αὐτοκρατορικὸν φερμάνιον περὶ ἀναγορεύσεως τοῦ Μητροπολίτου Βεροίας Ἰωαννικίου εἰς Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας καὶ διορισμοῦ εἰς τὴν θέσιν τοῦ Μητροπολίτου Βεροίας τοῦ Ἐπισκόπου Ἰωάσαφ, προτάσει τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Παρθενίου.

τῆ 7 ἱεροῦ μηνός Τζεματζῆ Οὐλ Ἀχῆρ 1055 (31 Ἰουλίου 1645)

Κείμενον ἀριθ. 18

Αὐτοκρατορικὸν βεράτιον περὶ διακατοχῆς καὶ νομῆς ὡς τιμαρίου τοῦ χωρίου Ἀρκουδοχωρίου τοῦ καζά Βεροίας ὑπὸ τοῦ Γιουσούφ Μπέη.
Ἐγράφη τῆ 15 Ρεμπῆ Οὐλ Ἐβέλ 1056 (1 Μαΐου 1646) ἐν τῇ ὑψηλῇ ἔδρα τῆς εὐδαίμονος Κωνσταντινουπόλεως.

Κείμενον ἀριθ. 22

Ἱεροδικαστικὴ ἀπόφασις τοῦ Ἱεροδίκου Βεροίας Ὁμὲρ Λουτφῆ περὶ συλλήψεως, καταδίκης καὶ ἀπαγχονισμοῦ τοῦ ἀρματωλοῦ Παναγιώτη Χωραφά, καταγομένου ἐκ Κουστοχωρίου τοῦ καζά Βεροίας.

Ἐγράφη τῆ 15 τοῦ ἱεροῦ μηνός Μουχαρέμ 1081 (4 Ἰουνίου 1670)

Κείμενον ἀριθ. 31

Ἱεροδικαστικὴ ἀπόφασις τοῦ Ἱεροδίκου Βεροίας Ἰμπραήμ Σελήμ περὶ βιαίας ἀπαγωγῆς τοῦ ἐξιλαμισθέντος ἀνηλίκου χριστιανόπαιδος ὑπὸ τῆς Ἑλληνίδος μητρὸς του, καὶ περὶ φυλακίσεως αὐτῆς μέχρις ἀποδόσεως καὶ πάλιν τοῦ υἱοῦ της εἰς τὸν κατέχοντα αὐτὸν Τοῦρκον.

τῆ 8 τοῦ ἱεροῦ μηνός Ζιλ Χετζέ 1082 (7 Ἀπριλίου 1672)

Ὁ Γραμματεὺς
Ἄλλῃ Ἐφέντης

Ὁ Ἱεροδικαστὴς
Ἰμπραήμ Σελήμ

Κείμενον ἀριθ. 34

Ἱεροδικαστικὴ ἀπόφασις τοῦ Ἱεροδίκου Βεροίας Ἀχμέτ Ἰμπραήμ διὰ τῆς ὁποίας ἐπετράπη ὁ γάμος μεταξὺ Ἑλλήνων ἐκ τοῦ χωρίου Κουμανίτς Ἰωάννου Ἀθανασίου καὶ Εὐδοξίας Εὐσταθίου, ὀρισθείσης ποινικῆς ρήτρας

έν περιπτώσει διαζεύξεως ποσοῦ ὀκτώ χιλιάδων ἄσπρων.

Ἐν Βεροῖα τῇ 13 τοῦ μηνός Σαφάρ 1084 (30 Μαΐου 1673)

Ὁ Γραμματεὺς

Οἱ Μάρτυρες

Ὁ Ἱεροδικαστὴς

Ἄλῃ

Σαλῃ Τσελεμπῃ, Ρετζέτ Πεκίρ

Ἀχμέτ Ἰμπραήμ

Κείμενον ἀριθ. 38

Ἱεροδικαστικὴ ἀπόφασις τοῦ Ἱεροδίκου Βεροῖας Ἰμπραήμ Σελήμ, διὰ τῆς ὁποίας ἀπαλλάσσεται τῆς δουλείας ὁ ἄπιστος Ἰωάννης Δούκας, χειραφετούμενος ὑπὸ τοῦ πατρωνός του Σινάν Τσελεμπῃ, ὅστις ἐπὶ δέκα τέσσαρα ἔτη εἶχεν τοῦτον εἰς τὴν κυριότητά του.

Ἐν Βεροῖα τῇ 3 Σιαμπάν 1084 (13 Νοεμβρίου 1673)

Ὁ Γραμματεὺς

Οἱ μάρτυρες

Ὁ Ἱεροδικαστὴς

Ἄλῃ Ἐφέντης

Μαχμούτ Τσελεμπῃ, Μπεκίρ Μεχμέτ

Ἰμπραήμ Σελήμ

Κείμενον ἀριθ. 43

Αὐτοκρατορικὸν φερμάνιον ἀπαγορευθὲν τὴν ἀνοικοδόμησιν Ἐκκλησιῶν καὶ Μοναστηρίων ἢ τὴν ἐπιδιόρθωσιν βλαβῶν ἄνευ ἀδείας τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν.

Ἐγράφη τῇ 17 τοῦ Ἀραβικοῦ μηνός Τζεματζῆ Οὐλ Ἀχῆρ 1135 (25 Μαρτίου 1798) ἐν τῇ εὐδαίμονι πόλει τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Κείμενον ἀριθ. 52

Αὐτοκρατορικὸν φερμάνιον περὶ συλλήψεως τῶν ληστευσάντων ἐν Βεροῖα τὸν διερμενέα τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἀγγλικοῦ Προξενείου, Ἐμμανουὴλ Μπινιόλαν, μεταβάντα εἰς Βέροϊαν δι' ὑποθέσεις τοῦ Προξενείου, καὶ ἀφαιρεθέντων ἀπ' αὐτοῦ χιλίων ὀκτακοσίων δύο γροσίων.

Ἐγράφη τῇ 1 τοῦ μηνός Σιαμπάν 1184 ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς εὐδαίμονος Κωνσταντινουπόλεως (20 Νοεμβρίου 1770).

Κείμενον ἀριθ. 65

Διάταγμα τοῦ Στρατάρχου Μεχμέτ Ἐμίν (Λουμποῦτ Πασᾶ) περὶ ἀφοπλισμοῦ τῶν ραγιαδῶν Βεροῖας καὶ Ναούσης καὶ παραδόσεως τῶν ὄπλων ἵνα χρησιμοποιηθῶν παρά τοῦ στρατοῦ.

Ἐγράφη ἐκ τοῦ διβανίου Θεσσαλονίκης καὶ ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἁγίου Ὀρους τὴν 9ην τοῦ μηνός Τζεματζῆ οὐλ Ἐβέλ 1237 (1 Φεβρουαρίου 1822)

Κείμενα ἀριθ. 77 καὶ 87

Κατάλογοι ἐξόδων καὶ πίνακες ἐσόδων προερχομένων ἐκ τῆς ἐκποίσεως Ἑλληνικῶν περιουσιῶν, ἐπίπλων σκευῶν, ζῶων ἀνηκόντων εἰς ἀπίστους κατοίκους Βεροιεῖς, εἰς ἀρχηγούς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Βερμίου, εἰς Ἐκκλησίας καὶ τὰ Μοναστήρια Καλήπετρας, Προδρόμου καὶ Δαβρᾶς.

έν περιπτώσει διαζεύξεως ποσοῦ ὀκτώ χιλιάδων ἄσπρων.

Ἐν Βεροῖα τῇ 13 τοῦ μηνός Σαφάρ 1084 (30 Μαΐου 1673)

Ὁ Γραμματεὺς Οἱ Μάρτυρες Ὁ Ἱεροδικαστὴς
Ἄλῃ Σαλῃ Τσελεμπῆ, Ρετζέτ Πεκίρ Ἀχμέτ Ἱμπραήμ

Κείμενον ἀριθ. 38

Ἱεροδικαστικὴ ἀπόφασις τοῦ Ἱεροδίκου Βεροῖας Ἱμπραήμ Σελήμ, διὰ τῆς ὁποίας ἀπαλλάσσεται τῆς δουλείας ὁ ἄπιστος Ἰωάννης Δούκας, χειραφετούμενος ὑπὸ τοῦ πατρωνός του Σινάν Τσελεμπῆ, ὅστις ἐπὶ δέκα τέσσαρα ἔτη εἶχεν τοῦτον εἰς τὴν κυριότητά του.

Ἐν Βεροῖα τῇ 3 Σιαμπάν 1084 (13 Νοεμβρίου 1673)

Ὁ Γραμματεὺς Οἱ μάρτυρες Ὁ Ἱεροδικαστὴς
Ἄλῃ Ἐφέντης Μαχμούτ Τσελεμπῆ, Μπεκίρ Μεχμέτ Ἱμπραήμ Σελήμ

Κείμενον ἀριθ. 43

Αὐτοκρατορικὸν φερμάνιον ἀπαγορευθὲν τὴν ἀνοικοδόμησιν Ἐκκλησιῶν καὶ Μοναστηρίων ἢ τὴν ἐπιδιόρθωσιν βλαβῶν ἄνευ ἀδείας τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν.

Ἐγράφη τῇ 17 τοῦ Ἀραβικοῦ μηνός Τζεματζῆ Οὐλ Ἀχῆρ 1135 (25 Μαρτίου 1798) ἐν τῇ εὐδαίμονι πόλει τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Κείμενον ἀριθ. 52

Αὐτοκρατορικὸν φερμάνιον περὶ συλλήψεως τῶν ληστευσάντων ἐν Βεροῖα τὸν διερμενέα τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἀγγλικοῦ Προξενείου, Ἐμμανουὴλ Μπινιόλαν, μεταβάντα εἰς Βέροϊαν δι' ὑποθέσεις τοῦ Προξενείου, καὶ ἀφαιρεθέντων ἀπ' αὐτοῦ χιλίων ὀκτακοσίων δύο γροσίων.

Ἐγράφη τῇ 1 τοῦ μηνός Σιαμπάν 1184 ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς εὐδαίμονος Κωνσταντινουπόλεως (20 Νοεμβρίου 1770).

Κείμενον ἀριθ. 65

Διάταγμα τοῦ Στρατάρχου Μεχμέτ Ἐμίν (Λουμποῦτ Πασᾶ) περὶ ἀφοπλισμοῦ τῶν ραγιαδῶν Βεροῖας καὶ Ναούσης καὶ παραδόσεως τῶν ὄπλων ἵνα χρησιμοποιηθῶν παρά τοῦ στρατοῦ.

Ἐγράφη ἐκ τοῦ διβανίου Θεσσαλονίκης καὶ ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἁγίου Ὀρους τὴν 9ην τοῦ μηνός Τζεματζῆ οὐλ Ἐβέλ 1237 (1 Φεβρουαρίου 1822)

Κείμενα ἀριθ. 77 καὶ 87

Κατάλογοι ἐξόδων καὶ πίνακες ἐσόδων προερχομένων ἐκ τῆς ἐκποίσεως Ἑλληνικῶν περιουσιῶν, ἐπίπλων σκευῶν, ζῶων ἀνηκόντων εἰς ἀπίστους κατοίκους Βεροιεῖς, εἰς ἀρχηγούς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Βερμίου, εἰς Ἐκκλησίας καὶ τὰ Μοναστήρια Καλήπετρας, Προδρόμου καὶ Δαβρᾶς.

Ε Σ Ο Δ Α :

Ἀντίτιμον ἐκπονηθέντων ἐπίπλων κ.λ.π. τῶν ἐκ Βεροίας ἀπίστων	16.000
Ἀντίτιμον ἐκπονηθέντων ἐπίπλων, σκευῶν, ζῶων καὶ λοιπῶν ἀνηκόντων εἰς τὰ Μοναστήρια Καλήπετρας, Προδρόμου καὶ Δοβρᾶς	24.260
Ἀντίτιμον ἐκπονηθέντων ζῶων, ἐπίπλων καὶ λοιπῶν, τοῦ ἀπαγχονισθέντος ὀπλαρχηγοῦ καλογήρου, Γερασίμου ἡγουμένου Δοβρᾶς	2.460
Ἀντίτιμον ἐκπονηθέντων ζῶων, ἐπίπλων καὶ λοιπῶν τῶν ἀπίστων χωρικῶν Ἄνω καὶ Κάτω Λοζίτς	27.500
Σύνολον Γρόσια	<u>70.220</u>

Ε Ξ Ο Δ Α

Οἰκιακὰ ἐξοδα 6 ἡμερῶν διαμονῆς ἐν Βεροίᾳ τοῦ Λουμποῦτ Πασᾶ	1.650
Ἀμοιβὴ εἰς 12 συνοδοὺς τοῦ Λουμποῦτ Πασᾶ	1.200
Ἀμοιβὴ εἰς τὸν δήμιον Μουσελίμ ἀγᾶν ἀπαγχονίσαντα 12 Βεριοεῖς	600
Τρόφιμα 12 ἡμερῶν Στρατοπέδου Ναούσης	16.000
Τρόφιμα 36 ἀπίστων μεταφερθέντων εἰς Θεσσαλονίκην	180
Τρόφιμα στρατολογηθέντων 180 ἰπέπων	3.600
Τρόφιμα 10 ἡμερῶν 400 ἀνδρῶν τοῦ σιλιχτάρη Ὁμὲρ Ἀγᾶ	4.000
Ἀμοιβὴ εἰς ταχυδρόμον ἀπὸ Βέροιαν μέχρι Ναούσης	45
Διατροφή 52 ἀτόμων ἐξανδραποδισθέντων Ἄνω καὶ Κάτω Λοζίτς	200
Διατροφή 35 ἀτόμων ἐξανδραποδισθέντων γυναικοπαίδων τοῦ χωρίου Δοβρᾶ ἐπὶ 5 ἡμέρας	85
Ἀμοιβὴ εἰς 10 σεϊβάνιδες διὰ περισυλλογὴν ὄπλων ἀπίστων Βεροίας	800
Δῶρον εἰς καλόγηρον Σεραφεῖμ καταδώσαντα τὰ ὄπλα	150
Διατροφή 35 αἰχμαλώτων ἀπίστων Βεροίας μέχρι Θεσσαλονίκης	650
Ἀμοιβὴ καὶ διατροφή εἰς σουρουτζῆ μπασῆν Ἀβδούλ Βαχῆτ ἀγᾶν καὶ λοιποὺς συνοδεύσαντας τοὺς ἀπίστους αἰχμαλώτους Λοζίτς καὶ Δοβρᾶς εἰς Θεσσαλονίκην	1.400
Σύνολον Γρόσια	<u><u>30.560</u></u>

Ἦτοι: Ἔσοδα 70.220

Ἐξοδα 30.560

ὑπόλοιπον 39.660

Τὸ ὑπόλοιπον τοῦτο ἐκ τριάκοντα ἑννέα χιλιάδων ἑξακοσίων ἑξήκοντα γροσίων, παρεδόθη εἰς τὸν ταμίαν τοῦ διβανίου Θεσσαλονίκης Ζουχτῆ ἐφέντην, διαταγῆ τοῦ ἐκλαμπροτάτου ἡμῶν κ. Μεχμέτ Ἐμῖν Πασᾶ. Ἐγράφη ἐν Βεροίᾳ τῇ 14 Σεβᾶλ ἐν ἔτει 1237 (27 Ἰουνίου 1822)

Ε Σ Ο Δ Α

Ἀντίτιμον ἐκπονηθέντων πραγμάτων τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Ζαφειράκη διὰ χειρὸς Ἑβραίων	9.000
Ἀντίτιμον ἐκπονηθέντων πραγμάτων τοῦ ἀρχιεπαναστάτου Μαλάμου διὰ χειρὸς Ἑβραίων	2.500
Ἀντίτιμον ἐκπονηθέντων πραγμάτων τοῦ κατηραμένου ὀπλαρχηγοῦ Γάτσου διὰ χειρὸς Ἑβραίων	5.200
Ἀντίτιμον ἐκπονηθέντων πραγμάτων τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Καρατάσου διὰ χειρὸς Τσελεμπί Μεχμέτ	4.200
Ἀντίτιμον ἐκπονηθέντων πραγμάτων τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Βλαχοδήμου διὰ χειρὸς Χουσεῖν Ἀγα	2.200
Ἀντίτιμον ἐκπονηθέντων πραγμάτων τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Μαρκοβίτση διὰ χειρὸς Ἀμποῦς Ἀγα	1.500
Ἀντίτιμον ἐκπονηθέντων χρυσαφικῶν καὶ ἀσημικῶν τῶν Ἐκκλη- σιῶν καὶ τῶν Μοναστηρίων διὰ χειρὸς Ἑβραίων	24 500
Ἀντίτιμον δημευθέντων καὶ ἐκπονηθέντων πραγμάτων ἀπίστων Χωροπανίου	14.000
Ἀντίτιμον δημευθέντων καὶ ἐκπονηθέντων πραγμάτων ἀπίστων Ἀρκουδοχωρίου	4.400
Εἰσπραχθέντα ἐκ τῶν κατοίκων Βεροίας πρὸς ἀπελευθέρωσιν καὶ ἐξαγορὰν ἀνηλίκων αἰχμαλώτων ἀπίστων Ναουσαίων . . .	22.000
Σύνολον Γρόσια	89.500

Τὸ ποσὸν τοῦτο παρεδόθη εἰς τὸ ὑψηλὸν Διβάνιον Θεσσαλονίκης.
τῇ 27 Ζιλ Καντέ ἐν ἔτει 1237 (9 Αὐγούστου 1822)

Κείμενον ἀριθ. 82

Διάταγμα τοῦ Στρατάρχου Μεχμέτ Ἐμίν, χορηγοῦν ἄδειαν εἰς τοὺς Ἑβραίους μεγαλεμπόρους Θεσσαλονίκης Σολομὼν Μπασαριά καὶ Ἀελιῶν Σιακῆ, ἵνα μεταβοῦν εἰς Βέροιαν μετὰ 55 ὑπηρετῶν Ἑβραίων καὶ ἐκλέξουν ἐπὶ πληρωμῇ μεταξὺ τῶν λαφύρων, ἀντικείμενα τῆς ἀρεσκείας τῶν καὶ μεταφέρουν αὐτὰ εἰς Θεσσαλονίκην.

Ἐγράφη ἐν τῷ διβανίῳ Θεσσαλονίκη καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῆς Ναούσης τῇ 23 τοῦ μηνὸς Σεβάλ ἐν ἔτει 1237 (7 Ἰουλίου 1822).

Ἐκ τῶν σπουδαιωτάτων τούτων ἐγγράφων τοῦ ἱστορικοῦ ἀρχείου Βεροίας ἐμφαίνεται πλέον πασιφανῶς πόσον ὑπέφερον οἱ Βεροιεῖς ὑπὸ τὸν βαρύτερον ζυγὸν τῶν βαρβάρων Τούρκων.

Σχετικῶς μὲ τὴν πώλησιν ἀνηλίκων, ἡ ζῶσα ἱστορία διὰ στόματος τοῦ συμπολίτου μας Ἐμμανουὴλ Ἀντωνιάδου μᾶς ἐπληροφόρησεν τὰ κάτωθι:

Ὅταν μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ναούσης μετέφερον οἱ Τούρκοι τὰ ἀνήλικα ἐντὸς κοφίνων πρὸς πώλησιν εἰς Βέροιαν, ἕνα κοριτσάκι φέρον εἰς τὸν κόρφον τοῦ «τεσκερέν» σημείωμα, ἐν ᾧ ἐδηλοῦτο ὅτι ὠνομάζετο Ἀγγελικὴ, ἐπωλήθη εἰς τὴν προπαπικὴν οἰκογένειαν του, ἐν καιρῷ δὲ ἐγένετο σύζυγος τοῦ πάππου του Μανώλη Ἀντωνιάδου, ὅστις ἔφερε καὶ

τὸ παρεπώνυμον (Δήμινας).

Ὁ πωλῆσας τὴν Ἀγγελικὴν Τοῦρκος, συχνὰ ἐνοχλοῦσε τὴν οἰκογένειαν τοῦ πάππου του, ζητῶν νὰ πάρῃ ὀπίσω τὸ κοριτσάκι ὅταν ἐμεγάλωσε. Οἱ θετοὶ γονεῖς του ὅμως καταλλήλως τὸ ἔκρυπτον, ἤλλαξαν δὲ καὶ τὸ ὄνομά του, ὀνομάσαντες αὐτὸ Φωτεινὴν, ὅπερ ὄνομα ἔκτοτε ἐκράτησεν. Μίαν ἡμέραν μάλιστα καθ' ἣν ὁ Τοῦρκος ἐλθὼν ἐζήτηι ἐπιμόνως τὸ κοριτσάκι, αὐτοὶ προσεποιήθησαν τοὺς τεθλιμένους, πείσαντες αὐτὸν ὅτι τὸ κοριτσάκι πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀποθάνει. Ἔτσι ἀπηλλάγησαν ἀπὸ τὰς ἐνοχλήσεις καὶ ἀπειλὰς τοῦ Τοῦρκου. Ἡ δὲ Φωτεινὴ μὴ ἀποκτήσασα τέκνα, υἱοθέτησεν τὸν πατέρα τοῦ ἀφηγηθέντος τὰ ἀνωτέρω, Ἀντώνιον.

Ο ΠΟΛΙΟΥΧΟΣ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΑΓΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΙ Η ΑΓΙΑ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος ὁ Νέος τοῦ ὁποίου ἡ μνήμη ἐορτάζεται τὴν 17ην Ἰανουαρίου πανηγυρικώτατα ἐν μέσῳ πλήθους εὐσεβῶν Βεροιέων καὶ τῶν περιχώρων, ἐγεννήθη ἐν Βεροίᾳ ἐκ γονέων εὐσεβῶν καὶ ἐν αὐταρκεῖα διαβιούντων. Νεώτατος ἀκόμη ἐγκατεστάθη εἰς τὸ πέραν τοῦ Ἀλιάκμονος Μοναστήριον τοῦ Προδρόμου, ἐγκαταλείψας πᾶσαν τρυφήν καὶ ματαιότητά τοῦ βίου.

Ἡ Μονὴ τοῦ Προδρόμου τότε ἤκμαζε καὶ πολλοὺς Μοναχοὺς ἐν ἀρετῇ διὰ τῆς ἐργασίας συνετήρει. Προκόπτων δὲ κατ' ἀρετὴν τύπος καὶ παράδειγμα καλὸν εἰς τοὺς ἄλλους ἐγένετο. Τελειότερον ὅμως βίον καὶ ὑψηλοτέραν ἀγωγὴν ἐπιθυμῶν, ἀνεχώρησεν εἰς ἡσυχίαν παντελεῖ, εἰς σπήλαιον παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, ἄβατον καὶ ἀπροσπέλαστον, μηδεμίαν ἐπικοινωνίαν ἔχων μετ' ἀνθρώπων. Ὁ μόνος ἐπισκέπτης του ἦτο ἕνας ἱερεὺς ἐκ τῶν προτέρων γνῶριμός του, ὅστις διὰ στενωποῦ τινος ἀδήλου, κατὰ περιόδους ἤρχετο ἵνα τὸν κοινωνήσῃ τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Εἰς τὸ σπήλαιον διέμεινε πενήντα ἔτη, ἐκ τῶν φυομένων βοτάνων καὶ τοῦ ποταμίου ὕδατος συντηρούμενος. Πολλοὺς δὲ κινδύνους καὶ πειρασμοὺς ἐκ δαιμόνων ὑπέμεινε, οἱ ὅποιοι δίκην ληστῶν ἐπερχόμενοι καὶ μορφὰς ἀλλοκότων θηρίων λαμβάνοντες, ἐπλήγωνον αὐτὸν μέχρι θανάτου, τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ φανταστικῶς ἐξογκοῦντες ἵνα πρὸς ὄλεθρον αὐτὸν παρασύρωσι. Καὶ αὐτοὶ μὲν συνεργεῖα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐξηφανίσθησαν, ὁ δὲ Ἅγιος Ἀντώνιος, ἡσύχως καὶ εἰρηνικῶς τὸν βίον διήγαγεν ὑπὸ πνεύματος θεοῦ ἐμψυχούμενος. Ὑπὲρ τὰ 90 δὲ ἔτη ζήσας, ἐτελεύτησεν ἐν τῷ σπηλαίῳ θαύματι τὴν ἀγιωσύνην του, τοῖς ἀνθρώποις καταδείξας.

Ἡμέραν τινα ἐνῶ οἱ κυνηγοὶ κατάντικρυ τοῦ σπηλαίου διηρεύουν τὰς λόχμας, παρετήρησαν ὅτι οἱ κύνες πρὸ τοῦ σπηλαίου ἐθορύβουν ὑλακτοῦντες. Περίεργοι γενόμενοι διέκριναν χεῖράν τινα προσκαλοῦσαν αὐτούς. Νομίσαντες δὲ ὅτι κάποιος κυνηγὸς τοὺς καλεῖ, περάσαντες βιαστικὰ τὸν ποταμὸν ἔσπευσαν εἰς τὸν τόπον. Καὶ ζῶντα μὲν τινα δὲν

εὐρίσκουν. Τὸν Ἅγιον δὲ κείμενον κοσμίως κατὰ γῆς ἀντικρῦζον καὶ λυχνίαν ὑπεράνω αὐτοῦ ἀνημμένην. Ἐννοήσαντες δὲ καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν τεκμηρίων ὅτι περὶ λειψάνου Ἁγίου πρόκειται προσεκύνουσιν αὐτὸν καὶ κατεφίλουν. Καὶ ἐπανελθόντες εἰς τὴν πόλιν μὲ χαρὰν καὶ ἐκπληξιν, τὸ γεγονός εἰς τὸν Ἀρχιερατεύοντα ἀφηγήθησαν.

Αὐτὸς δὲ πλῆθος ἱερέων καὶ πολιτῶν παραλαβὼν, εἰς προὔπαντησιν τοῦ Ἁγίου ἐξῆλθεν, μὲ ὕμνωδίας καὶ ψαλμωδίας καὶ μῦρα καὶ λαμπάδας πολλὰς, δοξάζων καὶ ὕμνων τὸν Θεόν. Ἄλλὰ καὶ πάλιν ἄλλο θαῦμα πρὸς δόξαν τοῦ Ἁγίου γίνεται. Μεταξὺ τῶν Βεροιεῶν, τῶν πέραν τοῦ Ἀλιάκμονος χωρικῶν καὶ τῶν ἐκ Θεσσαλονίκης Κυνηγῶν, φιλονικεῖα ἐπαινετὴ καὶ θαυμασία γίνεται. Οἱ μὲν ἤξιον εἰς τὴν Βέροιαν νὰ φέρουν τὸ λεί-

(Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος ὁ Νέος)

ψανον καὶ εἰς αὐτὴν τὸ πρεσβεῖα νὰ δώσουν ὡς μητέρα τῶν χωρίων καὶ τὴν ἀξίαν ὑπέρχουσιν. Οἱ ἀγρόται δὲν ἤθελον νὰ παραχωρήσωσι τὸ παρά τῆς χώρας των τραφέν ἀγαθὸν καὶ ἐπέμενον νὰ κρατήσωσι τὸ λείψανον. Καὶ οἱ Θεσσαλονικεῖς ὁμοίως. Δι' ὃ καὶ πρὸς τερματισμὸν τῆς φιλονικείας, εἰς τὸν Ἅγιον ἀρῆκαν νὰ λύσῃ τὴν διαφορὰν των.

Ἐναπέθησαν λοιπὸν τὴν λάρνακα τοῦ Ἁγίου ἐπὶ ἀμάξης συρομένη ἀπὸ ἀπειροζύγους βοῦν καὶ ἀφῆκαν αὐτοὺς ἐλευθέρους, νὰ τὴν διευθύνῃ ὅπου ὁ Ἅγιος ἤθελεν. Αὐτοὶ δὲ τὸν ποταμὸν μὲ ὄρμην πολλὴν διαβάντες, κατ' ἀρχὰς πρὸς Θεσσαλονικὴν ἐτράπησαν. Μετ' ὀλίγον ὁμῶς ἐπὶ μιᾶς ἐκτάσεως ὅπου κεῖται τὸ χωρίον Κουλούρα, ἕκαμον τρεῖς κύκλους (κουλούρες), ἐπὶ οἷ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου. Ἐπειτα ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως ὅπου τὸ χω-

ρίον Σταυρός ἕκαμον σχῆμα Σταυροῦ, ἐξ οὗ ἔλαβεν τὸ χωρίον τὸ ὄνομα. καὶ διασχίσαντες τὸ χωρίον Μέτς εἰς μέσον, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα Μέσση, κατευθύνθησαν πρὸς τὴν Βέροϊαν. Παρὰ τὴν τοποθεσίαν Σαραντόβρυσες διήλθον ἄνωθεν πλακοστρώτου ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀπετυπώθησαν οἱ τροχοὶ τῆς ἀμάξης καὶ οἱ πατημασιῆς τῶν βωδιῶν, ἀφήσαντα ἴχνη τῆς διαβάσεώς των μέχρι σήμερον σωζόμενα ὑπὸ τὸ ὄνομα «Βαλοπατλιά» καὶ σύροντες τὴν ἄμαξαν μετὰ τοῦ Ἁγίου λειψάνου ἔφθασαν εἰς τὴν πατρῶαν οἰκίαν τοῦ Ἁγίου ὅπου Ἐκκλησία τῆς Παναγίας Θεομήτορος ὑπῆρχεν. Ἐδῶ ἀκριβῶς τὴν ὁρμὴν των ἀνέκοψαν, «ὡς ἐνθαδὶ τὸν Ἅγιον βούλεται οἰκεῖν», Τὸ μέρος τοῦτο ὅπου ἐρύετο μωρέα, περιεφράχθη διὰ κιγκλιδώματος διατηρούμενον εὐλαβῶς μέχρι σήμερον. Ἀργότερον παραπλευρῶς ἀνηγέρθη περικαλλὴς Ναὸς εἰς μνήμην τοῦ Ἁγίου

(Ὁ πάνσεπτος Ἱερὸς Ναὸς Ἁγίου Ἁντωνίου τοῦ Νέου Βεροίας)

Κατ' ἔτος τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης του, πλήθη Χριστιανῶν τῆς πόλεως, τῶν περιχώρων καὶ τῶν γειτονικῶν πόλεων συρρέουν, πλούσια δῶρα κομίζοντες. Ὑπὸ εὐσεβείας δὲ καὶ πίστεως ὠθούμενοι διανυκτερεύουν ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ καὶ μεταλαμβάνουν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Ἀφ' ἑσπέρας εἰς τὸν Μέγαν Ἑσπερινόν, ὑφ' ὄλου τοῦ κλήρου μετὰ τοῦ Ἀρχιερέως τελούμενον, παρίσταντο ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς πόλεως. Ἡκουλούθει κατασκευτικὴ ἀργυρνία, περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον ἤνοιγε τὸ κουβούκλιον ἀπὸ τὸ ὅποιον περνοῦσαν ὅλοι οἱ προσκυνηταί. Ἐν συνεχείᾳ ἐτελεῖτο ἡ θεία λειτουργία πανηγυρικῶς.

«Ὁ πάνσεπτος οὗτος Ναὸς οἰκοδομηθεὶς τὸ πρῶτον ἐν ἔτει σωτηρίου

Α. ἄνωκοδομήθη τὸ δεύτερον ἐκ βάθρων τῷ ΑΩΞ. ἐπὶ Ἀρχιερατίας Θεοκλήτου τοῦ Βυζαντίου, ἐπιμελεία τῶν ἐπιτρόπων Ἀντωνίου Αὐξεντίου Τσιουπελίδου, Ἀντωνίου Μανουὴλ Μπουλασίκη καὶ Μαλούτα Θωμᾶ Μάγγου, ἀρχιτεκτονοῦντος τοῦ Σ. Μπορντάνου.

Ὁ Ἱερός καὶ πάνσεπτος οὗτος Ναὸς ἐγκαινιάσθη διὰ χειρὸς ἀναξίου ἀρχιθύτου Κ. Κ. Θεοκλήτου τοῦ Βυζαντίου ΑΩΞ. Ἰουλίου Ι., ὡς ἐπὶ ἐντειχισμένης, πρὸ τῆς εἰσόδου πλακὸς ἀναγράφεται.

Τὸ 1898 τὴν νύκτα τῆς 4 Φεβρουαρίου ὁ Ναὸς ἐκάη ὀλόκληρος ἀπὸ ἀπροσεξίαν τοῦ κανδυλάπτου, Ἀνωκοδομήθη δὲ δαπάναις τῆς μεγάλης εὐεργέτιδος Εὐδοξίας Μαλακούση, ἣτις ὄλην τὴν περιουσίαν τῆς ἀφιέρωσεν εἰς τὸν Ἅγιον. Καὶ τὴν 12 Σεπτεμβρίου 1904 ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ, παραδοθέντος καὶ πάλιν ὡς ἔχει σήμερον εἰς κοινὴν λατρείαν. Εἰς τὴν αὐλὴν ὑπῆρχε ξενῶν δεχόμενος τοὺς ἀσθενεῖς πρὸς ἴασιν σαραντίζοντας καὶ τὸ ἡγουμενεῖον ἔνθα ἦτο τὸ ἐπιτροπικὸν καὶ ἐλειτούργει τὸ κηροποιεῖον παρασκευάζον ἄγγον κηρὸν τὸν ὁποῖον ἐπρομηθεύοντο ἅπανται αἱ ἐκκλησίαι τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου ἐλάμβανε πάντοτε πανηγυρικὴν ὄψιν ἰδίως ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Αἱ γυναῖκες συνοδεύομεναι ὑπὸ τῶν οἰκείων τῶν κρατούντων φανόν, μετέβαινον μεσάνυχτα εἰς τὸν Ναὸν διὰ νὰ περᾶσουν ἀπὸ τὸ Ἱερὸν Κουβούκλιον καὶ προσκυνήσουν τὰ ἱερά λείψανα. Ταῦτα κατὰ ἐπταετίαν, ἐντὸς ὑλοσκεποῦς κυτίου, ἐξετίθεντο εἰς γενικὸν προσκύνημα, ἀπὸ δὲ τῆς τελευταίας πυρκαϊᾶς φυλάσσονται ἐν τῷ Κουβουκλίῳ καὶ ἐντὸς μαρμαρίνης λάρνακος. Κάτωθεν αὐτοῦ εἰκάζεται ὅτι θὰ ὑπάρχη ὁ τάφος τοῦ Ἁγίου ὅπου μετὰ τὴν ἐκ τοῦ σπηλαίου μεταφορὰν ἐναπετέθει. Μία προσεκτικὴ ἔρευνα θὰ φέρῃ εἰς φῶς τὸ εἰκαζόμενον.

Ὁ πρῶτος Ναὸς ἦτο χαμηλότερος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ὁ εἰσερχόμενος δὲ εἰς αὐτὸν κατήρχετο ἀρκετὰ σκαλοπάτια.

Ὁ σημερινὸς Ναὸς εἶναι τρίκλιτος Βασιλική, μήκους 42 μέτρων, πλάτους 24 καὶ ὕψους 12 μέτρων.

Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος ὁ Νέος ἐγεννήθη μετὰ τὸ 1450 — 1540. Ἐζησεν 90 ἔτη, φέρεται δὲ σύγχρονος τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ γεννηθέντος τῷ 1500 καὶ νεώτερος αὐτοῦ κατὰ 50 ἔτη.

Ἄλλοτε κατὰ τι παλαιὸν ἔθιμον, πρῶτος ἀπὸ τὸ Κουβούκλιον περνοῦσεν, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔδιδε μεγαλύτερον χρηματικὸν ποσόν. Τὸ ἔθιμον τοῦτο, ὡς εἰδωλολατρικὸν κατηργήθη. Περνάει δὲ πρῶτος ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀπὸ τῆς 6 μ. μ. τῆς προτεραίας καθηλοῦται εἰς τὴν θύραν μέχρι τῆς 3ης μεταμεσονυκτίου τῆς ἐπομένης, πίστει ἐλαυνόμενος.

Εἰς τὰ δεξιὰ τῆς ἄνωθεν τῆς θύρας πλακὸς, ἀναγράφεται ἡ κάτωθι ἐπιγραφή:

«† Οὐ τάδε Θηβαῖς οὐδ' Ἀντώνιον ἔνδοθι λεύσσεις
τὸν πρόμον ἀσκητῶν κὰν τερράσι μέγαν
Μακεδόνων δὲ Πατρὸς Ἀντωνίου ὀψιγόνιοι
τῆς δ' ἐπὶ γῆς Πατρίδος μνήμα τε καὶ τέμενος.
Δέρκεο ἀγλαίην περιαιγέος, ὧ ξένη, οἴκου,
Ἦν Βερροιαίων ζῆλος ὕπασσε νέον».

Καὶ ἐν συνεχείᾳ:

« Ἦδ' ἄγεται εὐσεβέες φιλοπάτορες, εἴσιτε λαοὶ
Βαϊὰν ἀντὶ μακρῶν θέσθε χάριν χαρίτων
ὀλήκοις πολιοῦχε τοῖς φίλοις Ἀντώνιε μάκαρ
καὶ σώζοις πιστοὺς δυσμενέσι παγίδων
Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ΑΩΞ Φεβρουαρίου Ι.

Ἑρμηνευομένη ὡς ἑξῆς: *

(Αὐτὰ ἐδῶ οὔτε ἐσὺ Θηβαῖς οὔτε τὸν Ἀντώνιον μέσα βλέπεις
τὸν πρῶτον τῶν ἀσκητῶν καὶ εἰς τὰ θαύματα μέγαν
βλέπε τὸ μνῆμα καὶ τὸ τέμενος τῆς γηϊνῆς πατρίδος
τοῦ πατρὸς Ἀντωνίου τοῦ μεταγενεστέρου τῶν Μακεδόνων
βλέπε ὡς ξένη τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ λαμπροῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ
τὸν ὁποῖον ὁ θρησκευτικὸς ζῆλος τῶν Βεροιαίων κατέστησε νέον.
Ἐμπρὸς λοιπὸν εὐσεβεῖς φιλοπάτριδες εἰσέλθετε κατὰ πλήθῃ
ὀλίγον χρέος τιμῆς ἀποδώσατε εἰς ἀντάλλαγμα τῶν αἰωνίων εὐεργεσιῶν.
Πολιοῦχε Ἀντώνιε μακάριε εἴθε νὰ σώζης τοὺς φίλους
καὶ τοὺς πιστοὺς ἐναντίον τῶν ἐχθρικῶν ἐπιδρομῶν.
Κατὰ τὸ σωτήριον ἔτος 1850 Φεβρουαρίου 10).

ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

«Τὸν ὁμώνυμον τοῦ Ἀντωνίου καὶ ὁμότροπον ἀναδειχθέντα,
τὸν ἐν ἐσχάτοις τοῖς χρόνοις, ὡς ἄδυτον, ἀναφανέντα ἀστέρα
τοῖς θαύμασιν, εὐσεβοφρόνως ὑμνήσωμεν λέγοντες, Πάτερ Ὅσιε
Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.»

Η ΑΓΙΑ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πλατάνων καὶ παρὰ τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Σμυρλῆ καὶ τῶν
πέριξ οἰκημάτων, ὑπῆρχε Ναὸς τῆς Ἁγίας Ἱεροουσαλήμ, καεῖς κατὰ τὴν
μεγάλην πυρκαϊάν τῆς πόλεως τὸ 1864. Μία φυλλάδα χειρόγραφος ἐπὶ
ἡμιμεμβρανώδους χάρτου διαστάσεων 20X14 ἐκ. ἀνήκουσα εἰς τὸν Ναὸν
τῆς Κυριωτίσεως, παρεδόθη εἰς τὴν Μητρόπολιν ἀπὸ τὸν Ἱερομόναχον
Ἰωαννίκιον (Τουμπουλέκαν).

Εἰς τὸ τεῦχος αὐτὸ εἶνε δεδεμένες δύο ξεχωριστὲς φυλλάδες, περι-
λαμβάνουσαι ἢ μὲν μία τὴν ἀκολουθίαν τῆς Ἁγίας, ἢ δὲ ἄλλη τὸν βίον
αὐτῆς καὶ τῶν τριῶν τέκνων τῆς, ὡς καὶ τὰ θαύματά τῆς.

Αὕτη ἔζη τὸ 276—282 μ. χ. ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Μάρκου Αὐρηλίου
Πρόβου, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐκηρύχθη διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν ἐν Θεσσαλο-
νίκῃ καὶ τὰ πέριξ. Διοικητὴς τῆς Θεσσαλονίκης ἦτο ὁ Κινδιανός. Δεινῶς
ὑπ' αὐτοῦ βασανισθεῖσα ἡ Ἁγία ἐμαρτύρησεν μετὰ τῶν τριῶν τέκνων
τῆς ἐν Βεροίᾳ. Οἱ Βεροιεῖς συλλέξαντες τὰ μέλη τῶν Ἁγίων ἔθαψαν
αὐτὰ καὶ ἀργότερον ἔκτισαν ναὸν εἰς μνήμην τῆς Ἁγίας. Τὰ λείψανα
αὐτῶν ἐσώζοντο μέχρι τῆς πυρκαϊᾶς. Σήμερον ἡ κἀρα μόνον τῆς Ἁγίας
διασωθεῖσα, φυλάσσεται εἰς τὴν λάρνακα, ὅπου εἶναι καὶ τὰ λείψανα
τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου τοῦ Νέου, τοῦ πολιοῦχου τῆς Βεροίας.

* κ. Χρήστου Σαρματζίδου φιλολόγου τοῦ Γυμνασίου μας.

Ἡ Ἁγία Ἱερουσαλήμ κατήγετο ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἐκ μεγάλης καὶ πλουσίας οἰκογενείας. Εἰς νεαρὰν ἡλικίαν χηρεύσασα, ἀφοσιώθη εἰς τὸ κήρυγμα τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας καὶ ἀπὸ πόλιν εἰς πόλιν ἔφθασεν εἰς Ῥώμην, ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας, Στερεὰν Ἑλλάδα, Θεσσαλίαν καὶ Μακεδονίαν. Μεταβάσα δὲ εἰς Ἔδεσσαν ἐκάρη μοναχὴ ὑπὸ τοῦ Εὐσεβίου Ἱερομονάχου καὶ ἦλθεν εἰς Βέροϊαν, πόλιν πλουσίαν καὶ μεγάλην ὡς ἀναφέρει ὁ Συναξαριστής. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ τροπάρια τῆς Ἁγίας, εἰς παλαιότερους χρόνους ἔτελειτο ἐν Βεροῖα μεγάλη πανήγυρις. Λόγω ὅμως τῆς πυρπολήσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς, ἡ Πανήγυρις ἐγκατελείφθη, ἀντικατασταθεῖσα ἀπὸ τὰς πανηγύρεις τοῦ Πολιούχου μας 17 Ἰανουαρίου καὶ τῆς Ἁγίας Σολωμονῆς 1η Αὐγούστου.

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΤΗΣ

Εἰ καὶ ἄκουσα παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς καὶ ἀκουσίως ἀνδρὶ ἐκδίδοται καὶ τριῶν παιδῶν μήτηρ γνωρισθεῖσα ἀρρένων.

Σέκενδος, Σεκένδικος καὶ Κήγορος οἷτοι ἐκαλοῦντο. Ἔλαχε τὸν ἀνδρα αὐτῆς ἀποθανεῖν, χρεῖα τε ταύτην ὑπελθεῖν. Ἀφ' ἧς τῆς πόλεως ἀπάρασα καὶ πόλιν ἐκ πόλεως διήρχετο, μετὰ γε τῶν τέκνων τῆς, κηρύττουσα τὸν Χριστὸν Θεὸν εἶναι ἀληθινὸν καὶ ποιητὴν πάντων, κατήντησε μέχρι τῆς πρεσβυτέρας τῶν πόλεων Ῥώμης. Ἐνταῦθα δὲ Χριστὸν κηρύξασα καὶ ἐν τοῖς μέρεσι Ἐδέσσης ἐλθοῦσα παρὰ τινος μοναχοῦ Εὐσεβίου, τὸ μοναχικὸν ἐπενδύεται σχῆμα καὶ μιᾶ τῶν πόλεων τυγχάνει περιφανεῖ καὶ πολλῶν ἡδέων πεπλουτισμένη. Βέροια αὕτη ἦν καὶ ἐν αὐτῇ τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσα, καὶ πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων πρὸς Χριστὸν ἐπιστρέφουσα.

Κινδιανῶ δὲ τῶν Θεσσαλονικέων Δουκὶ μηνύεται. Καὶ αὐτὸς ὁ Δουξ ἐν αὐτῇ τῇ Βεροῖα γίνεται καὶ αὐτοῦ εἰς ἐξέτασιν ἡ Ἁγία γίνεται σὺν τοῖς τρισὶν υἱέσι. Καὶ ἐπεὶ εὔρε τούτους τῇ πίστει ἀρραγεῖς, ἐρωτηθέντας πρότερον παρὰ τοῦ Δουκὸς τὴν κλησιν καὶ Πατρίδα καὶ τοῦ γένους τὴν ὑπαρξιν. «Πείσθητί μοι φησὶν ὦ γύναι καὶ προσελθοῦσα θύσον τοῖς μεγάλῃς θεοῖς, οἳ σὲ τοιούτων υἱῶν μητέρα ἀνέδειξαν. Εἰ δ' οὖν, πικροῖς καὶ ἀνηλέοις βασάνοις σὲ καὶ τοὺς υἱοὺς σου παραδώσω».

Ἡ δὲ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ—ἔφη— Ἱερουσαλήμ. «Ἡμεῖς ζῶντι καὶ ἀθανάτῳ Βασιλεῖ καὶ Θεῷ θύειν μεμαθήκαμεν. Σοάνοις δὲ, κωφοῖς Θεοῖς, οἳ τοὺς λατρεύοντας ὁμοίους ποιοῦντες, οὐδὲ ἀκοῦσαι ἀνεχόμεθα. Ταῦτα Κινδιανὸν εἰς θυμὸν ἐλάσαντα ἐν πεπυρακτωμένῃ ἐσχάρα τὸν Κήγορον ἀνακλιθῆναι κελεύει, ὀβελίσκοις δὲ καὶ αὐτοῖς, πεπυρακτωμένους ταῖς ῥισὶ κατακεντᾶται. Οὐ γενομένου, τὴν ψυχὴν τῷ θεῷ παρέθετο.

Εἶτα τὸν Σέκενδον ἐν ξύλῳ χεῖρας καὶ πόδας δεθέντας κελεύει, ῥάβδοις τύπτεσθαι. Εἶτα ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν πεπυρακτωμένην ἐπιθεῖναι περικεφαλαίαν, ἐν οἷς πρὸς κύριον ἐξεδήμησεν.

Εἶτα καὶ αὐτὸν τὸν Σεκένδικον ἐν ἀγρίοις ἵπποις ἐλάθηναι προστάσει ὑφ' ὧν καὶ συρεῖς, εἰς χεῖρας θεοῦ καὶ αὐτὸς τὸ πνεῦμα παρέθετο.

Αὐτὴν δὲ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐν ἰκρίῳ ἀναρτηθεῖσαν δυνεὶ σιδηροῖς τὰς αὐτῆς τιμίας σάρκας προσέταξε ξέεσθαι, ὑφ' ὧν ἀβλαβὴς διὰ τῆς Χάριτος τοῦ Χριστοῦ διαφυλαχθεῖσα καὶ ἑτέροις βασιάνοις ὑπομείνασα, ὕστερον προστάξει τοῦ παρανόμου Δουκὸς τὴν κεφαλὴν ἀπετιμήθη.

Τινὲς δὲ τῶν φιλοχρήστων νύκτωρ περισωρεύσαντες ἐν τῷ πρὸς μεσημβριαν τῆς πόλεως Βεροίας τόπω κατέκρυσαν, ἰδρύναντες μετέπειτα Θεῖον Ναόν, παραδόξως ἐν αὐτῷ τελουμένων θαυμάτων, εἰς δόξαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ δοξαζομένου ἐν τοῖς Ἁγίοις Αὐτοῦ.

Χαίροις Βερροιέων ἢ λαμπρὰ πόλις πολιοῦχον εὐροῦσα καὶ λυτρωτὴν τῶν δεινῶν, μάρτυρα τὴν ἔνδοξον, σεπτὴν Ἱερουσαλήμ, ἧς τὸν βίον ἐθαύσαν, ἀγγέλων αἱ τάξεις, βλέπουσαι ἐν σώματι τοὺς ἀσωμάτους ἐχθρούς, πάντας τροπώσασθαι εἰς τέλος, ἐκ τῶν οὐρανῶν ἀψίδων, νῦν ἐποπτευούσης ἡμᾶς ἅπαντας».

Ἡ μνήμη τῆς ἑορτάζεται τὴν 4ην Σεπτεμβρίου κατανυκτικῶς ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, ὅπου ὁ Ἀρχιερεὺς κατὰ ἐπικρατήσαν, ἔθιμον, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ τὰ ἱερά ἄμφια περιβάλλεται.

ΠΑΡΑΙΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

ΠΡΟΣ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΤΗΣ

Ἡ Ἁγία Ἱερουσαλὴμ φοβουμένη μήπως τὰ τέκνα τῆς λόγω τοῦ νεοροῦ τῆς ἡλικίας των, δειλιάσωσι πρὸ τῆς σκληρότητος τοῦ Κινδιανοῦ καὶ τῶν ἐπιδεικνυομένων αὐτοῖς δεινῶν μαρτυριῶν ἀγκαλίζεται, φιλεῖ καὶ ἀσπάζεται ταῦτα, ἐνθαρρύνουσα καὶ λέγουσα «Σπλάχνα τῆς καρδίας μου καὶ γεννήματα τῆς κοιλίας μου, ὅπου σὰς ἔθρεψα καὶ σὰς ἐμαθήτευσά καταφρονήσασα τὰ ἴδια καὶ ποθητά μου καὶ ἐδέχθηκα πόνους κόπους ὄχι ὀλιγωτέρους ἀπὸ ἐκείνους ὅπου ἔπαθα εἰς τὸν καιρὸν τῆς γεννήσεώς σας. Ἀκούσατε τοὺς λόγους μου. Καταφρονήσατε τὰς βασάνους. Μὴ φανῆτε ἀπ' τοὺς ἑπτὰ παῖδας κατώτεροι. Μῆτε ἀπ' τοὺς τρεῖς παῖδας τοὺς παλαιούς, ἐσεῖς οἱ νέοι, ὅπου διὰ χρέη καὶ νόμιμα ὑπὲρ Χριστοῦ καὶ τῆς πίστεως ἔπαθον. Μὴ φανῆ ἡ Σολομωνὴ ζηλοτώτερα τῆς ἰδικῆς σας μητέρας καὶ εὐτυχεστέρα ἢ εἰς τὸν τεσσαρακοστὸν υἱὸν τε καὶ μάρτυρα. Νὰ μὴ δειλιάσητε, μηδὲ τὰ φοβηρὰ νὰ φοβηθῆτε, μηδὲ τὰ σπαθιά, μηδὲ τυραννίας, μηδὲ τῶν θηρίων τὴν ἀγριότητα. Ἄς γνωρίση καὶ ὁ τύραννος χρηστοὺς στρατιώτας εὐρών. Ἄς παύσῃ ὑπερηφανευόμενος. Ἄς πινηθῇ θυμούμενος. Ἄς λείπῃ καταφρονούμενος ἀκόμη ὀλίγον, ὅσον νὰ περάσῃ. Καὶ θέλουσιν με μακαρίσῃ ὅλαι αἱ μητέρες, θέλουσιν σὰς μακαρίσῃ καὶ ἐσὰς ὅλοι οἱ παῖδες. Καὶ ἐξ ἐναντίας παῖδες ἐμένα καὶ ἐσὰς αἱ μητέρες θέλουσιν ἐγκωμιάσει. Ἀκούσατέ μου τέκνα τὰς παραινέσεις. Μὴ με λησμονῆτε. Τὸν Χριστὸν ἀγαπήσατε. Τὸν διάβολον καταισχύνατε».

Καὶ τὰ τέκνα τῆς, τοῦ Χριστοῦ τοῖς ῥήμασιν ὑποτασσόμενα καὶ τῆς μητρὸς ταῖς παραινέσεις ἐπόμυνα, μετὰ θάρρους τὰ βασανιστήρια ὑπέμειναν.

Ο ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΑΡΑΝΑΛΩΜΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΥΕΡΓΕΤΙΣ ΕΥΔΟΞΙΑ ΜΑΛΑΚΟΥΣΗ

Μιά νύχτα ζοφερή. Μιά νύχτα που μᾶς ἐνθυμίζει πίκρες καὶ λαχτάρα μιὰ νύχτα που μᾶς ἐφαρμάκωσε καὶ ἴσκόρπισε στὴν πόλιν μας τρανὴ ἀπελπισία. Μὰ καὶ μιὰ νύχτα που ἀνέδειξε, μιὰ Βεργιώτισσα γυναίκα, ἀρχόντισσα κυρὰ καὶ μᾶς ἐχάρισε τὴν ἐπομένην παρηγορία καὶ χαρὰ, εἶναι ἡ νύχτα τῆς 4ης Φεβρουαρίου 1898.

Στὰ σπίτια μας ἀμπαρωμένοι ὄλοι ἡσυχάζομεν. Γιατὶ τὸ ἄδοξον 1897 εἶχεν ἐπιδεινώσῃ τὰς μετὰ τῶν Τούρκων σχέσεις μας. Ἐξαφνα τῆς νύκτας ἡ ἡσυχία διακόπτεται. Καμπάνες καὶ πυροβολισμοί, φωνές καὶ θόρυβος πολὺς, τὸν ἀέρα διασχίζουν.

Ὁ κόσμος ξεαλλος ξεχύνεται στὴν ἀγορὰ γιὰ ν' ἀντικρῦση ἔκπλη- (κτὸς τῆ μεγάλης συμφορὰ.	Ἀπὸ μιὰ ἀπρσσεξία τοῦ μεθύσου κανδηλά- (πτου που ἄφησε στὸν τέμπλο ἀναμμένο τὸ κερί	ὁ πάνσεπτος Νὰος τοῦ πολιοῦχου μας (Ἁγίου καίεται ἐν ἀκαρεί!
---	---	--

Αἱ προσπάθειαι τῶν Βεριοιέων, που εἶχαν πέσει μὲ τὰ μοῦτρα τὸ σέμνωμα τῆς πόλεως των μὲ θυσία νὰ γλυτώσουν, ἀπέβησαν ἐπὶ ματαίῳ. Αἱ φλόγες εἶχαν ἀγκαλιάσει τὰ μέσα τοῦ Ναοῦ. Καὶ ὅλα τὰ στολίδια του. Ὁ τέμπλος ὁ ὠραῖος. Ὁ θρόνος καὶ ἄμβων. Τὸ Κουβούκλιον τοῦ Πολιοῦχου. Θαυμάσια κομψοτεχνήματα, ὅλα σκαλιστά. Τὰ σκευὴ τὰ πολῦτιμα. Τὰ ἄμφια τὰ ἱερά. Ὅλες αἱ εἰκόνες. Λάβαρα χρυσά. Καὶ ἀσημένια θυμιατά. Κάρβουνα καὶ στάχτη ἔγιναν!. ὦ συμφορὰ!!!

Μέσα στὸ μεγάλο θόρυβο. Μέσα στὸ τριξίμο τῶν καιομένων καὶ παταγωδῶς καταρρεόντων. Μέσα στὶς ρυθμικὲς τῶν πυροσβεστῶν φωνές καὶ τὸ ρυθμικὸ τῆς μοναδικῆς, χειροκινήτου ἀντλίας κτύπο, μιὰ φωνὴ σπαρακτικὴ ἀκούεται ἐξαφνικά: «Τὰ λείψανα παιδιά.... Τ' Ἁγια λείψανα!!!...». Ἦταν ἡ φωνὴ τῶν Βεριοιέων, που λαχταροῦσαν γιὰ τὴν τύχη τῶν λειψάνων τοῦ Ἁγίου.

Μὰ ὅπως σὲ κάθε κρίσιμη στιγμή ἀναφαίνονται οἱ ἥρωες, ἔτσι καὶ τώρα εὐτυχῶς, συμπολιταὶ εὐσεβεῖς, ἄξιοι μεγάλης εὐγνωμοσύνης καὶ τιμῆς, ὄρμουν στὶς φλόγες μέσα, τὰ λείψανα ἀρπάζουν καὶ σὲ μέρος ἀσφαλές εὐλαβῶς τὰ καταθέτουν.

Πρώτῃ ἡ Μαλακούσινα, που κατοικοῦσε στὸν αὐλόγυρο ἔσπευσε νὰ βοηθήσῃ ἀνάμεσα στὶς φλόγες καὶ στοὺς πνιγηροὺς καπνοὺς. Καὶ ὁ πιέζων τὰ στήθη τῶν Βεριοιέων ἐφιάλτης ἐξέλιπεν ὀλοτελῶς. Τὰ λείψανα ἐσώθησαν. Τύχη ἀγαθῇ.

Ἡ ἐπομένη κατηφεῖς
εὔρηκε τοὺς Βεροιεῖς
Μὰ ἡ λύπη των αὐτῆ,
δὲν ἐβάσταξε πολὺ.
Σὰν ἀστραπὴ διέτρεξε
στὴν πόλιν μας ἡ φήμη
καὶ ἔλαμψε τῆς Εὐδοξίας
ἡ εὐγενῆς ψυχῆ.

Γέννημα θρέμμα
Βεργιώτισσα αὐτῆ
βαρέως φέρουσα
τὴ μεγάλη συμφορὰ
τὴν περιουσία τῆς ἐχάρισε
στὸν Ἅγιο μὲ χαρὰ,
Ἕνα σπίτι ἕνα χάνι
καὶ τρία εὐφορα χωργιά

Τὸ Μυλωβό, τὴν Μπρασιάτα καὶ τὸ Χολυβά.

Καὶ ἀνεδείχθη ἔτσι Ἀρχόντισσα Κυρά, ἡ Εὐδοξία Μαλακούση, εἰς
τὸ ἐξῆς ὑπηρετοῦσα ὡς Καλόγρηα στὴν Ἐκκλησίᾳ.

Ἡ περιουσία τῆς ἐκτιμηθεῖσα εὐρέθῃ ἔχουσα 5.000 χρυσῶν λιρῶν.
Οἱ Βεροιεῖς μιμούμενοι τὸ παράδειγμα τῆς Μαλακούσινας προθύμως ἐνε-
γράφησαν εἰς τὸν κατάλογον τῶν εἰσφορῶν μὲ χρυσὰς λίρας. Ὁ δὲ λαὸς
ὁ ὅποιος πάντοτε εἰς τὰ καλὰ ἔργα παραδειγματίζεται ἀπὸ τοὺς ἡγέτας
του, ἔσπευσε νὰ προσφέρει τὴν προσωπικὴν του ἐργασίαν, μὲ ἐξαιρετικὴν
χαρὰν καὶ προθυμίαν. Ὑπὸ τοὺς ἤχους νταουλιῶν καὶ γκάϊντας ὀλημε-
ρις εἰργάζοντο δωρεὰν στὸ Λιανοβρόχι, πρὸς μεταφορὰν ἄμμου καὶ πέτρας.

τὴν Κυριακὴν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν ἐγένετο μονοεκκλησίᾳ
καὶ ἀνεπέμθησαν εὐχαὶ ὑπὲρ τῆς Μεγάλῃς Εὐεργέτιδος, ἱερουργοῦντος
τοῦ Μητροπολίτου Κωνσταντίου. Ὁ δὲ ἀείμνηστος Δῆμος Βασιλείου, διευ-
θυντῆς τοῦ Ἡμιγυμνασίου μας, ἔπλεξεν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τὸ ἐγκώμιον
τῆς Μαλακούσινας.

Ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ Ναοῦ ἤρχισεν ἀμέσως ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν
μηχανικῶν Παιονίδῃ καὶ Μητρέντσιου καὶ τὴν 12ην Σεπτεμβρίου 1904,
ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια αὐτοῦ. Εἰς ἀνάμνησιν ὁ ἱερός Ναὸς ἀπετυπώθη εἰς
μεταξωτὰ μανδήλια, διατεθέντα ἀντὶ πέντε γροσίων εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ
ταμείου. Ἐκτοτε ἐπέρασαν 62 χρόνια καὶ ὅμως μέχρι σήμερον οὐδὲν τὸ
ἐξαιρετικὸν πρὸς τιμὴν τῆς Εὐεργέτιδος ἐγένετο. Ἐκτὸς τοῦ ἐτησίου μνη-
μοσύνου, ὅπερ ἔθεσπίσθη νὰ τελεῖται κατ' ἔτος τὴν τετάρτην Κυριακὴν
τῶν Νηστειῶν, οὔτε μία πάροδος δὲν φέρει τὸ ὄνομά της.

Δὲν θὰ ἔπρεπεν ἀράγε νὰ ἀποθανατισθῆ ἡ εὐγενῆς μορφή της; Καὶ
ἕνα καλλιμάρμαρον μνημεῖον πρὸ τῆς Ἐκκλησίας νὰ στηθῆ; ὡς ὑπόδειγμα
στάς ἐπερχομένας γενεάς; Τὸ μνημεῖον τοῦτο ἐν τῇ σιωπῇ του θὰ διαλα-
λῆ εἰς τὸν αἰῶνα τὸ θεαρέστον ἔργον τῆς Εὐεργέτιδος, διδάσκον ἅμα τὴν
ἀρετὴν καὶ τὴν εὐσέβειαν. Εἰς τὰ βάθρα του θὰ συντρίβωνται αἱ ψυχο-
φθόροι ἰδέαι τῶν κακῶν, ποῦ ὄχι μόνον δὲν ἀνεγείρουν Ναοὺς, ἀλλὰ καὶ
τοὺς ὑπάρχοντας καίουν καὶ εἰς ἄσεμνα κέντρα μεταβάλλουν. Αἱ δὲ καρ-
δαὶ τῶν μεταγενεστέρων σφυριλατούμεναι καὶ οἶονεὶ ἀκονιζόμεναι ἐπ'
αὐτῶν, θὰ λεπτύνωνται καὶ θὰ ἐξευγενίζωνται πρὸς ἐκτέλεσιν ὠραίων,
θεαρέστων καὶ ὑψηλῶν ἔργων.

Νὰ γιὰτι θὰ ἔπρεπε καὶ πρέπει, τὸ μνημεῖον νὰ στηθῆ.

ΕΠΙΦΑΝΕΙΣ ΑΝΔΡΕΣ ΒΕΡΟΙΕΙΣ
ΜΗΤΡΟΦΑΝΗΣ ΚΡΙΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Γόνος διακεκριμένης οικογενείας. Έγεννήθη έν Βεροία τῷ 158 Δωδεκαετῆς ὦν ἐτιμήθη ὑπό τοῦ Μητροπολίτου Βεροίας διά τοῦ ἀξιώματος τοῦ Πρωτοαποστολαρίου. Ἐφηβος μετέβη εἰς Ἅγιον Ὅρος ὡς δίκονος. Ἐκείθεν τὸν παρέλαβεν ὁ Κύριλλος Λούκαρις Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καί τὸν ἀπέστειλεν εἰς Oxford τῆς Ἀγγλίας πρὸς τὸν Ἀρχιεπισκοπον τῆς Canterbury Γεώργιον Abbot, ἐντολῇ τοῦ Βασιλέως Ἰακώβου τοῦ Α. ἵνα σπουδάσῃ θεολογίαν. Ἀποθανόντος τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Τιμοθέου τῷ 1621 ἐξελέγη τοιοῦτος ὁ Κύριλλος Λούκαρις, ὅστις ἀνόμασε τὸν Μητροφάνην «Μέγαν» Ἀρχιμανδρίτην τοῦ Οἴκουμενικοῦ θρόνου.

Ὁ Μητροφάνης θέλων νὰ σπουδάσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν τῆς συντεταραγμένης ἐκ τοῦ τριακονταετοῦς πολέμου Εὐρώπης, περιῆλθεν ἐπὶ ἐξαετίαν περίπου τὴν Ὀλανδίαν, Γερμανίαν καὶ Ἑλβετίαν, ἐκτιμηθεὶς πολὺ ὑπὸ τῶν ἐπιφανεστέρων θεολόγων, γεροισιαστῶν, ἡγεμόνων καὶ σοφῶν τοὺς ὁποίους ἐγνώρισε καὶ στενῶς μετ' αὐτῶν συνεδέθη φιλικώτατα, ἐκφωνήσας λόγους ἐπὶ Ἑλληνικῶν καὶ Ὀρθοδόξων θεμάτων εἰς Ἀκαδημίας καὶ Πανεπιστήμια. Τόσον δὲ ἐξετιμήθη διά τὴν σοφίαν του, ὥστε ἐγένετο ἀγὼν ἵνα μονίμως μένῃ ἐκεῖ.

Ἦτο εὐνοούμενος τοῦ Ἠγεμόνου τῆς Βυτεμβέργης, Φρειδερίκου. Συνεζήτησε τὸ δυνατόν τῆς ἐνώσεως Προτεσταντῶν καὶ Ὀρθοδόξων. Μετ' βραχείαν διαμονὴν εἰς Βενετίαν 1628—1629, ὅπου ἐδίδασκεν ἐπὶ μισθῷ εἰς τὴν ἐκεῖ Ἑλληνικὴν Σχολήν, ἐπανῆλθεν εἰς Ἀλεξανδρείαν, πατριαρχεύοντος τοῦ Γερασίμου καὶ προεχειρίσθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς Μητροπολίτην Μέμφιδος καὶ Αἰγύπτου. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γερασίμου 1636 ἐξελέγη Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὁ Βεροιεὺς Μητροφάνης Κριτόπουλος. Κληθεὶς εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν μετέσχε τῆς Συνόδου, ἣτις ἀναθεμάτισε τὴν δῆθεν ὁμολογίαν τοῦ Λουκάρεως καὶ αὐτοῦ τούτου. Ἐκείθεν ἀπῆλθεν εἰς Μολδοβλαχίαν ἔνθα ἀπέθανε τῷ 1639. Ἐγγραψεν ἀρκετὰ συγράμματα ὡς κάτωθι:

Περὶ προφορᾶς τοῦ γράμματος Δ καὶ Θ. Λόγους πανηγυρικοὺς καὶ δογματικοὺς εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐκθεσιν σύντομον περὶ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως. Τὴν ὁμολογίαν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας Λατινιστὶ τὸ 1625, ἣς τὸ ἀντίγραφον σώζεται εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Woffenbuttel ὑπ' ἀριθ. 946. Γραμματικὴν ἀπλοελληνικὴν γραφεῖσάν ἐν Strasbourg ὅταν ἐπέξεργάσθη τὸ κείμενον τοῦ Γραικοβαρβάρου γλωσσολογίου. Σώζεται εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Annover ὑπ' ἀριθ. 537. Μετάφρασιν τῆς Καινῆς Διαθήκης εἰς τὴν ἀπλοελληνικὴν. 75 ἐπιστολάς σωζόμενας εἰς τὴν βιβλιοθήκην Ambourg. Ἑλληνικὰ καὶ Λατινικὰ περιλογικῆς εὐρισκόμενα εἰς τὴν Πατριαρχικὴν βιβλιοθήκην Καῖρου. Περὶ τῶν λειτουργικῶν λέξεων. Καὶ ὀμίλιας διαφόρους.

Διὰ τῶν βιβλίων του ὁ Μητροφάνης Κριτόπουλος ἴδρυσεν εἰς Ἀλε

ξάνδρειαν βιβλιοθήκην, μίαν τῶν πλουσιωτέρων τῶν χρόνων του, καταλιπὼν τὴν μνήμην του ἄληστον καὶ ἱεράν, εἰς δὲ τὴν γενέτειράν του Βέροϊαν δόξαν ἀειμνηστον.

Ὁ Κύριλλος Λούκαρις κατὰ τὴν δευτέραν Πατριαρχίαν του ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκάλεσε τὸν Μητροφάνην ὡς συνεργάτην, ἀγωνιζόμενος τότε σθεναρῶς κατὰ τῶν Ἰησουϊτῶν. Μέσον Ὀλανδίας ἔφθασεν διὰ ξηρᾶς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Canretbury Γεώργιος Abbott, ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει του γράφει πρὸς τὸν πρέσβυν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Rowe δριμυτάτας κατηγορίας δι' ἀχαριστίαν τερατώδη, λέγων ὅτι τυχὼν ἀκροάσεως παρὰ τῷ Βασιλεῖ, ἔτυχε τόσον θερμῆς ὑποδοχῆς, ὥστε προεκάλεσε τὴν ἀπονομὴν τίτλων εὐγενείας εἰς διάφορους, παρὰ τῶν ὁποίων δῆθεν ἐχρηματίσθη.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΣΕΡΒΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΖΑΝΗΣ

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Ὁ Θεόφιλος ὠρμάτο ἐκ Βεροίας, καταγόμενος ἐξ ἀρχαίας τινος καὶ εὐγενοῦς οἰκογενείας τῆς πόλεως ταύτης. Ἀρκούντως ἐκπαιδευθεὶς εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν καὶ Ἑλληνικὴν παιδείαν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς πατρίδος του. Ἐχων ὅμως κλίσιν εἰς τὸν φιλοσοφικὸν καὶ ἡσυχαστικὸν βίον, ἀπῆλθεν εἰς τὴν παρὰ τὸν Ἀλιάκμονα σκῆτην τοῦ Προδρόμου, ἔνθα ἀνέλαβε τὸ μοναχικὸν σχῆμα γενόμενος Διάκονος. Ἐκεῖ ἐπιδοθεὶς εἰς μελέτας ἤψατο ἀνωτέρας παιδείας, διότι καὶ βιβλιοθήκη ὑπῆρχεν αὐτόθι ἀξιόλογος καὶ διδάσκαλοι ἐκκλησιαστικοὶ σπουδατοὶ δὲν ἀπέλιπον.

Μετὰ τινὰ ἔτη προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ τότε Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Ἰακώβου, ὑπηρετήσας παρ' αὐτῷ ἐπὶ ἕν ἔτος ὡς διάκονος. Εἶτα προήχθη εἰς ἀρχιδιάκονον καὶ μετὰ τριετίαν εἰς Πρωτοσύγγελον, χηρεύσαντος δὲ τοῦ θρόνου Σερβίων καὶ Κοζάνης ἐχειροτονήθη ἀμέσως, ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου, ὡς Μητροπολίτης Κοζάνης, ὁ Θεόφιλος. πατριαρχέοντος τοῦ Προκοπίου.

Ὁ Θεόφιλος ἀναλαβὼν τὰ ὑψηλὰ καθήκοντά του, ἐπελήφθη ἀμέσως τῆς εἰρηνεύσεως τῆς Κοζάνης, ὅπου οἱ πολῖται διηρημμένοι εἰς δύο ἀντίθετα στρατόπεδα κυριολεκτικῶς κατετρώγοντο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΡΑΚΤΙΒΑΝ

Υἱὸς τοῦ μεγάλου Εὐεργέτου τῆς Βεροίας, Δημητρίου Ῥακτιβάν. Ἕλλην νομομαθὴς καὶ πολιτικός, τιμῶν ἰδιαιτέρως τὴν Πατρίδα του Βέροια, ἐξ ἧς ἔλκει τὴν καταγωγὴν. Ἐγεννήθη εἰς Mantseger τῷ 1865. Ἐσπούδασε νομικὰ εἰς Ἀθήνας, ἀριστεύσας εἰς τὰς διδακτορικὰς ἐξετάσεις τῷ 1884.

Ἀπὸ τὸ 1887—1889 διετέλεσε Πρωτοδίκης ἐν Σύρῳ. Παραιτηθεὶς ἐδικηγόρησεν ἐν Ἀθήναις μέχρι Μαΐου 1912. Ὑπῆρξεν ἀντιπρόεδρος καὶ μετέπειτα πρόεδρος τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου, νεοσυσταθέντος. Τῷ 1910 ἐξελέγη τὸ πρῶτον Βουλευτῆς Ἀττικῆς καὶ διετέλεσεν εἰσηγητῆς τῆς

αναθεωρητικής επιτροπής του Συντάγματος. Από το 1912 μέχρι το 1915 Υπουργός της Δικαιοσύνης, αποσταλείς εις Θεσσαλονίκην ως αντιπρόσωπος της Κυβερνήσεως ώργάνωσε την πρώτην Ἑλληνικὴν Διοίκησιν ἐν Μακεδονίᾳ.

Ὡς Υπουργός τῶν Ἐσωτερικῶν 1918—1920 ανέλαβε τὴν ἀποκατάστασιν τῶν Ἑλληνικῶν Ἀρχῶν καὶ τῆς Διοικήσεως τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας κατὰ τὴν ἀνακατάληψιν τῆς, ὡς καὶ ἑτέραν ἀποστολὴν ἐν τῇ Δυτικῇ Θράκῃ. Ἐξελέγη Πρόεδρος τῆς Δ' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως καὶ ἀπὸ τοῦ 1919 Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν

ὀργανωτής. Ἐχρημάτισεν ἐπίσης Πρόεδρος πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Ἐγραψε «Μελέτην ἐπὶ τοῦ Νόμου τῆς 22 Μαΐου 1922 περὶ τόκου ὑπερημερίας καὶ τόκου τόκων 1887». «Ζητήματα τινα σχετικὰ πρὸς τὴν δικαστικὴν παράστασιν τῶν ἀνηλίκων 1890». «Περὶ τῆς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου τύχης τῆς προικῆς κατὰ τὸ ἐν Ἑλλάδι κρατοῦν Ῥωμαϊκὸν καὶ Βυζαντινὸν δίκαιον 1892». «Τὰ κτήματα τῶν μεταναστευσάντων ἐκ τῶν νέων χωρῶν 1916». Καὶ πολλὰς Νομικὰς διατριβὰς

Ὅταν τὸ πρῶτον ἐξελέγη Πρόεδρος τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν, μεταξύ πεντακοσίων καὶ πλέον ψηφισάντων δικηγόρων, οὔτε δέκα δὲν εὐρέθησαν νὰ τὸν κατηγορήσουν. Κατὰ τὴν δικηγορίαν του, δὲν συνήνητησε οὔτε ἓνα ἐχθρὸν συνάδελφον. Τοιαύτη ἦτο ἡ ἀρετὴ τοῦ Ῥακτιβάν. Χρηστότης ἀτο-

μικὴ καὶ πολιτικὴ μέχρις ἐλαττώματος. Εἰλικρίνεια μέχρις ἀφελείας, ἴση μὲ παιδικήν. Καὶ ἐργατικότης ἀφάνταστος. Εἰς μίαν ὀλονύκτιον συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς καρφωμένος ἀπὸ 5ης μ. μ. εἰς τὸ ἐν τῇ Βουλῇ κάθισμά του, ἐξεκίνησε τὴν 11ην πρωΐν. τῆς ἐπομένης ἀπὸ αὐτό, κατ' εὐθείαν εἰς

τὸ Ὑπουργικὸν γραφεῖόν του, ὅπου διεκπεραίωσεν, ὡς ἐν ὁμαλῇ ἡμέρᾳ πᾶσαν τὴν ὑπηρεσίαν.

Ὅταν ἡ ἐκ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος ἐπιτροπὴ ἀνεζήτησεν εἰσηγητὴν κατ' εὐθείαν καὶ ἄνευ δισταγμοῦ, πρὸς αὐτὸν ἀμέσως ἠτένισεν. Χάριν τῆς πατρίδος ἔκλεισε τὸ ἐπαγγελματικὸν γραφεῖόν του, διὰ τὴν ὑπηρετήσῃ αὐτὴν καὶ μόνην, ἀπαρνηθεὶς ὀριστικῶς τὸν δικηγόρον. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν Εὐρωπαϊκῶν καὶ ἰδίως τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν, ἵνα δώσῃ δείγματα σεβασμοῦ πρὸς τὰ διεθνή νόμιμα, ἀλλὰ καὶ ἰκανότητος πρὸς διοικήσιν τῶν νέων χωρῶν, τὸν Ρακτιβᾶν ἀπέστειλεν εἰς Θεσσαλονίκην ὡς ἀντιπρόσωπόν της. Αὐτὸς δὲ ἀποβιβαζόμενος ἀπήυθυσε πρὸς τοὺς πληθυσμοὺς τῶν χωρῶν τούτων λακωνικὴν καὶ ἀπέριττον ἐγκύκλιον, ὅτι θὰ διοικήσῃ ἐν πλήρει ἰσονομίᾳ καὶ πατρικῇ στοργῇ, ἀδιακρίτως φυλῆς καὶ θρησκείας.

Ὅταν δὲ τὸν Μάϊον τοῦ 1912 ἐκλήθη νὰ ἀναλάβῃ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης τὴν ἐπαύριον τῆς ὀρκωμοσίας του, ἐκλείοντο διὰ παντὸς αἱ θύραι τοῦ μεγάλου ἐν τῇ ὁδῷ Ἀκαδημίας δικηγορικῷ γραφεῖου του, καὶ ἐκαλοῦντο οἱ πολῖται πρὸς παραλαβὴν τῶν δικογραφίων των.

Τὸ γεγονός ὑπῆρξε βεβαίως φαινόμενον διὰ τὰ δικηγορικὰ χρονικὰ τῆς χώρας μας καὶ μαρτυρεῖ πόσῃ ἠθικῇ εὐθιξίᾳ ἔκλειεν ἡ ψυχὴ τοῦ Ρακτιβᾶν. Ἐπὶ μακρὸν αἱ δικηγορικαὶ καὶ δικαστικαὶ τάξεις θὰ ἀναζητοῦν τὴν συμπαθεῖ μορφήν του, καὶ θὰ ἀναπολοῦν μετὰ πόνου τὴν γλυκεῖαν καὶ ἥρεμον φυσιογνωμίαν του, ὡς σύμβουλον τῆς εὐθυδικίας καὶ ἀγαθότητος. Οἱ Βεροιεῖς θὰ ὑπερηφανεύωνται διὰ τὸν ἐπιφανῆ συμπολίτην των.

Ὁ Ρακτιβᾶν ἦτο ἄγαμος. Ἀποθνήσκων ἀφήκε δύο οἰκίας πολυτρόφους κειμένας τὴν μίαν εἰς τὴν γωνίαν Ἀκαδημίας - Ἰπποκράτους, τὴν δὲ ἄλλην Ἀκαδημίας - Σόλωνος, μετὰ τὴν ἐντολήν ὅπως τὰ ἔσοδα αὐτῶν διατίθενται ὑπὲρ τῶν φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων Ἀθηνῶν. Τὴν ἐκτέλεσιν τῆς τελευταίας ταύτης ἐπιθυμίας του ἀνέθεσεν εἰς τὸν ἀνεψιὸν του ἐξ ἀδελφῆς Ἰωάννην Δημαρᾶν δικηγόρον.

Ὁ Ρακτιβᾶν ἔτρεφε ἰδιαιτέραν πρὸν τὴν Βέροϊαν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν. Εἰς αὐτὸν ὀφείλεται ἡ ἰδρυσις Πρωτοδικείου ἐν Βεροίᾳ καὶ ἡ ἀποστολὴ τῶν ἀριστεῶν ὑπαλλήλων, τῶν ὁποίων ἡ ἰκανότης καὶ ἡ ὑπηρεσιακὴ ἀξία καὶ ἐμφάνισις μένει εἰς τὴν μνήμην μας ἀληθιμόνητος.

Ἀσφαλῶς αἱ διαθέσεις του διὰ τὴν Βέροϊαν δὲν θὰ ἠλλοιοῦντο, ἂν δὲν ἐπληγάντο ἡ φιλοτιμία τῆς οἰκογενείας του, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀδελφοῦ του Γρηγορίου, τὸν ὁποῖον τόσον ἀπρεπῶς περιποιήθησαν οἱ Βεροιεῖς τὴν 21ην Νοεμβρίου 1920, τὴν ἐτομένην τῶν ἐκλογῶν καθ' ἃς οὗτος ὡς ὑποψήφιος Βενιζελικὸς ἀπέτυχε. Διότι ὄχι μόνον δὲν τὸν ἐψηφίσαμεν, ἀλλὰ καὶ ἀπερχόμενον τὸν κατευοδώσαμεν μετὰ τενεκεδοκρουσίας.

Ἀχαριστία καὶ ἀγνωμοσύνη ἀσυγχώρητος, ἡ ὁποία δικαίως ἐπληρώθη. Οὐδεμία γὰρ δωρεὰ τοῦ Κωνσταντίνου Ρακτιβᾶν πρὸς τὴν Βέροϊαν ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξ ἑκατὸν λιρῶν χρυσῶν κληροδότημα τοῦ πατρὸς του, ὑπὲρ τῶν σχολείων μας τακτικῶς κατ' ἔτος ἀποστελλόμενον, ἔκτοτε διεκόπη. Μία ἀπερίσκεπτος καὶ κακὴ πρὸς γόνον Εὐεργέτου μας συμπεριφορὰ, ἐξημίωσεν διττῶς τὴν πόλιν μας. Ἠθικῶς καὶ οἰκονομικῶς.

Τούλάχιστον αὐτὸ τὸ πάθημα ἅς μᾶς γίνῃ εἰς τὸ μέλλον μάθημα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΚΕΛΛΑΣ

Ἕλλην λόγιος καὶ λογογράφος καταγόμενος πατρόθεν ἐκ Βεροίας. Ἐγενήθη εἰς Ἐρμούπολιν τῆς Σύρου τὸ 1835. Ἀπὸ νεωτάτης ἡλικίας ἐπέδειξεν ἰδιαίτην κλίσιν πρὸς τὰ γράμματα. Ἐτῶν 16 ἐδημοσίευσεν ἐν Σύρῳ ἔμμετρον μετάφρασιν τῆς τραγωδίας «Ἐσθήρ» τοῦ Ρακίνα. Τὸ 1852 προσελήφθη ὑπὸ τῶν θείων τοῦ Ἀδελφῶν Μελά εἰς τὸ ἐν Λονδίῳ κατάστημά τῶν σιτεμπορίας, ὅπου παρέμεινεν ἐπὶ 24 ἔτη γενόμενος καὶ συνεταῖρος αὐτῶν, φοιτῶν συγχρόνως εἰς τὸ «University College». Τὸ 1872 μετέβη εἰς Παρισίους παραιτηθεὶς τοῦ ἐμπορίου. Ἐγένετο μέλος τοῦ αὐτόθι «Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων». Τὸ 1894 διωρίσθη τηλεγραφικῶς ἀντιπρόσωπος τοῦ Πανελληνίου Γυμναστικοῦ Συλλόγου, ἐν τῷ διεθνῇ ἀθλητικῷ συνεδρίῳ. Διὰ τῆς μορφώσεώς του καὶ τῆς

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΚΕΛΛΑΣ

φήμης του, ὡς συγγραφέως ἐπεβλήθη, περιβλήθεις τὴν αἴγλην τοῦ ἐκπροσώπου τῆς μητρὸς τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐξελέγη Πρόεδρος τοῦ τμήματος τοῦ πραγματευομένου τὴν ἀνασύστασιν τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων καὶ ἐπέτυχεν ὅπως οἱ πρῶτοι τελεσθῶσιν εἰς Ἀθήνας τὸ 1896. Ἐν Παρισίοις διαμένων μέχρι τοῦ 1900, κατέστησε τὸν οἶκόν του ἐντευκτήριον τῶν Φιλελλήνων Λογίων παρέχων συγχρόνως πᾶσαν δυνατὴν βοήθειαν εἰς τοὺς Ἕλληνας σπουδαστάς, τῶν ὁποίων ἐφρόντιζε νὰ ἐμψυχῶνῃ τὸ ἔθνικόν φρόνημα. Ἐγκαταστάθεις εἰς Ἀθήνας ἀπὸ τοῦ 1896 ἱδρυσεν τῇ 2ῃ Μαΐου 1899 τὸν «Σύλλογον πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων», τοῦ ὁποίου ὑπήρξεν πρόεδρος μέχρι τελευτῆς του.

Ποῖος δὲν ἐνθυμεῖται τὰ ὠραῖα ἐκεῖνα βιβλιαράκια, ἐξωτερικῶς καλοδομένα, μὲ λίαν ὠφελίμους γνώσεις, νοητὰς καὶ εἰς τὸν

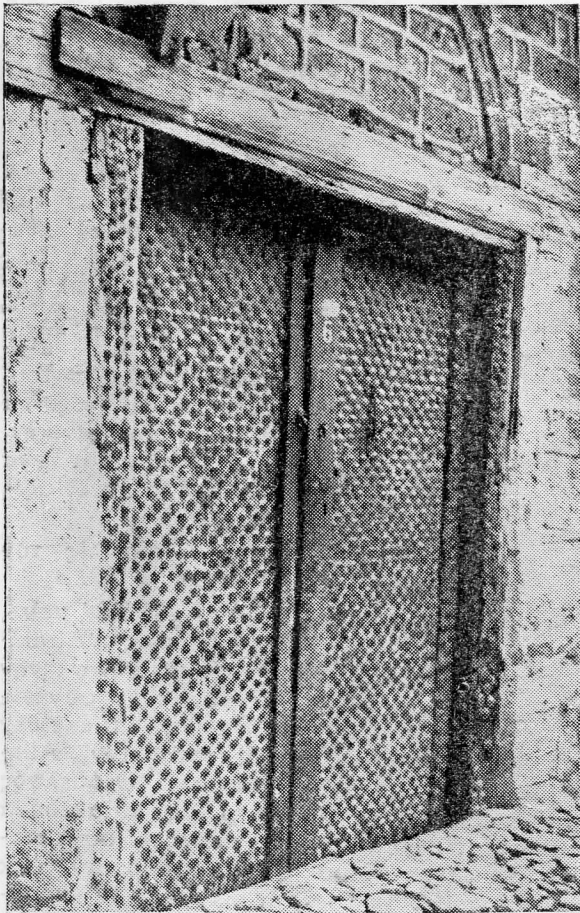
ἀγράμματον ἀκόμη. Τὸ 1902 ἐξέδωκεν τὸν Α.΄ ἀριθμὸν τῆς «Παιδικῆς Βιβλιοθήκης» μὲ τὰ «Παραμύθια τοῦ Ἄντερσεν», καταβαλὼν τὰ ἔξοδα τῆς ἐκδόσεως. Πρωτοβουλία του ἰδρύθη ὁ «Οἶκος τῶν Τυφλῶν», πρὸς προστασίαν καὶ ἐκπαίδευσιν τῶν ἀποκλήρων τούτων τῆς τύχης. Ἄνηγέρθη ἡ «Μπελλένειος Πρότυπος Σκοπευτικὴ Σχολή» παρὰ τὸν Ἰλισσόν, καὶ ἡ «Σεβαστοπούλειος Ἐργατικὴ Σχολή», χορηγοῦντος τοῦ Κ. Σεβαστοπούλου τὸ ποσὸν τῶν 300.000 χρυσῶν δραχμῶν. Εἰς τὴν «Διεθνῆ Σχολικὴν Ἐκθεσιν» τοῦ Μιλάνου, ἤξιώθη χρυσοῦ μεταλλίου. Ἦτο ὑποστηρικτικῆς παντὸς καλοῦ ἔργου, ἐνισχύων τοῦτο καὶ χρηματικῶς, ἀλλὰ πάντοτε κάμνων τὰς δωρεάς του ἀνωνόμως. Τὴν 9ην Φεβρουαρίου 1908 παρέστη διὰ τελευταίαν φοράν εἰς τὴν συνεδρίαν τοῦ Συλλόγου. Φοβερὰ νόσος καρκίνου τοῦ ὕπατος, τὸν ἠνάγκασε νὰ οἰκουρῇ. Τὴν 24ην Ἀπριλίου, ὠχρὸς, πάσχων, συρόμενος μετέβη νὰ καταθέσῃ ἰδιοχείρως τὸν θεμέλιον λίθον τῆς «Σεβαστοπουλείου Σχολῆς». Τὴν 15ην Μαΐου, ὑπέγραψε τὸ τελευταῖον ἔγγραφο τοῦ Συλλόγου, ἦτοι συμβόλαιον περὶ ἀποστολῆς εἰς Ἑσπερίαν τοῦ διευθυντοῦ τῆς Σεβαστοπουλείου Σχολῆς. Εἰς τὴν «Μελέτην» ἔγραψεν ἄρθρον τὸ «Ἡρώων τοῦ ἀγῶνος» περὶ πανηγυρισμοῦ τῆς Ἑκατονταετηρίδος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, διὰ τῆς ἀνεγέρσεως μνημείου εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Λυκαβητοῦ. Τὴν 7ην Ἰουλίου 1908 ἀπέθανεν ἀφήσας εἰς τὸν Σύλλογον 92.000 δραχ. καὶ ὅλα τὰ ἀνέκδοτα ἔργα του, ἵνα τὰ περιλάβῃ ὁ Σύλλογος εἰς τὴν σειράν τῶν δημοσιευμάτων του. Ἄπαντα τὰ βιβλία του ἐδώρησεν εἰς τὸν Δῆμον Ἡρακλείου Κρήτης. Τὰς δὲ εἰκόνας του εἰς τὸ «Μουσεῖον καλῶν τεχνῶν». Ἐν Ἀθήναις ἡ οἰκία του ἦτο τὸ κέντρον τῶν διαβατικῶν διακεκρίμενων ξένων, τῶν λογίων καὶ τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας, τὸ δὲ κατὰστημα τοῦ Συλλόγου τὸ κέντρον τῆς διαδόσεως τῆς λαϊκῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἦτο αὐτοδίδακτος, ἡ προσωποποιήσις τῆς ἀρετῆς. Τύπος Εὐπατρίδου, ἐντίμου, φιλοπάτριδος, εὐγενοῦς καὶ ἀγαθοῦ ἀνδρός.

Συνέγραψεν πλεῖστα συγγράμματα. Πάντα τὰ φιλολογικὰ ἔργα του, χαρακτηρίζει ἄκρα εὐγένεια καὶ ἐξαιρετικὴ λεπτότης αἰσθήματος. Τὰ «Διηγήματα» μεταφρασθέντα εἰς τὴν Γαλλικὴν, Ἀγγλικὴν, Γερμανικὴν, Ἰσπανικὴν καὶ Σερβικὴν, ἡ «Ζουηδία», ἡ «Γυναικεία ἀγωγή», εἶναι ἔργα τοῦ Δ. Εικέλλα. Ἐπίσης αἱ μεταφράσεις «Ὁ Ἐμπορος τῆς Βενετίας», «Αἱ Κόραι τῆς Ἑλλάδος» καὶ ἄλλα.

Ὁ Σύλλογος ἐκτιμῶν τὸν ἄνδρα, ἔστησε τὴν προτομὴν του εἰς τὸν πρόδομον τοῦ καταστήματος.

Μία εὐχὴ του τὴν ὁποῖαν ἀναφέρει, εἰς τὸ βιβλίον του «Ἡ Ζωὴ μου», φανερώνει πόσῃ στοργῇ καὶ ἀγάπῃ ἔκρυβε διὰ τὴν Βέροϊαν: «Αἰσθάνομαι -γράφει- ὅτι ἐάν ἦτο δυνατόν καὶ σήμερον ἔτι νὰ στήσω τὴν σκηνὴν μου εἰς Βέροϊαν, ἐκεῖ ἤθελα ἀνεύρει τὴν πατρίδα καθόσον ἐκεῖ συγκεντρῶνται αἱ οἰκογενεακαὶ μου παραδόσεις. Δὲν λησμονοῦμεν ὅτι ἐκεῖθεν καταγόμεθα. Ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πατρός μου εἰς τὸ Νεκροταφεῖον Ἀθηκῶν, ὑπὸ τὸ ὄνομα του ἐχαράξαμεν τὰς λέξεις «ἐκ Βεροίας». Ὁ ἀδελφός μου ἐνέγραψεν εἰς τὸ σχολεῖον τὸν πρωτόκον υἱόν του ὡς «Μακεδόνα τὴν καταγωγὴν». Καὶ ἐγὼ δὲ μεταξὺ τῶν Μακεδόνων πάντοτε συγκαταλέγομαι. Ἄτυχῶς δὲ κατάρθωσα εἰσέτι νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν Βέροϊαν. Ἐκ περιγραφῶν γνωρίζω τὴν ὠραίαν τοποθεσίαν της, τὴν ἀποψιν τῶν ποικίλων οἰκοδομῶν της, τὰ ἄφθονα νερά, τὰ πολλὰ καὶ σκιερά της δένδρα. Γνωρίζω ὅτι σώζεται ἡ παλαιὰ τῆς οἰκογενεας μου οἰκία, μία τῶν μεγα-

λυτέρων τῆς πόλεως, μαρτυροῦσα παρελθόντα μεγαλεῖα. Ἄλλὰ τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομά μας, ἐξέλιπεν εἰς τὴν κοιτίδα τοῦ γένους μας. Τὸ ὄνομα τοῦτο ἐγράφετο μὲ Μπ = Μπικέλας ἢ καὶ Μπεκέλας. Ὁ πατὴρ μου κατ' ἀρχὰς ὑπεγράφετο Μπικέλας, μέχρις ὅτου μετὰ τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ μου Κωνσταντίνου, παρεδέχθη τὴν γραφὴν μὲ Β ἀντὶ Μπ Βικέλας». Συνεχίζων παρακάτω μᾶς λέγει ὅτι: «Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1901 ἐπεσκέφθη τὴν Βέροιαν, φιλοξενηθεὶς ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Κωνσταντίου Ἰσαακίδου μητρόθεν συγγενεύοντος μὲ τὴν οἰκογένειάν του. Τὸ ὄνομα αὐτῆς δὲν ὑφίσταται πλέον, μὲνι ὅμως τοῦτο εἰς τὴν οἰκίαν ἢ ὅποια ἐξακολουθεῖ νὰ λέγεται τὸ «Μπικελάθκο σίτι». Τοῦτο κεῖται ἐπὶ στενῆς λιθοστρώτου ὁδοῦ καὶ διατηρεῖ εἰσέτι τὴν ἐπιβλητικότητά του. Ἡ ἐξώπορτα φέρει ἀκόμη ὅλα τὰ 1950 μεγάλα πλατυκέφαλα καρφιά, τὰ ὅποια σὰν θώραξ τὴν προφυλάττουν

(Ἡ πόρτα τῆς οἰκίας Βικέλλα μὲ τὰ 1950 καρφιά)

Ὁ τοῖχος τοῦ Ἰσογείου ὑψοῦται χωρὶς παράθυρα μέχρι τοῦ πρώτου πατώματος, ὅπερ μαρτυρεῖ τὴν ἔλλειψιν ἀσφαλείας καὶ τὸν φόβον κακοβούλων ἐπιδρομῶν. Εἰς τὰ ὀπισθεν τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου πατώματος κεῖται ἡ αἴθουσα τῆς ὑποδοχῆς. Ἡ πλουσία διακόσμησις τῶν τοίχων τῆς καὶ τῆς ἐπιχρύσου ὀροφῆς, ἡ γλυπτὴ ξυλεῖα, εἶναι ἐνδείξεις τῆς εὐπορίας τῶν πρώτων ἰδιοκτητῶν. Μεταξὺ δύο παραθύρων τῆς αἴθουσῆς εἶχε ζωγραφηθῆ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐπιγραφή, δυσανάγνωστος σήμερον, ἐκ τῆς ὁποίας φαίνεται, ὅτι ἡ αἴθουσα διεκοσμήθη κατὰ τὸ 1773.

Ὁ Cusimery πρόξενος τῆς Γαλλίας ἐν Θεσσαλονίκῃ μέχρι τοῦ 1793, ἐπισκεφθεὶς τὴν Βέροιαν, ἐφιλοξενήθη παρὰ τῷ Βικέλλα Ἄπὸ τὸ βιβλίον του «Voyage dans la Macédoine», ἀποσπῶμεν μερικὰ ἐνδιαφέροντα τὴν Βέροιαν:

Βέκελας nous reçut dans sa maison avec de grandes marques de cordialité. Il s' était rendu savant dans la langue gréque litterale.

Βέκελας était riche. Il jouissait de la protection de l' Angleterre, par le moyen d' un Berat sorte de Firman que la Porte accordait. à tous les ministres étrangers.

Il venait souvent à Salonique, où je l' ai vu mourrir pauvre. Ses enfants ont porté les restes de leur fortune dans l' Allemagne, et ils s' y sont établis.

La ville de Berée contient environs dix huit à vingt mille habitans turcs et grecs. Elle est connue pour la fabrication des assortiments de bains, qu' elle fournit dans tous les marchés de la Turquie.

Toutes les pièces de bains sont en fil, jamais à coton. Le chanvre est filé dans la ville où dans les environs, ce qui occupe un très grand nombre d' habitans turcs et grèques. Les eaux qui arculent dans la ville et qui se répandait dans la plaine, favorisent la culture du chanvre. Ce pays est le seul de la Turquie, qui puisse donner les toiles à bon marché. Les moulins à foulon sont encore à remarquer dans la ville de Berée.

Nous nous séparames de notre hôte le troisiéme jour de notre arrivée chez Βέκελας. Nous lui dimes adieu. "Ητοι:

(Έγενόμην δεκτός εις τὸ σπίτι τοῦ Βικέλλα μὲ μεγάλην ἐγκαρδιότητα. Ἦτο σοφός, λόγιος γνωρίζων καλῶς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν. Ἦτο πλούσιος. Καὶ ἔχαιρε τῆς προστασίας τῆς Ἀγγλίας, δι' ἑνὸς Βερατίου εἶδος Φερμανίου, ὅπερ ἡ Πύλη ἐχορήγει τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς ὅλους τοὺς Κρατικοὺς ξένους. Ὁ Βικέλλας ἤρχετο συχνὰ εἰς τὴν Θεσσαλονικίαν, ὅπου ἐπὶ τέλους τὸν εἶδον νὰ ἀποθνήσκῃ πτωχός. Τὰ τέκνα του μετέφερον τὸ ὑπόλοιπον τῆς περιουσίας των εἰς τὴν Γερμανίαν ὅπου ἐγκατεστάθησαν.

Ἡ πόλις Βέροια περιέχει περίπου 18—20 χιλιάδας κατοίκους, Τούρκους καὶ Ἑλληνας. Εἶναι γνωστὴ διὰ τὴν κατασκευὴν λουτρικῶν εἰδῶν, τὰ ὅποια ἐπρομήθευεν εἰς ὅλας τὰς ἀγορὰς τῆς Τουρκίας.

Ὅλα τὰ εἶδη εἶναι μὲ κλωστήν κανάβεως, οὐδέποτε μὲ βαμβάκι. Ἡ κάναβις κλώθεται εἰς τὴν πόλιν καὶ τὰ περίχωρα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀπασχολεῖ μέγαν ἀριθμὸν κατοίκων Τούρκων καὶ Ἑλλήνων. Τὰ νερὰ τὰ ὅποια διαρρέουν ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ ἐκχύνονται εἰς τὴν πεδιάδα εὐνοοῦν τὴν καλλιέργειαν τῆς κανάβεως. Εἶναι ἡ μόνη χώρα τῆς Τουρκίας ποῦ μπορεῖ νὰ δώσῃ τὰ ὑφάσματα ἐφθηνά. Εἶναι ἀξιοσιμείωτοι ἀκόμη οἱ ἐντὸς τῆς Βεροίας μύλοι συνθλίψεως (Σαμολαδόμυλοι).

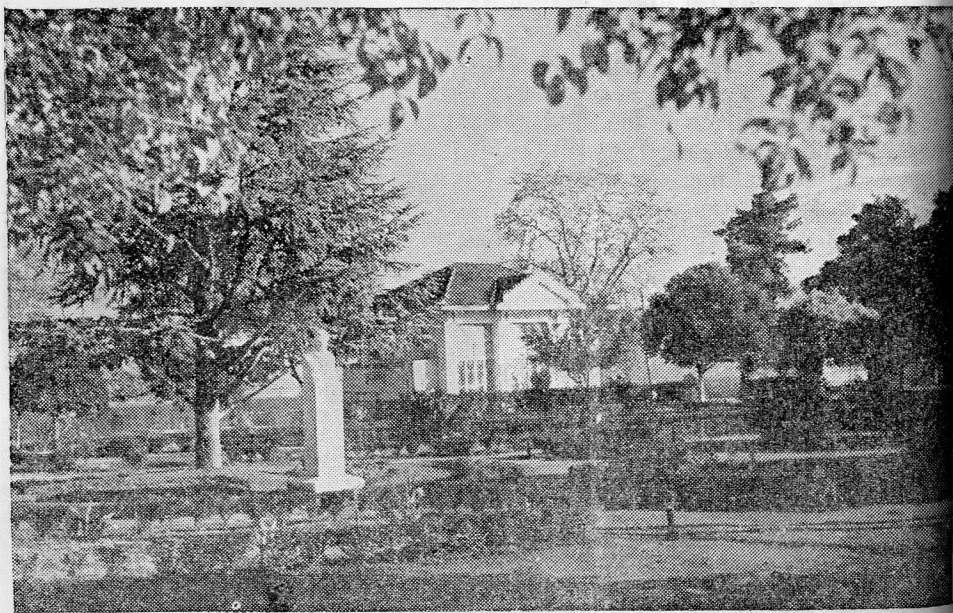
Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς μας παρὰ τῷ Βικέλλα, ἀπεχωρίσθημεν. Τῷ εἶπομεν ἀντίο.

Ὁ Δημήτριος Βικέλλας μητρόθεν εἶχεν θεῖον τὸν Βασίλειον Μελᾶν ὅστις ἔλλειψει τέκνων, ἠθέλησε νὰ ἱκανοποιήσῃ δι' ἰδρύματος καὶ διὰ κτιρίων φερόντων τὸ ὄνομά του, τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ διαιωνίσῃ τοῦτο. Τοιοῦτον αἰσθήματος ἐμπορούμενος ἀνήγειρεν εἰς Ἀθήνας τὴν Μεγάλην οἰκίαν Μελᾶ τῆς ὁποίας τὸ εἰσόδημα, ἐκληροδότησεν πρὸς ἴδρυσιν Νηπιαγωγείων, εἰς τὸ διὰ τῆς διαθήκης του συσταθὲν «Νηπιακὸν Ἐπιμελητήριον

Μελᾶ». Τοιοῦτον κτίριον ὑπάρχει ἐν Βεροῖα, ἔνθα στεγάζεται ὁ Παιδικὸς Σταθμὸς τοῦ Π.Ι.Κ.Π.Α., ὡς ἄνωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ ἀναγράφεται, «Κληροδότημα Βασιλείου Μελᾶ εἰς μνήμην Δημητρίου καὶ Γεωργίου Βικέλλα».

Κατὰ τὴν εἰς Βέροϊαν ἐπίσκεψίν μου λέγει ὁ Βικέλλας ὅτι, ἐκτὸς τῆς οἰκοδομῆς μοὶ ἔδειξαν ὡς μνημόσυνα οἰκογενειακά, εἰς μίαν ἐκκλησίαν, εἰκόνα ἀφιερωθεῖσαν κατὰ τὸ ἔτος 1803 ὑπὸ τοῦ Χρ. Μπικέλλα. Εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν, ὠραῖον χειρόγραφον περγαμηνὸν τῆς Λειτουργίας τῆς Ἁγίας Ματρῶνας. Εἰς ἕν ἐσώφυλλον τοῦ χειρογράφου, ἀναγράφεται ὡς ἐξουσιαστὴς ὁ Μανουὴλ Μπικέλλας ὑπὸ ἡμερομηνίαν 20 Ὀκτωβρίου 1800. Εἰς ἄλλο δὲ φύλλον ὑπὸ ἡμερομηνίαν 1 Ἰανουαρίου 1803 ἀφιερώνει ὁ Μιτάκος Μπικέλλας τὸ χειρόγραφον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Ἁγίου Δημητρίου μὲ ἀφορισμοὺς καὶ κατάρρας, εἰς ὅποιον τὸ ἀπαξενώσει ἢ τὸ κρατήσει καὶ δὲν τὸ δώσει πλέον. Δυστυχῶς κατὰ τὴν μεγάλην πυρκαϊάν τοῦ 1864, ἐκάησαν καὶ τῆς Μητροπόλεως τὰ ἔγγραφα.

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ ἐκ Βεροῖας Δημήτριος Βικέλλας, ἐπιφανὴς λόγιος καὶ συγγραφεὺς ὅστις ἐν τῇ ξένῃ ζῶν διετήρει μεγάλην στοργὴν καὶ ἀγάπην διὰ τὴν ὠραίαν Βέροϊαν.

(Ἡ Προτομὴ τοῦ Δ. Βικέλλα εἰς τὸ πάρκον τῆς Ἐλῆας)

Συγγενεῖς τοῦ Βικέλλα ἐν Βεροῖα εἶναι αἱ οἰκογένειαι Κωστᾶκη Μαλοῦτσα, Ἐμμανουὴλ Χατζηνικολάκη καὶ Ἀντωνίου Τζιτζινίκα ἐν Κολινδρῶ τῶν ὁποίων αἱ σύζυγοι, Ἐλένη, Εὐθυμία καὶ Εὐδελξία, τὸ γένος Μανώλη ἢ Μητάκου Μπικέλλα, Μητακοῦδες ἀποκαλούμενοι ἦσαν ἀνεψιαὶ τοῦ Δη-

μητρίου Βικέλλα.

Ὁ Δημήτριος Βικέλλας κατὰ τὴν εἰς Θεσσαλονικὴν ἐπίσκεψίν του, ὡς γράφει ὁ Δημοσθένης Δῶδος, ἐθεώρησεν ἐκ τῶν πρώτων πόθων καὶ καθηκόντων του, ὡς Μακεδῶν νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ μοναδικὸν ἐκπαιδευτικὸν ἴδρυμα, τὸ Ἑλληνογαλλικὸν Λύκειον Στεφάνου Νούκα, τὸ ὁποῖον τότε ἐλειτούργει ἄριστα. Κατὰ τὴν μακρὰν ἐν αὐτῷ παραμονὴν του εἶπεν ὅτι ἐθεώρει καύχημά του, ὅτι εἶναι Μακεδῶν καὶ ὅτι κατάγεται ἀπὸ τὴν Βέροιαν, τὴν ὁποῖαν ἐσκόπευεν νὰ ἐπισκεφθῇ. Καὶ ἐτόνισεν ὅτι διακαῶς ἐπιθυμεῖ νὰ ἴδῃ τὴν Μακεδονίαν προαγομένην, εἰς ζητήματα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ μάλιστα εἰς τὸ μέγα ζήτημα τῆς Παιδείας.

Φαντάζεσθε τὴν μεγάλην ψυχικὴν ἀγαλλίασίν μας, πληροφορούμενοι ὅτι, ὁ ἐπισκέπτης μας διεθνοῦς φήμης μέγας ἐκπαιδευτικὸς Δημήτριος Βικέλλας εἶναι Μακεδὼν τὴν καταγωγὴν.

Ὁ Δημήτριος Βικέλλας ὑπῆρξεν, μίᾳ μορφῇ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐκπληκτικὴ διὰ τὴν ἐποχὴν του - γράφει ὁ Βόρειος, - ἓνας Ἑλλην πατριώτης ποῦ χωρὶς καμμίαν ἐπίσημον ιδιότητα, ἦτο ὁ καλύτερος πρεσβευτῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, μὲ τὸ λογοτεχνικὸν του ἔργον, μεταφρασθὲν εἰς ξένας γλώσσας, ὅσον οὐδενὸς ἄλλου Ἑλληνοῦ, μετὰ τὰς προσωπικὰς γνωριμίας καὶ μὲ τὴν ἐπιβολὴν του ὡς ἀνθρώπου.

Ἀλλὰ καὶ μόνον ὅτι εἰς τὴν ἔμπνευσίν του καὶ τὴν ἀφοσίωσίν του ὀφείλεται ἡ ἴδρυσις τοῦ «Συλλόγου Ὠφελίμων Βιβλίων», ἦτο ἄρκετὸν νὰ τῷ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐθνικὴν εὐγνωμοσύνην. Ἀντὶ τούτου ἐλήφθη ἀπόφασις τοῦ ἀποχαρκτηρισμοῦ ὡς ἱστορικὸν μνημείου τῆς οἰκίας Βικέλλα ἐν Βεροίᾳ, λόγῳ τῆς ἐριπειώδους καταστάσεως καὶ τοῦ δαπανηροῦ τῆς ἐπισκευῆς τῆς ἐκ μέρους τοῦ Δημοσίου.

Ποῦ ἦσαν οἱ Μακεδόνες Βουλευταί, ὁ Δῆμος Βεροίας ἀλλὰ καὶ οἱ συμπολίται του ὅλοι νὰ διαμαρτυρηθῶμεν διὰ τοῦτο. Διότι τὸ σπίτι τοῦ Βικέλλα, ἐγκαταλειφθὲν καὶ ὑπὸ τῶν ἐνοίκων του κατέρρευσεν εἰς σωρὸν ἐρείπιων, τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον 1959. Καὶ τὸ πλεόν ἀξιοκατάκριτον εἶναι ὅτι τὰ ὑλικά τοῦ σπιτιοῦ μαζί μὲ τὴν ἐπίχρυσον ὀροφὴν, τὴν διακόσμησιν τῶν τοίχων τοῦ δωματίου τῆς ὑποδοχῆς, καὶ τὰς γραφικὰς ἐκ γλυπτῆς ξυλίας στοὰς τοῦ ἀνώγειῳ, ἦτοι μὲ τὴν ἱστορίαν του μαζί, ἐπωλήθησαν ἀντὶ 4.500 δραχμῶν εἰς ἐργολάβον, παρὰ τοῦ ὁποίου τὰ ἱστορικὰ ταῦτα κειμήλια ἠγοράσθησαν εὐτυχῶς ὑπὸ τοῦ Τουριστικοῦ Ὁμίλου Βεροίας πρὸς φύλαξιν, ἀντὶ δραχμῶν 1.500 χορηγούντος τοῦ Δήμου.

Ἐνα πιστοποιητικὸν ἐκ τοῦ ληξιαρχικοῦ βιβλίου τῆς Μητροπόλεως σχετικῶς μὲ τὴν οἰκογένειαν Βικέλλα ἀναφέρει τὰ ἑξῆς:

Ἀριθμὸς Κώδικος 13 Πιστοποιητικὸν

Διὰ τὸ παρόντος πιστοποιητικὸν δηλὸν γίνεται ὅτι ὁ φέρων αὐτὸ Ἰωάννης Ἐμμανουὴλ Βικέλλας γεννηθεὶς ἐν Βεροίᾳ ἐν τῇ ἐνορίᾳ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τὸ 1861 χιλιοστὸν ὀκτακοσιαστὸν ἐξηκοστὸν πρῶτον ἔτος ἐκ γονέων ὀρθοδόξων Ἑλλήνων Ἐμμανουὴλ Βικέλλα καὶ Μαριγῶς Μ. Καζαμπάκα καὶ ἀναδεχθεὶς ὑπὸ τοῦ κάτωθεν ὑπογεγραμμένου Ἀναστασίου Ἐμμανουὴλ φέρει ἡλικίαν 37 ἐτῶν ὡς ἐκ τοῦ ληξιαρχικοῦ βιβλίου τῆς Μητροπόλεως ἐξάγεται. Ἐν Βεροίᾳ τῇ 16ῃ Ὀκτωβρίου 1892

Οἱ Μάρτυρες: Κ. Μαλούτας, Στ. Κανάκης, Α. Δ. Γεμιτζόγλου.

Ὁ Ἀνάδοχος: Ἀναστάσιος Ἐμμανουὴλ,

Ὁ Ἐφημέριος τοῦ Ἁγίου Δημητρίου: Παπαϊωάννης

Ἡ Βερόια, ὕστερα ἀπὸ 48 χρόνια ἠυδόκησεν νὰ ἐνθυμηθῆ τὸν ἐπιφανῆ ἄνδρα τῆς πόλεως καὶ νὰ στήσῃ, εἰς τὸ κατ' ἐφημισμὸν πάρκον τῆς Ἑλλάδος, τὴν μαρμαρίνην προτομὴν του, τῆς ὁποίας τὰ ἀποκαλυπτήρια ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀναβάλλονται καὶ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Καλένδας παραπέμπονται!

Ἡ ἐπιγραφή ἐπὶ τῆς προτομῆς ἔχει οὕτω:

Δ Η Μ Η Τ Ρ Ι Ο Σ

Β Ι Κ Ε Λ Λ Α Σ

1835 — 1908

ΕΓΕΝΕΤΟ ΔΑΠΑΝΑΙΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
Β Ε Ρ Ρ Ο Ι Ε Ω Ν
3 ΙΟΥΛΙΟΥ 1955

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΩΤΤΟΥΝΙΟΣ *

Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἐπιφανεστέρους ἄνδρας Βεροιεῖς, εἶναι ὁ Ἰωάννης Κωττούνης ἢ Κωττούνης. καθ' ὅσον ἡ κατάληξις (ιος) εἶναι μᾶλλον πλατειασμός ἐκ τῆς Λατινικῆς, ὅπως Ἀβράμης—Ἀβράμιος.

Ἐγεννήθη ἐν Βεροίᾳ τὸ 1572, ὅπου ἐπῆρε καὶ τὴν πρώτην μόρφωσίν του. Κατήγετο ἀπὸ εὐγενῆ οἰκογένειαν. Ὁ πατήρ του ἐλέγετο Δημήτριος. Ἡ μήτηρ του ἄγνωστον πῶς ὠνομάζετο. Εἶχε δύο ἀδελφοὺς τὸν Ἄγγελον καὶ τὸν Λάμπρον.

Ἀνδρωθεὶς μετέβη εἰς Ρώμην ὅπου ἐφοίτησεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς Θεολογίας καὶ Φιλοσοφίας. Ἐκεῖ ἔλαβε καὶ τὸ σχῆμα τοῦ μοναχοῦ καὶ ἐντὸς 12 ἡμερῶν ἀνῆλθεν ὄλους τοὺς βαθμοὺς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τὴν Ρώμην μετέβη εἰς τὴν Παδοῦν καὶ ἐφοίτησεν εἰς τὸ ὀνομαστὸν Πανεπιστήμιόν της, ἀναγορευθεὶς διδάκτωρ τῆς Ἰατρικῆς. Ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ἐδίδαξε τὰ Ἑλληνικὰ εἰς τὴν Ρώμην, καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν Βολωνίαν ἐπὶ 13 ἔτη.

Ὁ Ἰωάννης Κωττούνης βαρέως φέρων τὴν ἔλλειψιν ἐκπαιδευτηρίου διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Νεολαίαν ἴδρυσεν εἰς ἡλικίαν 76 ἐτῶν τῷ 1653 ἐν Παδοῦν τῆς Ἰταλίας τὸ Κωττουιανὸν Ἑλληνομουσεῖον ἢ Κολλέγιον, ὅπου ἐτρέφοντο καὶ ἐδιδάσκοντο δωρεάν 8 μαθηταὶ Ἑλληνες τὸ γένος, ἀδιακρίτως τόπου ἐπὶ 140 ἔτη. Αἱ σχολαὶ εἰς ἃς ἐφοίτουσαν οἱ Ἑλληνοπαῖδες ἦσαν αἱ κάτωθι:

Facolta di Ciurisprudenza Collego Greco	Νομικῆς
Facolta di lettere et filosofia	Γραμμάτων—Φιλοσοφίας
Facolta di Medicina et chirurgia	Ἰατρικῆς—Χειρουργίας
Facolta di Scienze	Ἐπιστημῶν
Scuola di Scienze Politiche et Sociali	Πολιτικῆς—Κοινωνικῆς
Scuola di Farmacia	Φαρμακευτικῆς

* Ἱστοριοδίφου. Ἰ. Κ. Βασδραβέλλη — Γερμανοῦ Μαρτίνου Κρουσίου Καθηγητοῦ.

Ἡ διδασκαλία ἦτο ἑπταετής, οἱ δὲ μαθηταὶ ὑπεχρεοῦντο νὰ ἐνδύωνται μὲ τὴν Ἑλληνικὴν ἐνδυμασίαν καὶ νὰ ζοῦν κατὰ τὸ δόγμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἡλικίας δὲ 12—15 ἐτῶν. Καίτοι εἶχεν ἀνέλθει ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἐν τούτοις δὲν μετέστη εἰς τὸν Καθολικισμόν, ἐμμένων πιστὸς εἰς τὰ πάτρια.

Ἐν τῇ ξένῃ ἔτυχεν ἐξαιρετικῶν τιμῶν, παρὰ προσώπων ἀνωτέρας μορφώσεως καὶ παιδείας, καὶ Βασιλέων ἀκόμη. Εἰς τὸν Λουδοβίκον ΙΔ. ἀφιέρωσεν ἓν ἐπίγραμμα, λαβὼν ὡς δῶρον ἑπτὰ λίρας καὶ μίαν βαρύτιμον χρυσὴν ἄλυσιν βάρους 1.400 γραμμαρίων καθαροῦ χρυσοῦ. Εἰς τὸν Πρίγκηπα τοῦ Σαλισβούργου, ἔστειλε χρυσόδετον μὲ βελουδὸν καὶ εἰς τὸ μέσον τὸ οἰκόσιμόν του, τὸ ἔργον του «Περὶ Ψυχῆς», ὡς καὶ δέκα ἀντίτυπα τοῦ συγγράμματός του περὶ Οὐρανοῦ, λαβὼν ὡς δῶρον μίαν χρυσὴν ἄλυσιν.

Λόγῳ τῆς ἀρτίας μορφώσεώς του καὶ τῆς γνώσεως ἐξ γλωσσῶν, εἶχεν πάντοτε πολυπληθὲς καὶ παντοδαπὸν ἀκροατήριον, ὑπεραμυνόμενος κατὰ τὴν διδασκαλίαν του, τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐθεωρεῖτο πνευματικὴ κορυφὴ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τιμηθεὶς ὑπὸ τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας διὰ τοῦ τίτλου «Ἰππέως τοῦ Ἁγίου Γεωργίου», ἀποκαλούμενος «Philosophus Primus»—«Primo lector di Filosofia» κ.λ.π.

Ἀπὸ φιλοπατρίαν καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν δούλην Ἑλλάδα φλεγόμενος, ἔγραφεν εἰς μεγάλας προσωπικότητας, διάφορα ἐπιγράμματα παρακαλῶν ὅπως βοηθήσωσι διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Εἰς μίαν διάλεξιν ποῦ ἔκαμεν εἰς τὴν Παδούην, μὲ πόνον καρδίας ἔλεγεν: «Reliqua vero Grecia pro dolor immani Turcarum concrita barbarie gemit, et gemit inconsolabiter» (Στενάζει τεθλιμῆνη ἢ Ἑλλάς, ὑπὸ τὸν βάρβαρον Τουρκικὸν ζυγὸν καὶ στενάζει ἀπαρηγόρητα).

Ἡ ἀγάπη του πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα του Βέροϊαν ἐξεδηλοῦτο ἐμφανέστατα, ἀποκαλῶν ἑαυτὸν «Verriensis» (Βεργιώτην), τίτλον τὸν ὅποιον ἔθετε μετὰ χαρᾶς παρὰ τὸ ὄνομά του «Ioannis Cottunis Verriensis». Εἶχε πολὺ καλοὺς τρόπους. Ἦτο εὐπροσήγορος. Ἔζη βίον ἐντιμον καὶ συντηρητικόν. Καὶ ἦτο εἰς ἄκρον φιλόστοργος υἱός, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς κατωτέρω ἐπιστολῆς του, κάτωθεν εἰκόνας του γραφείσης:

«Πρὸς τὴν τιμίαν μου Μητέρα.

Κυρά μου δὲν μου βόλεσεν ἀκόμα νὰ γυρίσω
εἰς τὴν πατρίδα νὰ σὲ ἰδῶ καὶ νὰ σὲ προσκυνήσω
χαίρου μὲ τὴν εἰκόνα μου κ' ἤξευρε πῶς μὲ σένα
εἶν' ἡ καρδιά μου πάντοτε καὶ τὸ κορμὶ στὰ ξένα».

Τὸ Κολλέγιον ἰδρύθη τὸ 1653. Ἐπὶ τῆς εἰσόδου του ἀναγινώσεται ἡ κάτωθι Λατινικὴ ἐπιγραφή:

COLLEGIUM

Graecae - Inventytis - Institvendae
Pia - Mvnificentia
Ioannis - Cottunii
Equitis Verriensis

IN PATAYINO - LYCEO - PHILOSOPHI - PRIMARII

E R E C T U M

Anno - C17 - 1700 - LIII

*Έχουσα ὡδε:

ΚΟΛΛΕΓΙΟΝ

Ἑλληνικῆς Παιδείας καὶ Διδασκαλίας

Εὐσεβῆς Δωρεᾶ

Ἰωάννου Κωττοῦνη

Ἰππότητος Βεροιώως

Εἰς Πατάβειον Λύκειον πρώτου φιλοσόφου

Ἀνεγερθὲν ἔτει 1653

Εἰς μίαν εἰκόνα του, ἀναγνωρίζεται ὡς ἰσάξιος μὲ τὸν ἕτερον Μανδῶνα φιλόσοφον Σταγειρίτην Ἀριστοτέλην. Γύρωθεν γράφει:

«Ioannes Cottunius Eques S, George
et in Patavinum Universitatem Philocophus Primus»

Κάτωθεν δέ: «Verria te genuit, passus quae mille Stagiris
distat: tu ne uno mente ab Aristotele»

*Ἦτοι: (Ἰωάννης Κωττοῦνης Ἰππότης Ἁγίου Γεωργίου καὶ εἰς τὸ Πατάβειον Πανεπιστήμιον φιλόσοφος ἕξοχος).

«Ἡ Βέροια σὲ γέννησεν ἢ ὅποια ἀπέχει ἀπὸ τῆς Στάγειρας χίλια στάδια, σὺ οὔτε ἓνα κατὰ τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλην».

Οἱ εἰς τὸ Κολλέγιον τῆς Κωττοῦνης σπουδάζοντες ἄνωγαν κατ' ἔτος Ἑλληνοφίλους μαθητὰς, ἐλάμβανον 400 ἀποβίβας ἑκάστος, πιστοποιημένης τῆς ἀπορίας τῆς ἁπλοῦς. Ἀπὸ τὸ ἔτος ὁμοῦς 1653 ὁ ἀριθμὸς τῶν σπουδάζοντων περιορίσθη ἀπὸ ὀκτώ εἰς τέσσαρας.

Τὸ ἐτήσιον τοῦτο βεβαιώθη, χορηγούμενον κατὰ τὴν ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς φοιτήσεως τῶν μαθητῶν ὠνομάζετο «Cottuneo».

Οἱ μαθητεύσαντες ἦσαν ἀπὸ ὅλων τῶν Ἑλληνιστῶν, ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὸν ἑξῆς πίνακα.

Πατρίς	Ἀφ.	Πατρίς	Ἀφ.	Πατρίς	Ἀφ.	Πατρίς	Ἀφ.
Ἀθηνῶν	4	Κηθύρων	3	Κων)πόλεως	3	Sohenico	1
Ἀλβανίας	1	Κιμῶλου	1	Λευκάδος	2	Σινώπης	1
Ἄργους	1	Κερκύρας	13	Ληξουρίου	1	Τριπόλεως	2
Βενετίας	1	Κορίνθου	1	Ναούσης	2	Συρίας	
Γιαννιτσῶν	1	Κεφαλληνίας	24	Ναυπλίου	1	Χίου	1
Ζακύνθου	13	Κρήτης	22	Μιστρά	1	Παραμυθίας	3
Θεσσαλονίκης	1	Κύπρου	1	Μήλου	4	διαφόρων	25

Ὁ Ἰωάννης Κωττούνης ἔζησεν 85 ἔτη. Ἀπέθανε τῷ 1657 ὡς ἐκ τῆς ληξιαρχικῆς πράξεως τοῦ θανάτου του προκύπτει 1572†85=1657.

« Libro dei morti del comune di Padova P. V. 2457 - 18 Novembre 1657. Il molto illustre et eccellentissimo Signor Giovanni Cottunio, cavalier primo lettor di filosofia, di anni 85 è stato amalato giorni 11 di febre et catarro Visitato dall' eccmo Santa Soffia. Morto sotto San Lorenzo».

(Ὁ πολὺ ἔκλαμπρος καὶ ἐξοχώτατος κύριος Ἰωάννης Κωττούνης, ἱππότης πρῶτος λέκτωρ τῆς Φιλοσοφίας ἐτῶν 85 ἠσθένησε ἐπὶ 11 ἡμέρας ἀπὸ πυρετὸν καὶ κατάρρου. Τὸν ἐπεσκέφθη ὁ ἐξοχώτατος ἰατρός Santa Soffia. Ἀπέθανε εἰς τὴν ἐνορίαν Ἁγίου Λαυρεντίου).

Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ

Τὴν 14 Νοεμβρίου 1657 ἡμέραν Τετάρτην ἀσθενῆς ὢν ἐκάλεσε παρ' αὐτῷ τὸν συμβαλαιογράφον καὶ συνέταξε τὴν διαθήκην του δι' ἧς καθιστᾷ κληρονόμον τὸ Κωττούνιον Κολλέγιον. Ἐναποθέτει τὴν ψυχὴν του εἰς τὸν Παντοδύναμον Θεὸν, εἰς τὴν Μακαρίαν Ἀειπάρθενον Μαρίαν καὶ εἰς ἅπασαν τὴν Οὐρανίαν χορείαν καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς εὐσεβεῖς του Ἁγίους, τὸν ἐξομολογητὴν Ἁγιον Ἀντώνιον καὶ τὸν Ἁγιον Χρυσόστομον. Τὸ δὲ σῶμα του νὰ ταφῆ ἀξιοπρεπῶς, ὡς ἠθελεν ἐγκρίνει τὸ ἱερὸν Κολλέγιον.

Ἀφίνει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του διὰ τὴν ἐγκάρδιον ὑπηρεσίαν τῆς ἐφ' ἧς παξ 40 δουκάτα τρεχομένα. Εἰς τὴν Σεμίραμιν Βεργιώτισσαν μένουσαν στὸ σπίτι του, τζεκίνια χρυσὰ 55. Τὴν βιβλιοθήκην του ὀλόκληρον εἰς τὸ Κολλέγιον, ἐπιθυμῶν ὅπως προσλάβῃ ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλιέτερον ἀριθμὸν σπουδαστῶν ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος του.

Γιὰ τὰς δύο χρυσὰς ἀλύσεις παραγγέλει νὰ τοποθετηθοῦν εἰς κιβώτιδιον μὲ δύο κλειδιά, ὧν τὸ ἓν θὰ ἔχη τὸ Κολλέγιον καὶ τὸ ἄλλο τὸ Κολλέγιον τῶν κυρίων Καλλιτεχνῶν. Καὶ νὰ φυλάσσωνται ἐκεῖ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πράγματος. Εἰς τὴν μητέραν τοῦ ἀνεψιοῦ του Ἰωάννου κυρίαν Θεολόγου, ἀφίνει 55 νεοκομμένα τζεκίνια. Εἰς τὴν Γράτσιαν Νοταρᾶ (Εὐχαριν) Ἑλληνίδα διὰ τὰς ὑπηρεσίας τῆς, εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἀνάγκης 50 δουκάτα. Ἐκφράζει καὶ τὴν ἐπιθυμίαν του, ὅπως τὸ Παρεκκλήσιον καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἐγκαινιολογούμενα λειτουργῶνται κατὰ τὸ Ἀνατολικὸν δόγμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τοῦ Κολλεγίου. Τρανοτάτη καὶ αὐτὴ ἀπόδειξις, ὅτι, ὁ Ἰωάννης Κωττούνης εἶχετο στερρῶς τῶν πατρίων.

Ἀπόγονοι τῆς οἰκογενείας του ἐν Βεροῖα δὲν ὑπάρχουν, οὔτε τὸ ὄνομά του σώζεται. Αὐτὸς δὲ ἔμεινεν ἄγαμος.

Ἡ περιουσία του τὸ 1677 ἀνήρχετο εἰς 20.069 δουκάτα, μὴ συμπεριλαμβανομένης τῆς ἀξίας τοῦ Κολλεγίου. Τὸ δουκάτον ἦτο χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν νόμισμα, ἀξίας 10—12 χρυσῶν φράγκων.

Ὁ Ἰωάννης Κωττούνης, ὁ ἐκ Βεροίας σοφός, διδάσκων εἰς τὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτήρια τῆς Ἰταλίας, ὅπου πανταχόθεν συνέρρεον σπουδασταὶ ἔπεισε τὸν κόσμον τῶν γραμμάτων καὶ δι' αὐτῶν τὴν Εὐρώπην ὀλόκληρον ὅτι, ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ δὲν ἀπέθανεν, οὔτε ἡ Ἑλληνικὴ ἰδέα, ἀλλ' ὅτι ὁ δουλεύων Ἑλληνισμὸς ἀντάξιός μιᾶς ἐλευθέρου καὶ ὑπερῆφανου ζῶσης θὰ ἀναστηθῆ καὶ πάλιν καὶ θὰ θριαμβεύσῃ ἐκ νέου. Ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τὸν ἐδικαίωσε πλήρως.

Ἡ οἰκογένεια τῶν Κωττουίνων ἦτο εὐγενὴς κατέχουσα καὶ οἰκόσημον τὸ ὅποιον ὁ Κρούσιος ὡς ἐξῆς περιγράφει:

Κέρας———ἀνὴρ μετὰ ξίφους———κέρας———στέφανος περικεφαλαία ἀνοικτὴ———ἀνὴρ μετὰ ξίφους μετὸν βραχιόνα τεταμένον, κάτῳθεν δὲ τὰ ὀνόματα Ἄγγελος, Λάμπρος καὶ Ἰωάννης.

Τὸ Κολλέγιον τοῦ Κωττουίνου ἐν Παδοῦνῃ. ἦτο ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Πολιούχου τῆς πόλεως Ἀγίου Ἀντωνίου, εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ ὁποίου ἐναπετέθη ἡ σωρὸς τοῦ ἐκλιπόντος σοφοῦ.

Ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ὁ φίλος του Iacobo Caiino ἐτοποθέτησεν ἐπιτάφιον πλάκα μετὰ Λατινικὴν ἐπιγραφὴν ὡς κατωτέρω ἐν μεταφράσει:

«Ἰωάννη Κωττουίνῳ ἱππότητι ἐκ Βεροίας
διδάκτορι τῆς Φιλοσοφίας, τῆς Ἰατρικῆς καὶ τῆς Ἀγίας Θεολογίας,
πρώτῳ καθηγητῇ τῆ Βολωνίας, εἶτα τοῦ Παταβίου,
καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ δημοσίου, τὰ μᾶλα πεπαιδευμένῳ
εἰς τὴν πρώτην καθηγητικὴν ἔδραν

Ὅ σ τ ι ς

τῇ Ἑλληνικῇ νεότητι καὶ ταῖς Ἀττικαῖς Μούσαις
κάτοικίαν ἐλευθερίας φιλοδώρως ἀνήγειρεν
φθάσας καὶ ὑπερβάς τὴν δόξαν τῶν παλαιωτέρων
τῆ σοφίας τοῦ πνεύματος καὶ τῶν συγγραμμάτων,

Ἰάκωβος Καΐμος συνάδελφος ἐρμηνευτῆς πρώτος
τῶν νομικῶν, τῷ ἐξαιρέτῳ Φίλῳ μ. χ. ἔτει 1661
Ἀπεβίωσεν 15 Δεκεμβρίου ἔτει 1658»,

Ἡ Βέροια ἡ ὁποία ἠμέλησε νὰ στείλῃ ἕνα τοῦλάχιστον τέκνον τῆς Ἰνα σπουδάσῃ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ σοφοῦ συμπολίτου μας, ὅστις τόσον ἐν τῇ ξενίᾳ ἐτιμήθη καὶ τὴν γενέτειράν του ἐδόξασε, μένει ἀναπολόγητος πρὸ τῆς σιωπῆς καὶ ἀδιαφορίας, τὴν ὁποίαν ἐτήρησε περὶ τοῦ προσώπου του. Οὔτε μία ὁδός, οὔτε μία πλατεῖα δὲν φέρει τὸ ὄνομά του. Ἐνῶ ἔπρεπεν ἡ προτομὴ του πρὸ πολλοῦ νὰ εἶχε στηθῆ, πρὸ τοῦ τεμένου τῶν Μουσῶν, τὰς ὁποίας αὐτός, διὰ τῆς ἰδρύσεως Ἑλληνομουσείου εἰς τὴν Παδοῦνῃ τῆς Ἰταλίας, μεγάλως ὑπῆρέτησεν.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΚΑΡΑΤΑΣΣΟΣ

Ο ΒΕΡΟΙΕΥΣ ΑΜΦΙΒΙΟΣ ΣΤΡΑΤΑΡΧΗΣ

Ὁ ἐπιφανὴς ὄπλαρχηγὸς τῆς Μακεδονίας καὶ Στρατάρχης τῆς Ἐπαναστάσεως Τάσος Καρατάσος ἐγεννήθη τῷ 1764 εἰς τὴν παρὰ τὴν Βέροϊαν κώμην Δοβρᾶν, ὅπου σήμερον εἶναι ἡ Παιδόπολις «Καλὴ Παναγιὰ». Κατήγετο ἀπὸ οἰκογένειαν κτηνοτρόφων, ἧτις εἶχεν ἀναδείξει πολλοὺς ἀρματολούς. Διεκρίνετο δὲ μεταξὺ ὄλων τῶν πολεμιστῶν τῆς Μακεδονίας, διὰ τὴν ἀνυπέβλητον ἀνδρείαν του.

Εἶχε βροντώδη φωνήν. Βλέμμα ὀξύτατον. Θάρρος ἀδάμαστον. Τόλμη καὶ ψυχραιμίαν παροιμιώδη.

(Ὁ Στρατάρχης Τάσος Καρατάσος)

Ἦτο ἠθικός. Ἐνθὺμος. Θεοσεβής. Καὶ ἀριστος οἰκογενειάρχης.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Δοβρᾶς τῷ 1771 μετώκησεν οἰκογενεϊκῶς εἰς τὸ παρὰ τὴν Νάουσαν Διχαλεῦρι.

Δεκαεπταετὴς ἀνήλθεν εἰς τὸ Βέρμιο καὶ κατετάγη εἰς τὸ σῶμα τοῦ καπετάν Ῥομφίου ἐπὶ διετίαν διατελέσας πρωτοπαλλήκαρον.

Ὡς καπετάνιος τῶν ἀρματολῶν καὶ κατόπιν ὡς ὄπλαρχηγὸς ἀνεγνωρισμένος ὑπὸ τῆς Πύλης ὑπερισπῆσθη ἐπὶ τρισὶν ἔτεσιν ἐπὶ τὴν κονταετίαν τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τοὺς ἀγροθούς Τούρκους τῶν Ἐπαρχιῶν Βεροίας, Βαρδαρίου, Ἀξιοῦ καὶ Νοοῦσης.

Πολλὰ καὶ ὠραῖα δημοτικὰ τραγούδια ἐξυμνοῦντα τὰ ἀνδραγαθήματά του, ἄδονται

καὶ τώρα ἀκόμη ἐν Μακεδονίᾳ. Ἐκοσμεῖτο μὲ πνεῦμα στρατιωτικὸν καὶ ἐμπειρίαν πολεμικὴν σπανιωτάτην. Εἶχε τρόπους καλοὺς καὶ καρδίαν ἀγαθὴν. Ἐτρεφεν ἔνθερον πρὸς τὴν Χριστιανικὴν πίστιν καὶ τὴν Πατρίδα ἀφοσίωσιν. Ἦτο μεγαλόψυχος, ἀρχαιοπρεπής, πατριώτης καὶ φιλόστοργος.

Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Μακεδονίας τὸ 1822, ἀναγνωρισθεὶς ὑπὸ

πάντων ἀρχιστράτηγος, διηύθυνε μετὰ πολλῆς συνέσεως τὸν ἀγῶνα, εἰς δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀβδούλ Ἀβούδ Πασᾶ καὶ τοῦ πολυαρίθμου Τουρκικοῦ στρατοῦ πολιορκίαν τῆς Ναούσης, ἐπέδειξε μεγάλην στρατηγικὴν ἱκανότητα καὶ ἀνδρεία.

Τὴν ἐπομένην τῆς ἐπαναστάσεως, ἵνα προλάβῃ τὴν εἴσοδον καὶ ἄλλου στρατοῦ εἰς Βέροιαν, ὁ Καρατάσος ἐξεστράτευσεν κατ' αὐτῆς ἵνα τὴν καταλάβῃ. Διατάξας ἄνδρας νὰ περιφροροῦν τὰς διόδους καὶ διεξόδους, εἰσήλασεν εἰς τὸν Γύφτικον Μαχαλὰν καὶ ἐπροχώρησε μέχρι τῆς ἀγορᾶς, ὅπου εὐρέθη περικυκλωμένος πανταχόθεν ὑπὸ ἐχθρῶν, πυροβολούντων ἀπὸ τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν. Ἐξερεθισθεὶς ἔθεσε πῦρ εἰς τὸν Μαχαλὰν καὶ μὲ πολλοὺς τραυματίας ἀπεσύρθη πρὸς τὴν Μπαρμποῦταν, ὅπου συνήψε πεισματωδεστάτην μάχην. Μαθὼν δὲ ὅτι ἐκ Θεσσαλονίκης, ἔρχεται

(Ἡ ἱστορικὴ Μπαρμποῦτα)

μεγάλῃ ἐνίσχυσις, ἐγκατέλειψε τὴν Βέροιαν καὶ ἐστρατοπέδευσεν εἰς Παναγίαν Δοβρᾶν μὲ 240 πολληκάργια.

Τὴν πρωΐαν 12 Μαρτίου ὁ Κεχαγιᾶ Μπέης μὲ 4.000 πεζοὺς καὶ ἵππεις, ἐπετέθη κατὰ τῆς Μονῆς Δοβρᾶς διὰ νὰ τὴν καταλάβῃ. Πλὴν μετὰ μίαν περιφανῆ ἔξοδον ἐκ τῆς Μονῆς καὶ γενικὴν τῶν ἀνταρτῶν ἔφοδον, ὁ στρατὸς πανικόβλητος ὑπεχώρησεν εἰς Βέροιαν, ἀφήσας εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης 1.500 σκοτωμένους καὶ δύο σημαίας, ἔναντι τεσσάρων μόνον παλληκαργιῶν. Ὁ Καρατάσος μετὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν νικητήριον εὐχαριστίαν, ἀπεφάσισεν νὰ ἐπιτεθῇ καὶ πάλιν κατὰ τῆς Βεροίας βοηθούμενος καὶ ἀπὸ τοὺς δύο συνεργάτας του, τὸν ἐκ Ναούσης Ζαφειράκην καὶ τὸν ἐξ Ἐδέσσης Γάτσον. Ὁ Λουμποῦτ Πασᾶς ὅμως εἶχεν ἤδη φθάσῃ μὲ

16.000 στρατόν. Συνέλαβεν 74 προκρίτους Βεροιεῖς καὶ τοὺς ἐφυλόκουν τῇ βοήθειᾳ Ἑβραίων καὶ Ἀθιγγάνων.

Κατὰ τὴν στενὴν πολιορκίαν τῆς Δοβρᾶς, τὸ Ἱππικόν προσεπάθησεν νὰ τὴν καταλάβῃ, ἀλλ' οὐδὲν ἐπέτυχεν. Οἱ ἀντάρται ἐνθαρρυνθέντες καὶ κρυπτόμενοι εἰς λόχμας ἐκρήμνιζον τοὺς ἱππεῖς διὰ τῶν χειρῶν των καὶ τοὺς ἐφόνευον. Ὁ Κεχαγια Μπέης μένεα πνέων διὰ τὴν πανωλεθρίαν του ἐπέτεθον κατὰ τῆς ἀνυπερασπίστου ἤδη Μονῆς, κατέκαυσεν αὐτήν, ἐξηνδραπόδησε 35 γυναικόπαιδα καὶ μαζί μὲ ἄλλα 52 ἐκ τῶν χωρίων Ἄνω καὶ Κάτω Λοζίτς μετέφερον αὐτὰ εἰς Θεσσαλονίκην ὅπου φοβερὰ μαρτύρια ὑπέστησαν. Ἀπηγχόνησε τὸν ὄπλαρχηγόν καὶ ἡγούμενον τῆς Μονῆς Γεράσιμον, ἤρπασεν τὰ ἱερά σκεύη αὐτῆς, ὡς καὶ τῶν Μονῶν Καλλήπετρας καὶ Τιμίου Προδρόμου καὶ τὰ ἐξεποίησεν.

(Ἡ Ἱερά Μονὴ τῆς Παναγίας Δοβρᾶς)

Ἐκ τῶν 74 συλληφθέντων Βεροιεῶν φρικωδῶς βασανισθέντων εἰς Θεσσαλονίκην, 34 μόνον ἀντέσχον, εἰς τὸ διὰ ζέοντος ἐλαίου μαρτύριον. Οὗτοι ἀργυρίῳ ἐξαγοράσαντες τὴν ζωὴν των μετεφέρθησαν ἐπὶ φορεῶν εἰς Βέροιαν τυχόντες τῆς χάριτος νὰ ἀποθάνωσιν ἐν δυστυχίᾳ μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν των.

Μετὰ τὴν ἔκβασιν τῆς ἐπαναστάσεως, καθ' ἣν ὁ μὲν πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Καρατάσσου ἔπεσεν ἀνδρείως μαχόμενος, ἡ δὲ σύζυγος του μετὰ τριῶν υἱῶν καὶ δύο θυγατέρων τῆς ἀπήχθησαν αἰχμάλωτοι εἰς Θεσσα-

λονίκην, ὁ Καρατάσσος συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν υἱῶν του Δημητρίου καὶ Κωνσταντίνου καὶ 700 ἄλλων ἐπαναστατῶν κατῆλθεν εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα. Ἐκεῖ ἡγούμενος, 2000—3000 Μακεδόνων καὶ Θεσσαλῶν, ἐν οἷς διεκρίνοντο καὶ πλεῖστοι διάσημοι ὄπλαρχηγοί, ἠγωνίσθη μέχρι τέλους ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεώς της.

Ἐν Πέτᾳ ἐπολέμησεν τοὺς Τούρκους λαμπρῶς. Ἐν Εὐβοίᾳ δὲ καὶ Ἄλονήσῳ ἐνίκησεν αὐτοὺς τρίς. Εἰς τὸ Τρίκκερι κατατροπώσας τὸν ἐχθρόν, συνωμολόγησεν ἀξιωμακτικόν συνθήκην μετὰ τοῦ Κιουταχῆ. Ἐν Σκιάθῳ πολεμήσας ἐπίδειξις τὸν Ναύαρχον Χοσρέφ Πασᾶ, ἐματαίωσε τὴν μελετηθεῖσαν κατάκτησιν τῆς νήσου. Ἀλλὰ καὶ τὸν τακτικόν στρατὸν τοῦ Ἱμπραήμ Πασᾶ πρῶτος αὐτὸς ἐνίκησεν εἰς Σχινόλακα τῆς Μεσ-

σηνίας. Μετά την κάθοδον τοῦ Κυβερνήτου Καποδίστρια εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ Καρατάσος διωρίσθη ἀρχηγὸς τῆς 7ης χιλιαρχίας. Οὕτω πλήρης δόξης ἀπέθανε τὴν 31 Ἰανουαρίου 1830 ἐν Ναυπάκτῳ.

Ἀποθνήσκων ἐξέωρισε τὸν δευτερότοκον υἱὸν τοῦ Δημήτριον νὰ ἐξακολουθήσῃ ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Μακεδονίας καὶ τῶν ἄλλων ὑποδούλων Ἑλλήνων.

ΤΑ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ ΒΕΡΟΙΕΩΝ

Οἱ Βεροιεῖς ἐπιδείξαντες κατὰ τὸν ἀγῶνα ἡρωϊσμόν, γενναιότητα καὶ ἐθελουσίαν ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Μακεδονίας, μετὰ τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος, ἐδοκιμάσθησαν καὶ ὑπέστησαν ἀφάνταστα καὶ ἀνήκουστα μαρτύρια, ὑπὸ τοῦ θηριώδους καὶ ἀνθρωπομόρφου τέρατος, ὄπερ Λουμποῦτ Πασᾶς ἐκαλεῖτο. Τὸ κύριον ὄνομα τοῦ ἤτο Μεμέτ Ἐμίν. Ἦτο Ἄραψ ἐκ Δαμασκού Σιαμλῆς ἐκ τοῦτου καλούμενος.

Ἡ αἰμοβορία τοῦ δὲν εἶχεν ὄρια, Ἐξ γυναίκας κατεδίκασεν εἰς τὸν ἐκ πείνης θάνατον, ἐντὸς ὑπογείου, ὅπου διετηρήθησαν ἐν ζωῇ ἐπὶ 15 ἡμέρας τρώγουσαι κάρβουνα ὡς ἐφαίνετο ἀπὸ τὰ χεῖλη των. Καὶ τὸ τέρας ἀντὶ νὰ συνεισθῆ ἀπὸ τὴν εὐνοίαν τῆς Θεῆς Προνοίας, διέταξε νὰ τὰς μαστιγώσουν μέχρι σχίσεως τῶν σαρκῶν των καὶ τὰς ἔρριψε πάλιν εἰς τὴν φυλακὴν, ἀφαιρέσας τὰ κάρβουνα.

Ἡ σύζυγος τοῦ Καρατάσου μετὰ τῶν δύο θυγατέρων τῆς καὶ τῶν τριῶν υἱῶν τῆς, κλεισθεῖσα ἐντὸς σάκκων γεμάτων γατιά καὶ ποντίκια ὑπέστησαν ὀδυνηρότατον θάνατον, διότι κατεξσχίσθησαν καὶ κατεφαγώθησαν ἀπὸ τὰ νηστικὰ καὶ ἐξαγριωμένα ζῶα.

Τὴν σύζυγον ἄλλου Καπετάνιου ἔβαλε εἰς σάκκον γεμάτων φίδια διὰ νὰ ὑποστῆ φρικτὸν θάνατον ἀπὸ τὸ δηλητήριον τῶν ἕρπετων. Πλὴν τὸ ἐκ τῶν δηγμάτων εἰς τὰς φλέβας τῆς μάρτυρος διαχυθὲν δεῦν δηλητήριον ἐθανάτωσεν αὐτὴν ἐν γλυκεῖα ληθαργίᾳ μέχρι τῆς ἐσχάτης στιγμῆς, ἐνῶ αὕτη προσήνετο ὑπὲρ τῶν δημίων τῆς, ἐπικαλουμένη τὸν Ὑψιστον καὶ τὴν Παναγίαν.

Ἄλλας γυκαίκας ὀπλαρχηγῶν συλλαβῶν, ἐπέκλεισεν αὐτάς εἰς τὸν τοῖχον μιᾶς γωνίας τῆς Ἁγίας Σοφίας Θεσσαλονίκης μέχρι τοῦ λαίμου καὶ τὰς ἀφῆκεν πρὸς ἐμπαιγμὸν ὑπὸ τοῦ ὄχλου Τούρκων καὶ Ἑβραίων, οἵτινες ὑβρίζοντες αὐτάς ἔτυπτον τὰς κεφαλὰς των μὲ ράβδους καὶ λίθους. Οἱ δὲ ἐκ τοῦ Ἄθω ὄμηροι ἐξέπνευσαν ἐκ τῶν ραβδισμῶν ἐν ἀγωνίᾳ, ἦν οἱ βασανίζοντες αὐτοὺς Ἑβραῖοι προσεπάθουν μετὰ ζήλου νὰ παρατείνωσιν.

Κατὰ μαρτυρίας γερόντων Βεροιεῶν, διασωθείσας ἀπὸ στόμα εἰς στόμα μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, τὸ αἷμα ἔρρευσε ποταμηδόν. 55 κάρρα γεμάτα κεφαλῶν ἐρρίφθησαν εἰς τὸ παρά τὴν θέσιν «πολλὰ κυπαρίσσια» ποτάμι. Τὴν ἴδιαν νύκτα συνελήφθησαν 82 πρόκριτοι Βεροιεῖς καὶ ὠδηγήθησαν εἰς τὸ «Πουργιὰ-Κιόσκι», ὅπου ἀνεκρίθησαν καὶ ἀπολογήθησαν. Τοῦτο ἦτο κατὰ μήκος τοῦ Περιφερειακοῦ, μεταξὺ Ἑλλῆς καὶ Ἐκκλησίας Ἁγίων Ἀναγύρων. Ἐκεῖ ὄλοι ἐσφάγησαν.

Τὰ δὲ γύρω τῆς Βεροίας χωριά, Κομανίτς, Αὐγόςτς, Κωστοχωρι, Τσιόρνοβον. Διαβόρτσας, Μαροῦσια, Ντόλιαν, Ντόπλιαν, Ἄνω καὶ Κάτω Λοζίτς, Τσαρκόβιανι Ἄνω Σέλι, Κάτω Σέλι, Σκουτίνα, Ντούρλια, Καρατάσι, Δοβρά, Ἄρκοδοχωρι καὶ Ξηρολείβαδον ὄπερ κατεῖχεν πρώτην θέσιν εἰς τὰ γράμματα καὶ τὴν τέχνην, ὅλα ἐπυρπολήθησαν, οἱ δὲ κάτοικοι ἐξηνδρα-

ποδίσθησαν.

Ὁ Τάσσος Καρατάσσος λόγῳ τῆς μεγάλης ἀξίας του, ἐν συμβουλίῳ, εἶχε διορισθῆ Διευθυντῆς τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων. Τοσοῦτον δὲ τρόπον ἐνεποιεῖ εἰς τὸν ἐχθρὸν ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Ἄλῃ Πασᾶς, ὁμιλῶν περὶ αὐτοῦ ἔλεγεν ἐπιγραμματικῶς «ἂν δὲν ἦταν ὁ Καρατάσσος, ποδάρη δὲν θὰ ἄφηνα». Ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κατατάσσου μὲ τὰς μονοσυλλαβίους διαταγὰς, οἱ ἀκατάβλητοι ἐκεῖνοι ἥρωες ἔγραψαν τὴν ἐνδοξοτέραν σελίδα τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Βερμίου τοῦ ἔτους 1822. Δυστυχῶς ὁ καλὸς Σεραφεῖμ ἐπρόδωκεν εἰς τὸν Κεχαγια Μπέην, ἐπίτροπον τοῦ Πασᾶ, τὴν ἐπικειμένην ἐπανάστασιν τῆς Βεροίας, ἣτις κατεπνίγη ἐν τῇ γενέσει τῆς, διὰ τοῦ ἀπαγχονισμοῦ 12 προκρίτων Βεροιέων καὶ τῆς συλλήψεως ἐτέρων 36, οἱ ὅποιοι ἀπέθανον εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Θεσσαλονίκης δηλητηριασθέντες. Κατεσχέθησαν ὅλα τὰ εἰς τὰς Μονὰς Προδρόμου καὶ Καλλήπετρας ὄπλα καὶ πολεμοφόδια τῶν ἐπαναστατῶν μὲ τὰ ὅποια ὠπλίσθησαν οἱ Τούρκοι. Ἔστερεώθη οὕτω ἡ κατοχὴ τῆς Βεροίας ὑπὸ τῶν Τούρκων (ἢ ὅποια ἦτο σπουδαῖον στρατιωτικὸν κέντρον (φρούριον) καὶ κόμβος συγκοινωνιῶν), καὶ διὰ τῆς σφαγῆς καὶ ἐμπρησμοῦ ὅλων τῶν χωρίων τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Βερμίου.

Οἱ ἀρματολοὶ Μακεδόνες δὲν ἐγκατέλειπον τοὺς νεκρούς. Ἐάν δὲν ἠδύναντο νὰ παραλάβουν τινα, ἀπέκοπτον τὴν κεφαλὴν του καὶ τὴν ἔθαπτον, ἵνα μὴ βεβηλωθῇ τὸ πρόσωπόν του, ὑπὸ τῶν ἀγρίων Τούρκων, τοὺς δὲ τραυματίας περιέθαλπον, μεταφέροντες αὐτοὺς ἐπ' ὤμου μαζῆ των.

Ἡ λαϊκὴ Μοῦσα, ὡς ἐξῆς περιγράφει τὸν στρατάρχη, εἰς τρεῖς μόνον στίχους:

«Μὲ τὰς δασείας του ὄφρῦς, τὸ πρόσωπον σκιαζόν,
ὡς ἄρκτος τρόπον ἐμποιῶν εἰς τοὺς φρικτοὺς πολέμους,
τὴν Στερεὰν θὰ δυνηθῇ εὐκόλως νὰ ἐγεῖρη».

Καὶ ὁ ἱστορικὸς οἰοεῖ ἐν ὕμῳ πρὸς τὸν Βεροιά ἀγωνιστὴν λέγει: —...«Γνωρίζετε ἄλλον ἀρχηγὸν ἀμφίβιον, ὅστις νὰ ἔκαμε τοιοῦτους σκληροὺς περιπάτους, ἀπὸ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλιάκμονος μέχρι Σουλίου καὶ ἀπὸ Βερμίου μέχρι Ματαπαῶ, ἀγωνιζόμενον οὐχὶ ἐκ στενοῦ τοπικοῦ ἐνδικοφέροντος καὶ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἰδέαν τῆς Ἐλευθερίας».

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Τάσσος Καρατάσσος, λαμπρῶς δοξάσας τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν γενέτειράν του Βέροιαν τιμήσας.

Καὶ ὅμως οὐδαμοῦ ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις εἶδομεν τὴν εἰκόνα αὐτοῦ μεταξὺ τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821. Οὔτε μίαν πλατεῖαν, οὔτε μίαν ὁδὸν φέρουσαν τὸ ὄνομά του. Ἀδικαιολόγητος ἡ ἀμέλεια τῶν ἀρμοδίων. Μὴ προτομὴ εἰς τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ὅπου ἐπολέμησεν ἀνδρείως τοὺς Τούρκους καλὰδες θὰ ἦτο ἐπιβεβλημένη.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Ἀφιερωμένα εἰς τοὺς τρεῖς ἥρωας καὶ ὑπερασπιστὰς τῆς Μακεδονίας,

Καρατάσσον, Ζαφειράκην καὶ Γάτσον, ἀδόμενα καὶ μέχρι σήμερον ἀκήμε:

Τρία πουλιά καθότανε στῆς Νάουσας τὸ κάστρο.
τῶνα τηράει τὴν Ἔδεσσα, τ' ἄλλο τηράει τὴ Βέργια
Τὸ τρίτο τὸ καλλίτερο μοιρολογάει καὶ λέει:
Ποῦνε τὰ πλούσια χωριά καὶ ποῦν ἡ πολιτείες,
ποῦν ἡ Γαλάτιστα παιδιὰ, ποῦν τὰ Βασιλικά μας;
Μᾶς τᾶκαψε ὁ Μπαϊράμ Πασᾶς ὁ τρισκαταραμένος.
Κλαῖν ἡ γυναῖκες τὰ παιδιὰ, κλαῖνε καὶ ἡ νυφοῦλες,
κλαῖν γιὰ τὰ παλληκάργια μας καὶ τοὺς Καπεταναίους.
Μὴν κλαῖς κυρᾶ ἀρχόντισσα, μὴν κλαῖς καὶ σὺ νυφοῦλα,
προχθὲς ἔλαβα μήνυμα ἀπὸ τὸν Καρατάσσο
ὅτι βαρᾶνε τὴν Τουρκιὰ αὐτὸς κι ὁ Ζαφειράκης
κι' ὁ Γάτσος ὁ λεοντόκαρδος στῆς Νάουσας τὰ μέρη.
Τρομπέτες ἐβαρέσανε νὰ μαζωχτῆ τ' ἀσκέρι
χιλάδες τρεῖς ἐμάζωξεν εὐθὺς ὁ Καρατάσσος
καὶ χίλιους ἄλλους μάζωξαν, οἱ δυὸ Καπεταναῖοι
καὶ κίνησαν οἱ τρεῖς μαζῆ τὸν πόλεμον ν' ἀρχίσουν.

Η ΚΑΡΑΤΑΣΣΙΝΑ, ἡ ΓΑΤΣΙΝΑ κι' ἡ ΖΑΦΕΙΡΑΚΙΝΑ

Τοῦ Γάτσου ἡ γυναῖκα τούρκεψε καὶ στὸ χαρὲμ τὴν πᾶνε.
Κρίμα στὸν ἄνδρα Γάτσινα, προδότρα ἄλλοξοπίστρα.
Τουρκεύεις Καρατάσσινα, Τουρκεύεις Ζαφειροῦλα;
Δὲν θέλω σκλάβα νὰ γενῶ καὶ φερετζὲ νὰ βάλω
Ῥωμῆ ἔγῳ γεννήθηκα, ρωμῆ θε νὰ πεθάνω.
Σῶρτε μορτάδες ἀπ' ἐδῶ χαθῆτε ἀπὸ μπροστά μας.
Πιάστε τὶς ἀδιάντροπες καρφῶστε τὶς στὸν τοῖχο.
Κι' ἂν μᾶς ἐσυλλάβατε κι' ἂν μᾶς τυραννᾶτε
παληότουρκοι, παληόγυφτοι καὶ παληοσαραπάδες.
τὴν πίστι δὲν ἀλλάζουμε καὶ δὲν σᾶς προσκυνᾶμε.
Ἄς εἶναι καλὰ οἱ ἄνδρες μας. οἱ πρωτοπαλληκαράδες
ποῦ θὰ σᾶς ψήσουν ζωντανούς μες τῆ Θεσσαλονίκη.

Η ΛΙΑΚΙΝΑ

Λάμπει ὁ ἥλιος τὸ πρωῒ
λάμπει τὸ μεσημέρι
ἔτσι λάμπει καὶ ἡ Λιάκινα
στὴ μέση ἀπ' τὸ παζάρι.
Ξῆντα Ἀρβανίτες τὴν κρατοῦν
καὶ ξῆντα τὴν ξετάζουν
κ' ἔνα μικρὸ τουρκόπουλο
κάθεται καὶ τὴνε λέγει
Λιάκιναμ δὲν παντρεύεσαι
Τούρκο ἄνδρα σου νὰ πάρης;

Κάλλιο νὰ ἰδῶ τὸ αἷμα μου
στὴ γῆ νὰ κοκκινήση
παρὰ νὰ ἰδῶ τὰ μάτια μου
Τούρκος νὰ τὰ φιλήση
Κι' ὁ Λιάκος τὴν ἀγνάντευε
ἀπὸ μιὰ ψηλὴ βραχοῦλα
κ' ἦταν περίφανος γιὰ τὴν
ποῦ ἔμεινε πιστὴ
στὸν ἄνδρα της καὶ στὴν πατρίδα

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΣΑΜΗΣ ΚΑΡΑΤΑΣΣΟΣ

Δευτερότοκος υἱὸς τοῦ Τάσσου Καρατάσσου, ὀνομασθεὶς Τσάμης διὰ τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα καὶ τὸ ἀνδρικὸν του παράστημα. Ἐγεννήθη τὸ 1798 εἰς τὸ παρὰ τὴν Νάουσαν χωρίον Διχαλεῦρι. Ἀκολουθήσας τὸν πατέρα του ὡς ὑποστράτηγος, εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα, μετέσχεν ὅλων τῶν μαχῶν, τῶν κινδύνων καὶ τῶν θριάμβων του. Τὸ 1830 ἐνυμφεύθη τὴν ἀδελφὴν τοῦ Θ. Γρίβα Αἰκατερίνην, ἐξ ἧς ἐπέκτησεν τρεῖς υἱοὺς καὶ δύο θυγατέρας. Τὸ 1831 ὡς ἀρχηγὸς τῶν Συνταγματικῶν, ὕψωσεν ἐν τῇ Σπυριᾷ τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως κατὰ τοῦ Κυβερνήτου.

Μετὰ τὴν κάθοδον τοῦ Ὀθωνος εἰς Ἑλλάδα, κατετάγη ὡς ἀνώτερος ἀξιωματικὸς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Στρατῷ. Τὸ 1841 ἡγούμενος ἐπιλέκτων Μακεδόνων ὀπλιτῶν μετέβη εἰς Κρήτην, πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς αὐτόθι ἐπαναστάσεως. Τὸ 1841 προσελήφθη ἐπίτιμος ὑπασπιστὴς τοῦ Ὀθωνος. Τὸ 1854 ὡς ἀρχιστράτηγος τῆς ἐν Μακεδονίᾳ ἐπαναστάσεως, τιμηθεὶς μὲ τὸν χρυσοῦν σταυρὸν τοῦ Σωτήρος, ἐνίκησε τοὺς Τούρκους εἰς τρεῖς μάχας εἰς τὴν Χαλκιδικήν, ὁπόθεν μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἀγγλογάλλων κατοχὴν τοῦ Πειραιῶς, ἐπανεκάμψεν προσκλήσει τοῦ Βασιλέως εἰς Ἀθήνας, διορισθεὶς ἀμέσως Νομοεπιθεωρητῆς ἐν Πελοποννήσῳ.

Διαπνεόμενος ὅμως ὑπὸ τοῦ πόθου ὅπως συντελέσῃ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τῶν λοι-

πῶν ὑποδούλων Ἑλληνικῶν χωρῶν, ἐπεχείρησε τὸ 1859—1861 μακρὰν περιοδείαν ἀνά τὴν Ἰταλίαν, Γαλλίαν, Ἀγγλίαν καὶ Ρωσίαν. Ἐκεῖθεν δὲ κατελθὼν εἰς Ρουμανίαν, Μαυροβούνιον καὶ Σερβίαν συνεννοήθη μὲ τοὺς ἡγεμόνας καὶ πολιτικοὺς τῶν τριῶν τούτων χωρῶν ὅπως ἀπὸ κοινοῦ μετὰ

τῆς Ἑλλάδος ἐπιδιώξωσι τὴν ἐξέλασιν τῶν Τούρκων ἐκ τῆς Εὐρώπης, σχέδιον μεγαλεπήβολον, ὅπερ ἀργότερον ἐπέτυχεν ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος.

Νοσήσας κατὰ τὴν ἐν Βελιγραδίῳ διαμονήν του, ἀπέθανεν τὴν 20ῆν Ὀκτωβρίου 1861, ταφείς τὴν ἐπομένην μεγαλοπρεπῶς. Ἐπὶ τοῦ τάφου του ὁ ἠγεμὼν τῆς Σερβίας Μιχαὴλ Γ΄ ἀνήγειρε λαμπρὸν μνημεῖον γράψας Σερβιστί καὶ Ἑλληνιστί:

« Διαβάτα ἀποκαλύψου καὶ χαιρέτα
μετὰ σεβασμοῦ τὸν νεκρὸν ἥρωα».

Τὸ ἄγαλμα τοῦ Δημητρίου Καρατάσσου ἐπιβλητικὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς ἔναντι τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στημένον, διαλαλεῖ τὰ κλέη τῶν ἡρώων τῆς Μακεδονίας. Ἐπὶ τῆς βάσεώς του ἀναγράφεται:

Δημήτριος Τσάμης Καρατάσσος
Ἄρχιστράτηγος τῆς Μακεδονίας
1798 — 1861

Τοῦ Καρατάσσου ἐκ θυγατρὸς δισέγγονος
Γ. Δημητριάδης ἐποίει
ὁ Δῆμος Θεσσαλονίκης ἐπὶ Δημάρχου
Κ. Μερκουρίου ἔστησεν.

Ἐνδεικτικὸν τῆς ἐμμονῆς καὶ ἀφοσιώσεως, εἰς τὴν, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ὑποδοῦλου Πατρίδος, ἀγνὴν καὶ στερρὰν τῶν ἐπαναστατῶν ἰδέαν, εἶναι καὶ ὁ ὄρκος τὸν ὁποῖον οὗτοι εὐλαβῶς καὶ μετὰ πίστεως πρὸς τὸν Θεὸν ἔδιδον.

Ὁ " Ο ρ κ ο ς

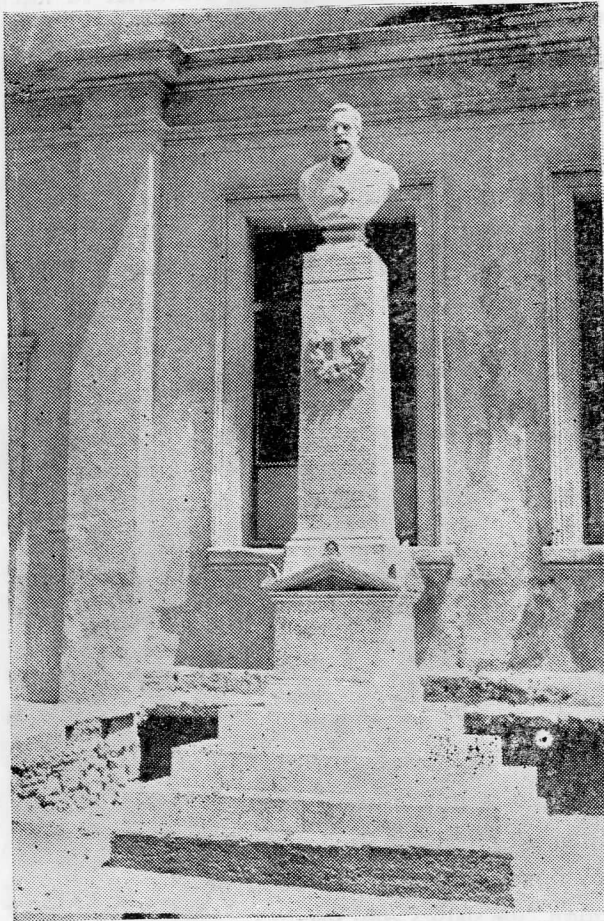
Ὁ Βασιλεῦ τοῦ κόσμου ὀρκίζομαι εἰς Σὲ
στὴν γνώμην τοῦ τυράννου νὰ μὴν ἔλθῃ ποτέ.
Μήτε νὰ τὸν δουλεύσω, μήτε νὰ πλανηθῶ
εἰς τὰ ταξίματά του, νὰ μὴ παραδοθῶ.
Ἐν ὅσῳ ζῶ στὸν κόσμον, ὁ μόνος μου σκοπὸς
γὰ νὰ τὸν ἀφανίσω, νὰ εἶμαι σταθερὸς.
Κι' ἂν παραβῶ τὸν ὄρκον, νὰ στράψ' ὁ οὐρανὸς
καὶ νὰ μὲ κατακαύσῃ, νὰ γείνω σὰν καπνός.

ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΚΑΙ ΔΩΡΗΤΑΙ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΡΑΚΤΙΒΑΝ

Ἦτο υἱὸς τοῦ Βεροιώως Ἐμμανουὴλ Ρακτιβάν. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἐπτάλοφον τὴν 2 Ἀπριλίου 1827. Μετὰ τὰς ἐγκυκλοπαιδικὰς σπουδὰς του, ἐπεδόθη εἰς τὸ ἐμπόριον ὑφασμάτων, συναλλασόμενος μὲ τὸ ἑξωτερικόν, ἰδίως μὲ τὸ Μαντσεστερ καὶ τὸ Λίβερπουλ. Τὸ 1864 ἐνυμφεύθη τὴν εὐσεβεστάτην Δέσποιναν Μαρίαν Ἰσμουρίδου. Ἀπέκτησε μεγάλην περιουσίαν καὶ κτηματικὴν τοιαύτην παρὰ τὸ Γενῆ Τζαμί καὶ Μπαξέ Καποῦ τῆς Κωνσταν-

(Ὁ Μέγας Εὐεργέτης Δημήτριος Ρακτιβάν)

τινουπόλεως. Τὰ ἐνοίκια τῶν μαγαζιῶν ἐξ 100 χρυσῶν λιρῶν ἀπέστειλε κατ' ἔτος εἰς τὰ Σχολεῖα τῆς Βεροίας. Τὸ 1877 μετώκησεν εἰς Ἀθήνας παρὰ τὴν ὁδὸν Ἀκαδημίας - Χαρ. Τρικούπη, διατηρῶν ὑποτρόφους φοιτητὰς Βεροίας καὶ τὴν ἀποκατάστασιν νεανίδων πτωχῶν τῆς Βεροίας ἀναλαμβάνων.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμένων εὕρισκετο εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς Κυβερνήσεως τῆς ὁποίας ἦτο προμηθευτὴς (χαβλιῶν) κατασκευαζομένων ἐν Βεροία εἰς ἐργοστάσια ὅπου ἤργάζοντο 500 ἐργάται καὶ ἐργάτριαι. Τόση δὲ ἦτο ἡ πρὸς αὐτὸν ἐκτίμησις τῆς Αὐλῆς, ὥστε τῷ ἀπενεμήθη ὁ τίτλος τοῦ «Ρέχ-ντιβάν» Ράκ-ντιβάν, τὸν ὁποῖον ἔκτοτε διετήρησεν ὡς ἐπίθετον. Ἡ λέξις εἶναι σύνθετος Περσικὴ ἐκ τοῦ «Ράκ» ὅπερ σημαίνει ὁδὸς συνέκδημος, καὶ «Ντιβάν» ὅπερ σημαίνει Διβάνιον, ὅπως ἐκαλεῖτο ἐπὶ Σουλτάνων, ἢ Ὑψηλὴ Πύλη.

"Ἦτοι: "Ανθρώπος συχνάζων εἰς τὸ Διβάνιον καὶ συναλασσόμενος μετὰ τοῦ Κράτους.

Ἐμπιστευόμενος λοιπὸν τῆς Κυβερνήσεως συμπολίτης μας Δημήτριος Ρακτιβάν, ἐπιθυμῶν καὶ μετὰ θάνατον νὰ συνεχίσῃ ἀποστελλόμενον τὸ ποσὸν τῶν 100 χρυσῶν λιρῶν εἰς Βέροιαν ἀνέγραψε τοῦτο εἰς τὴν διαθήκην του, ἣτις ἠνοίχθη εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον Ἀθηνῶν τὸ 1893, ἐν ἧ ἔντέλλετο, ὅπως ἀνελλιπῶς χορηγεῖται τοῦτο εἰς τὰ Ἐκπαιδευτήρια Βεροίας. Μία ἐντολὴ ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ ἐκτιμήσεως ἦτο ἡ ἀναφερομένη εἰς τὰ τῆς κηδείας του. "ῶριζεν ὅπως αὕτη γίνῃ ἄνευ ἐπιδείξεων.

Ἦτο εὐγενής, καὶ μειλίχιος ταπεινότητος. Ἡ Βέροια ἀνεκήρυξε τοῦτον Μέγαν Εὐεργέτην, ἀνεγείρασα πρὸς τιμὴν του εἰς τὸν κῆπον τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ μαρμάρινον ἀνδριάντα, μεταφερθέντα ἀργότερον εἰς τὸ προαύλιον τοῦ Γυμνασίου. Κατ' ἔτος στὴν ἑορτὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, καθ' ἣν τελεῖται τὸ μνημόσυνον τῶν Εὐεργετῶν τῆς πόλεως, ὁ ἀνδριάνς τοῦ Ρακτιβάν στεφανοῦται ὑπὸ τῶν μαθητῶν, μετὰ καταλλήλου προσλαλιᾶς. Ἀπέθανε ἐν Ἀθήναις τὸ 1893.

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἀνδριάντος αὐτοῦ ἐπιγραφή ἔχει ὡς ἐξῆς:

ΔΗΜΗΤΡΙΩ ΡΑΚΤΙΒΑΝ ΕΥΕΡΓΕΤΗ
ΓΕΝΗΘΕΝΤΙ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΤΗ Β'. ΑΠΡΙΛΙΟΥ ΑΩΚΖ.
ΑΠΟΒΙΩΣΑΝΤΙ Δ' ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΗΝ Δ' ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ ΑΩΛΓ
ΕΞ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ
ΟΙ ΣΥΜΠΟΛΙΤΑΙ ΑΥΤΟΥ ΒΕΡΡΟΙΕΙΣ

Ρακτιβάν ἐστὶ τὸ σῆμα Μακηδόνας ὅς πέλεν ἔρνος
εὐθαλὲς ἐκ Βεροίης εὐκτιμένης πτόλιος,
Φῶς γλυκυδερκὲς ἰδῶν Δημήτριος ἡλείοιο,
ἔσθλων ἐκ Γονέων ἄσται ἐν Ἑπταλόφῳ.
Εἶθ' ὄγε κτησάμενος πινύτῃ σὺν ὄλβον ὀπάων
Κεδρώϊου Ἑρμοῦ χρήσατ' ἐπ' ὠφελίῃ
Γειναμένην εὖ ῥέξας οὐδέ τι λῆξε Βεροίης
Πιερίδων ἐπέταις Δευομένοις τε διδούς.
Τίμιος ἐμπορίῃ, κεδνὸς πόσις, οἷς τεκεῖσι
Μειλίχιός τε φίλος, πᾶσι θ' ὅμως εὐφρων.
Ἐξ δὲ σὺν ἐξήκοντα ἀνύσας βιοτοῦ ἐνιαυτοῖς
Σώματος ἐξελύθη βῆ τε δόμοις μακάρων
ἐννέα τεκν' ἐρατεινά λιπῶν τοκέων ἔτι κρείσσω
Ἔργα δ' εἶς ψυχῆς ἀγλαὰ πάντα μένει.
Καὶ κραδίην μὲν ἔχει Δημητρίου εὐρυάγιοιο
ἄστῃ Ἑρεχθειδῶν οὐπερ ἔην ναέτης,
Βερροίεες χάριτας δ' ἀποτεινοντες Γ' ὀμοδήμῳ
εἰκόνα εἶσαντο τὴν δ' δεῖγμα τι εὐσεβίης

Ἀθήνησι τῇ ΙΕ Δεκεμβρίου ΑΩΛΓ

Ὁ Καθηγητῆς

Π. Καπλανίδης Βερροεῦς

Μπονᾶνος ἐποίει Κεφαλλῆν.

Τῆς ἄνω ἐπιγραφῆς τῆς ὁποίας ἡ ἀπόδοσις εἰς τὴν Νέαν Ἑλληνικὴν, ἐγένετο εὐγενεῖ ἐπιμελείᾳ τοῦ Καθηγητοῦ Φιλολογίας τοῦ Γυμνασίου Βεροίας κ. Χρίστου Γ. Σαμαρτζίδη, ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ὁ Ρακτιβάν εἶναι τὸ ἔμβλημα Μακεδόνας, ὁ ὁποῖος ἦτο εὐθαλῆς βλαστὸς ἐκ τῆς καλῶς ἐκτισμένης πόλεως Βεροίας, ἰδὼν τὸ γλυκόφθαλμον φῶς τῆς ἡμέρας ὁ Δημήτριος εἰς τὴν Ἑπτάλοφον πόλιν (Κων)πολιν) ἐξ εὐγενῶν γονέων.

Κατόπιν οὗτος ἀποκτήσας πλοῦτον μετὰ φρονήσεως τὸν ἐχρησιμοποίησεν δι' ἔργα εὐαγῆ θεράπων πλέον τοῦ Κερδῶου Ἑρμοῦ.

Τὴν γενέτειράν του εὐηργέτησε, δὲν ἔπαυσε δὲ νὰ κάμῃ εὐεργεσίας καὶ εἰς τὴν Βέροϊαν δίδων ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς ἀπόρους ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων.

Ἐντιμὸς ἔμπορος, πιστὸς σύζυγος, εἰς τὰ παιδιά του ἦπιος κτὶ ἀγαπητὸς καὶ εἰς ὄλους ὁμῶς καλοκάγαθος.

Ζῆσας δὲ ἐξήκοντα ἕξ ἔτη ἀπεδήμησεν εἰς Κύριον ἀφήσας ἑννέα προσφιλεῖ τέκνα ἀνώτερα ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς γονεῖς των. Τὰ κοινωφελῆ δὲ ἔργα του παραμένουν ὄλα λαμπρά.

Καὶ τὴν καρδίαν μὲν (τὸ σῶμα) τοῦ Δημητρίου σκεπάζει ἡ ἔχουσα εὐρείας λεωφόρους πόλις τοῦ Ἑρεχθέως (Ἀθῆναι), τῆς ὁποίας ἦτο κάτοικος, οἱ Βεροιεῖς δὲ ἀποδίδοντες φόρον εὐγνώμοσύνῃς εἰς τὸν συνδημότην (συμπολίτην) των ἀνήγειραν αὐτὴν ἐδῶ τὴν προτομὴν, ὡς ἐλάχιστον δεῖγμα Σεβασμοῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15ῃ Δεκεμβρίου 1893»

ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ

Ἐκ τῆς οἰκογενείας Τσινῶ παρὰ τὸν Ἅγιον Πατάπιον, τῆς ὁποίας ἡ οἰκία σώζεται ἀκόμη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἑδέσσης ἀριθ. 17. Ὁ ἀδελφὸς του Θωμᾶς ἦτο ἐπὶ Τουρκοκρατίας «Σιντικὸν Ἐμινί», ἦτοι Ταμίας τοῦ Δημοσίου. Γόνος τῆς οἰκογενείας αὐτῆς δὲν ἀπέμεινε.

Ὁ Μελέτιος ἐδώρησεν εἰς τὴν πόλιν μας, τὸ πρῶτον διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καλὸν, ἀπὸ κτηριακῆς ἀπόψεως, ἐκπαιδευτήριον θηλέων, «Μελέτειον Παρθεναγωγεῖον» ἐκ τοῦ ὀνόματός του κληθέν. Ἐπροικοδότησε δὲ τοῦτο, διὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν του, μὲ δύο χιλιάδας λίρας χρυσᾶς. Ταῦτα ἢ τότε Ἐφορία ἐπένδυσεν (κακῶς ποιούσα) μὲ Τουρκικὰ χρεώγραφα, «Κονσολιτὲ» λεγόμενα. Δυστυχῶς ταῦτα μετ' ὀλίγον χρόνον ἔχασαν τὴν ἀξίαν των, πωληθέντα ἀντὶ μόνον 100 λιρῶν.

Κατ' ἔτος πρὸς τιμὴν τοῦ Μελετίου, ἡ ἐπομένη Κυριακὴ τῆς ἑορτῆς τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, ἀφιερῶτο εἰς ἑορτὴν Σχολικὴν, καθ' ἣν εἰς τὸ Παρθεναγωγεῖον ἐγένετο σχετικὴ ὁμιλία περὶ τοῦ Εὐεργέτου, ἀπηγγέλλοντο ποιήματα, ἐψάλλοντο ἄσματα καὶ ἐπεδεικνύοντο ἐργόχειρα τῶν μαθητριῶν. Ἡ καθιερωθεῖσα αὕτη Κυριακὴ τῆς τελετῆς, ἐλέγετο «Κυριακὴ τοῦ Μελετίου». Πρὸ τῆς εἰσόδου ἐπὶ πλακὸς ἀνεγράφετο:

«Μελέτειον Παρθεναγωγεῖον

Ἐν Βεροίᾳ τῇ 14 Ἰουλίου 1874»

ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ὁ Ἱερομόναχος Μελέτιος κατὰ κόσμον Μερκούριος Τσινῶ ἐγεννήθη ἐν Βεροία τῷ 1818 ἐκ πτωχῆς οἰκογενείας. Ἡ ἀδελφή του Ἑλισάβετ, ἡ ὁποία χαϊδευτικῶς ἐκαλεῖτο Τσιῶνα, εἶχε σύζυγον κάποιον Σταύρον, μάγειρον τὸ ἐπάγγελμα, ἐξ οὗ ἔλαβε καὶ τὸ ἐπώνυμον Σταύρος Μαγείρου, ὡς ἦτο συνήθεια τότε, νὰ πέρνουν ὡς ἐπώνυμον τὸ εἶδος τοῦ ἐπαγγέλματος, π. χ. Καλαϊτζῆς, Κουϊμτζῆς, Μπακιρτζῆς, Σεκερτζῆς, Ἀχτσης κ.λ.π. Τὸ ζεῦγος ἀπέκτησε δύο τέκνα, τὸν Ἀντώνιον καὶ τὸν Ἰωάννην, ὁ πρῶτος γνωστός ὡς παντοπώλης, ὁ δεῦτερος ὡς ἐπιστάτης τοῦ Ἡμιγυμνασίου Βεροίας. Οἱ δύο αὐτοὶ ἀδελφοὶ λόγῳ τοῦ προῦρου θανάτου τῶν γονέων των, υἱοθετήθησαν παρά τινος μακρυνοῦ συγγενοῦ των, ὀνόματι Γεωργίου, τὸν ὁποῖον οἱ μετ' αὐτοῦ συναλλασόμενοι εἰς τὸ Παντοπωλεῖον του Κουτσόβλαχοι ἐκάλουν Γκόγκον. Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, τὸ Γκόγκος, μετετράπη εἰς Γῶγον.

Ἐκτοτε οἱ δύο ἀδελφοὶ διετήρησαν ὡς ἐπώνυμον ἀντὶ τοῦ Μαγείρου, τὸ ἐπώνυμον Γῶγος, μὲ τὸ ὁποῖον ἦσαν γνωστοὶ ἐν Βεροία ὡς Ἀντώνιος Γῶγος καὶ Ἰωάννης Γῶγος. Αὐτοὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ ἦσαν ἀνεψιοὶ τοῦ Μελετίου, ἐκ τῆς ἀδελφῆς του Ἑλισάβετ Σταύρου Μαγείρου.

Ὁ Μελέτιος ἐκ μικρᾶς ἡλικίας ἔχων κλίσ.ν πρὸς τὸν Μοναχικὸν βίον προσεκολλήθη εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ἀργότερον δὲ μετέβη εἰς Ἄγιον Ὄρος, εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ Κωνσταντινούπολιν, ὡς μετακινούμενος Ἱερομόναχος.

Εἰς Ἄγιον ὄρος ὅπου ὑπῆρχον πολλοὶ Ῥώσσοι Μοναχοί, ἐξέμαθε τὴν Ῥωσικὴν γλῶσσαν, ἔχων κατὰ νοῦν νὰ μεταβῆ εἰς τὴν Ῥωσικὴν Αὐτοκρατορίαν, ὅπερ ἐπέτυχεν μέσω τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινοπόλεως. Φέρων δὲ μαζύ του καὶ λείψανα Ἁγίων ἐπεσκέφθη τὴν Ὀδησοῦν καὶ ἄλλας Ῥωσικὰς μεγαλοπόλεις καὶ ἐσύναξεν ἀρκετὰ Ρούβλια, ἀπὸ Ῥωσικὰς καὶ Ἑλληνικὰς Ἐκκλησίας αἱ ὁποῖαι ἠκμαζον εἰς

Ὀδησοῦν, Σεβαστούπολιν, Ταυρίδα καὶ εἰς ἄλλας πόλεις. Μετὰ μακροχρόνιον ταξίδι ἐπέστρεψεν εἰς Βέροιαν, μὲ πολλὰ χρήματα καὶ δῶρα.

Ἐκπληρῶν δὲ τότε ἓνα μεγάλο ὄνειρον νὰ προικίσῃ τὴν γενέτειράν του μὲ σχολικὸν κτίριον χάριν τῆς θηλείας νεολαίας, ἴδρυσεν τῷ 1874 τὸ

πολυθρύλητον Παρθεναγωγείον, ὅπερ ἐκ τοῦ ὀνόματός του ὠνομάσθη Μελέτειον.

Τοῦτο ἐπὶ ὀγδοήκοντα ἔτη ὑπῆρξεν ἐστία μορφώσεως τῶν Ἑλληνίδων τῆς Βεροίας, αἱ ὅποιαι τυχοῦσαι καὶ ἀνωτέρων σπουδῶν εἰς Θεσσαλονίκην καὶ Ἀθήνας, ἀνεδείχθησαν πολῦτιμοὶ τῆς Πατρίδος καὶ τοῦ Ἑθνους ἐνθουσιώδεις ἐργάτριαι.

Ἀπεβίωσεν τῷ 1889, ἐγκαταλιπὼν μετὰ τοῦ δωρήματός του καὶ τὴν μνήμην του ἄλυστον.

Ταῦτα κατ' ἀφήγησιν (Ἰούνιον 1961) τοῦ κυρίου Ὠμᾶ Ἀγτωνίου Γώγου φαρμακοποιοῦ, πλησιεστέρου ἐπιζώντος συγγενοῦς, ἄρτι ἐπανακάμψαντος ἐξ Ἀμερικῆς.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΣΙΟΡΜΑΝΩΛΑΚΗΣ

Ὁ πρῶτος Βουλευτὴς Βεροίας εἰς τὸ Κοινοβούλιον τῶν Ἑλλήνων. Ἦτο υἱὸς τοῦ Μανουὴλ Ἀναστασίου Σιορμανωλάκη καὶ τῆς Εὐδοξίας τὸ γένος Βικέλλα. Ὁ Πατὴρ του ἀπέκτησεν ἐκ τοῦ γάμου τούτου τρεῖς θυγατέρας τὴν Εὐφημίαν πενθερὰν τοῦ ἱατροῦ Δ. Τούσα, τὴν Αἰκατερίνην σύζυγον Ἰωάννου Σακελλαρίδη, τὴν Ἑλένην σύζυγον Ἐμμανουὴλ Χριστοδούλου καὶ ἕναν υἱὸν τὸν Ἀναστάσιον ὅστις ἔμεινεν ἄγαμος. Ἐκ δευτέρου δὲ γάμου μετὰ τῆς Αἰκατερίνης τὸ γένος Χατζημάμογλου, ἀπέκτησεν ἕνα υἱὸν τὸν Ἰωάννην καὶ τέσσαρας θυγατέρας τὴν Μαργιορίτσαν σύζυγον Ἀντωνίου Γεμιτζόγλου, τὴν Ἀσπασίαν σύζυγον Κωστάκη Κύρου, τὴν Εὐφροσύνην σύζυγον Ἡλία Ναοῦμ καὶ τὴν Ἐλίζαν σύζυγον Δημητρίου Γεωργακοπούλου.

Ὁ Ἀναστάσιος Σιορμανωλάκης (τοῦ ὁποῦοι ὁ πατὴρ Μανουὴλ ἦτο ἱατρός, ὀνομαζόμενος ὑπὸ τῶν Τούρκων «Μπιτγιοῦκ Χεκίμ», ἐν διακρίσει πρὸς τὸν γαμβρόν του ἱατρὸν Δημήτριον Τούσαν, ὀνομαζόμενον ὑπὸ τῶν Τούρκων «Κιουτσιοῦκ Χεκίμ»), ὑπῆρξεν ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀνταρτικῆς κινήσεως κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα, τιμηθεὶς διὰ παρασήμου ὑπὸ τῆς

Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις τὸν ἐξώρισεν, μετὰ τοῦ Δημητρίου Τούσα εἰς Σαρὴ - Σιαμπάν.

Ἐγεννήθη τὸ 1852 ἀπέθανεν δὲ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1924, τυχὼν μεγαλοπρεπεστάτης κηδείας λόγῳ καὶ τῆς βουλευτικῆς ιδιότητός του.

Πολλάκις κατὰ τὸν ἀγῶνα διεκινδύνευσεν. Κομιτατζήδες Βούλγαροι καὶ Ρουμοῦνοι ἐπανειλημμένως ἐπέτεθσαν ἐναντίον του, εἰς τὸ ἀγρόκτημά του Μικρογούζιον. Γόνος ἀρίστης οικογενείας, εἶχεν ὄλα τὰ προσόντα νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἀγῶνος, τὸν ὁποῖον ἐπιτυχῶς διεξήγαγεν.

Ἀποθανὼν ἐδώρησεν εἰς τὸν Δήμον μίαν οἰκίαν ἔναντι τῆς Παναγίας Φανερωμένης.

(Ὁ Ἀναστάσιος Σιορμανωλάκης ὁμιλῶν εἰς τὴν Ἐλίαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος)

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΖΑΜΠΑΚΑΣ

Ἐγκατασταθεὶς νέος εἰς Καρδίτσαν ἀπέκτησε μεγάλην περιουσίαν ὡς καὶ τὸ εὐφωρότατον ἀγρόκτημα Ράκοβα Καρδίτσης, ἀποδίδον ἐτήσιον εἰσόδημα 3.000 χρυσᾶς λίρας. Τὸ κτήμα τοῦτο ἐδώρησεν ἐξ ἡμισείας εἰς τὴν θετὴν πατρίδα του Καρδίτσαν καὶ εἰς τὴν γενέτειράν του Βέροιαν, ἀποδίδον ἀνὰ 1.500 χρυσᾶς λίρας εἰς ἑκατέραν ἐτησίως.

Ἡ δευτέρα του πατρὶς Καρδίτσα, τιμῶσα τὸν ἄνδρα ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἀνεδείκνυε τοῦτον τακτικὸν τῆς Βουλευτῆν. Ἐπὶ πρωθυπουργίας τοῦ Χαριλάου Τρικούπη, ὁ Ἀθανάσιος Καζαμπάκας, ἐχρημάτισεν καὶ ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς.

Μετὰ τὴν ἀπαλλοτριώσιν τοῦ ἀγροκλήματος, τοῦ ὁποῦ μόνον τὸ χόρτον τοῦ βοσκοτόπου (κισλα), ἀπέδιδε 1.000 Τουρκικὰς λίρας κατ' ἔτος, τὸ τίμημα τοῦ ἀναλογοῦντος εἰς τὴν Βέροιαν μεριδίου, ἐκ 400 ὁμολογιῶν τοῦ Α. ἄναγκαστικοῦ δανείου, κατετέθη εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἐπ' ὀνόματι τῆς Α. Ε. Ἀντιπροσωπείας, ἐξαφανισθὲν λόγω τῆς νομισματικῆς ἀναπροσαρμογῆς.

Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀθανασίου Καζαμπάκα ὀνόματι Μαρτιγῶ, συνεζεύχθη τὸν Μανώλην Μπικέλλαν. Τὸν υἱὸν των Ἰωάννην υἱοθέτησεν ὁ θεὸς του Ἀθανάσιος Καζαμπάκας παρὰ τοῦ ὁποῦ ὁ θετὸς Ἰωάννης ἔλαβε τὸ ἐπίθετον Καζαμπάκας καὶ ἐκληρονόμησεν ὀλόκληρον τὴν περιουσίαν αὐτοῦ. Πολιτευόμενος δὲ καὶ αὐτὸς ἐξελέγετο πάντοτε Βουλευτὴς Καρδίτσης.

Ὁ Εὐεργέτης τῆς πόλεώς μας Ἀθανάσιος Καζαμπάκας, ταξιδεύων περὶ ἀπὸ Καρδίτσαν εἰς Βέροιαν ἀπέθανεν καθ' ὁδόν.

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ "ΜΕΛΙΣΣΑ,"

Τὸ πρῶτον φιλανθρωπικὸν καὶ φιλοπρόδοον σωματεῖον τῆς πόλεώς μας, πολλὰς ὑπηρεσίας παρασχὼν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δουλείας. Ἐκτὸς τῆς φιλανθρωπικῆς δράσεώς της τὴν ὁποῖαν ἐξήσκει, εἰς τὰς ἀπόρους τάξεις, διὰ παροχῆς ξυλανθράκων, ἀλεύρων, φαρμάκων καὶ χρημάτων, προήγε καὶ τὴν πνευματικὴν κίνησιν τῆς πόλεως διὰ διαλέξεων, θεατρικῶν παραστάσεων, ἐκδρομῶν καὶ μουσικῆς. Κατὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Γυμνασίου, προσέφερον εἰς ἐνίσχυσιν 300 λίρας χρυσᾶς, ποσὸν λίαν σημαντικὸν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΚΑΠΠΟΣ

Ἐγκριτος δικηγόρος, συναρπάζων τὸ ἀκροατήριον διὰ τῶν ἀγορευσέων του. Κατήγετο ἀπὸ τὴν εὐάνδρον Χειμάρραν τῆς Β. Ἠπείρου. Κατὰ μίαν συνομιλίαν ἠκούσθη λέγων «ἐδῶ τὰ κέρδισα, ἐδῶ πρέπει νὰ μείνουν». Καὶ συνεπῆς εἰς τὸν λόγον του, ἀφῆκεν εἰς τὸν Δῆμον ὀλόκληρον τὴν περιουσίαν του κινητὴν καὶ ἀκίνητον, μετὰ θάνατον τῆς συζύγου του, προτρεπομένης καὶ αὐτῆς, ὅπως τὸν μιμηθῆ. Εἰς τὴν διαθήκην του ὀρίζει ὅπως ἡ οἰκία του, χρησιμεύσῃ ὡς οἶκος τῶν γερόντων, ὀνομαζόμενος «Κάππειον Γηροκομεῖον».

ΙΑΩΝΝΗΣ ΜΑΛΑΚΟΥΣΗΣ

Εύσεβής, ἐνάρετος καὶ ταπεινότητος. Ἐθεῖατο πάντοτε κομίζων ὁ ἴδιος εἰς τὸν φούρνον τὸ ψωμί ἢ τὸν ταβάν. Εἰς τὰς παρατηρήσεις τῶν συμπολιτῶν του, οἱ ὅποιοι πειράζοντες τὸν ἔλεγον «Ἐσὺ κυρ Γιάγκο τὸ ψωμί στὸν ᾧμο; Ντροπὴ δὲν εἶναι κοτζάμ Μαλακούσης...»; Ἐκεῖνος γελῶν μὲ καλωσύνην ἀπαντοῦσε: «Θὰ τὸ φάω ἀγαπητέ». Ἦτο ἐλεήμων καὶ πονετικός. Ἀποθανὼν ἀφήκε, 500 χρυσᾶς λίρας ὡς ἐξῆς: Εἰς τὰ Σχολεῖα 200, εἰς τὸν Ἄγ. Ἀντώνιον 200 καὶ εἰς τὴν Ἀδελφότητα «Μέλισσαν» 100.

ΕΥΔΟΞΙΑ Ι. ΜΑΛΑΚΟΥΣΗ

Ἐπερέβη εἰς δωρεὰς τὸν σύζυγόν της Ἰωάννην, ἀναδειχθεῖσα μεγάλη Εὐεργέτις. Τὴν ἐπομένην τῆς 4ης Φεβρουαρίου 1898 καθ' ἣν ἀπετεφρώθη ὁ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, κατήλθε τῆς οἰκίας της, εἰς τὸ ἡγουμενεῖον, ἐκάλεσε τὸν συμβολαιογράφον καὶ ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐκκλησίας, μετεβίβασεν εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν ὀλόκληρον τὴν περιουσίαν της, ὡς τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ σχετικὸν Κεφάλαιον σελίς 58.

ΜΑΡΙΓΩ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ

Θυγάτηρ τοῦ Ἰωάννου καὶ τῆς Εὐδοξίας Μαλακούση. Μιμουμένη καὶ αὐτὴ τοὺς γονεῖς της, ἐδώρησεν εἰς τὴν Φιλόπτωχον Ἀδελφότητα τῶν Κυριῶν ἓνα Κατάστημα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἱπποκράτους, ὅπου στεγάζονται τὰ γραφεῖα της σήμερον.

ΜΑΡΙΓΩ ΜΠΟΥΤΟΝΟΓΛΟΥ

(ΜΠΟΥΤΟΥΝΟΥΛΟΥΔΑ)

Πρόθυμος εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Κυρίου, ἡ εὐσεβὴς καὶ ἐνάρετος αὐτὴ οἰκοδόμοισιν ἀφήκεν εἰς τὸ Νοσοκομεῖον τῆς πόλεώς μας ὀλόκληρον τὴν περιουσίαν της, ἐκ μιᾶς οἰκίας, κειμένης ἔναντι τοῦ Γυμνασίου.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΤΣΟΥΠΕΛΗΣ

Κατήγετο ἀπὸ καλλίστην οἰκογένειαν: Σπουδάσας ἱατρὸς οὐδέποτε ἐξήσκησε τὸ ἐπάγγελμά του. Ἦτο ἄγαμος καὶ ἐξῆ λιτότατα, δι' ὅπερ οἱ συμπολιταὶ του τὸν κατέκριναν, ἐκεῖνος ὅμως φιλοσοφῶν οὐδεμίαν σημασίαν εἰς τοῦτο ἔδιδεν, πιστεύων ὅτι οὗτος δὲν ἦτο παρὰ ἀπλοῦς φύλαξ τῆς μεγάλης περιουσίας του, τὴν ὁποίαν ἐν καιρῷ ἐσκόπει νὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς, τοὺς πραγματικοὺς κυρίους αὐτῆς.

Δι' ὃ καὶ ὅταν ἤλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ ἀπῆλθε τοῦ κόσμου τούτου, ἀφήκεν ὀλόκληρον τὴν περιουσίαν του, εἰς τὸ Νοσοκομεῖον τῆς πόλεώς μας. Ἡ χειρονομία αὐτῆ τοῦ Ἀντωνίου Τσοῦπελη, ὅστις ἐθεωρεῖτο, ὡς ἄγαν φιλάργυρος καὶ μισάνθρωπος, ἐξετιμήθη δεόντως ὑπὸ πάντων, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ περιουσία του συγκειμένη ἐκ μιᾶς οἰκίας, 6.000 στρεμμάτων ἐκ τοῦ δάσους Κωστοχωρίου καὶ 150 στρεμμάτων ἐν

αὐτῷ καλλιεργησίμων, ἐξέπληξε τοὺς συμπολίτας του, ὥστε νὰ ἀνακηρυχθῆ Μέγας Εὐεργέτης. Ἡ κηδεία του ἐγένετο δαπάνη τοῦ Δήμου μεγαλοπρεπεστάτη. Πλήθη κόσμου μετὰ τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως συνώδευσαν τὸν νεκρὸν εἰς τὴν τελευταίαν του κατοικίαν, παιανίζουσης τῆς μουσικῆς τῶν Προσκόπων.

Ὁ Ἄντωνιος Τσοῦπελης ἐγεννήθη ἐν Βεροῖα τῷ 1858 καὶ ἀπεβίωσεν τῇ 6ῃ Ὀκτωβρίου 1936 ἡμέραν Τρίτην εἰς ἡλικίαν 78 ἐτῶν, ἐν τῇ Κλινικῇ «Εὐάγγελισμός» νοσηλευόμενος.

Δυστυχῶς τὸ Νοσοκομεῖον οὐδὲν μέχρι σήμερον ἐκ τοῦ Δάσους ὤφελήθη, διότι λόγῳ τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως τοῦτο κατεστράφη. Μία ὁμως καλὴ ἐπίβλεψις καὶ διαχειρίσις θὰ συνετέλῃ, ὅπως τοῦτο ἀποβῆ εἰς τὸ μέλλον διὰ τὸ Ἴδρυμα πηγὴ πλοῦτου ἀνεξάντλητος.

Ἡ μελέτη τοῦ ἐγκρίτου δικηγόρου τῆς πόλεώς μας κ. Γ. Χατζηδήμου, περὶ ἀξιοποιήσεως τοῦ Δάσους διὰ ἐμβολιασμοῦ τῶν ἀγρίων Καστανεῶν εἶναι λίαν ἀξιοπρόσεκτος.

Οἱ Βεροῖοι ἀνέκαθεν διεκρίνοντο εἰς δωρεὰς πρὸς τὰ εὐαγῆ ἱδρύματα τῆς πόλεως, ἀφιερῶντες πάντοτε διάφορα ἀκίνητα, τὰ γνωστά ὑπὸ τὸ ὄνομα Σχολικὰ ἢ Κοινοτικὰ κτήματα, ἐκ τῶν ἐνοικίων τῶν ὁποίων διετηροῦντο ἐπὶ Τουρκοκρατίας τὰ σχολεῖα μας.

Τοιαῦτα ἦσαν καὶ τὰ εἰς τὰς Ἐκκλησίας ἀφιερούμενα ἀκίνητα, χρησιμοποιούμενα ὡς κατοικίαι τῶν ἀπόρων κατοίκων, Βακουφικὰ ἢ Ἐκκλησιαστικὰ ὀνομαζόμενα καὶ εἰς ἑκατοντάδας ἀνερχόμενα.

Δυστυχῶς ἡ ἐπαινετὴ αὕτη τακτικὴ καὶ προγονικὴ παράδοσις τῶν Βεροῖεων ὀσημέραι ἐκλείπει. Ἴσως διότι δὲν δίδεται ἡ ὀφειλομένη πρὸς τοὺς δωρητὰς ἐκτίμησις καὶ εὐγνωμοσύνη, ἢ διότι ἴσως δὲν γίνεται, καλὴ χρῆσις τῶν ἀφιερωμάτων πράγμα τὸ ὁποῖον ἀπαγορεύει τοὺς μέλλοντας δωρητὰς καὶ σκληρύνει τὰς καρδίας των.

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΜΑΣ

Ἡ Βέροια ἔσπερεῖτο σχολικῶν κτιρίων καταλλήλων διὰ τὴν ἀποστολὴν των. Τὸ μόνον ποῦ ὑπερεῖχεν ἦτο τὸ Μελέτειον Παρθεναγωγεῖον. Ὡς Δημοτικὸν σχολεῖον, (ἀστικὸν) ὡς ἐλέγετο τότε, ἐχρησίμευεν ἓνα παλαιὸν κτίριον, μὲ ὑγρὰν καὶ σκοτεινὴν αὐλὴν, σωζόμενον μέχρι σήμερον ἐναντι τοῦ Γυμνασίου. Εἰς αὐτὸ ἐμαθητεύσαμεν, προσπαθοῦντες νὰ ὑπερникήσωμεν τὸ ἀδιαχώρητον. Εἰς τὸν κῆπον τῆς Μητροπόλεως, ὅπου ἄλλοτε ἦτο τὸ ἀγαλμα τοῦ Ρακτιβάν, ὑπῆρχε μικρὸν κτίριον χρησιμοποιούμενον ὡς Ἡμιγυμνάσιον. Τούτου ἐρειπώθεντος κατεφύγομεν εἰς τὸ σπίτι τῆς Μυσιρλούδας, παρὰ τὴν Μακαριώτισσαν, ἀκατάλληλον καὶ διὰ κατοικίαν ἀκόμη. Σῶζεται καὶ αὐτὸ μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Ἐνα ἄλλο κτίριον ὅπου σήμερον εἶναι ὁ ΟΤΕ, ἐχρησίμευεν ὡς Δημοτικὸν σχολεῖον τῶν Ἑλληνοβλάχων, ὡς ἐκ τούτου »Βλάχκο-Σκουλεῖο» καλούμενον. Εἰς αὐτὸ ἐφοίτων τὰ παιδιὰ τῶν Ἑλληνοβλάχων, τὰ ὁποῖα διέκοπτον τὰ μαθήματα τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, διὰ νὰ συνεχίσουν αὐτὰ εἰς τὸ Σέλι καὶ Ξηρολείβαδον, ὅπου οἱ Βλάχοι μετέβαινον πρὸς παραθερισμόν. Μετὰ τὴν ἐξεύρεσιν ἐτέρου κτιρίου, πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνοβλάχων μαθητῶν παρέμει-

νε τοῦτο ὡς Ἡμιγυμνάσιον, ἔχον καὶ σκηνὴν διὰ θεατρικὰς παστάσεις.

Ὁ διαχωρισμὸς αὐτὸς τῶν Βλάχων εἰς ἰδιαιτέρον σχολεῖον, ἂν καὶ διὰ λόγους τεχνικοὺς καὶ τάξεως, λόγῳ τῆς προώρου διακοπῆς τῶν μαθημάτων ἐπεβάλλετο, ἐν τούτοις ἀπὸ ψυχολογικῆς ἀπόψεως καὶ φυλετικῆς τοιαύτης, ἦτο ἀξιόμιμπος καὶ παραξηγήσιμος, ὡσάν νὰ ἐπρόκειτο περὶ λευκῶν καὶ μαύρων. Γι' αὐτὸ καὶ καμμία ἐπιμιξία δὲν ὑπῆρχεν, τηρουμένων αὐτῶν οἴονει εἰς ἀπόστασιν. Εὐτυχῶς σήμερον ὁ διαχωρισμὸς οὗτος ἐξέλιπεν, σχολεῖα ἰδιαιτέρα δὲν ὑπάρχουν καὶ συνοικέσια ἐκατέρωθεν εὐτυχῆ πάμπολα γίνονται. Διδάσκαλοι τοῦ Ἑλληνοβλαχικοῦ σχολείου ἦσαν οἱ Κ. Καραλῆς, Ι. Παπαδημος καὶ Γ. Περδικῆς.

Τ Ο Γ Υ Μ Ν Α Σ Ι Ο Ν

Τὸ 1906 ἀνηγέρθη τὸ νῦν Γυμνάσιον, πρωτοστατοῦντος τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἀποστόλου. Ἡ οἰκονομικὴ δυσχέρεια ἀντιμετωπίσθη διὰ τῆς συνδρομῆς τῆς Ἀδελφότητος «Μελίσσης», ἥτις ἔδωσε 300 χρυσὰς λίρας καὶ τῆς ἐρατικῆς εἰσφορᾶς ὄλων τῶν Βεροιέων, μηδὲ τῶν ἐργατῶν ἐξαιρουμένων οἷτινες εἰργάζοντο καὶ τὰς Κυριακὰς ἀκόμη, προτροπῇ τοῦ Ἀρχιερέως, λέγοντος ὅτι, τὸ νὰ ἐργάζεται κανεὶς χάριν ἱεροῦ σκοποῦ καὶ κοινωφελοῦς ἔργου, καὶ τὰς Κυριακὰς, δὲν εἶναι ἁμαρτία. Τὰ ἔγκαϊνια τοῦ Γυμνασίου ἐγένοντο τὸ 1908 ἐπισημῶς παρουσία τῶν ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι διὰ τοῦ Καϊμακάμη ἐξέφρασαν τὴν ὑπόνοιαν ὅτι τὸ Γυμνάσιον ἐγένετο συνδρομῇ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως: «Μποῦ μεκτέπ Γιουνάν παρὰ ἰλὲ ὄλμοῦς». Εἰς τὸν ὑπαινιγμὸν τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Μητροπολίτης Ἀπόστολος διαψεύσας, τὴν κατηγορίαν καὶ βεβαιώσας αὐτοῦς, ὅτι τοῦτο ἐγένετο διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν Βεροιέων καὶ μόνον, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς Τούρκους, οἱ ὁποῖοι εἰς ἀνταγωνισμὸν τρόπον τινὰ ἀνήγειραν τὸ παρὰ τὸ Βῆμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου Σχολεῖον, ὅπου σήμερον στεγάζονται τὸ 3ον καὶ 4ον Δημοτικὸν Σχολεῖον. Διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ σχολείου αὐτοῦ, ἐχρησιμοποίησαν τὴν πέτραν τοῦ παρὰ τὰς φυλακὰς ἱστορικοῦ κάστρου, κατεδαφίσαντες τοῦτο βανδαλικῶς.

Τ Α Α Λ Λ Η Λ Ο Δ Ι Δ Α Κ Τ Ι Κ Α Σ Χ Ο Λ Ε Ι Α

Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἐντὸς τοῦ Μελετείου Παρθεναγωγείου, ἐλειτούργουν καὶ τὰ Ἀλληλοδιδασκτικὰ Σχολεῖα. Πέριξ ἡμικυκλίων ἴσταντο ἀνά 6 μαθητευόμενοι, ἔχοντες ἓνα μαθητὴν ἐπικεφαλῆς κρατοῦντα μεγάλην βέργαν ἢ χάρακα. Ἐμπροσθεν τῶν ἡμικυκλίων ὑπῆρχον μαυροπίνακες ὅπου ἦσαν γραμμένα τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου κατὰ σειρὰν κεφαλαῖα καὶ πεζὰ. Ἡ δασκάλα πρώτη ἐδιάβαζεν τραγουδιστὰ «Ἀλφα-μεγάλον, Ἀλφα-μικρόν. Βῆτα-μεγάλον, Βῆτα-μικρόν». Ὁ ἐπικεφαλῆς ἐπανελάμβανεν ὁμοίως, δεικνύων μὲ τὴν βέργαν τὰ γράμματα. Τὸ ἴδιον ἔκαμνον καὶ οἱ μαθητευόμενοι ἕνας, ἕνας, μὲ τὴν σειρὰ καὶ κατόπιν ὅλοι μαζύ.

Ἐκτὸς τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων ἐλειτούργει καὶ Ρουμανικὸν τοιοῦτον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐφοίτου, παιδιὰ Βλάχων δελεαζομένων ὑπὸ τῆς Ρουμανικῆς προπαγάνδας, ἅτινα διὰ ἀνωτέρας σπουδᾶς ἀπεστέλλοντο εἰς Θεσσαλονικὴν καὶ Βουκουρέστιον. Κατὰ δὲ τὰς ἐορτὰς Πάσχα καὶ Χριστούγεννα ὡς καὶ τὰς διακοπὰς, ἐπανήρχοντο ἐν στολῇ πλασιωμένη με Ρουμανικὰ χρώματα, καὶ οἴονει ἐπιδεικνυόμενα, ἐσκυνδάλιζον τοὺς ἐμμένοντας εἰς τὰ πάτρια ἀκραιφνεῖς Ἑλληνοβλάχους.

ΤΟ ΜΕΛΕΤΕΙΟΝ

Τὸ ἀγαπημένον τῶν Βεροϊέων Σχολεῖον, πού ἐπὶ 80 ὅλα χρόνια, ὑπῆρ-
 ξεν ἔστία μορφώσεως. Τὸ σχολεῖον πού τόσας ὑπηρεσίας προσέφευεν εἰς
 τὴν πόλιν μας καὶ εἰς τὸ ὅποιον γενεαὶ ὀλόκληροι ἐμορφώθησαν εἰς παι-
 δεῖαν καὶ οἰκοκυρῶσύνην, διεπαιδαγωγήθησαν χριστιανικῶς καὶ ἀνεδείχ-
 θησαν εἰς τὴν κοινωνίαν ἐνάρετοι μητέρες δημιουργήσασαι οἰκογενείας
 διακρινόμενας ἀκόμη καὶ σήμερον διὰ τὰ αὐστηρά των ἤθη καὶ ἔθιμα, δὲν
 ὑπάρχει πλέον! Ἡ ἀγνωμοσύνη καὶ ἡ ἀχαριστία μας ἀστόργως τὸ κατε-
 δάφισεν ὡς ἐτοιμόρροπον, ἐνῶ παρὰ τὴν ἐπὶ 20ετίαν ἐγκατάλειψίν του, ἦτο
 στερεώτατον. Οἱ κτίσται ἐδυσκολεύθησαν πολὺ νὰ τὸ κατεδαφίσουν καὶ
 ἀποροῦσαν διὰ τὴν ἄστοχον καταδίκην του.

Μία ἐσωτερικὴ διαρρῦθμις καὶ μία προσθήκη νέας πτέρυγος θὰ κα-
 θίστα αὐτὸ πολὺ ἀνώτερον, τοῦ νῦν ἀνεγειρομένου σκοτεινοῦ ἐν εἰδει
 ἀποθήκης τοιούτου. Θὰ ἔμενε δὲ ἡ πρόσοψις του διὰ νὰ μᾶς ἐνθυμίξη τὸν
 δωρητὴν Μελέτιον, τοῦ ὁποῖου τὰ κόκκαλα ἀσφαλῶς θὰ τρίζουσι ἀπὸ
 ἀγανάκτησιν διὰ τὴν κακὴν μεταχείρισιν τοῦ δωρήματός του.

Ἐκλαύσαμεν ὅταν τὸ ἴδομεν ἀσπλάχνως κατεδαφιζόμενον.

Εἰς τὸ κάτῳ πάτωμα ἀμφιθεατρικῶς διασκευασμένον, ἐδιδάσκοντο τὰ
 νήπια ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τῆς ἀειμνήστου Ἐλισάβετ Κωτούλα, τῆς κατ'
 ἔξοχὴν δασκάλας τῶν νηπίων. Εἰς τὸ ἄνω πάτωμα ἦσαν αἱ αἰθουσαὶ τοῦ
 Παρθεναγωγείου. Ἐκτὸς τῶν γραμματικῶν γνώσεων. αἱ μαθήτρια ἐδιδά-
 σκοντο καὶ ἐργόχειρα, ἐπιδεικνύμενα κατὰ τὰς ἐξετάσεις, πολλὰ τῶν
 ὁποίων ἐν καιρῷ καὶ ὡς προῖκα ἐχρησίμευον. Εἰς τὴν αὐλὴν του ἐγένοντο
 αἱ γυμναστικαὶ ἐπιδείξεις, μὲ στρατιωτικὰ παραγγέλματα, τῇ ὀδηγίᾳ τοῦ
 ἀειμνήστου διδασκάλου Ἐμμανουὴλ Ζάχου, πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν Τουρ-
 κικῶν ἀρχῶν, μηδὲ ὅλων ὑποψιαζόμενων τὴν ἐθνικὴν μας διαπαιδαγωγίαν,
 οὕτω πῶς συντελουμένην.

Ἄνωθεν τῆς θύρας τοῦ κτιρίου ὑπῆρχεν ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή:

Μελέτειον Παρθεναγωγεῖον ἱδρυθὲν ὑπὸ τοῦ
 Πανοσιωτάτου ἐν Ἱερομονάχοις Κυρίου Κυρίου Μελετίου
 Κασταμονίτου τοῦ ἐκ Βεροίας, προσδωρηθὲν δὲ σπουδαῖς
 χάριν τῆς θηλείας Νεολαίας τῆς Πατρίδος αὐτοῦ
 καὶ λαβὸν παρὰ τῶν εὐγνωμονούντων κατοίκων
 τῆς Βεροίας τὴν προσωνυμίαν τοῦ ἱδρυτοῦ
 ἔλαβεν πέρας 14 Ἰουλίου 1874 ἐπιστατοῦντος
 τοῦ ἀξιεπαίνου αὐτοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Παρῦτου
 Κυρίου Κυρίου Θωμᾶ Αὐξεντίου.

Εἰς ἐτέραν δὲ μαρμαρίνην στήλην ἡ κάτωθι ἐπιγραφή:

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ

Ἡ Σεμνοτάτη τῆς Μακεδονίας Μητρόπολις καὶ δις Νεωκόρος Βέροια.
 Η ΠΑΤΡΙΣ ΛΟΥΚΙΑΝ ΑΥΡΗΛΙΑΝ ΗΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΝ ΘΥΓΑΤΕΡΑ
 ΛΟΥΚΙΑΝ ΑΥΡΗΛΙΑΝΟΥ ΣΩΤΗΡΙΧΟΥ ΑΡΧΙΕΡΑΣΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΑΡ-
 ΞΑΝΤΟΣ ΕΝ ΤΩ ΕΤΕΙ ΤΩ ΙΩΓ ΤΙΕΡΑΣΜΕΝΗΝ ΣΑΣΑΡΤΕΜΙΔΟΣ
 ΑΓΡΟΤΕΡΑΣ ΕΝ ΤΩ ΔΙΤ ΕΤΙ ΚΑΙ ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΑΠΟΙΗΣΑΣΑΝ
 ΟΣΟΙΣ ΤΕ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΤΗ ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΧΡΟΝΟΝ
 ΕΥΤΥΧΕΙΤΕ

Πρωϊνὴ Προσευχὴ τῶν Μαθητῶν τοῦ Μελετείου Παρδεναγωγείου

Ἐν ὥρᾳ ἀμηχανίας μου
ἐν θλίψει τῆς ψυχῆς
ἐν ρῆμα ἀπὸ καρδίας μου
ἐκφέρω προσευχῆς

* *

Τοῦ θεοῦ τούτου ῥήματος
ἡ χάρις πανοθενῆς
πληροῖ τὸ πᾶν αἰσθήματος
ἀγίας ἡδονῆς

Ἄπὸ τοῦ στήθους αἴρεται
ἡ πλάξ τοῦ δισταγμοῦ
καὶ ἡ αὐγὴ καθαίρεται
διὰ τοῦ στεναγμοῦ

* *

τῆς πίστεως τεκμήριον
τὸ δάκρυ τὸ γλυκὺ
ζητήσατε τὸν Κύριον
ἐντὸς ἡμῶν οἰκεῖ.

Ἔνας Ὕμνος πρὸς τὸν Μελέτιον

Χαῖρε χαῖρε Πατρίς γλυκυτάτη
ἐπιτυχοῦσα ἀνδρὸς φιλομούσου
εὐγενοῦς δωρητοῦ
τοῦ Μελετείου κλεινοῦ

* *

Τὴν λαμπρὰν ἑορτὴν
τοῦ κλεινοῦ Μελετείου
ἡμέραν τακτὴν
τελοῦντες μετὰ ζῆλον

* *

αἱ ψυχαὶ μας πληροῦνται
ὑπερτάτης χαρᾶς
ἡ ἐπέτειος γὰρ, εἰς ἡμᾶς
διαρκῶς Ἐνθυμίζει

Εὐεργέτην μέγαν καλὸν
ὅς τὴν πόλιν Βεροίας
φιλοδώρων στολίζει
μετὰ λαμπρὸν οἶκον Μουσῶν

* *

Ζῆθι ὄθεν υἱὲ τῶν προγόνων
ζῆθι ζῆθι σεπτὲ δι' αἰώνων
ζῆθι ζῆθι στύλε χρυσῆ
τῆς Βεροίας γόνε κλεινῆ

* *

χορηγῆ Εὐεργέτα
τοῦδε βωμοῦ τῆς παιδείας
ἔνδοξον τέκνον
τῆς φιλάτης Βεροίας

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Τὰ Σχολεῖα, διὰ τὴν καλὴν τῶν λειτουργίαν διωκοῦντο ὑπὸ τριμελοῦς Ἐφορίας ἥτις διώριζεν ἐγκαίρως τὸ διδακτικὸν προσωπικόν. Οὐδέποτε παρετηρήθη κενὴ θέσις ἢ διορισμὸς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἔτους, ὡς σήμερον συμβαίνει. Τὰ Σχολεῖα ἠνοιγον τὴν 1ην Σεπτεμβρίου καὶ ἔκλειον τὴν 30ὴν Ἰουνίου, ἐλειτούργουν πρωτὶ καὶ ἀπόγευμα. Πόροι τῶν Σχολείων ἦσαν, τὰ ἐνοίκια τῶν σχολικῶν ἀκινήτων, ὁ εἰδικὸς δίσκος τῆς Ἐκκλησίας, ἔκτακτοι δωρεαὶ καὶ τὰ ποσοστὰ ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῆς Ἐφορίας ἐκτιμωμένης προικός, τὰ ὅποια κατέβαλεν ὁ ἐκάστοτε γαμβρός. Ἡ πράξις αὕτη κατεχωρεῖτο εἰς τὸν Κώδικα τῆς Μητροπόλεως καλουμένη ψήφισις.

Διδάσκαλοι καὶ Διδασκάλισαι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀναφέρονται αἱ: Μαρία Προκοπίου, Αἰκατερίνη Εὐαγγέλου, Ἐλισάβετ Κωτούλα, Εὐδοξία Ζάννου, Εὐφροσύνη Φουντούκα, Πηνελόπη Βόνα, Εὐθαλία Ζάννου, Ἐλένη Τούσα, Ἀφροδίτη Γεωργιάδου, Ματθίλδη Laïtmer ἐκ πατρὸς Γάλλου: διδάξασα τὴν Γαλλικὴν καὶ παυθεῖσα διαταγῇ τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν, Φεβρωνία Κατινά, οἱ Δήμος Βασιλείου, Γεώργιος Θεολόγης γενειοφόρος, Μ. Δημητριάδης, Ἀντ. Τσικερδάνος, Ἐμμ. Ζάχος Στ. Κούτσαρης κ. ἄ.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ ΜΑΣ

Ἡ Βέροια πρέπει νὰ συμνύνηται διότι εἶναι ἡ πρώτη ἐκ τῶν ἐπαρχιακῶν πόλεων, ἡ δώσασα τὴν ὄθησιν εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν πρόδον. Τὸν Μάρτιον τοῦ 1874 ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῶν ἀειμνήστων συμπολιτῶν μας Κ. Μελετίου ὡς προέδρου, τοῦ Κ. Δ. Γεμιτζόγλου ὡς γενικοῦ γραμματέως καὶ τοῦ Κ. Γ. Ῥόκου ὡς ταμίου, ἰδρύθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ πόλει μας σωματεῖον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος Βεροίας», σκοπὸν ἔχων τὴν μόρφωσιν καὶ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῆς πεδαιουμένης νεολαίας. Καθ' ἐκάστην Κυριακὴν τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου συνεργῶμενα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον κατεγίνοντο εἰς ἀνάγνωσιν, καὶ συζητήσιν ζητημάτων ἀφορῶντων τὴν πρόδον τῶν Σχολείων καὶ τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν μελῶν καὶ ἤκουον μετὰ προσοχῆς τὰς ἀγορεύσεις τῶν ἀρμοδίων πρὸς τοῦτο.

Ἡ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ «ΑΘΗΝΑ—ΜΕΛΙΣΣΑ»

Μετὰ ἕξ ἔτη, τὸν Μάρτιον 1880 ὁ Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος διελύθη καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἰδρύθη ὑπὸ τῶν Ἀντ. Γεμιτζόγλου, Δ. Τούσα, Κ. Χατζηνικολάκη καὶ Δ. Γεωργακοπούλου, ἡ Ἀδελφότης «Ἀθηνᾶ» σκοπὸς τῆς ὁποίας ἦτο ἐκπαιδευτικὸς καὶ φιλανθρωπικὸς. Πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ πρώτου σκοποῦ ἡ Ἀδελφότης διέθετε: 1) Δύο περιοδικὰ καὶ μίαν ἑβδομαδίαν,

Ἡ Φιλαρμονικὴ τῆς Ἀδελφότητος Μελίσσης «ΟΡΦΕΥΣ»

2) Βιβλιοθήκην, εύρισκομένην σήμερον εις τήν αίθουσαν τών καθηγητῶν τοῦ Γυμνασίου, 3) Διδασκάλους πρὸς διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καὶ Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, πρὸς ἀνάδειξιν καλῶν ἱεροψαλτῶν καὶ σχηματισμὸν ὀρχήστρας ἐγχόρδων ὀργάνων, 4) Βῆμα ἀπὸ τὸ ὁποῖον οἱ δυνάμενοι ἐδίδον ἠθικοπλαστικὰς ὁμιλίαις, 5) Γυμναστήν πρὸς καταρτισμὸν τῶν μαθητῶν καὶ ἴδρυσιν Γυμναστηρίου, 6) Βραβεῖα διανεμόμενα εἰς διακρινομένους ἐπὶ διαγωγῇ καὶ προόδῳ μαθητάς. Ὁ φιланθρωπικὸς σκοπὸς ἐξ ἄλλου, ἐξυπηρετεῖτο, 1) διὰ παροχῆς χρηματικῶν βοηθημάτων εἰς πενομένους, 2) Καυσίμου ὕλης, 3) Ἱατρικῆς περιθάλψεως καὶ φαρμάκων.

Ἡ Ἄδελφότης «Ἀθηναῖα» ἐξηκολούθησε δρῶσα μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1898, ἥτοι ἓν ἔτος μετὰ τὸν ἀτυχῆ πόλεμον τοῦ 1897, ὅτε μετωνομάσθη «Μέλισσα», διαταγῇ τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν, ὑποψιαζομένων ὅτι τὸ ὄνομα «Ἀθηναῖα» εἶχε σχέσιν μὲ τὸ ὄνομα τῆς πρωτεύουσας τοῦ «Γιουάν» Ἀθῆναι.

Οἱ αἰμίμηστοι, ὁ διδάσκαλος Ἐμμ. Ζάχος καὶ ὁ ἐμπορορράπτης Ἐμμ. Φουντούκας, θιασῶται τῆς μουσικῆς ἐν Βεροῖα κινήσεως ἐπρωτοστάτησαν εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς Φιλαρμονικῆς, ἥτις ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν, τοῦ ἐξ Ἰταλίας μετακληθέντος μουσικοδιδασκάλου Signior Petsioti, ἐπαίξεν ἐντὸς 15 ἡμερῶν τὸν Σουλτανικὸν ὕμνον, τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων του, τὴν 19ην Αὐγούστου, εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ διοικητηρίου ὑπὸ τὰ ἔκθαμβα ὄμματα τῶν Τούρκων καὶ τοὺς ὑπόπτους ψιθυρισμοὺς τῶν. Εἰς τὴν «Μέλισσαν», ὀφείλεται καὶ ἡ ἴδρυσις Μαντολινάτας καὶ ἡ διάδοσις τῆς μουσικῆς καθ' ὅλην τὴν πόλιν. Δὲν ὑπῆρχε σπίτι νὰ μὴ ἔχη ἓνα ὄργανον, μαντολίνο, κιθάραν ἢ βιολί.

Τ Ο Θ Ε Α Τ Ρ Ο Ν

Ἡ Ἄδελφότης «Μέλισσα», ἔδιδε συχνὰ θεατρικὰς παραστάσεις στεφόμενας πάντοτε ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας, εἰς ἅς ἐλάμβανον μέρος, ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἡμιγυμνασίου Δῆμος Βασιλείου, ὁ ἱατρὸς Δ. Τούσας, οἱ ἔμποροι Ἐμμ. Χριστοδούλου, Ἰωάν. Τούσας, Ἰωάν. Σιορμανωλάκης, Γεώργιος Τζίκας, Ἐμμ. Παπαδημος, Θωμᾶς Χατζηνικολάκης, Περικλῆς Χριστοδούλου, ὁ ζαχαροπλάστης Ἐμμ. Περδίκας, οἱ κτηματῆαι Παν. Μπογιατζῆς καὶ Δημ. Μπαλάσης, οἱ διδάσκαλοι Κρουσταλλίδης, Ἰωάν. Μηλιόπουλος, Ἐμμ. Ζάχος, Γ. Βλαχογιάννης, ὁ φαρμακοποιὸς Ἀρ. Βλάχος, ὁ γράφων καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ὑποδουόμενοι καὶ τὰ γυναικεῖα πρόσωπα. Διεκρίνοντο ὡς κωμικοὶ οἱ Μηλιόπουλος, Βλαχογιάννης καὶ Τζίκας.

Εἰς μίαν παράστασιν τῶν «Μυλωνάδων», ὁ ἐκ Ναούσης βιομήχανος Δ. Τουρπάλης, τόσον πολὺ ἐνεθουσιάσθη, ἀκούων τὴν φιλαρμονικὴν παιανίζουσαν, ὥστε ἐγερθεὶς ἀνεφώνησεν: «Ζήτησαν οἱ φιλόμουσοι Βεροεῖτες» καὶ ὁ Ἀριστοτέλης Βλάχος, ὑποδουόμενος τὸν «Ἰσεκίνον», ἀνταπήντησεν, «καὶ οἱ βιομήχανοι Ναουσαῖοι». Εἰς ἄλλην παράστασιν τῆς «Γιαννούλας», αἱ δοκιμαὶ τῆς ὁποίας διήρκησαν τρεῖς μῆνας, μὲ 35 πρόσωπα, αἱ δὲ εἰσπραξεῖς ἀνήλθον εἰς τὸ λίαν σεβαστὸν ποσὸν τῶν 50 λιρῶν, ὁ Ἀστυνόμος Μεμέτ Ἐφέντης Γρεβενιώτης Ἐλληνομαθῆς, ἰσχυριζόμενος ὅτι τὰ εἰσιτήρια δὲν εἶχον χαρτόσημον ἤθελε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν παράστασιν, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ θέατρον ἦτο πλήρες, ἡ δὲ αὐλαῖα θὰ ἠνοιγετο. Πρὸ τῆς ἐπιμονῆς αὐτῆς τοῦ Ἀστυνόμου ὁ Θωμᾶς Χατζηνικολάκης, ταμίης τῆς «Μελισ-

σης» ἀπετάθη εἰς τὸν Πρόεδρον αὐτῆς Δημήτριον Τούσαν, ὅστις τῷ εἶπε: «Βάλε στὴν τσέπη του 15 μετζίτια καὶ πέστου Τσιόκ Σελιάμ ἀπὸ τὸν Χεκίμ Ἐφέντη». Πράγματι ὅταν ὁ Ἀστυνόμος ἠσθάνθη τὸ βάρος τῶν μετζιτιῶν εἰς τὴν τσέπη του, ἔκαμεν ἓνα μεγάλο τεμενᾶ, λέγων: «Μεγάλο τὸ χατήρι σας κύρ Θωμᾶ Ἐφέντη καὶ τὸ δικό σου καὶ τοῦ Χεκίμ Ἐφέντη», καὶ ἀπῆλθε τροχάδην. καὶ ἡ παράστασις ἐγένετο μὲ μοναδικὴν ἐπιτυχίαν.

Αἱ παραστάσεις ἐδίδοντο εἰς τὸ Ἑμιγυμνάσιον, ὅπου σήμερον ὁ ΟΤΕ. Καὶ αὐτὸ ὅμως, πρὶν ἀποκτήσωμεν καλλίτερον, δυστυχῶς, τὸ κατεδαφίσαμεν, ἐνῶν ἡδύνατο νὰ μᾶς ἐξυπηρετήσῃ, ἂν ὄχι ὡς Σχολεῖον, γιὰ Θέατρον, Πνευματικὸν Ἐντευκτήριον καὶ Αἴθουσα διαλέξεων θαυμάσια.

ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ

ΤΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΝ

Τὸ 1903 ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ γράφοντος ὁ Ἀθλητικὸς Σύλλογος «Θησεὺς» εἰσαγαγὼν εἰς τὴν πόλιν μας τὸ Προσφιλὲς «Foot Bal», παιζόμενον εἰς τὴν Ἑλλάδα, πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν Τούρκων, οἵτινες πᾶσαν κίνησιν καὶ πρόοδον μας, μετὰ ὑποψίας πάντοτε ὑπέβλεπον. Ἡμεῖς ὅμως εἰς πείσμα τῶν ἐβαινόμεν σταθερῶς πρὸς πᾶσαν πνευματικὴν, καλλιτεχνικὴν καὶ ἀθλητικὴν πρόοδον, ὑπερέχοντες αὐτῶν. Τὸ ποδόσφαιρον ἔκτοτε ἐπολιτογραφήθη ἐν τῇ πόλει μας, διὰ νὰ φθάσῃ σήμερον, εἰς ἣν εὐρίσκεται ζηλευτὴν περιωπὴν. Μεταξὺ τῶν ποδοσφαιρικῶν συλλόγων διακρίνονται «Τὸ Βέρμιον» ἰδρυθὲν τῷ 1928 καὶ ὁ «Ἐρμῆς», τῷ 1949 οἱ ὅποιοι ὅταν παίζουν εἰς τὸ «Γήπεδον - Στάδιον», παρασύρουν πλήθη ἐνθουσιῶντων φιλάθλων, νεαρῶν, ὑπερηλικῶν καὶ γυναικῶν ἀκόμη.

Τὸ 1915 ἰδρύθη ὁ Μουσικογυμναστικὸς Σύλλογος «Μέγας Ἀλέξανδρος», ὅστις, τῷ 1925 συνεχωνεύθη μὲ τὸν ἰδρυθέντα 1917, Φιλολογικὸν Σύλλογον «Ἐλικῶνα», ὅστις εἶχεν βιβλιοθήκην 300 κατ' ἀρχὴν, καὶ 500 μετέπειτα τόμων διαφόρων βιβλίων. Ἀπὸ τὴν συγχώνευσιν αὐτὴν προήλθεν ὁ φιλοπροοδευτικὸς Σύλλογος «Μέγας Ἀλέξανδρος», ὅστις ἐξηκολούθησε ὑφιστάμενος μέχρι τῷ 1935.

ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΤΗΣ ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗΣ

Πρώτη σειρά ἐκ δεξιῶν καθήμενοι. Ἐμμανουὴλ Παπαδημος, Γεώργ. Τζίκας, Ἀντώνιος Ζαφάρας, Θεμιστοκλῆς Μπουλασίκης, Ἐμμ. Φουντούκας. Δευτέρα σειρά καθήμενοι, τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον, Θ. Χατζηνικολάκης, Στ. Μαλούτας, Σινιὸρ Πετσιώτης, Στ. Σακελαρίδης, Ἀναστ. Ἀντωνιάδης, Ἀρ. Ζωγράφος. Τρίτη σειρά ὄρθιοι, Δ. Σιτσάνης, Ἐμμ. Σουφουρλῆς, Ἀντ. Καρατζόγλου, Δ. Κανάκης, Δ. Δαβόρας, Γρ. Ὠρολογᾶς, Κ. Παρναβέλας, Δ. Λυγγεῖρας. Τετάρτη σειρά ὄρθιοι, Ἐμμ. Ἀντωνιάδης, Π. Τζιντός, Π. Χριστοδούλου, Ἐμμ. Ζάχος, Ἀθ. Μαλλιάρᾶς, Ἐμμ. Βλαχογιάννης, Γ. Σαράφογλου, Δ. Παπαθεοκλήτου καὶ οἱ μικροὶ Μεν. Χατζηνικολάκης καὶ Ἀλφόνσος Πετσιώτης. Ἐξ ὄλων τῶν ἀνωτέρω τρεῖς μόνον εὐρίσκονται σήμερον ἐν τῇ ζωῇ.

Η ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ

Παραλλήλως πρὸς τὴν δρᾶσιν τῶν ἀνδρῶν, ὑπῆρξεν ἐξ Ἰσου ἐπαινετὴ καὶ ἡ τοιαύτη τῶν γυναικῶν. Οὕτω πρὸ πεντηκονταετίας ἰδρύθη τὸ πρῶτον γυναικεῖον σωματεῖον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Φιλόπτωχος Ἀδελφότης Κυριῶν». Ἐκτὸς τοῦ φιλανθρωπικοῦ σκοποῦ τῆς, καθ' ὃν αἱ πτωχαὶ οἰκογένειαι τῆς πόλεως εὕρισκον κάποιαν ἀνακούφισιν διὰ τῆς παροχῆς βοηθημάτων κατὰ τὰς ἐπισημοὺς ἡμέρας, οἱ ἀσθενεῖς ἰατρικὴν περίθαλψιν καὶ φάρμακα καὶ οἱ γυμνοὶ θέρμανσιν καὶ ἐπένδυσιν, εἶχε κοινωνικὴν καὶ Ἐθνικὴν δρᾶσιν, καὶ διὰ μορφωτικῶν διαλέξεων συνετέλει εἰς τὴν πνευματικὴν ὥθησιν τῶν μελῶν τῆς καὶ τῶν συμπολιτῶν μας.

Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον ἰδιαιτέραν ἐνέχει σημασίαν, εἶναι ἡ Ἐθνικὴ αὐτῆς δρᾶσις, ἣτις ἀνέδειξεν ὁμολογουμένως τὰ μέλη τῆς ἡρωΐδας. Πρώτη εἰς κάθε ἔθνικὴν κίνησιν, ἀψηφούσε πάντα κίνδυνον, ἀναπόφευκτον εἰς παρομοίας ἐνεργείας.

Κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα ἦτο συμπαραστάτις τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων, τὰ ὁποῖα διερχόμενα τῆς πόλεως εἶχον ἀνάγκην ἠθικῆς ἐνισχύσεως καὶ προφυλάξεως ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ τὰ μίσθαρνα ὄργανα τῆς Βουλγαρικῆς καὶ Ρουμανικῆς προπαγάνδας αἰτινες ὠργιάζον.

Τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος πρῶτα ἔδωσαν τὸ παράδειγμα νὰ ἀνοίξουν στὰ σπίτια των, τὶς «ἀπάνξεις» διὰ νὰ κυκλοφοροῦν οἱ ἀντάρται μυστικῶς καὶ ἐλευθέρως. Ὅταν δὲ οἱ Ρουμανίζοντες, διαταγῇ τοῦ Χιλμῆ Πασᾶ, Γ.Δ.Θ., κατέλαβον τὴν Ἐκκλησίαν Ἐξω Παναγιά, καὶ ἐνήργουν νὰ ἀρπάξουν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ταξιαρχῶν, ἡ Ἀδελφότης ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος ἀνατρέψασα τὰ σχέδιά των. Ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς μεγάλης εὐεργέτιδος Εὐδοξίας Μαλακούση, ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος, ἐντὸς δύο ὥρων μετέφερον ἐκ τοῦ περιβόλου τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου εἰς τὸν περὶβολον τῶν Ταξιαρχῶν, χιλιάδας τούβλων διὰ νὰ φανῆ ἡ κυριότης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος. Εἰς τὰ φοβερίσματα δὲ ὅτι αὐτὸ ποὺ κάνουν θὰ γίνῃ αἰτία νὰ φυλακισθοῦν οἱ ἄνδρες των, σὰν γνήσιαι Ἑλληνίδες ἀπήντησαν ὑπερηφάνως σῆνα στόμα: «Προτιμῶμεν τὴν φυλακὴν παρά νὰ δώσωμεν καὶ ἄλλην Ἐκκλησίαν.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Βεροίας, πολυτίμους ὑπηρεσίας προσέφερον εἰς τὸν νικηφόρον Ἑλληνικὸν Στρατόν. Ἐζῶσαν περιχαρεῖς τὶς ποδιές των καὶ ἀνασκουμπώθηκαν. Καὶ νύχτα - μέρα ζύμωναν καὶ φούρνιζαν καὶ μαγεῖρευον, γιὰ νὰ χορτάσῃ ὁ Στρατός, ὅστις λόγῳ τῆς πτερωτῆς προελάσεώς του καὶ τῶν πρωτογόνων συγκοινωνιακῶν μέσων, εἶχεν ἀπομακρυνθῆ πολὺ τῆς ἐπιμελητείας του.

Οἱ κόρτες τῶν σπιτιῶν ἄνοιξαν διάπλατα καὶ οἱ στρατιῶται κουρασμένοι καὶ πεινασμένοι εὕρισκον φιλοξενίαν ἐξαιρετικὴν, ἀντικρύζοντες εἰς τὰ πρόσωπά των, τὰς μητέρας καὶ ἀδελφάς των.

Ἡ Ἀδελφότης φερέοικος μέχρι τοῦ νῦν, ἐγκατεστάθη ἤδη εἰς ἰδιόκτητον γραφεῖον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰπποκράτους, δωρηθὲν ὑπὸ τῆς ἀειμνήστου Μαριγῶς Πρωτοψάλτου. Τέσσαρες ἀναφέρονται ὡς ἰδρύτριαι τῆς Φιλοπτώχου, ἡ διδασκάλισσα Καλλιόπη Δημητριάδου, ἡ ἀνεψιὰ τοῦ τότε Μητροπολίτου Κωνσταντίου Μαρίκα, ἡ διδασκάλισσα Πηνελόπη Βόνα καὶ ἡ κ. Μαρίκα Σμυρλή.

Μία σπανία και ιστορική φωτογραφία της Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος με 43 μέλη παρατίθεται κατωτέρω:

Πρώτη σειρά: Ἀσπασία Κύρου, Αἰκατερίνη Σακελλαρίδου, Πολυξένη Χατζημάμογλου, Εὐδοξία Μήττα, Ἐλένη Ζαφάρα, Μαργιορίτσα Μάρκου, Ἐλένη Χριστοδούλου πρόεδρος, Εὐφημία Παπαθεοκλήτου, Καλλιόπη Καζαμπάκα, Πολυξένη Σακελλαρίδου, Ἴφιγένεια Βλάχου, Ἀνδρομάχη Κουτούλα, Μαρίκα Σμυρλή.

Δευτέρα σειρά: Βικτωρία Καζαμπάκα, Ἀθηνᾶ Καρατζόγλου, Ἐλένη Κόρτη, Μαργιορίτσα Κόρτη, Φωτεινὴ Τουράνη, Ἐλένη Ζωγράφου, Μαριγῶ Λιγκερά, Πηγὴ Παπαδήμου, Μαριγούλα Σακελλαρίδου, Μελπομένη Τσιτσαίου, Φρόσω Μαλούτα, Ἐλίζα Σακελλαρίδου, Φερωνίκη Σταματοπούλου, Ἀθηνᾶ Πλάδα, Ἐλισάβετ Κιρκόρ.

Τρίτη σειρά: Μαρία Νικολάκη, Ἀσπασία Γεμιτζόγλου, Φρόσω Σακελλαρίδου, Καλλιόπη Τζιαμπούρα, Εὐλαμπία Γαλατσοπούλου, Μαργιορίτσα Καραλή, Πολυξένη Παπαδήμου, Βασιλικία Νιζαμούδα, Ἀνθούλου Βλαχογιάννη, Ἐλένη Δημητριάδου, Κατίνα Μπαρτζάνα, Κατίνα Καραγκουνίδου, Εὐάνθια Καραγεωργίου, Εὐθαλία Γιαννιώτη, Κατίγκου Γιάνναρου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω, 16 φέρουν τὴν γραφικὴν Βεργιώτικην Φορεσιὰν μετὰ μαργαριτοστόλιστα φακίολια τῶν, τὶς κισμιρένες τραχιές, τὰ μεταξωτὰ ζωνάρια καὶ λιμπαντιά. Αἱ ἄλλαι 27 καίτοι ὑπέκυψαν εἰς τὸν μοντηρισμὸν, διετήρησαν ἐν τούτοις τὸ σεμνὸν καὶ ἀπλοῦν τῆς περιβολῆς τῶν. Ἐν τῇ ζωῇ ὑπάρχουν μόνον 18. Ἡ ἀνωτέρω φωτογραφία ἐλήφθη εἰς τὸν περίβολον τοῦ νεοτεύκτου μόλις καὶ περικαλλοῦς Γυμνασίου τὴν 10ην Μαΐου 1910. Παρὰ τὴν θύραν ἴστανται οἱ δύο ἐπιστάται αὐτοῦ. Ὁ Δημητρός Σιτσάνης φεσοφορῶν, καὶ ὁ Λάκης Καλλιάνδρας, ὀνομαστός γιὰ τὰ

«Γιουμουρταλιά» καὶ τὰ «Γιαλοῦ Μπουρέκια» τὸ πάλαι ποτὲ τραγουδι-
στά εὐφήμως διαλαλούμενα.

ΕΟΡΤΑΙ ΚΑΙ ΠΑΝΗΓΥΡΕΙΣ

ΤΑ ΑΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ

Ἡ μεγάλη αὐτὴ ἑορτὴ τῆς Χριστιανωσύνης ἦτο διὰ τὴν Βέροϊαν μί-
α ξεχωριστὴ καὶ πανηγυρικὴ θρησκευτικὴ τελετὴ, καθ' ἣν τὸ Ἑλληνικὸν
στοιχεῖον ἐπεδεικνύετο τρόπον τινα εἰς τοὺς Τούρκους, ἐν ὄλῃ τῇ αἴγλῃ
τῇ λαμπρότητι καὶ μεγαλοπρεπείᾳ.

Ἡ κατάδυσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἔθεσπίσθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Μη-
τροπολίτου Βενεδίκτου τῷ 1869 νὰ γίνεται εἰς τὸν Τριπόταμον ποῦ δια-
σχίζει τὴν πόλιν μας, ἀπὸ τῆς γεφύρας τῆς «Καρχμέτης». Λόγω ὅμως τοῦ
ἀκαταλλήλου τῆς τοποθεσίας μετετοπίσθη εἰς τὸ «Κίόσκι», ὅπου σήμερον
τὸ Ε. Δημοτικὸν Σχολεῖον. Ἀργότερον προετιμήθη ἡ παρὰ τὸ «Μουα-
ρίφ» ἀμφιθεατρικὴ καὶ ἀπέραντος τοποθεσία ὅπου συνεχίζεται ἔκτοτε
μέχρι σήμερον. Ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἡ πομπὴ ἐγένετο ἐν πάσῃ μεγαλοπρε-
πείᾳ πλασιουμένη ὑπὸ τῶν ἀρχῶν καὶ στρατοῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τιμητικῶς
παρακολουθοῦντος. Οἱ Τούρκοι μ' ὄλον ὅτι δὲν ἐχώνεουν τὴν ἐπίδειξιν τῶν
«Γκιαοῦρηδων», ἐν τούτοις ἐκ περιεργείας, παρίσταντο εἰς τὴν τελετὴν,
νιπτόμενοι μετὰ τὸν ἁγιασμὸν τῶν ὑδάτων, πίνοντες καὶ γεμίζοντες
στάμνες ἡγιασμένου ὕδατος.

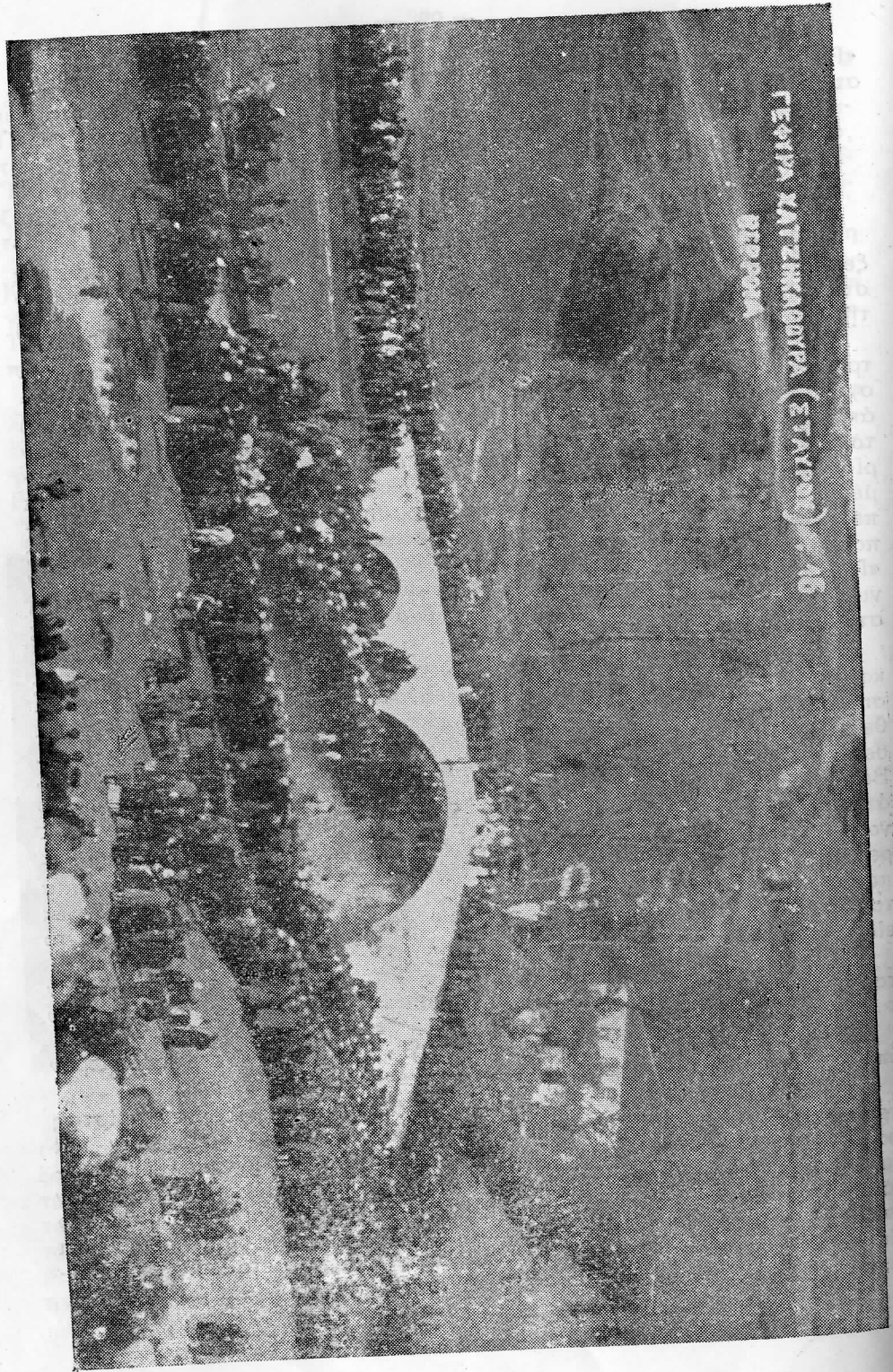
Ὁ Τιμιος Σταυρός, ἐρρίπτετο ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως ἀπὸ τῆς γραφικῆς
καὶ μεγαλοπρεποῦς, λιθίνης διτόξου γεφύρας τοῦ ποταμοῦ, παρασυρθεί-
σης ὑπὸ τῆς τελευταίας πλημμύρας τῷ 1935 καὶ μῆπω μέχρι σήμερον ἀνεγερ-
θείσης. Ἡ θεὰ τὴν ὁποῖαν ἐνεφάνιζεν ὁ ποταμός, αἱ πλαγιαὶ καὶ τὸ ἀμφι-
θεατρικὸν σύνολον, ἦτο φαντασμαγορικὴ, μὲ τὰς ποικίλας ἀμφιέσεις τῶν
Βεροιωτῶν καὶ Βεροιωτισσῶν. Τὰ φέσια τῶν ἀνδρῶν παρουσίαζον λειμῶνα
ἀπὸ κατακόκκινες παπαροῦνες, αἱ δὲ ἑορτάσιμοι στολαὶ τῶν γυναικῶν, πί-
νακα ἀφαντάστου ζωγραφικῆς, ζωηρῶν καὶ ποικίλων χρωμάτων. Περιστε-
ραὶ κρατούμεναι ὑπὸ τῶν μικρῶν, ἀπελύοντο ἐν καιρῷ καὶ πορτοκάλια
πάμπολα ἐρρίπτοντο εἰς τὸν ποταμόν. μετὰ τὴν ἔξοδον δὲ τῶν δυτῶν ἐκ
τοῦ ποταμοῦ ἔφιπποι ἀναμένοντες τὴν στιγμὴν, ἐναγωνίως, εἰσῆρχοντο
εἰς τὸν παταμόν θριαμβευτικῶς.

Ἡ πομπὴ ἐπιστρέφουσα ἐν κατανύξει κατέληγεν εἰς τὸν περίβολον
τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου, ὅπου ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπὸ τῆς κλίμακος τοῦ ἐξώστου
τοῦ Ἠγουμενεῖου ἐξεφώνει κατάλληλον τῇ ἡμέρᾳ λόγον.

Ἡ περιφορὰ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἀνὰ τὴν πόλιν ἐγένετο αὐθημερόν
ὑπὸ τῆς Ἐφορίας τῶν σχολείων, ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων μας.

Οἱ δίσκοι ἐπληροῦντο νομισμάτων, τὰ ὅποια οἱ Βεροεῖς εὐχαρίστως
προσέφερον, γνωρίζοντες ὅτι ταῦτα θὰ ἔδαπανῶντο, πρὸς μόρφωσιν καὶ
ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων των. Ἐνῶ σήμερον τοῦτο κατήντησεν ἐκμετάλ-
λευσις ὑπὸ τῶν δυτῶν. Οἱ νεωκόροι μετὰ τὴν τελετὴν διένειμον κατ' οἶκον
τὰ εἰς τὰς ἐξέδρας τοῦ ἁγιασμοῦ πορτοκάλια εὐχόμενοι τὸ «ἔτη πολλά»
καὶ δεχόμενοι τὸ σχετικὸν φιλοδώρημα. Χρονογραφικῶς σημειοῦμεν ὅτι
εἰς τὸν Μητροπολίτην Βενέδικτον ὀφείλεται, καὶ ἡ μετάθεσις τῆς ἐβδο-
μαδιαίας ἀγορᾶς ἀπὸ τῆς Κυριακῆς εἰς τὴν Τρίτην.

ΓΕΦΥΡΑ ΚΑΤΖΙΚΑΒΟΥΡΙΑ (ΣΤΑΥΡΟΣ) ΠΕΡΙΟΧΗ
ΒΙΣΣΑΝΑ

Η ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Τὴν 1ην Αὐγούστου ἐκάστου ἔτους ἐλάμβανεν χώραν εἰς τὴν πόλιν μας μεγάλη θρησκευτικὴ καὶ ἐμπορικὴ πανήγυρις περὶ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου καὶ ἐντὸς τοῦ περιβόλου αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ἁγίας Σολομωνῆς.

Ξύλινα παραπήγματα «Τσαντήργια» καλούμενα ἀνεγείροντο καὶ διὰ δημοπρασίας ἐνοικιάζοντο εἰς διαφόρους ἐμπόρους καὶ πωλητάς. Οὕτω σεβαστὸν εἰσόδημα καὶ πάλιν ἐξησφάλιζεν ἡ Ἐκκλησία ὅπερ λόγῳ τῆς μεταφορᾶς τῆς πανηγύρεως εἰς ἄλλον χώρον, ἐξέλιπεν ἤδη. Καίτοι ἐκ τούτου προήλθε ζημία, ἐπεβάλλετο ὅμως νὰ γίνῃ λόγῳ εὐπρεπείας καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸ περιβάλλον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, ὅστις ἀπὸ Οἶκος τοῦ Πατρὸς εἰς Οἶκον ἐμπορίου μετεβάλλετο. Καὶ ὄντως ὁ ἐκκωφαντικὸς θόρυβος τῶν διαφόρων μουσικῶν ὀργάνων, τὰ τυχερὰ παιγνίδια, τῶν ἀεριτζήδων καὶ λοταρτζίδων, ποὺ τεχνηέντως ἀπομυζοῦσαν τὰ λεπτὰ τῶν ἀφελῶν πανηγυριστῶν, καὶ πρὸ πάντων τὰ ἄσεμνα θεάματα, ποὺ πρὸς σκανδαλισμὸν καὶ κολασμὸν τῶν προσκυνητῶν ἐξετίθεντο, ἦσαν πράγματα ἀπάδοντα εἰς τὴν ἱερότητα τοῦ χώρου καὶ τοῦ περιβάλλοντος.

Ἡδὴ περὶ καλλῆς πάρκον, στολιζοῦν τὸν περίβολον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, μοναδικὸν δεῖγμα πολιτισμοῦ καὶ προόδου.

Ἡ ἔναρξις τῆς πανηγύρεως ἐγίνετο ἀπὸ τὴν παραμονήν. Οἱ πανηγυρισταὶ ἐκ τῶν γειτονικῶν πόλεων καὶ χωρίων μὲ τὰ γιορτηρὰ των ἡμιλλῶντο νὰ ἐπιδείξουν τὰς χορευτικὰς των γνώσεις ὑπὸ τοὺς ἤχους παντὸς εἶδους μουσικῶν ὀργάνων. Νταούλια, Γκάιντες, Κλαρίνα, Βιολιά, Ζουρνά-

(Αἱ λιγυρές τοῦ Ρουμλουκιοῦ χορεύουσαι στὸ πανηγύρι)

δες Σαντούρια, Ταμπουράδες, Νταϊρέδες, Τρομπόνια, Τουμπλέκια και Τζάζ ακόμη, έπαιζον συγχρόνως όλα και μιὰ συναυλία «τσιουμπλεκοειδής» διεχόνετο παντού, πρὸς ἄμετρον χαρὰν τῶν χορευταράδων, οἱ ὅποιοι μὲ τις λιγερὲς καὶ ὁμορφες χωριατοπούλες, ἔβγαζον τὸ ἄχτι τοὺς χορεύοντες ἕως τὰ μεσάνυχτα καὶ ἕως τὸ πρωτὶ ἀκόμη.

Ἄγαθὴν ἐντύπωσιν ἔκαμνεν ἡ Μακεδονικὴ φορεσιὰ τοῦ κάμπου τῆς Ἡμαθίας. Τὸ Κατσούλι, ὁ Σαγιας, ἡ μεγαλοπρεπὴς καὶ ἀρχοντικὴ φορεσιὰ τοῦ Ῥουμλουκιῦ, τὰ ὁποῖα δυστυχῶς ἐγκατελείφθησαν καὶ ἀντ' αὐτῶν προτιμῶνται τὰ «τσόλια». Ὁ μοντερνισμὸς, γὰρ κατέκλυσε καὶ τὰ χωριά μας καὶ ἀντὶ τῶν ἐθνικῶν χορῶν, πού μας ἔδιδον κάποιαν ὑπερηφάνειαν, ἀντικρῦζομεν Φῶξ-τρότ, Ταγκό, καὶ Ροκεντρόλ. Κρίμα στὴν ἀρχοντικὴ φορεσιὰ τοῦ Ῥουμλουκιῦ. Δὲν θὰ τὴν ξαναδοῦμε πιά καὶ θὰ τὴν ἀναζητοῦμε μόνον στὰ Μουσεῖα.

Τροχοφόρα παντὸς εἶδους συνεχῶς ἀπεβίβαζον πανηγυριστάς. Ταγμένοι πρὸ πολλοῦ προσήρχοντο νὰ κοινωνήσωσι τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ἐντὸς τοῦ Ναοῦ διανυκτερεύοντες καὶ πλούσια δῶρα κομίζοντες. Τὸ Παγκάρι ἱκανοποιεῖτο γενναῖως ἀπὸ τὴν πώλησιν κηροῦ καὶ τοῦς δίσκους. Οἱ ἔμποροι ἔκανον χρυσὰς δουλειάς, εἰς τὸ βάρος ὅμως τῆς ἀγορᾶς τῆς πόλεως. ἸΓὶ αὐτὸ πολλὰ κικὶς ἐγένετο σκέψις περὶ καταργήσεως τῆς πανηγύρεως.

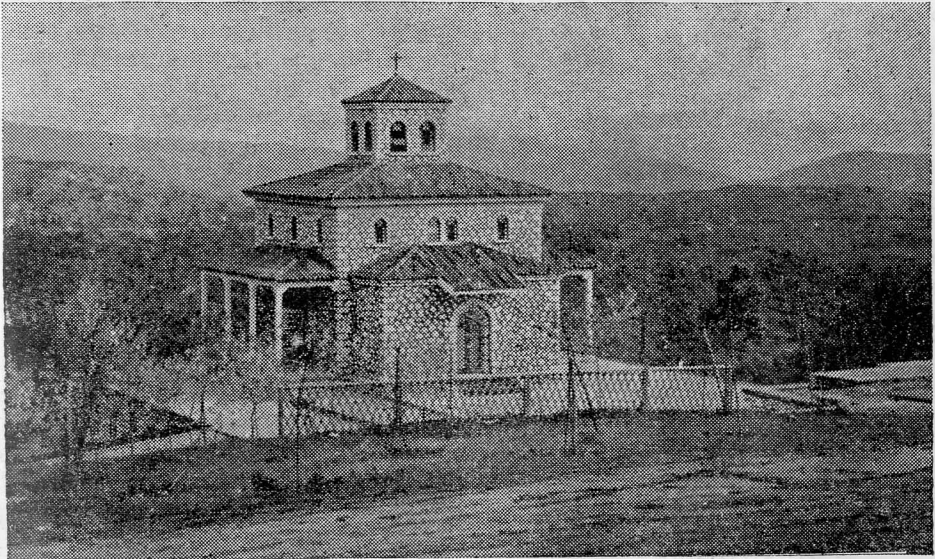
(Κόρη τοῦ Ῥουμλουκιῦ μὲ τὴν γραφικὴν στολὴν)

Ἡ Πανήγυρις ἄλλοτε διαρκοῦσε μόνον τρεῖς ἡμέρας, ἀργότερον ἡ διάρκεια αὐτῆς παρετάθη ἐπὶ ὀκτῶ ἡμέρας, τείνουσα σήμερον νὰ καταργηθῇ, παραχωροῦσα τὴν θέσιν της εἰς τὸ Φεστιβάλ Παραγωγῆς Βεροίας.

Η ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΟΥΜΕΛΑ

Στήν Μικρασιατική καταστροφή, στο ξερίζωμα τοῦ Γένους οἱ μοναχοὶ τῆς Μονῆς Σουμελά φοβούμενοι μήπως καί ἡ κατοικία τῆς Παναγίας τὴν ἴδια τύχη θὰ εὑρίσκεν ἔκρουσαν τὰ πάντα καί στὰ κατάβαθα τῆς γῆς τὰ ἐχαντάκωσαν. Στὸ τέλος ἔμεινε ἡ εἰκὼν τῆς Παναγίας, τὸ χειρόγραφο τοῦ Εὐαγγελίου, πάνω σὲ πολύτιμη μεμβράνη τοῦ Ἁγίου Χριστοφόρου καὶ ὁ βρῦτιμος Σταυρὸς τῶν Κομνηνῶν μὲ τὸ Τίμιο ξύλο.

Αὐτὰ ἀσφαλισμένα σὲ σιδηροὺν κιβώτιο, τὰ ἔθαψαν στὸ μικρὸ Ἐκκλησάκι τῆς Ἁγίας Βαρβάρας πού πρὶν ἀπὸ 1500 χρόνια ἔκτισεν ὁ πιστὸς τοῦ Βαρνάβα σύντροφος Σωφρόνης.

(Ἡ Παναγία Σουμελά στὸ νέον τῆς ἀνάκτορον
πού ἡ πίστις τῶν Ποντίων τὸ ἔστησε στὴν Καστανιά.)

Στις 15 Αὐγούστου 1931 στὸ Μέγα Σπήλαιον τῶν Καλαβρῦτων ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος προσκηνυτῆς κι' αὐτὸς πληροφορεῖται ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην Ξάνθης Πολύκαρπον, τὴν ἀπόκρυψιν τῶν Κειμηλίων καὶ ὑπόσχεται νὰ κάμῃ τὸ πᾶν γιὰ νὰ ξαναφέρῃ καὶ πάλιν στὸ λαό τῆς τὴν κρυμμένη Παναγιά. Ἔτσι σὲ μιὰ συνέντευξί του μὲ τὸν Ἰνονοῦ Ἴσμὲτ, τὸν Τούρκο Πρωθυπουργό, πέρνει τὴν συγκατάθεσί του, γιὰ τὴν μεταφορὰ τῶν Κειμηλίων στὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Μητροπολίτης ἀναθέτει τὴν δύσκολον αὐτὴν ἀποστολὴν στὸν μοναχὸ τῆς Μονῆς Ἀμβρόσιον Σουμελιώτην, ὅστις μὲ τὸν Ἀλέξανδρον Βασιλείου συνοδὸν Τουρκομαθῆ, καὶ δέκα στρατιώτας - χωροφύλακας Τούρκους, ἔφθασε στὸ γνωστὸ μέρος καὶ κατόπιν ἐρευνῶν καὶ ἀγώνων,

σκάβοντας επιμόνωσ ἀνεκάλυψε τὰ κρυμμένα Κειμήλια καὶ εὐλαβῶς εἰς Ἀθήνας τὰ μετέφερεν, ὅπου ὁ Τραπεζοῦντος Χρῦσανθος εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Μπενάκη τὰ ἐναπέθεσεν, ἕως ὅτου ἀποκτήσουν τὸν νέον τους Ναόν.

Ἐρευνῶντας τὶς κορυφὰς τῶν βουνῶν τῆς Μακεδονίας πρὸς εὔρεσιν τῆς νέας κατοικίας τῆς Παναγίας, προτίμησαν τὴν Καστανιά ὅπου ἔστησαν τὰ νέα της ἀνάκτορα καὶ τὸν κινουόργιο Θρόνον της, οἱ ἐκ τοῦ Πόντου προελθόντες Ἕλληνες.

Εὐτυχῆς ἡ Βέροια καὶ πολὺ εὐλογημένη, ποὺ κοντὰ στὸ Βῆμα τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν, θὰ ἔχη καὶ τὴν Παναγίαν, προστάτιδα ἀκοίμητον καὶ βοηθὸν ὑπέρμαχον.

Στὴ μνήμη της κατ' ἔτος, ἡ Καστανιά πλημμυρίζει ἀπὸ προσκυνητάς, ποὺ ἔρχονται ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος. Διακόσια λεωφορεῖα καὶ ἄλλες τόσες κοῦρσες μεταφέρουν διαρκῶς τὰ πλήθη τῶν πιστῶν, ποὺ χαρούμενα καὶ εὐλαβικὰ ξεχύνονται στὸ εὐλογημένο τῆς Καστανιάς βουνό, καὶ ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς παθητικῆς λύρας, ξαναζοῦν τὸ μεγαλεῖο τῆς Παναγίας Σουμελά τοῦ Πόντου.

Ἦδη χάρις εἰς τὴν ἐγνωσμένην δραστηριότητα τῶν Ποντίων, τῶν ὁποίων προΐσταται ὁ ἐμπνευστὴς τοῦ ἔργου κ. Φίλων Κτενίδης τῆ συνδρομῆ τῶν ἀπανταχοῦ τοῦ Πόντου τέκνων, συντελοῦνται ἔργα ἄξια παντός ἐπαίνου καὶ θαυμασμοῦ. Ὀρφανοτροφεῖον καὶ Σχολὲς γιὰ τὰ ἄπορα παιδιά, ἐπαγγελματικὲς τοιαῦτες καὶ λοιπὰ ἔργα, ἱκανὰ νὰ ἀναπτύξουν τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, καὶ νὰ διατηρήσουν τὰς κατ' ἐξοχὴν Ἑλληνικὰς παραδόσεις τῶν προγόνων.

Καὶ ἡ ἱστορία τῆς Παναγίας Σουμελά τοῦ Πόντου 1571 ἐτῶν, (380 - 1951), ποὺ συγκινεῖ τὸ Πανελλήνιον, σταματᾷ πρὸς στιγμὴν στὴν Καστανιά - Βεροίας, γιὰ νὰ συνεχισθῇ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἐνα εὔγε εἶνε λίγο γιὰ τοὺς ἀναμορφωτάς τῆς Καστανιάς.

Ἡ ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ

Μία ἄλλη πανήγυρις καθαρῶς θρησκευτικὴ ἐλάμβανε χώραν τὴν 30ὴν Ἰουνίου - 1ην Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους εἰς τὸν περίβολον τῆς Ἐκκλησίας Ἀγίων Ἀναργύρων.

Ἐδῶ ἐξετίθεντο πρὸς πώλησιν μόνον φρούτα καὶ χαλβάδες συμμιγδ-λένοι, τοὺς ὁποίους παρασκεύαζεν ὁ εἰδικὸς πρὸς τοῦτο Λάκης Καλλιάνδρας. Ἡ σκόνη ποὺ ἐσηκῶνετο ἀπὸ τὴν διαρκῆ κίνησιν τῶν προσκυνητῶν, ἐπικάθετο τοῦ χαλβά, δίκην κανέλλας καὶ καρικεύματος.

Τ Ο Κ Α Ρ Ν Α Β Α Λ Ι

Ἡ Βέροια ἐφημιζετο πάντοτε γιὰ τὰ ἐξαιρετικὰ καρναβάλια πού παρουσίαζε κάθε χρόνο τὶς ἀποκρηές, ἰδίως κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, καθ' οὓς οἱ Βεργιώτες ξεφάντωναν εἰς Ἐθνικὰς ἐκδηλώσεις μέχρι παρεξηγήσεως. Παρέες διάφορες ντυμένοι μὲ τὴν δοξασμένην τοῦ ἀρματολοῦ φουστανέλλαν καὶ τὰ ἐπακόλουθα ἐξαρτήματα, πισλιὰ, τσαρούχια, σιάπκα, κάλτσες, βουδέτες καὶ ἄφθονα ἀσημικά, περιέτρεχον τὴν πόλιν χορεύουσαι καὶ τραγουδοῦσαι Ἐθνικὰ ἄσματα. Ὁ Λάκης Καλλιάνδρας ντυμένος γυναικεῖα εὐρωπαϊκὰ, κοκῶνα ἀποκαλούμενος, μὲ τὴν ὀμπρέλλα ἀναποδογυρισμένη, συνέλεγε τὰ ἐκ τῶν παραθῶρων καὶ τῶν κύκλω θεωμένων, ριπτόμενα νομίσματα, γροσάκια, μεταλλίκια, πρὸς ψυχωγωγίαν τῶν μετημφισμένων. Ἄλλες παρέες μὲ δόρατα, περικεφαλαίας καὶ στολὰς εἰδικὰς ἐνεφάνιζον τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ τὸν στρατὸν του, καὶ ἄλλας ἱστορικὰς σκηνὰς καὶ ἐπεισόδια, ἱκανὰ νὰ ἀναπτερώσουν τὸ Ἐθνικὸν φρόνημα, μικρῶν καὶ μεγάλων, εἰς πείσμα τῶν Ἀγάδων.

Τοὺς ἀρματολοὺς καὶ κλέφτες, τοὺς ὁποίους ἡμεῖς ἀποκαλοῦσαμε «Καπεταναραίους», συνώδευαν ὄργανα ἐγγχώρια. Οἱ ὄργανοπαῖκται καίτοι Τουρκόγιοφτοι, ἐγνώριζον ἐν τούτοις καὶ τὰ Ἐθνικὰ μας τραγούδια, τὰ ὁποῖα εὐχαρίστως ἠκούοντο, παιζόμενα. Δὲν ἔλλειπεν βεβαίως καὶ ἡ σχετικὴ σάτυρα, προξενούσα τὸν ἀκράτητον γέλωτα.

Ποιὸς δὲν ἐνθυμεῖται τὸ «Γαῖτανάκι» πού τόσο ἐπιτυχῶς οἱ συμπολιταί μας, Ἐμμανουὴλ Παπαδημος καὶ Ἐμμανουὴλ Φουντούκας παρουσίαζον, ἐμφανίζοντες μὲ τὸν ῥυθμικὸν χορὸν καὶ τὸ πλέξιμο τῶν ταινιῶν, τὴν γαλανόλευκον, εἰς τὴν θεάν τῆς ὁποίας τὰ πλήθη ἠλεκρίζοντο;

Δυστυχῶς σήμερον ὅλα ταῦτα παρημελήθησαν καὶ πρὸς ζημίαν τῆς πόλεώς μας, ἄλλοῦ σπεύδομεν νὰ παρακολουθήσωμεν τὸ καρναβάλι, ἐνῶ ἐάν τὸ ἐσυνεχίζομεν, καλλιεργοῦντες αὐτὸ σὺ καλλίτερον, θὰ προσελκύομεν ξένους ἐπισκέπτας, πρὸς οἰκονομικὴν ὠφέλειαν. Ἡ ἀναβίωσις μιᾶς τόσο ὠραίας παραδόσεως θὰ ἦτο διττῶς ὠφέλιμος, διὰ τὴν πόλιν μας. Τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων ἀνά τὴν Ἑλλάδα πόλεων, θὰ ἔπρεπε πρὸ πολ-
λοῦ νὰ μᾶς εἶχε ξυπνήσῃ.

Ο ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΩΡΗΣΕΩΣ

Η ΚΑΘΑΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ

Κατὰ ἓνα παλαιὸν ἔθιμον, συνεχιζόμενον καὶ σήμερον, τὸ ἐσπέρας τῆς Κυριακῆς τῶν Ἀπόκρεω, εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναόν, ἐλάμβανε χώραν Μέγας Ἐσπερινὸς, μετὰ τὸ τέλος τοῦ ὁποίου, οἱ ἱερεῖς παρετάσσοντο εἰς τὰ κάτωθεν τοῦ θρόνου στασίδια. Οἱ δὲ ἐκκλησιαζόμενοι, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ Ἀρχιερέως, ἠσπάζοντο τὰς χεῖρας ὄλων ζητούντες συγχώρησιν καὶ εὐχόμενοι Καλὸ Πάσχα.

Τὴν ἐπομένην Καθαρὰν Δευτέραν, αἱ οἰκοκυραὶ ἔβραζον ὅλα τὰ μαγειρικὰ σκευὴ καὶ τὰ ἐκαθάριζον. Τὰ δὲ ἑναπομείναντα φαγητὰ, τὰ ἐδίδον εἰς τὶς γύφτισες, αἱ ὁποῖαι κρατοῦσαι ἓνα τσουκάλι πῆλινο, ἔρριπτον μέσα τὰ παντὸς εἶδους ἀρτήσιμα φαγητὰ, δεδομένου ὅτι ἤρχιζεν ἡ νηστεία, ἢ ὁποῖα αὐστηρῶς ἐτηρεῖτο. Τὸ τσουκάλι αὐτὸ κατέστη παροιμιώ-

δες, καί όταν θέλουν νά χαρακτηρίσουν κάτι άνομοίως άνακτευμένα, λέγουν: «σάν τσιγιούφτσας τουτσάιλ».

Ούτως όλοι άπηλλάσσοντο τών άρτησίμων φαγητών πού περίσευον. Μόνον ένας Ιατρός, άπηγόρευε τούτο, παραγγέλων τούς οικείους του νά τά έναποθέτουν στό τζάκι, δια νά τά καταβροχθήση ό ίδιος. Σήμερον μιμούνται τόν Ιατρόν όλοι καί συνεχίζουν τρώγοντες τά άρτήσιμα καί μετά τās άπόκρεω.

Τήν Καθαράν Δευτέραν, καιροϋ έπιτρέποντος, ό κόσμος έξεχύνετο, εις τās έξοχάς, δια νά ξεπροβοδίση τās 'Απόκρεφ καί νά φάγη τόν πατροπαράδοτον «Φασλουταβάν», με άλογάργιαστο σαμόλαδο, ό όποιος έγίνετο νοστιμότερος εάν παρασκευάζετο, εις κανένα σαμολαδόμυλον, μέσα σέ πήλινο τσουκάλι, με λάδι παρμένο από τό καζάνι πού έβραζε μαζύ με τήν ταχίνη.

Τ Α Ρ Ο Γ Κ Α Τ Σ Ι Α

Κατά ένα πολύ παλαιόν έθιμον τά «'Ρογκάτσια» έμφανίζονται εις τήν πόλιν μας τά Δωδεκάμερα. 'Η λέξις εινα ξενική σημαίνουσα «Χορευτάς».

Αυτά άντιπροσωπεύουν τούς άρματωλούς καί κλέφτες, οι όποιοι κατερχόμενοι τών όρέων εις τās πόλεις με τά γιαταγάνια άνά χείρας, έχόρευον καί συνέλεγον χρήματα πρós άνέγερσιν 'Εκκλησιών καί σχολείων εις τήν ύπαιθρον.

«'Ρογκάτσια χορεύοντα άνά τήν πόλιν χάριν τής 'Εκκλησίας του χωρίου των»

Οι Τούρκοι καιτοι δὲν ἔβλεπον τοῦτο μὲ καλὸ μάτι, ἐν τούτοις διὰ ἐπίσημου ἀδείας (φειψά) ἐπέτρεπον, ὅπως ταῦτα κατέρχονται εἰς τὰς πόλεις, πρὸς συλλογὴν ἐράνων. Τοῦτο ὅμως εἶχεν ἀπώτερον σκοπὸν. Διότι οὕτως θὰ παρηκολούθουν τοὺς δίδοντας χρήματα καὶ ἐν καιρῷ θὰ τοὺς συνελάμβανον, ὡς περιθάλλοντας τοὺς ἀρματολοὺς καὶ κλέφτες, «πιάνοντες τὸ λαγὸ μὲ τὸν ἀραμπᾶ», κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον.

Ἐκτοτε ἐπεκράτησεν ἔθιμον, καθ' ὃ ἀπὸ διάφορα χωριά ἐμφανίζονται κατ' ἔτος εἰς τὴν πόλιν μας, νέοι εὐσταλεῖς, ἀρρενωποί, φουστανελλοφόροι μὲ ἀσημικὰ καὶ γιαταγάνια καὶ χορεύουν ἀνὰ τὴν πόλιν ὑπὸ τοὺς ἤχους λαϊκῶν ὀργάνων, συλλέγοντες ἐράνους διὰ τὴν ἀνέγερσιν Ἐκκλησιῶν εἰς τὰ χωρία τῶν.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΥΡΚΑΪΑ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Ἐνα θλιβερόν γεγονὸς ποὺ συνετάραξε τὴν πόλιν μας καὶ ἐζημίωσε πολὺ τοὺς Βεροιεῖς, εἶναι ἡ πυρκαϊὰ τοῦ 1864, ἡ ὁποία εἶχε τὴν ἀρχὴν τῆς ἀπὸ ἓνα μαγαζί, ὅπου σήμερον εἶναι ἡ οἰκία Τσανάκα εἰς τὴν ἀγοράν. Κάποιος Τούρκος εἶχε ψωνίσει διάφορα τρόφιμα ἀξίας 150 γροσιῶν καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὰ πληρώσῃ. Ὁ Χριστιανὸς μπακάλης ὅμως δὲν τὰ ἔδωσε. Καὶ ὁ Τούρκος ἐκδικούμενος, ἔβαλε τὸ βράδυ φωτιά στὸ μπακάλικο. Ἡ φωτιά μετεδόθη εἰς τὰ ἀπέναντι μαγαζιά ὅλα ξύλινα, «ἀργαστήρια» καλούμενα, ἔφθασε δὲ ἀντιστάσεως μὴ οὔσης ἕως εἰς τὸ σπίτι τοῦ Τζιτζέ, ἔναντι τῆς Μητροπόλεως.

Ἡ πυρκαϊὰ διεδόθηκε ἀστραπιαίως. Ξύλα δὲ καιόμενα μετεπήδων ἀπὸ οἰκοδομῆς εἰς οἰκοδομὴν, μεταδίδοντα οὕτω τὴν φωτιὰν εἰς μεγάλην ἔκτασιν. Πᾶσα προσπάθεια πρὸς κατάσβεσιν τοῦ πυρὸς ὑπῆρξε ματαία. Καθ' ὅσον οὐτὲ μῆσα κατάλληλα ὑπῆρχον οὔτε κάτοικοι νὰ σπεύσουν πρὸς σωτηρίαν τῆς πόλεως. Λόγω τῆς ἑορτῆς ὁ κόσμος σύσσωμος εἶχεν ἐκδράμῃ εἰς Παναγίαν Δοβρᾶν, ὅπου κατ' ἔτος ἐτελεῖτο μεγάλη θρησκευτικὴ πανηγυρίς. Ἡ πυρκαϊὰ ἐγίνε τὸ 1864, ποιητικῆ ἀδεία ὅμως, τὸ τραγοῦδι ἀναφέρει τὸ 1862.

Μία ἐνθύμησις ποὺ βρέθηκε μέσα σὲ παλαιὰ Εὐαγγέλια τῶν Ἐκκλησιῶν, μαρτυρεῖ τὴν ἀλήθειαν τοῦ γεγονότος καὶ ξεκαθαρίζει τὴν χρονολογίαν. Ἴδου τί λέγει: «Β. τῆς ἡμέρας—Ἡμέρα Παρασκευῆ—εἰς τὰς 8 ὥρας α.». «Κατὰ τὸ 1864 Αὐγούστου 15 ἔγεινεν μιά μεγάλης καὶ τρομερῆς πυρκαϊᾶς εἰς τὴν πόλιν Βέροϊαν. Ἐκάησαν σπίτια ὑπὲρ τὰ 100 καὶ ἀργαστήρια καὶ ἐμπορικὰ καταστήματα συμποσούμενα ὑπὲρ τὰ 300. Ἐκαταναλώθησαν εἰς τὸ πῦρ ὀκτῶ Ἐκκλησίαις καθὼς καὶ ἡ Μητρόπολις καὶ τὸ Ἐλληνικὸν Σχολεῖον. Ἐκάηκεν ἡ Βιβλιοθήκη θαυμαστῆ καὶ ἔξακουστῆ εἰς τὰς πέριξ πόλεις τῆς Μακεδονίας. Καὶ ταῦτα ἐγράφησαν παρ' ἐμοῦ τοῦ Γρηγορίου Παπαθεοκλήτου δι' ἐνθύμησιν πάντων τῶν ἀναγνωστῶν».

Μία ἄλλη ἔκδοσις ἀποδίδει τὴν πυρκαϊάν, εἰς τὴν ἐκδίωξιν τοῦ Δεσπότη Θεοκλήτου, ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας Βεροιεῖς Μαλούταν καὶ Τσοῦπελην.

Ὁ Δεσπότης, κατ' ἀφήγησιν γέροντος Βεργιώτου, βαρέως φέρων τοῦτο, ἐπῆρε τὸ ἄλογό του γιὰ νὰ φύγῃ. Στάθηκε στὴ «μπουντουβάγια» (αὐλάκι μὲ ἀρκετὸ νερό), ποὺ περνοῦσε μπροστὰ στὸ Δεσποτικὸ, γιὰ νὰ

Στὰ χίλια οὐχτακόσια
κι' στὰ ἰξήντα δυὸ
Αὐγούστου δέκα πέντι
μέρα Παρασκευή

Ξημέρουνι Σαββάτου
κι' μιὰ βαρύγα γιουρτή
κάκιν ἢ Βέργιαδλη
κι' ἔλου τοῖ τσαρσῆ.

Σιντούκια πατουμένα
μι' ροῦχα μι' προικιά
Κασέλις κλειδουμένις
μι' ἄσπρα κι' φλουργιά

Κάηκαν τὰ ἀργαστήρια
χάνια κι' καπηλιά.

Κάηκαν κι' Μαναστήρια
κι' κάμποσα τζιαμιά.

Σιόλουν τὸν κόσμου ἥλιους,
ἥλιους κι' ξιστηργιά
Στὴ Νιάουστα πανγκύργια
στὴ Βέργια πυρκαϊά.

Ἄνάθεμα Μαλούτα
κι' αὐτὸν τοῦ Τσιούπελη
ποῦ διῶξαν τὸν Δεσπότη
ἀπ' οὐδῶ στὴ Ροῦμελη.

Δὲν κλαίου τὰ Μαναστήρια
δὲν κλαίου τὰ μαγαζιά
μὸν κλαίου τὴν καυμένη
τὴ δόλια τὴ φτουχουλουγιά

Τὸ 1873 δευτέρα πυρκαϊά ἀπετέφρωσε ὄλην τὴν ἀγορὰν τῆς ὁποίας τὰ «ἀργαστήρια» ὅπως ἐλέγοντο τὰ μαγαζιά, ἦσαν ξύλινα, οἱ δὲ δρόμοι σιενώτατοι, ὥστε εὐκόλως νὰ μεταδίδεται ἡ φωτιά.

Η ΚΛΕΦΤΟΥΡΓΙΑ

Η ΑΠΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΑΝΕΨΙΑΣ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ

Μία κατάστασις ποῦ ἠνάγκαζε τοὺς Βεροιεῖς [νὰ λαμβάνωσι προφυλακτικὰ μέτρα, νὰ ἀποφεύγουν τὸ ξεμάκρυμα ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ νὰ μανταλώνωνται ἐνωρὶς στὰ σπίτια των, ἦτο ἡ ὑπὸ τύπον κλεφτουργιάς ἐνδημοῦσα εἰς τὰ βουνὰ τοιαύτη. Δὲν τολμοῦσαν νὰ βγάλουν τὸ πόδι των ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ ἐσημειοῦντο κρούσματα ἀπαγωγῆς, τὰ ὁποῖα κατέληγον εἰς καταβολὴν λύτρων πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν θυμάτων.

Μία τοιαύτη ἀπαγωγὴ ἔλαβε χώραν εἰς τὴν Παναγίαν Δοβρᾶν εἰς βάρος τῆς ἀνεψιάς τοῦ Μητροπολίτου Βεροίας Προκοπίου, Μαργιόνκας. Ἦτο ἡ ἑορτὴ τῆς Παναγίας, καθ' ἣν οἱ Βεροιεῖς κατὰ συνήθειαν μετέβαινον οἰκογενειακῶς εἰς Δοβρᾶν χάριν τῆς ἑορτῆς. Μεταξὺ τῶν ἑορταστῶν ἦτο καὶ ἡ Μαργιόνκα μετὰ τῆς φίλης τῆς Ἑλένης Τούσα διδασκαλίσης.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην 1887 μία συμμορία ὑπὸ τὸν Καπετὰν Βασιλὴν ἀπὸ τὴν Ρητίνια τῶν Πιερίων, ἐλυμαίνεται τὰ περίεξ τῆς Βεροίας. Εἶχε νυκτώσει καλὰ καὶ οἱ πολυπληθεῖς προσκνηται ἐκάθησαν νὰ δειπνήσουν καταλαβόντες ὀλόκληρον τὸ κατὰ μῆκος τῶν δωματίων ἀνώγειον. Αἶφνης εἰς τὸ κεφαλόσκαλον παρουσιάζεται μετ' ὅλα γυαλιὰν προτεταμένο, ὁ ἀτρόμητος καπιτὰν Βασίλης καὶ μετὰ μιὰ φωνὴ βροντερὴ διατάζει νὰ μὴ κινηθῆ κανεὶς. "Ολοι ἔμειναν ἀποσβολομένοι ἀκίνητοι. "Ἄλλος μετ' ὅλα τάλι στὸ στόμα, ἄλλος μετ' ὅλα πηροῦνι στὸ χέρι. Ὁ καπετάνιος ἀνεκάλυψε τὴν Μαργιόνκα τὴν ἔρριξε στὸν ὄμο του, δίκην ἀρνίου καὶ ἔφυγεν. Μετ' ὀλίγον ὁμως ἐπανῆλθεν καὶ παρέλαβε καὶ τὴν φίλην τῆς Ἑλένης

Τούσα, διὰ νὰ τὴν ἔχη συντροφίαν. Οἱ προσκυνηταὶ τὴν ἐπομένην πλῆ-
ρεις φόβου καὶ τρόμου ἐπέστρεψαν εἰς Βέροϊαν.

Μετὰ πολλὰς διαπραγματεύσεις καὶ κατόπιν καταβολῆς 300 λιρῶν
διὰ τὴν Μαργιόγκαν καὶ 50 μόνον διὰ τὴν Ἑλένην, ἀφέθησαν ἐλεύθεραι
μεταφερθεῖσαι ὑπὸ χωρικῶν εἰς Βέροϊαν καὶ παραδοθεῖσαι εἰς τὴν Μη-
τρόπολιν, νύκτωρ, φέρουσαι ἀντὶ ὑποδημάτων τσαρούχια.

Ἐγούμενος καὶ Παπᾶς τῆς Μονῆς ἦτο τότε ὁ Παπαπροκόπιος εἰς τὸν
ὁποῖον ὁ Δεσπότης κατελόγισε μεγάλην εὐθύνην ἀμελείας καὶ ἐνοχῆς ἐν
ταύτῳ. Γιαυτὸ καὶ τὸν ἔκαμεν ἀργόν. Ὁ Παπᾶς εὐρεθεὶς εἰς δύσκολον
θέσιν, παρεκάλεσεν, ἰκέτευσεν τὸν Δεσπότην νὰ τὸν λυπηθῆ καὶ τὸν ἐπι-
τρέψῃ νὰ ἱεουργῆ, πρὸς συντήρησιν τῆς οἰκογενείας του, τοσοῦτῳ μάλ-
λον καθ' ὅσον ἦτο ἀμέτοχος τῆς ἀπαγωγῆς.

Πρὸ τῆς ἐπιμόνου ἀρνήσεως ὁμοῦ τοῦ Δεσπότη, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ
εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἔβγαλε τὰ ράσα, ἀλλαξοπίστησε, ἔγεινε Τοῦρκος
καὶ σὰν ἱερωμένος Χότζας πλέον, ἔφαλλεν ἀπὸ τὸν Μιναρέν, διορισθεὶς
μάλιστα καὶ ὑπάλληλος τῆς Δημαρχίας «Μπελεντιέ Μεμουρού».

Οἱ Βεροιεῖς κατερχόμενοι εἰς Θεσσαλονίκην συνηγνῶντο μετ' αὐτοῦ.
Ὡς φαίνεται δὲ ἐκ τοῦ κατωτέρω γεγονότος, οὗτος ἐπιφανειακῶς μόνον
ἦτο Τοῦρκος, διατηρῶν κρυφίως τὴν πίστιν τῶν πατέρων του. Ἐκάθητο
εἰς τὴν Καμάραν παρὰ τὸ Ἀξιάμ Μετζήτ. Κατὰ τὴν ἱερατεῖαν του ἐν
Τσιορνοβῷ ἔτυχε νὰ ἀφορέσῃ κάποιον Τσιορνοβίτην ὀνόματι Περηφανό-
πουλον, ὅστις μετὰ θάνατον ἐπανειλημμένως ἔκταφεις, εὐρέθη ἄλυωτος,
ὅπερ ἠνάγκασε τὸν υἱὸν του νὰ συμβουλευθῆ τὸς συγχωριανούς του.
Ἐκεῖνοι τὸν ὑπέδειξαν ὅτι ἔπρεπε νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν ἀπὸ τὸν Παπα-
προκόπιον. Πράγματι ὁ φιλόστοργος υἱὸς κατῆλθεν εἰς Θεσσαλονίκην
εὐρήκε τὸν πρῶν παπᾶν τῷ ἀφηγήθῃ τὰ τρέχοντα καὶ τὸν παρε-
κάλεσε νὰ δώσῃ συγχώρησιν εἰς τὸν ἀφορισθέντα πατέρα του. Ἐκεῖνος τῷ
ἔδωκε τὴν διεύθυνσιν τοῦ σπιτιοῦ του καὶ τῷ εἶπε νὰ πηγαίνῃ ὠρισμένην
ῶραν. Μεταβάς δὲ εἰς τὸ σπίτι του, συνέστησε στὴν γυναῖκα του νὰ πη-
γαίνῃ μετὰ κάποιον συγγενικὸ σπίτι μετὰ τὰ παιδιά, ὅπου καὶ αὐτὸς θὰ πῆγαι-
νε ἀργότερον. Τὴν ὠρισμένην ῶραν ὁ Τσιορνοβίτης κτυποῦσε τὴν πόρταν.
Ὁ πρῶν Παπᾶς τὸν εἰσήγαγεν εἰς ἕνα ἰδιαιτερον δωμάτιον ἔβγαλεν ἀπὸ
ἕνα μπαούλο ὄλα τὰ ἄμφια καὶ ἱερά σκεῦη πρὸς τέλεσιν ἁγιασμοῦ, ἐτέ-
λεσεν αὐτὸν μετὰ κατανύξεως, πρὸ τοῦ ἐκπλήκτου χωρικοῦ, ἔδωκεν εἰς
αὐτὸν φιαλίδιον πλήρες ἁγιασμοῦ καὶ τῷ εἶπε νὰ ραντίσῃ μετ' αὐτό, τὸν
τάφον τοῦ πατρὸς του καὶ μετὰ μίαν ἑβδομάδα νὰ τὸν ἐκθάψῃ, ὅποτε ὁ
πατὴρ του ἔκταφεις, εὐρέθη λυωμένος.

Ἄτερον θύμα τῆς Κλεφτουργίᾳς ὑπῆρξεν ὁ Μανουλάκς Σαρρηκωστής.
Οὗτος εἶχε κατάστημα ὑφασμάτων εἰς τὴν συνοικίαν Μητροπόλεως, ὅπου
ἦσαν τὰ καλλίτερα καὶ πλουσιώτερα καταστήματα πωλήσεως ὑφασμάτων.
Ἐκεῖ ἐπήγαιναν καὶ ἐψώνιζον μόναι τῶν αἰ γυναικες, πρὸ πάντων δὲ αἱ
χανοῦμισες Τουρκάλεις, μακρὰν τῶν ὀμμάτων τῶν ἀνδρῶν τῆς ἀγορᾶς.

Ὁ Μανουλάκς Σαρρηκωστής ἦτο ἀτράνταχτος «Μπεζηργιάνης»
ὅπως τότε ἐκαλοῦντο οἱ ὑφασματοπῶλαι. Ταξειδεύων κάποτε εἰς Θεσσα-
λονίκην μετὰ τοῦ Θωμᾶ Στεφανῆ καὶ τοῦ Παπανιοῦ, συναδέλφων του,
συνελήφθη παρὰ τὸ χωρίον Ραψομανίκη, ὑπὸ ληστῶν τῶν ὁποίων ὁ ἀρχη-
γὸς μόλις τοὺς εἶδε εἶπεν εἰς τοὺς συντρόφους του: «Πιάστε τὸ παχύτε-
ρο τὸ κριάρι» ἐννοῶν τὸν Σαρρηκωστήν. Τὸν ἐπῆγαν εἰς τὸ βουνὸ Ἐἴμπε-

λῆ, καὶ τὸν ἐκράτησαν 40 ἡμέρας, ποτίζοντες αὐτὸν καθημερινῶς οὔζο καὶ κονιάκ διὰ νὰ μὴ στενοχωρῆται. Ἄλλ' αὐτὸ τῷ ἔγινεν ἕξις δυστυχῶς, Μετὰ τὴν καταβολὴν χιλίων λιρῶν ἀπελύθη. Ἐκτοτε ὅμως δὲν εἶδε πλέον κανένα χαῖρι καὶ κατεστράφη παντελῶς, κλείσας τὸ κατάστημά του.

Ἐνας «τσιασίτης» (μεσίτης), διαπραγματευόμενος τὴν ἀπόλυσίν του, ἐκβιάσας τὸν πατέρα του, ἐπῆρε μεσητεῖαν 500 λίρας. Ἄλλ' ἡ Θεία δίκη τὸν ἐτιμώρησε παραδειγματικῶς. Μιά μερὰ περνώντας ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Σαρρηκωστή, κοντὰ στὴν «μπουντουβάγια», αἴφνης ἔπεσε νεκρός, ἔλεγχόμενος ἴσως ὑπὸ τῆς συνειδήσεώς του.

Οἱ λησταὶ ἀργότερον παρουσιασθέντες εἰς τὰς ἀρχάς, κατέθεσαν τὰ ὄπλα, «προυσκύντσαν», καὶ ἀφέθησαν ἐλεύθεροι, λαβόντες μάλιστα καὶ τιμητικὰς θέσεις ἐν τῇ πολιτείᾳ. . . . !

Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΛΗΜΜΥΡΑ

Ἡ Βέροια ἡ εὐλογημένη πόλις τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Πολιοῦχου τῆς Ἀντωνίου τοῦ Νέου, ἐπλήγη ὅλως αἰφνιδίως ὑπὸ πρωτοφανοῦς θεομηνίας τὴν 9 Δεκεμβρίου 1935. Συνεπεία ραγδαισιότατων συνεχῶν βροχῶν, ὑπερξεχείλευσεν ὁ διαρρέων τὴν πόλιν Τριπόταμος καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ παραπόταμοι, τὰ δὲ ὀρμητικὰ ὕδατα αὐτῶν ἀνελθόντα εἰς ὕψος 15 καὶ πλέον μέτρων, παρέσυρον, ὅλας τὰς γεφύρας τὰς συνδεούσας τὰς πέραν τοῦ Τριπόταμου συνοικίας. Κατέστρεψαν, τὸν κεντρικὸν σωλῆνα ὕδρευσεως, στερηθείσης τῆς πόλεως τοῦ ποσίου ὕδατος, ἕνα ἐργοστάσιον ἀεριούχων ποτῶν καὶ ἕνα ἀλευρόμυλον παρὰ τὸ Κιόσκι, τὸ λανάρι τοῦ Ἀργ. Τσικερδάνου, τὸν ὑδρόμυλον Ντάλη παρασύραντα μεγάλην ποσότητα σίτου, ἐπίσης μεγάλας ζημίας προξένησαν εἰς τὸ σησαμελαιοτριβεῖον Γ. Σαράφυλου καὶ παρέσυραν ἰκανὴν ποσότητα σησαμίου καὶ σησαμελαίου. Μεγάλας ζημίας ὑπέστησαν ὁ Κυλινδρόμυλος Μάρκου, τὰ Νηματοουργεῖα Βέρμιον καὶ Χατζηνικολάκη, τὸ Ὑδροτριβεῖον Μέσκα. Τὰ ἐξοχικὰ Καφενεῖα «Μπαρμπούτα» καὶ «Καραχμέτη», ὡς καὶ πολλαὶ οἰκίαι παρεσύρθησαν. Τὰ χωρῖα Λυκογιάννη, Ἀγία Μαρίνα Γιάννισσα, Ἀγγελοχώριον, καὶ Κάτω Κοπανὸς κατεκλύσθησαν ὑπὸ τῶν ὑδάτων ὑποστάντα σοβαρὰς ζημίας σιτηρῶν, τροφίμων καὶ πνιγμοῦ μικρῶν καὶ μεγάλων ζώων. Εἰς Λυκογιάννην κατέρρευσαν 20 οἰκίαι, Εἰς Ἀγίαν Μαρίναν 18, Εἰς Γιάννισσαν 60 καὶ εἰς Κάτω Κοπανὸς 20.

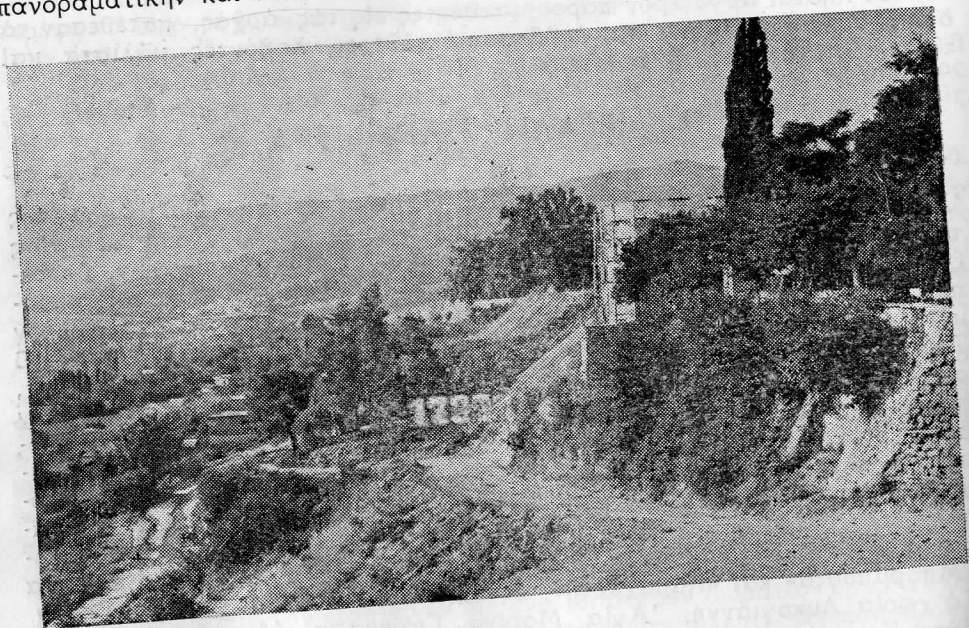
Τὰ ὕδατα τοῦ Ἀλιάκμονος κατέκλυσαν τὸν Παλαιὸν Ἄμμον, τὴν Μέσσην, τὸν Διαβατὸν καὶ τὴν Κουλούραν, προξένησαντα μεγάλας ζημίας. Πολλαὶ οἰκίαι κατέρρευσαν. Οἱ πλημμυροπαθεῖς ἐστεγάσθησαν εἰς τὸ Γυμνάσιον καὶ τὸ Α. Δημοτικὸν Σχολεῖον καὶ ἐχορηγήθησαν εἰς αὐτοὺς τροφίμα.

Πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τῶν ἀτυχῶν θυμάτων, συνεστήθη μεγάλη Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Ι. Σπυριδωνίδη διευθυντοῦ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, Ι. Χατζηγεωργίου διευθυντοῦ Τραπεζῆς Ἀθηνῶν, Γιακὼ Ἀζαριά Τραπεζίτου, Β. Ἐλευθεριάδου φαρμακοποιοῦ, Γ. Γουδῆ καὶ Ἀστ. Σίσσα δικηγόρων, Ἐμμ. Γιατσιτζόγλου βιομηχάνου, Μ. Χατζημιχάλη καὶ τῶν ἐμπόρων Ἀ. Καρατζόγλου, Στ. Μπαζάκα, Δ. Πολυζωΐδη Πρ. Καμπίτογλου.

ΑΙ ΦΥΣΙΚΑ ΚΑΛΛΟΝΑΙ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Ποικίλαι και άναριθμητοί είναι αί έξοχαί τής Βεροίας, προσδίδουσαι εἰς τήν πόλιν χάριν και περισσόν θέλγητρον:

1.— Ἡ μαγευτική «Ἐληά», τὸ ἐξόχως ἔξοχον ἔξοχικόν αὐτὸ κέντρον, τὸ ὁποῖον ὁ Βενιζέλος ἐξώστην τής Μακεδονίας, ἀπεκάλεσεν, οἱ δὲ σύμμαχοι Γάλλοι Spectacle Admirable, θαυμάσιον θέαμα ὠνόμαζον, διὰ τήν πανοραματικὴν και θελκτικωτάτην θέαν τής.

(Ἡ Μαγευτικὴ τοποθεσία τής «Ἐληάς»

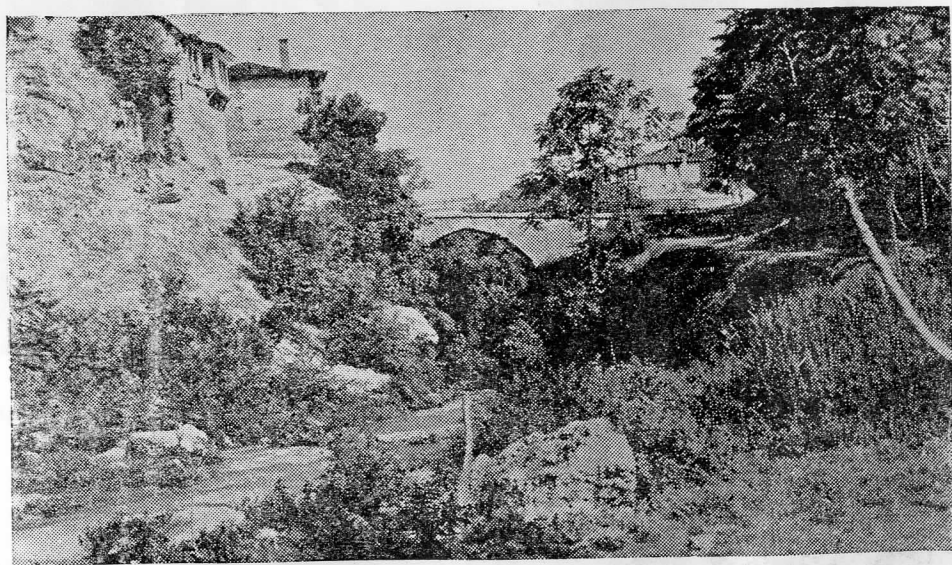
2.— Αἱ «Σαραντόβρυσες» μὲ τὰ πολλὰ πλατάνια και τὰ πάμπολλα και γάργαρα νερά, ὅπου ἄλλοτε αἱ Βεργιώτισσες οἰκογενειακῶς κατερχόμεναι πρὸς ψυχαγωγίαν, ἐλεύκαινον εἰς τὰ διαυγέστατα νερά των, τὰ ὕφαντὰ σινδόνια και τὰ «κισμιρένια» τοιαῦτα ὀνομαστὰ διὰ τήν λεπτοτάτην ἐργασίαν των.

3.— Ἡ «Μπαρμποῦτα», ἡ παραποτάμιος και βαθύσκιος αὐτὴ ἔξοχὴ μὲ τοὺς σταλλακτίτας και τήν γραφικὴν στοάν τῶν χιλίων σταγόνων, «Μπὶν Ταμλά», ὅπου τὰ παγωμένα νερά τής κατὰ σταγόναν στάζουν σάν διαμάντια. (βλέπε εἰκόνα σελ. 77).

4.— Ἡ ἀμφιαθεατρικὴ και θαυμασία τοποθεσία τοῦ Τριποτάμου, ὅπου μεγαλοπρεπῶς κατ' ἔτος, τὰ Θεοφάνεια γίνεται ἡ κατάδυσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. (βλέπε εἰκόνα σελ. 99).

5.— Ἡ «Καραχμέτη», μὲ τὸ γραφικὸν καὶ ποιητικὸν περιβάλλον της, τὰς ὑπερυψήλους πλατάνους καὶ τὸ βιερό ποτάμι, τὸ ὁποῖον ὑπερπηδῶντας βράχους καὶ πέτρες, δροσιὰ σκπορπᾶ. Ἀπὸ τῆς γεφύρας τῆς ὁποίας, ἀπελπισμένοι συμπολιῖται μας ἔθεσαν τέρμα εἰς τὴν ζωὴν των, ριφθέντες εἰς τὸν ποταμὸν. Ἐκεῖ ἄλλοτε ἐν τῷ ποταμῷ ἐστριφογύριζον τὰ βαρέλια τῶν «Ταμπάκηδων» (Βυρσοδεψῶν), πρὸς κατεργασίαν τῶν ἐν αὐτοῖς δερμάτων.

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἡ «Καραχμέτη» ἦτο κέντρον «Τοιαμπάκηδων» (Σχοινοβατῶν) καὶ ποικίλων ὑπαιθρίων κωμικῶν παραστάσεων.

Ἡ γραφικὴ γέφυρα τῆς «Καραχμέτης»

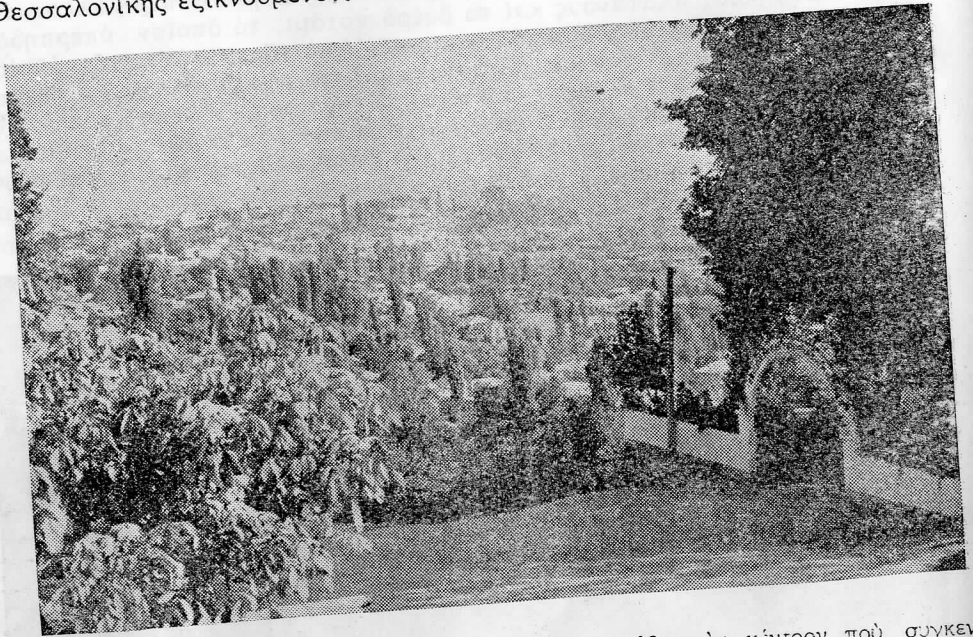
6.— Ἡ γέφυρα τῆς Βεργίνας, μὲ τὴν θεαματικὴν καὶ ἐπιβλητικὴν τῶν πέριξ ὄψιν καὶ τὴν ἱστορικὴν σημασίαν της, ἀναφερομένην εἰς τὴν Βασιλισσαν τῆς Βεροίας Βεργίαν. (βλέπε εἰκόνα σελ. 40).

7.— Ἡ μαγευτικὴ τοποθεσία τῆς Ἐκκλησίας Ἁγίας Τριάδος, παρὰ τὸ ἐργοστάσιον «Βέρμιον», ὅπου κατὰ τὴν ἑορτὴν της, πλῆθος Βεροϊέων μεταβαίνουν οἰκογενειακῶς πρὸς παρηκολούθησιν τῆς πανηγυρικῆς Θείας λειτουργίας καὶ πρὸς ὁλοήμερον ψυχαγωγίαν. Οἱ νεαροὶ δὲ εὐρίσκουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ κολυμβήσουν εἰς τὰ καθαρὰ καὶ βαθεῖα νερὰ τῆς ἄνωθεν τοῦ ἐργοστασίου μεγάλης καὶ γραφικῆς δεξαμενῆς.

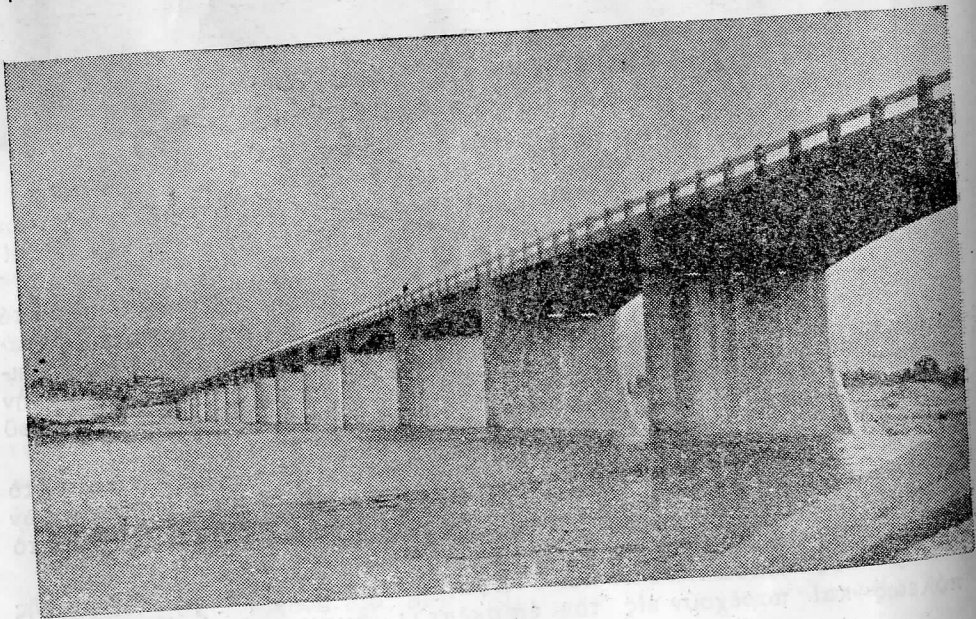
8.— Τὰ ἐξοχικὰ Κέντρα, «Πανόραμα» ἢ «Τρία Σκαλοπάτια», τὸ «Ἄλσος» τοῦ Σκρέτη, φημιζόμενα διὰ τὴν ἀφθονίαν καὶ ποικίλιαν τῶν ἀνθέων των. Καὶ ὁ «Βύστωρος» μὲ τὴν γαληνιαίαν ὁμορφίαν του καὶ τὸ ἀφθονον πράσινον.

9.— Τὸ «Πασᾶ Κιόσκι» καὶ ὁ λόφος τοῦ Βικέλλα, ποῦ δεσπόζουν τῆς πόλεως καὶ παρέχουν εἰς τὸν ἐπισκέπτην μαγευτικώτατον θέαμα μέχρι

Θεσσαλονίκης ἐξικνούμενον.

10.— Τὸ Φραγμα τοῦ Ἰλιάκμονος, τὸ νέον αὐτὸ ἐξοχικὸν κέντρον, ποῦ συγκεντρώνει πλῆθη ἐκδρομῶν, πρὸς τέρψιν, ἀλλὰ καὶ θαυμασμὸν τοῦ ἔργου.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

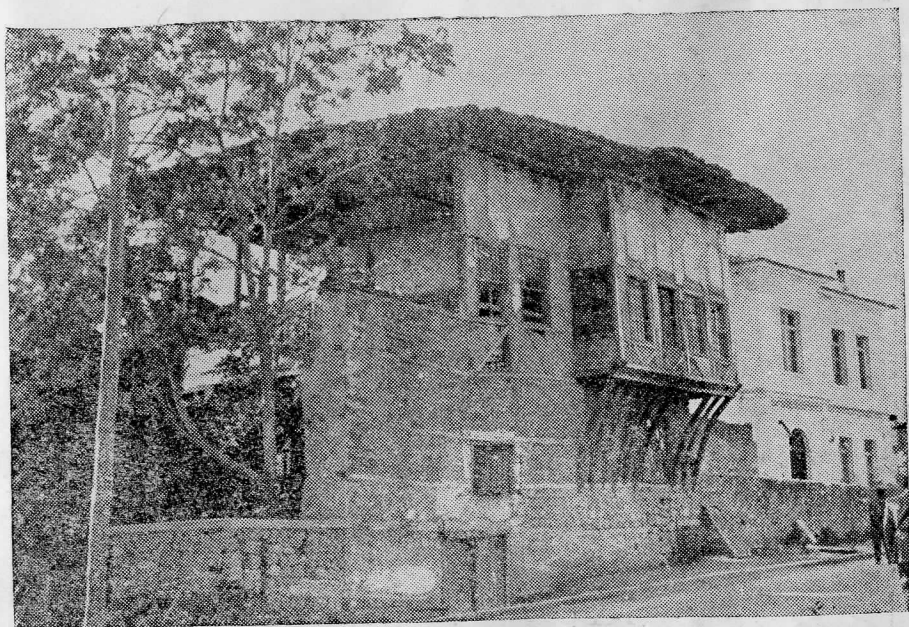
Δύο παλαιά σπίτια χαρακτηρισθέντα υπό του 'Αρχαιολογικού Συμβουλίου ως αρχαιολογικά και ιστορικά μνημεία, απεχαρακτήρισθησαν ως τοιαύτα υπό του 'Υπουργείου Παιδείας, λόγω του δαπανηρού τῆς ἐπισκευῆς των ἐκ μέρους του Δημοσίου.

Καί τὸ μὲν σπίτι τοῦ Βικέλλα τοῦ διεθνοῦς φήμης μεγάλου ἐκπαιδευτικοῦ καὶ λογοτέχνου, ἐγκαταλειφθὲν κατέρρευσεν, (βλέπε σελ. 69). Τὸ δὲ σπίτι τοῦ Σιορμανωλάκη, κατεδαφίσθη ὑπὸ τοῦ Δήμου τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον.

Καὶ ἐνῶ ἄλλοι λαμβάνονται ἐξαιρετικὰ μέτρα πρὸς διαφύλαξιν καὶ διάσωσιν τοιούτων κειμηλίων, ἡμεῖς ἀσυνειδήτως τὰ ἀφίνομεν νὰ καταρρεύσουν ἢ ἐγκληματικῶς τὰ κατεδαφίζομεν.

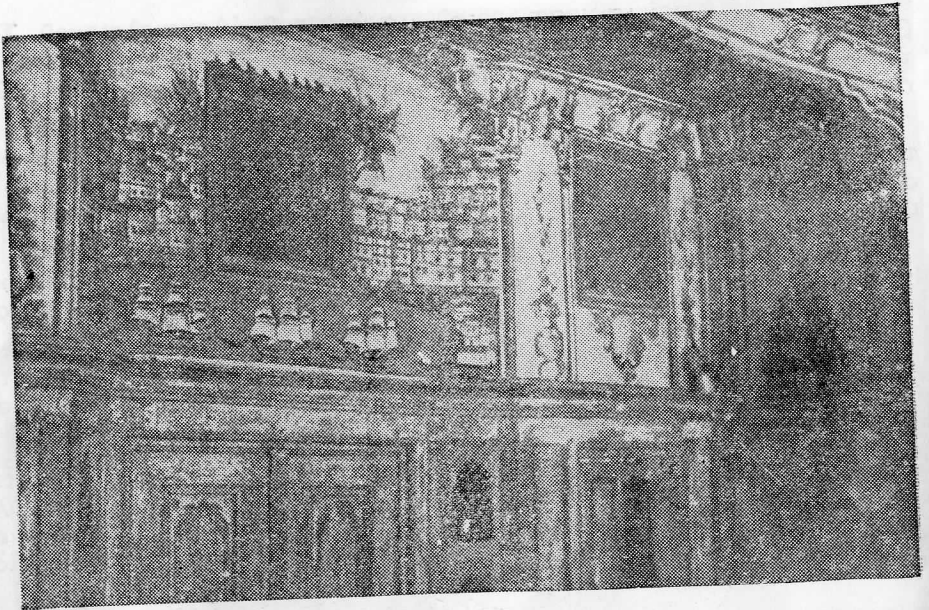
Τὶ πρῶτον νὰ οἰκτείρη κανεῖς; Τὴν γλισχρότητα τοῦ Κράτους, τὴν Δημοτικὴν ῥυθυμίαν, ἢ τὴν κοινὴν ἀδιαφορίαν καὶ ὄλων μαζὺ τὴν ἀσέβειαν; Δὲν ὑπῆρχον ὀλίγα κέρματα νὰ τὰ ἀναστηλώσωμεν;

Δυστυχῶς μία τάσις πρὸς καταστροφὴν παντὸς ὠραίου καὶ σεβαστοῦ ἐν τῇ πόλει μας, λίαν ἀχαρακτήριστος, μας διακρίνει. Οὕτως ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν διὰ τῆς τοιαύτης ἀτάκτου τακτικῆς, ἢ Βέροια θὰ στερηθῇ παντὸς πολυτίμου καὶ ἀξιολόγου ὑπολείμματος παλαιᾶς ἐποχῆς, πρὸς ζημίαν τῆς ἀρχαιολογικῆς, ιστορικῆς καὶ τουριστικῆς ἀξίας αὐτῆς.

(Τὸ ἱστορικὸ σπίτι τοῦ πάππου μου Σιορμανωλάκη), περικυκλωρὸς αὐτοῦ τὸ Γυμνάσιον

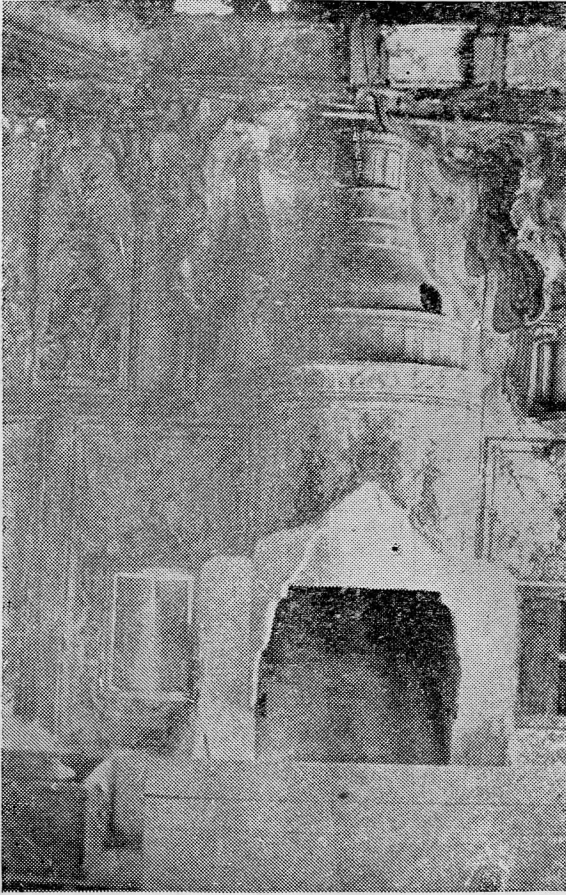
“Ο,τι απέμειναν από τὸ σπίτι τοῦ Σ.ερμανωλόκη.

(Ὁ Γυναικωνίτης μὲ τὰ καφάσια)

(Τὸ Ταβάνι)

Τὸ γραφικὸ τζάκι τοῦ δωματίου ὑποδοχῆς
τοῦ ἱστορικοῦ σπιτιοῦ Σιορμανωλάκη

Η ΩΡΑ

“Ετσι λέγαμεν ἡμεῖς οἱ παλαιοὶ Βεργιώτες τὸ ὥρολόγιον πού ἄλλοτε ὑψοῦτο εἰς τὴν ὁμώνυμον παρατείαν παρὰ τὸ δικαστήριον. Ἡμιλλᾶτο εἰς ὕψος μὲ τὴν πλάτανον παραπλευρῶς τῆς ὁποίας ἦτο ἐκτισμένον.

Δὲν γνωρίζομεν πότε ἀκριβῶς ἐκτίσθη. Γνωρίζομεν ὅμως τὴν χρησιμότητά του καὶ ἀγανακτοῦμεν διὰ τὴν κατεδάφισίν του. Τί ἔφταιγε τὸ κακόμοιρο καὶ τὸ ἐκρήμνισαν; Τί ἔφταιγε καὶ τόσον ἀσπλάγχχνως καὶ ἀσυλόγιστα τὸ ἐξηφάνισαν;

Μὲ τὸ μεγαλοπρεπὲς ὕψος του καὶ τὴν ἀρχαιοπρεπῆ ἐμφάνισίν του, προσέφερεν εἰς τὴν πόλιν μας θετικὴν ὑπηρεσίαν. Ἦτο μίᾳ συντροφιά

μας, πού ὅλοι οἱ παλαιοὶ τὴν νοσταλγοῦμεν. Μᾶς ἀπῆλλασε τῆς φροντίδος νὰ ἔχωμε μαζύ μας ὥρολόγιον.

Κτυποῦσε δυὸ φορές, ὥστε καὶ οἱ ἀφηρημένοι νὰ ἔχουν τὴν εὐκαιρίαν, στὸ δεύτερο κτύπημα νὰ ξαναμετρήσουν. Ἦκούετο εἰς ὅλην τὴν πόλιν, καὶ στὰ γύρω χωριά ἀκόμη. Γιὰ τοὺς ἐργαζομένους εἰς τὰ χωράφια καὶ τοὺς μπαχτσέδες ἦτο ὁδηγὸς ἀπαραίτητος.

Γιὰ τὶς ἀτέλειωτες δὲ νύχτες τοῦ χειμῶνος παρηγοριά περιζήτητος.

Σκυμένη στὸ κεφάλι τοῦ ἀρρώστου παιδιοῦ τῆς περίλυπος ἢ ἀγρυνουσσα μάννα, μὲ λαχτάρα περιμένε νὰ ἀκούσῃ τὴν «ῶρα», διὰ νὰ δώσῃ τὸ φάρμακο καὶ νὰ τὸ ἐνθαρρύνῃ μὲ αἰσιοδόξους προβλέψεις, ἐπὶ τῇ ἐγγιζούσῃ χαρᾷ. Αἱ Βεργιωτοπούδες πού νυχτέρευαν γιὰ νὰ κάμουν τὴν προῖκα τους πλάθουσαι γλυκὰ ὄνειρα, τὴν «ῶρα» εἶχαν συντροφιά καὶ ὁδηγὸ γιὰ

νά σταματήσουν τὸ νυχτέρι καὶ ξεκουράσουν τὸ κουρασμένο κορμί των.

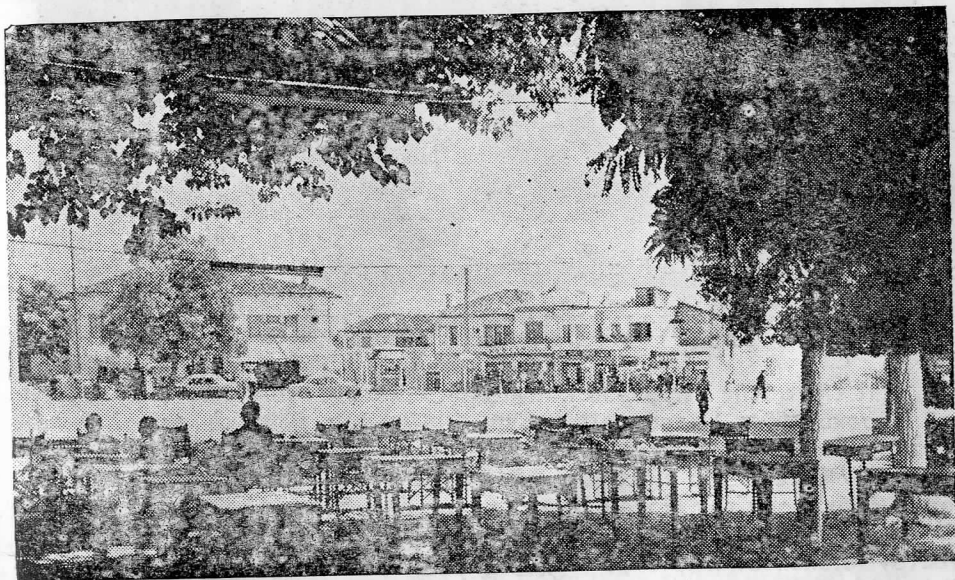
Τάγκ!... Τάγκ!... μοὶ φαίνεται σάν νά ἀκούω τὸν γλυκὺν ἦχον της. Καὶ σάν νάβλέπω δίκην βράμφους τὸ πλῆκρον ὑψούμενον καὶ πίπτον ἐπάνω στὸν εὐχον κώδωνά της.

Τάγκ!... Τάγκ!... καὶ ξυπνούσαμε ἐνωρίς νά μελετήσωμε τὰ μαθήματά μας καὶ νά τρέξωμεν ὄλοι στὸ σχολεῖο, τὴν ὥρισημένην ὥραν. Καὶ ὅταν καμμιά φορὰ χαλνοῦσε, ἤσθανόμεθα τὴν ἔλλειψίν της.

Καὶ ὅμως ἡ τόσοσιν χρήσιμος αὐτὴ «ὥρα» διὰ μιᾶς ἐλαφρᾶς καὶ ἀπερισκέπτου ἀποφάσεως τῶν ἀναρμοδίων—ἀρμοδίων, κατεδαφίσθη χωρὶς μέχρι σήμερον νὰ ἀντικατασταθῇ.

Τὰ κατὰ μῆκος τῆς ἀγορᾶς τοποθετηθέντα ὠρολόγια τοῦ τοίχου, ὄχι μόνον δὲν κτυποῦν, ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε εἶναι ἀκριβῆ.

Ποῦ εἶσαι καὺμένη γηραιὰ καὶ παμπαλαία «ὥρα» ποῦ χρόνια ἦσουν ὀκριβῆς καὶ σύντροφος διὰ τὴν πόλιν μας ἐξυπηρετικὸς καὶ πολύτιμος!.

(Ἡ διχοτομηθεῖ α πλατεῖα τοῦ Ὁρολογίου (Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α.')

ΤΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

ΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ

Τὸ 1924 ἰδρύθη τὸ πρῶτον Νοσοκομεῖον ὡς Προσφυγικόν, μετονομασθὲν ἀργότερον Δημοτικόν. Τὸ 1930 ἔλαβε τὸ ὄνομα «Κρατικὸν Νοσοκομεῖον Βεροίας», με δύναμιν 50 κλινῶν καὶ ὄλα τὰ τμήματα ἦτοι Παθολογικόν, Γυναικολογικόν, Χειρουργικόν, Ἀκτινολογικόν καὶ Μικροβιολογικόν Στεγάζεται προσωρινῶς εἰς τὸ μέγαρον Χατζημάμογλου ἐπὶ τῆς

λεωφόρου Ἁγίου Ἰωάννου, μέχρι ἀνεγέρσεως ιδιοκτητοῦ τοιοῦτου.

(Τὸ Κρατικὸν Νοσοκομεῖον Θεσσαλονίκης)

Ἡ ΚΛΙΝΙΚΗ «ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ»

Ἐπὶ τῆς αὐτῆς λεωφόρου καὶ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ «Κρατικοῦ Νοσοκομείου» λειτουργεῖ ἀπὸ τοῦ 1947 ἡ νέα Κλινικὴ τοῦ Σόλωνος Ἀντωνιάδου μετὰ δύναμιν 30 κλινῶν. Αὕτη ἰδρυθεῖσα τὸ 1936 μετὰ δύναμιν 15 κλινῶν ἐστεγάζετο εἰς τὴν οἰκοδομητῶν ἀδελφῶν Κούτερη ἐξυπηρετοῦσα ὀλόκληρον τὸν Νομὸν Ἠμαθίας, μετὰ ὅλα τότε τὰ σύγχρονα μέσα τῆς Ἰατρικῆς. Ἦδη ἐγκατασταθεῖσα εἰς τὸ καλλιμάρμαρον καὶ πολυτελέστατον ἰδιόκτητον κτίριον, συνεχίζει παρέχουσα τὰς ὑπηρεσίας τῆς, μετὰ πλήρη ἐξοπλισμὸν τῶν συγχρόνων μέσων τῆς Ἐπιστήμης.

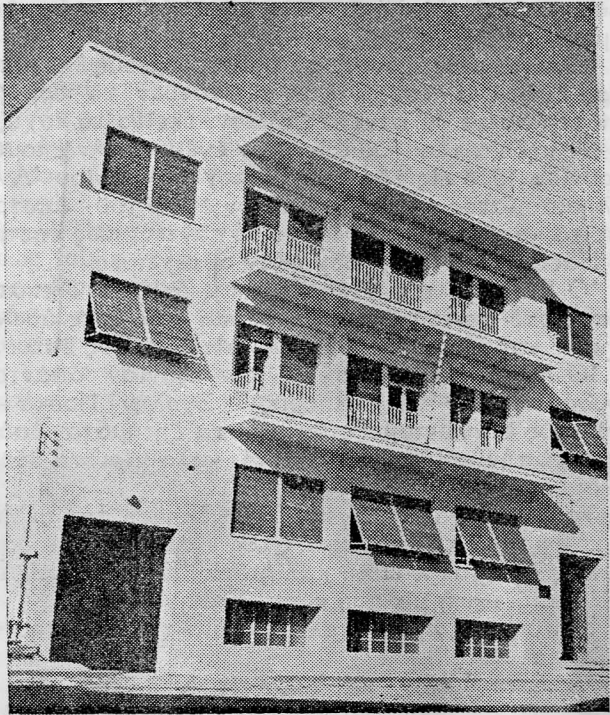
Ἐχει τρία τμήματα Μαιευτικῶν-Γυναικολογικῶν, Χειρουργικῶν καὶ Παθολογικῶν, μετὰ προοπτικὴν ἀναπτύξεως ἐτέρων τριῶν, Ὀториνολαρυγγολογικῶν, Καρδιολογικῶν καὶ Ὀφθαλμολογικῶν, μετὰ ἅπαντα τὰ ἐξωτερικὰ ἱατρεῖα ἐιδικότητων.

Διαθέτει πάντα ὅσα ἡ Ἐπιστήμη προβλέπει διὰ τὴν ἀνετωτέραν καὶ ἀρτιωτέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν νοσηλευομένων ἀσθενῶν.

Δύο ἄλλαι κλινικαὶ παθολογικαὶ τοῦ Σιδέρη-Μουράτογλου καὶ τοῦ Δαμιανοῦ Πασχαλίδη παρὰ τὴν Ἐλεῖαν, ἰδρυθεῖσαι τὸ 1934, πρὸ πολλοῦ ἔπαυσαν νὰ λειτουργοῦν.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω νοσηλευτικῶν ἰδρυμάτων, ὑπάρχουν ἕτερα

τρεις κλινικά. Δύο χειρουργικά, τοῦ Χαρχαλάμπους Βοργιατζίδη με δύναμιν 12 κλινῶν καὶ τοῦ Κωνσταντίνου Ἀρχοντούλη με δύναμιν 12 κλινῶν, ἰδρυθεῖσαι τὸ 1954 καὶ μία Μαιευτικὴ - Γυναικολογικὴ τοῦ Σωκράτους Καλογήρου με δύναμιν 6 κλινῶν ἰδρυθεῖσα τὸ παρελθὸν ἔτος.

(Ἡ Κλινικὴ «ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ» Σόλ. Ἀντωνιάδου)

ΜΙΑ ΑΔΕΛΦΟΚΤΟΝΙΑ Πρωτότυπος

Ἐνα λυπηρὸν γεγονός που συνετάραξε τὴν πόλιν μας καὶ ἐδημιούργησεν εἰς βάρος τῶν δραστῶν ποικίλα καὶ δυσμενῆ σχόλια, εἶναι ἡ ἀλληλοεξόντωση τῶν ἀδελφῶν Γιάγκου καὶ Λάκη υἱῶν τοῦ Ἀντωνίου Γεμιτζόγλου ἀλευροβιομηχάνου.

Οἱ δύο αὐτοὶ ἀδελφοί, ὧν ὁ πρῶτος δικηγόρος χωρὶς νὰ ἐξασκήσῃ ποτὲ τὸ ἐπάγγελμα, ἦτο κατὰ τὸ 1897 σημαιφόρος, ἀπεκαλεῖτο δὲ «Τζιζιμαντάνας». Ὁ δεύτερος ἦτο ἀπόφοιτος Γυμνασίου.

Κατὰ τὴν διανομὴν τῆς περιουσίας ἦλθον εἰς ῥῆξιν ποῖος νὰ πάρῃ τὰ περισσότερα «εἰδήματα» ὅπως τότε ἐκαλοῦντο τὰ κοσμήματα. Καὶ εἶχε πολλὰ ἡ μητέρα των. Συνεπλάκησαν ὅθεν γιὰ ἓνα δακτυλίδι καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ ἐξαγαγόντες ἀμφοτέροι τὰ πιστόλια των, ἀλληλοεπυροβολήθησαν καὶ ἀλληλοεσκοτώθησαν.

Ὁδυνηρὰ ὑπῆρξεν ἡ ἐντύπωση ἐκ τοῦ πρωτοφανοῦς αὐτοῦ γεγονότος. Τουλάχιστον νὰ ἐμιμοῦντο δύο ἄλλους ἀδελφοὺς τῆς γείτονος, θὰ

ἀπέφευγον τὸ ἔγκλημα, θὰ προκαλοῦσαν δὲ μόνον τὴν εἰρωνείαν τοῦ κόσμου.

Ἐκεῖνοι μοιράζοντες τὰ διάφορα σκευὴ ἔλεγον: Ἔνα - ἐσύ, ἕνα - ἐγώ: Ἔνα - ἐγώ, ἕνα - ἐσύ: καὶ τὸ περισσεῦον τὸ ἔρριχναν στὴν Ἀράπισσαν. Ἐάν περισσεύει δὲ κανένα βιβλίον, ἐκεῖνο τὸ ἔσχιζον.

Ἡ κηδεῖα τῶν δύο ἀδελφῶν ἐγένετο τὴν ἐπομένην ἡμέραν Σάββατον 6 Ἰουνίου 1916 εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου ἐν μέσῳ ἀραιοῦ ἐκκλησιάσματος περιέργων μόνον λόγῳ τοῦ ἀποτροπιασμοῦ, ποῦ προὔξεν ἡσθε τὸ γεγονός. Διηρωτῶντο δὲ πάντες, πῶς ἐπετράπη ἡ ἀκολουθία ἐντὸς τοῦ Ναοῦ. Ἴσως διότι δὲν ἦσαν αὐτόχειρες.

Ὁ Εἰσαγγελεὺς Ἀποστολάκης ἄριστος δικαστικὸς ὑπάλληλος, ὅταν ἔφθασε στὸ σπίτι τοῦ δράματος καὶ εἶδε τοὺς ἀδελφοὺς ἐκτάδην ψυχορραχοῦντας καὶ πληροφορηθεῖς τὴν αἰτίαν, τοὺς ἔπτυσε καὶ ἔφυγεν.

Ὁ Λάκης διεκρίνετο εἰς τσιγκουνιὰν ἀφάνταστον. Συνεχίζων τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν ἐμπορικὴν Σχολὴν Νούκα ἐν Θεσσαλονίκῃ ὅταν κατὰ τοὺς διαγωνισμοὺς ἔγραφε τὰ ζητήματα, ὡσάκις ἤθελε νὰ πάρῃ μελάνην μὲ τὴν πένα του ἀπὸ τὸ καλαμάρι, τὸ ἀνοίγει, βουτοῦσε τὴν πένα καὶ ἀμέσως πάλιν τὸ ἔκλεινε.

Τοῦτο ἐπαναληφθὲν πολλακίς ἐκίνησε τὴν περιέργειαν τοῦ ἐποπτεύοντος καθηγητοῦ τῶν Μαθηματικῶν Κασσανδρέα, ὅστις τὸν ἠρώτησε διατὶ διαρκῶς ἀνοίγοκλείει τὸ καλαμάρι. Ἐκεῖνος ἀπήντησεν ἀμέσως: Διὰ νὰ μὴ ἐξατιμίζεται ἡ μελάνη κύριε Καθηγητά.

Καὶ ὁ Καθηγητὴς ἐκπληκτος διὰ τὴν ἀπάντησιν, τὸν ἔπτυσεν εἰπὼν: Φτοῦ μπαναμπάκ!

Ἄλλοτε πάλιν παρακληθεῖς ὑπὸ τοῦ συμμαθητοῦ μας Γρηγορίου Χαντζῆ, νὰ μεταβοῦν εἰς κάποιο σχολεῖον, διὰ νὰ ἐπιδώσῃ οὗτος εἰς ἕνα μαθητὴν τὸ γράμμα ποῦ εἶχε φέρῃ ἀπὸ τὴν Βέροιαν εἶπεν: Ἐρχομαι νὰ σε δεῖξω τὸ σχολεῖον, σάν μὲ κερνάς τὸ Τράμ!. Καὶ νὰ φαντασθῇ κανεὶς ὅτι ἡ διαδρομὴ ἐστοίχιζε μόνον ἕνα μεταλλικί, δηλαδὴ μιὰ πεντάρα!.

ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΕΞΙΣΛΑΜΙΣΕΩΣ ΚΟΡΑΣΙΔΟΣ

Τὸ 1894 στὸ σπίτι τῆς Στεφανολέσας ποῦ ἦτο ἐπὶ τῆς σημερινῆς λεωφόρου Μητροπόλεως παρὰ τὸ σημερινὸν σπίτι τῶν ἀδελφῶν Ὠρολογᾶ, ἐκάθητο ὁ Μουσλήμ Μπέης καὶ ὁ Ριζᾶ Μπέης Τοῦρκοι Ἄλβανοι πλούσιοι.

Εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐκτὸς τῶν Ἀραπισσῶν εἶχον καὶ τὴν ἐκ Κοκκόβης Δάφνου μετὰ τῆς θυγατρὸς τῆς Κυματῆς.

Ἡ Κυματὴ ἦτο ὠραία. Μὲ τὰ φικιασίδια δὲ τοῦ χαρεμίου βαφομένη ἐγένετο ὠραιότερα καὶ προκλητικώτερα. Ταύτην ἀπεφάσισαν νὰ τὴν ἐξαποστείλουν λάθρα εἰς Ἄλβανίαν, νὰ τὴν ἐξισλαμίσουν καὶ νὰ τὴν ὑπανδρεύσουν μὲ Τοῦρκον Ἄλβανόν.

Τοῦτο ἀντιληφθεῖσα ἡ Κυματὴ ἀπὸ μίαν κρυφομιλίαν τῶν χανουμισῶν, ἠθέλησε νὰ φύγῃ. Ἐκρατήθη ὅμως ὑπὸ τῶν Ἀραπισσῶν καὶ ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ ἐκλείσθη ἐρμητικῶς.

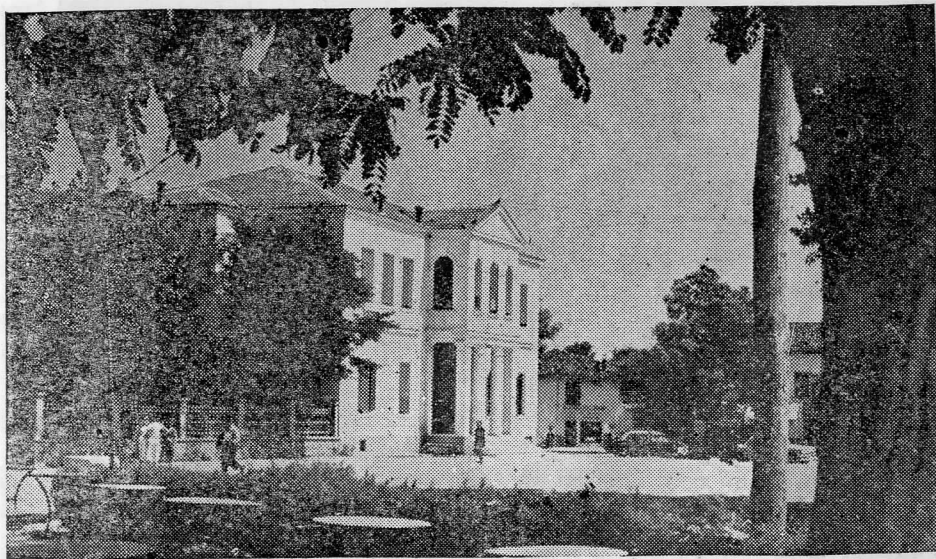
Ἀπὸ τὰς γοερὰς φωνὰς καὶ τοὺς θρήνους μητρὸς καὶ κόρης, ὁ μαχαλάς ἀνεστατώθη, καὶ πληθὸς περιέργων συνέρρευσεν ἀρκετόν. Ἡ Κυματὴ

ὅμως ἐκρατεῖτο, καὶ ἡ εἴσοδος εἰς οὐδένα ἐπετρέπετο. "Ἄλλως τε οὐδεὶς εἶχε τὴν τόλμην νὰ ἀποπειραθῆ τοιοῦτόν τι πρὸς ἀπελευθέρωσίν της. Μέχρις οὗτο ἐπενέβη ὁ ἑξαρχὸς τῆς Μητροπόλεως καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ Μητροπολίτου Βεροίας, Πανάρετος. Κρατῶν τὴν ποιμαντορικὴν ράβδον τοῦ οὗτος, ἔσπευσεν εἰς τὴν φωνὴν τῆς χριστιανῆς καὶ μὲ ὄλον τὸ ἐπιβληκὸν κύρος τοῦ σχήματος, ἐκτύπησε τὴν θύραν, ἢ ὅποια ἦνοιξεν αὐθωρεὶ. καὶ ἀνελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν, ἐζήτησε τὴν Κυματὴν, ἢ ὅποια παρεδόθη εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῶν κυρίων της.

Ταύτην παραλαβὼν ὁ Πανάρετος ἐγκατέστησε προσωρινῶς εἰς τὴν ἔναντι τῆς Μητροπόλεως οἰκίαν Τζιτζινίκα, ὅπου σήμερον εἶναι ἡ οἰκία Τσικερδάνου, ἐπὶ τῆς Λεωφόρου Μητροπόλεως.

Τὴν τρομακτικὴν αὐτὴν σκηνὴν ἰδίως ὄμμασιν παρηκολούθησα, δεκαετῆς ὢν, μετ' ἄλλων συνομιλήκων μου, μὲ πλήρη ἱκανοποίησιν, διὰ τὴν αἰσίαν ἔκβασιν τῆς ἀντιχριστιανικῆς αὐτῆς πράξεως τῶν κατακτητῶν.

Ζωηρὰ εἰσέτι παραμένει ἡ εἰκὼν εἰς τὴν μνήμην μου.

(Τὸ Δικαστικὸν Μέγαρον Βεροίας εἰς τὴν πλατεῖαν Ὁρολογίου)

Τ Ο Ω Δ Ε Ι Ο Ν

Τὸ 1920 - 1923 παρετηρήθη κάποια μουσικὴ κίνησις, καταλήξασα εἰς τὴν ἴδρυσιν μεγάλης Μανδολινάτας, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐρασιτέχνου Ἰωάννου Ἀντωνιάδου. Ὁ πρόεδρος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἔξ ἄλλου Ν. Τσίτρος μετὰ τοῦ Γ. Ζαυπούνη καὶ τοῦ Δημάρχου Ἰ. Μάρκου, τῇ συμβολῇ τοῦ Μακεδονικοῦ Ὁδείου Θεσσαλονίκης καὶ χρηματοδοτήσῃ τοῦ Δήμου Βεροίας, ἴδρυσαν τὸ 1927 τὸ πρῶτον ἐν Βεροίᾳ Ὁδεῖον ὑπὸ τὴν

έπωνυμίαν «Ώδειον Δήμου Βεροίας, παράρτημα τοῦ Μακεδονικοῦ Ώδειοῦ Θεσσαλονίκης». Τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1929 ἐγένοντο εἰς τὸ Γυμνάσιον τὰ ἐγκαίνια καὶ μιὰ συναυλία ὀρχήστρας καὶ χορωδίας ἐδόθη, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἐπ. Φλώρου καὶ τὴν συμμετοχὴν τῶν μελῶν τοῦ Ώδειοῦ Θεσσαλονίκης.

(Ἀναμνηστικὴ φωτογραφία ἀπὸ τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ώδειοῦ. Εἰς τὸ μέσον διακρίνεται, ὁ τότε Δήμαρχος Ἰωάννης Μάρκου μετὰ τῆς συζύγου του)

Πρώτη ἐπιτροπὴ τοῦ Ώδειοῦ, ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, ὁ Ἰωάννης Μάρκου ὡς πρόεδρος, ὁ Ν. Τσίτρος ταμίας, ὁ Κ. Κύρος γραμματεὺς καὶ Θρ. Σμυρλῆς καὶ Δ. Μπουζιώτας ἔφοροι. Ὡς καθηγηταὶ δὲ ἀνέλαβον ὁ Γ. Ζαμπούνης καὶ Μ. Βασιλειάδης ἀπόφοιτοι τοῦ Μ. Ω. Θ. ὁ μὲν πρῶτος Βιολιοῦ, Κιθάρας Μανδολίνου, ὁ δὲ δευτέρος Πιάνου καὶ θεωρίας. Ἀργότερον συνεστήθη 80 μελῆς χορωδία ἀνδρῶν, ἐμφανισθεῖσα πολλὰκις πρὸ τοῦ κοινοῦ λίαν ἐπιτυχῶς.

Τὸ πρῶτον ἔτος ἐμαθήτευσαν, ἐπιδείξαντες ἐπιμέλειαν καὶ πρόδον οἱ κάτωθι μαθηταὶ καὶ μαθήτριά: Μαρία Κεμιτζέ, Ἀνθοῦλα Δαγαλέα, Μαριάνθη Μανωλίδου, Ὀλυμπία Παπαδήμου, Φιλοκτῆμων Παπαδόπουλος, Ἰφιγένεια Ζώκου, Πολυτίμη Καλογήρου, Πόπη Καμπίτογλου, Στέφανος Τζίκας, Ἑλληνική Κατσαμπῆ, Ἑλένη Παπαθεοκλήτου, Ἄννα Γιαμᾶ, Κωνσταντῖνος Βλαχόπουλος, Θεανῶ Ζωγιοπούλου, Φανή Ζουμπᾶ, Κατίνα Καλαϊτζῆ, Νίκη Ναθαναήλ, Μαρία Ἀλεξιάδου, Ἐλίζα Γούναρη, Βικτωρία Γούναρη, Σοφία Κανελίδου, Φιφῆ Αὔξεντιου, Θάλεια Νικολαίδου, Ἰωάν-

νης Κατηρτζόγλου, 'Ελένη Ζάχου, Σωτήριος Μαζαράκης, Κατίνα Ζανετοπούλου, Εύαγγελος Ζανετόπουλος, Πόπη Μαρκοπούλου, Καίτη Μαρκοπούλου, Εύδοξία Μάρκου, Μαρία Μάρκου, Μαργαρίτα Οικονομίδου, 'Ιολάνδη Οικονομίδου, Σμαρῶ Οικονομίδου, Γεώργιος Κατσαμπής, Κωνσταντίνος Χατζηδημός, 'Αριάδνη Καλαϊτζή, Θεοδώρα Καρατζόγλου, Φανή Καυελοπούλου, Εύριπίδης Τζίκας, 'Αγλαΐα Ζαραλή, Μαρία Μηλιαρά, 'Ελένη Χριστοδούλου.

Τὸ δεύτερον ἔτος ἐνεγράφησαν οἱ κάτωθι λαβόντες μέρος καὶ εἰς τὰς ἐξετάσεις. Οἱ Εὐδοξία Ζάχου, 'Αφροδίτη Ψιψίκα, Μιλτιάδης Κύρου, 'Ιωάννης Γούναρης, Πολύμνια Γούναρη, Κωνσταντοῦλα Κόσουφα, 'Ελένη Λάϊου, Ζωὴ Ζωγράφου, 'Αλίκη Χριστοδούλου, Καίτη Τσιλιγγερίδου, Εἰρήνη Καλφόγλου, Δέσποινα Μουράτογλου, 'Αλίκη Παπαδοπούλου, Χαράλαμπος 'Αγαπίδης, Κούλα Γιαζιτζόγλου, Παρασκευὴ Κίτσου, 'Ιωάννα Καρατζόγλου, 'Εμμανουήλ Καζαμπάκας, Νέλη Χατζημιχάλη.

Μεταπολεμικῶς καὶ μέχρι σήμερον λειτουργεῖ Μουσικὴ Σχολή, ὅπου ὁ Μ. Βασιλειάδης, διδάσκει Πιάνο, 'Ακορντεόν καὶ Κιθάρα, ἐμφανίζων κατ' ἔτος εἰς τὸ κοινόν, τὴν δευτέραν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων, τὰς προόδους τῶν μαθητῶν.

Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν οἱ κάτωθι: Στέλλιος Νικολαΐδης, Νίκος Νικολαΐδης, Νίτσα Τσίτρου, Εὐδοξία Τσιράκογλου, 'Ελπίδα Τσιράκογλου, Καίτη Χαντζή, Πηνελόπη Καμπίτογλου, Μ. Μπουλασίκη, Λαζ. Θεμελής, Λίνα Γούναρη, 'Ρένα Γούναρη, Δέσποινα Ζαρούκα, 'Αλεξ. Παπαθεοφίλου, Δ. Παπάζογλου, Τζένη Χριστοφορίδου, 'Ελένη Γεωργιάδου, Νίκη Γιαμᾶ, Θάλεια Λιούσα, Μαρία Σερεμέτα, Θεοδόσιος Χειμωνίδης, Μαίρη Παπαδοπούλου, Γεωργία Παυλίδου, Εὐθυμία Χαραλαμπίδου, Σοφούλα Μπονάου, Μαίρη Σαράφογλου, Φούλα Γρηγοριάδου, 'Αδέλλα Γρηγοριάδου, Αἰκατερίνη Βαῖου, Τάσσου Βαῖου, Καίτη Ζαρούκα, Κλαίρη Χειμωνίδου, Καίτη Δαμασκηνίδου, Φροσούλα Μαρκοπούλου, Δημήτριος Μποζίνης, Νικόλαος Ζάκας, 'Ανθούλα Δεληφώτη Μαρίτσα Βασιλειάδου.

'Επίσης ὁ Γ. Ζαμπούνης ἰδρύει ἰδιαιτέραν σχολὴν καὶ ἀναβιβάζει διάφορα μουσικοθεατρικὰ ἔργα μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν.

'Ο Μ. Βασιλειάδης προσπαθὼν νὰ συγκρατήσῃ τοὺς μαθητὰς του, προσλαμβάνει ὡς συνεργάτην τὸν Χαράλαμπον Κελπανίδην καὶ δημιουργεῖ οὕτω μουσικοθεατρικὴν κίνησιν καὶ ἐμφανίζεται μὲ τὴν ὀρχήστραν καὶ χορωδίαν τόσον ἐν τῇ πόλει μας, ὅσον καὶ εἰς τὰς γειτονικάς, Νάουσαν 'Εδεσσαν, Κοζάνην, Γιαννιτσά, Φλώριναν καὶ ἀπὸ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ Τσιλιγγερίδῃ μὲ παλαιὰ Βεργιώτικα τραγούδια.

Τόσον τὸ 'Ωδεῖον ὅσον καὶ ἡ ἰδιαιτέρα προσπάθεια τῶν καλλιτεχνῶν Μασέτρων Γ. Ζαμπούνῃ, καὶ Μ. Βασιλειάδου δὲν εὗρον τὴν δέουσαν ὑποστήριξιν ἐκ μέρους τοῦ Δήμου. 'Εκτὸς τοῦ 'Ιωάννου Μάρκου, ψηφίσαντος κονδύλιον 150.000 δραχμῶν, ὁ ἀμέσως διάδοχός του ἐτήρησε παθητικὴν στάσιν, μέχρις ἀντιδράσεως, ὑποβιβάσας τὸ κονδύλιον εἰς 25.000, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἀπηγόρευσε τοὺς Καθηγητὰς ἀναγκασθέντας νὰ κλείσουν τὸ 'Ωδεῖον καὶ νὰ παραδώσουν τὰς κλεῖδας εἰς τὸν ἀντιδρῶντα Δήμαρχον.

'Εκτοτε ἡ μουσικὴ κίνησις περιωρίσθη εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν τῶν δύο Μουσικῶν μας, οἵτινες εἶναι λίαν ἀξιέπαινοι, διὰ τὴν καλὴν πρόθεσιν καὶ τὴν ἐπίμονον προσπάθειάν των.

ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΒΕΡΟΙΑΣ

Ἡ ἀναβίωσις τῆς Παλαιᾶς Βεροίας, μὲ τὰ ἀγνὰ Βεργιώτικα ἦθη καὶ ἔθιμα, τὶς γραφικὰς ἐντόπιες στολές, τὰ παλαιὰ καὶ περιπαθῆ τραγούδια τῆς, ὀφειλομένη εἰς τὴν εὐγενῆ προσπάθειαν τῆς συμπαθοῦς καλλιτέχνιδος δεσποινίδος Βοῦλας Χατζίκου, ἔτυχε θερμοτάτης ὑποδοχῆς ἐκ μέρους τοῦ κοινού, πρὸ τοῦ ὁποίου ἐπανελημμένως ἐνεφανίσθη, δικαίως ἀποσπασα τὸν ἔπαινον καὶ τὰ ζωηρότατα χειροκροτήματα.

Πλὴν τούτων ὅμως οὐδεμίαν οὐδαμῶθεν εὐρεν, ὡς ἔπρεπεν, ἐνίσχυσιν καὶ ὑποστήριξιν, διὰ τὴν συντήρησιν καὶ προαγωγὴν τοῦ συγκροτήματος, τόσον ὠφελίμου διὰ τὴν πόλιν μας, λόγῳ τοῦ πολυτίμου λαογραφικοῦ ὑλικού, τὸ ὁποῖον ἐπιμελῶς συλλέξασα, τόσον ἐπιτυχῶς δημοσία παρουσιάζει.

(Τὸ Λαογραφικὸν Συγκρότημα Βεροίας)

Ο ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Τριακονταετῆς δημοσιογραφικοὶ ἀγῶνες μου γιὰ τὴν «Ἑρμῆ τῆ Βεργια μας», πού τόσον σκληρῶς ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων εἶχεν ἐγκαταληφθῆ εἰς τὴν τύχην τῆς, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ φέρουν τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον μετὰ πίστεως καὶ ἀδημονίας ὠραματιζόμην.

Χρόνια ὀλόκληρα διὰ τῶν τοπικῶν Ἐφημερίδων καὶ τῶν τῆς Θεσσα-

λονίκης τοιούτων προσεπάθουν νά διεγείρω τὸ ἐνδιαφέρον τῶν νεαρῶν ὑπὲρ τῆς ἀτυχοῦς πόλεως μας.

Ἄλλὰ καὶ αἱ συχναὶ ὀμιλίας μου «Διὰ νά γνωρίσωμεν τὴν Βέροιαν» ἓνα σκοπὸν εἶχον, τὴν ἐξύμνησιν αὐτῆς καὶ τὴν ἀφύπνισιν τῆς νεολαίας μας, ἢ ὅποια ἐδίσταζε νά ἐμφανισθῇ δημοσίᾳ, ἵνα δώσῃ τὸ ἀρμόζον μάθημα εἰς τοὺς ἀρμοδίους, οἵτινες μυωπάζοντες, ἦσαν ἀνίκανοι νά ἐκτιμήσουν τὴν μεγάλην ἀξίαν τῆς Βεροίας, ἀπὸ ἀπόψεως Φυσικῶν καλλονῶν, καὶ ἀπὸ ἀρχαιολογικῆς, ἱστορικῆς καὶ τουριστικῆς, ἀνεκτιμήτου σημασίας.

Τύχη ἀγαθῇ. Ὁ πάγος τῆς νάρκης ἔσπασεν. Καὶ ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς ἀναλγησίας καὶ ἀμεριμνησίας ἐξεπήδησεν αἴφνης τὸ νεανικὸν σφρῖγος καὶ τῶν νεαρῶν τὸ φιλότιμον.

Ἀπὸ τὴν παρέλασιν τοῦ «Φεστιβάλ Παραγωγῆς Βεροίας»

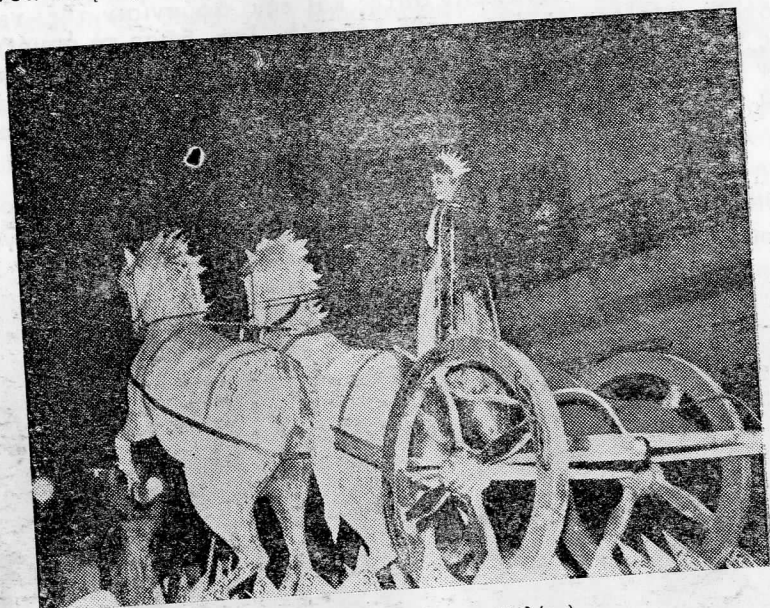
(Τὰ Ἐνάκτορα τῆς Βασιλίσσης Βεργίας)

Καὶ μιὰ μέρα οἱ φερέλπιδες νεαροὶ τῆς πόλεως μας ἐμφανισθέντες ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἐνθουσιώδους δικηγόρου κ. Δ. Βλαχοπούλου, ἐξέπληξαν τοὺς παρακολουθήσαντας τὰ ἔργα των, συμπολίτας καὶ ξένους ἐπισκέπτας, οἱ ὅποιοι ὅταν ἐπληροφόρηθησαν, ὅτι ἡ ἐπιτυχία τοῦ «Φεστιβάλ» ὀφείλετο, ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ἐπιπόνησιν τῆς νεολαίας μας, ἐξέφρασαν τὸν θαυμασμόν των, κατάπληκτοι μείναντες.

Ἦδη καθῆκον ἐπιβεβλημένον ὄλων μας εἶναι νά ἐνθαρρύνωμεν τὴν ἀξιέπαινον τῶν νέων μας εὐγενῆ προσπάθειαν, καθ' οἷονδῆποτε τρόπον

ἕκαστος ἐπιθυμεῖ καὶ δύναται.

Ὁ Τουριστικὸς Ὅμιλος Βεροίας ἄς καταστή τὸ ἀγαπημένον καὶ χαϊδευμένον παιδί μας. Τὸ συμφέρον τοῦ τόπου μας, αὐτὸ ἀπαιτεῖ. Ἡ ἐπερχομένη γενεὰ θὰ μᾶς εὐγνωμονῇ.

(Τὸ ἄρμα τοῦ ζωογόνου Ἡλίου)

Ἡ ΒΕΡΟΙΑ ΠΛΟΥΤΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΣ

Ἡ Βέροια κεῖται ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Θεσβνίκης — Μοναστηρίου. Εἶναι κόμβος συγκοινωνιῶν. Ἀναρίθμητα αὐτοκίνητα ἐπιβατικά καὶ φορτηγὰ διέρχονται καθημερινῶς, κατευθυνόμενα, πρὸς ὅλην τὴν χώραν. Περί τὰ 80 λεωφορεῖα ἐκκινούμενα ἀνὰ πᾶν τέταρτον ἐξυπηρετοῦν τὴν συγκοινωνίαν Βεροίας - Θεσσαλονίκης καὶ τῶν περιχώρων.

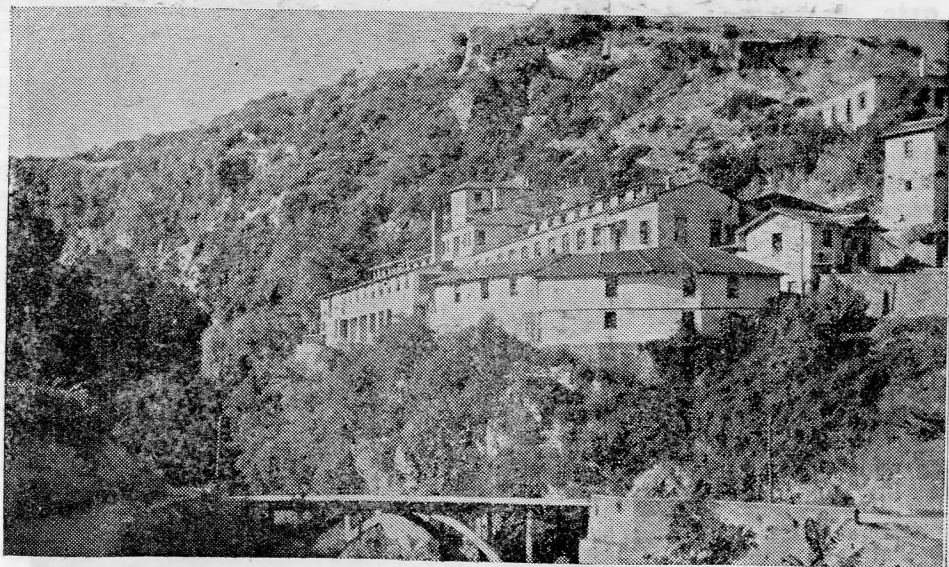
Τὸ πάλαι ἡ συγκοινωνία ἐγίνετο μὲ ζῶα. Καραβάνια ὀλόκληρα διέσχιζον τὴν πόλιν μας μεταφέροντα ἐμπορεύματα.

Ἡ Βέροια εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τοποθεσίας καταρρύτου καὶ καταφύτου, εἰς τὰς ὑπώρειας τοῦ Βερμίου. Πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἐπισκέπτου διανοίγεται λαμπρότατον θέαμα.

Κύκλῳ καὶ κατέναντι ἀπλοῦνται αἱ ἀπέναντι πεδιάδες τῆς Βουκαίας, τῆς Ἡμαθίας καὶ Μυγδονίας μέχρι Θεσσαλονίκης, διαρρέομεναι ὑπὸ τῶν ποταμῶν Ἀλιάκμονος, Λουδίου, Ἀξιοῦ καὶ Ἐχεδώρου καὶ καταλήγουσαι εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, μὲ τὰ Πιέρια, τὸν Ὀλυμπον καὶ τὸν ὕπερθε τῆς Θεσσαλονίκης Κισσόν.

ΧΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Ἡ Βέροια εἶναι ἔδρα τοῦ Νομοῦ Ἡμαθίας περιλαμβάνουσα 84 χωρία, εὐφορώτατα εἰς παραγωγὴν ποικίλων ἀγαθῶν. Ἀκμάζει ἐμπορικῶς καὶ βιομηχανικῶς. Ἔχει δύο νηματουργεῖα τὸ «Βέρμιον» καὶ τοῦ Χατζηνικολάκη. Ἰδρύται τοῦ «Βερμίου» ἦσαν ὁ Ἀθανάσιος Σωσσίδης, Φαῖκ Ἐφένδης καὶ Ἰωάννης Κούλης τὸ 1904, ἀργότερον ἐγένετο ἀνώνυμος ἐταιρία ὑπὸ τὸν τίτλον «Βέρμιον», περιελθοῦσα τελευταίως ὑπὸ τὴν κυριότητα τῆς Ἐριοβιομηχανίας Ναούσης Λαναρᾶ καὶ Σία.

(Τὸ Ἔργοστάσιον «Βέρμιον»)

Τὸ ἐργοστάσιον Χατζηνικολάκη ἰδρύθη ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Χατζηνικολάκη τὸ 1907. Τὰ νήματα ἀμφοτέρων ἦσαν περιζήτητα.

Ἔχει ἓνα ἐργοστάσιον ἀλευροποιίας τοῦ Μάρκου τελειοτάτου συστήματος, πολλοὺς ἄλλους κυλινδρομύλους, ἀλευρομύλους καὶ λαδομύλους. με κινήτριον δύναμιν τὰ ἄφθονα νερά τῶν ὑδατοπτώσεων. Ἔχει ἐργοστάσιον Ἠλεκτροπαραγωγῆς, τὸ ὁποῖον ἐκτὸς τῆς Βεροίας, ἠλεκτροφωτίζει τὰ Γιαννιτσά, τὰ Κουφάλια, τὴν Κρύαν Βρύσην καὶ παρέχει κινήτριον δύναμιν, εἰς τὰ ἐκκοκιστήρια βάμβακος καὶ εἰς τὰς παντὸς εἴδους μικροβιοτεχνίας. Ἔχει παγοποιεῖα καὶ ψηκτικὰς ἀποθήκας, μεγάλως ἐξυπηρετοῦσας τὴν πόλιν, διὰ τῆς ἐναποθηκέσεως ἐν αὐταῖς, τυροκομικῶν προϊόντων καὶ φρούτων, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ Βέροια ἀνέκαθεν ἐφημιζετο.

Παράγει ἄφθονα καὶ ἐκλεκτὰ λαχανικὰ τροφοδοτοῦσα καὶ τὴν ξένην ἀκμή. Ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἡ Φλώρινα καὶ τὸ Μοναστήριον, ἦσαν τὰ καλλίτερα καταναλωτικὰ κέντρα τῶν λαχανικῶν τῆς.

Γνωστά ἦσαν καὶ τὰ μεταλλεύματα χρωμίου ἀνὰ τὰ Πιέριχ καὶ τὸ Βέρμιον, λειτουργοῦντα μέχρι τοῦ 1940. Ἐπίσης ξακουστά ἦσαν καὶ εἶναι καὶ σήμερον ἀκόμη τὰ μάρμαρα τῆς Καστανιάς καὶ τὰ ἄφθονα δασικά προϊόντα τοῦ Βερμίου καὶ τῶν Πιερίων.

Ἐκλεκτὰ ἦσαν ἐπίσης τὰ ἐκ μετάξης ὑφάσματα «κισμιρένια» λεγόμενα καὶ τὰ μάλλινα τῆς οἰκιακῆς βιοτεχνίας, αἱ πολύχρωμες φλουκισστές βελόντσες, αἱ ὁποῖαι τώρα εἶναι τῆς μόδας εἰς τὰ σαλόνια. Ἐπίσης τὰ κεντημένα κηλίμια ποικίλων παραστάσεων, τῆς καλλιγραφίας καλούμενα, καὶ οἱ διάφοροι τάπητες.

ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΤΗΣ

Δὲν ὑπάρχει εἶδος ἀγαθοῦ ποῦ νὰ μὴ παράγεται στὴ Βεροία, ἐκτὸς ἐκείνων ποῦ προτιμοῦν τὰ θερμὰ κλίματα. Ὁ κάμπος τῆς Ἡμαθίας ἐκτεινόμενος κάτωθεν τῆς πόλεως, παρουσιάζει θέαμα ἐκπληκτικὸν μὲ τὰς μεταλλαγὰς τῶν χρωμάτων ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς. Τὴν ἀνοιξιν τὸ πράσινον. Καὶ τὸ θέρος τὸ χρυσεῖον χρῶμα τῶν στάχυων, οἱ ὁποῖοι κύπτοντες ὑπὸ τὸ βάρος τῶν κόκκων τοῦ σίτου, κυματοειδῶς κινοῦνται, πλουσίαν τὴν ἀμοιβὴν εἰς τοὺς γεωργοὺς παρέχοντες.

Τὸ κλίμα τῆς Βεροίας εἶναι καλόν. Μετὰ τὴν ἀποξηρανσιν μάλιστα τοῦ Βάλτου καὶ τὴν καταπολέμησιν τῆς ἐλονοσίας. Εἰς τοὺς ξένους ἐπιδρᾶ ἐυεργετικῶς ἐπὶ τῆς υγείας των. Εἰς μικρὸν διάστημα διαμονῆς των ἐν Βεροίᾳ ἐγίνοντο ἀγνώριστοι. Ἐὰν δὲ συνέπιπτε νὰ ἔπινον νερὸ ἀπὸ τὰ

(Καταρράκται τῆς Βεροίας)
Ὁ λευκὸς ἄνθραξ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ὁποῖου κινοῦνται τὰ Ἐργοστάσια

«Μπουγιατζίδικα» ἢ τὴν Μπαρμπούταν», τότε ἔμεινον διὰ παντός ἐν Βεροῖα καὶ νυμφεύομενοι ἐγίνοντο Βεργιώτες.

Τὰ Χωρία Βεροίας κατ' ἀλφαθητικὴν σειρὰν

Ἄμμος	Κυδωνοχώριον	Μαυροδένδρι	Παλατίτσια
Ἀσώματα	Καψοχώρα	Μετόχι	Πατρίς
Ἁγία Μαρίνα	Καβάσιλα	Μελίκη	Πλάτανος
Ἁγιος Γεώργιος	Καμποχώριον	Μακροχώριον	Πλατὺ
Ἁγκαθιά	Καστανιά	Μικρὴ Σάντα	Πολυδένδρι
Ἄραχος	Κλειδί	Ν. Νικομήδεια	Πρόδρομος
Ἄλουρος	Κορυφή	Νεόκαστρον	Πρασινάδα
Βέρμιον	Κεφαλοχώριον	Νεοχώριον	Ράχη
Βαρβάρες	Κουλούρα	Νησί	Ριζώματα
Βεργίνα	Κυδωνέα	Ν. Σκυλίτσι	Ραφομανήκι
Βρυσάκι	Κιρκάσιοι	Νεοχώριον	Σχινὰ
Γιδά	Κομνήνιον	Νησέλιον	Συκιὰ
Γεωργιανοὶ	Κουμαργιά	Νεοχωρόπουλο	Σταυρός
Δάσκιον	Κωστοχώριον	Νησελούδι	Σφηκιά
Διαβατός	Λευκίπετρα	Ν. Πρόδρομος	Ταγαροχώρι
Ἐργοχώριον	Λουδίας	Ξεχασμένη	Τριλοφιά
Ἐλαφος	Λαζοχώριον	Ξηρολείβαδον	Τρίκκαλα
Ἐπισκοπή	Λιανοβέργιον	Παλαιόχωρα	Τρίλοφος
Ἐλαφίνα	Λουτρὸς	Π. Λυκογιάννη	Τριπόταμος
Καλὴ Παναγιὰ	Λυκογιάννη	Π. Σκυλίτσι	Φυτιὰ
Κρεβιτᾶς	Μέσση	Παλαιοχώριον	Χαράδρα

Ο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

Ὁ ἐπὶ τοῦ τραχήλου μας ἐπικαθήμενος βαρὺς ζυγός, εἶχε γίνῃ ἀνυπόφορος. Καὶ ὁ ἀέρας ἀκόμη ποῦ ἀνεπνέομεν ἦτο ἀποπνικτικός. Ἡ λαχτάρα μας νὰ ἐλευθερωθῶμεν κατέστη πλέον ὄραμα. Καὶ ἡ ἀπόφασίς μας ἦτο ἀμετάτρεπτος. Εἶπαμε νὰ σηκωθῶμεν. Δὲν ἀντέχομεν πιά. Καὶ σηκωθήκαμε.

Μιὰ νέα ἐταιρία σὰν τὴν «Φιλικὴν» ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἐθνικὴ Ἄμυνα» ἀνέλαβε νὰ μύησῃ τοὺς Μακεδόνας γιὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἔθνους. Ἐνθουμοῦμαι μετὰ πόσης μυστικότητος, ἐμυήθη καὶ ὁ γράφων ὑπὸ τοῦ Μαρκοῦρη Μηνᾶ, μετὰ τὴν υποχρέωσιν, ὅπως καὶ ἐγὼ μύησω ἄλλους τρεῖς.

Ὁ ὄρκος καὶ ἡ ἐχεμύθεια ἦσαν οἱ δύο πρῶτοι ὄροι τῆς μύησεως. Ἐπάνω στὰ δύο αὐτὰ ἐστηρίζετο τὸ οἰκοδόμημα τῆς νέας «Φιλικῆς Ἐταιρίας». Καὶ ἡ μύησις συντελεῖτο γοργά. Ἐνα αἶσθημα ὑπερφανείας μετέλαβεν, διότι καὶ ἐγὼ θὰ συνετέλουν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Ἀγῶνος.

Ἡ κατασκοπεῖα ὠργιάζε. Τὰ μίσθαρνα ὄργανα τῆς ξένης προπαγάνδας Βουλγάρων καὶ Ῥουμούνων μᾶς παρακολουθοῦσαν, καὶ τὰ αὐτιά των ἦσαν τευτῶμένα, νὰ ἀρπάξουν ἔστω καὶ μιὰ λέξη καὶ νὰ μᾶς ἀνατρέψουν τὰ σχέδια.

Γιὰ τὸ τὰ στόματα ὄλων μας ἦσαν κλειδωμένα. Ἐνας κρατοῦσε τὰ κλειδιά των. Ἐνας μποροῦσε μόνον νὰ τὰ ἀνοίξῃ. Καὶ αὐτὸς ἦτο ὁ

Ἀναστάσιος Ἐμμ. Σιορμανωλάκης, (Σελίς 87) ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Κέντρου τῆς ἀνταρτικῆς κινήσεως. Ἡ πρώτη συνεδρία ἐγένετο στὸ πατρικὸ μου σπίτι ἔναντι τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Μητροπόλεως. Εἰς τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν συνεδρίαν παρευρέθησαν, ὁ Ἀναστάσιος Ἐμμ. Σιορμανωλάκης, γεωργοκτηματίας, οἱ ἔμποροι Κ. Μαλούτας, Μ. Καρακωστής, Ἐμμ. Χριστοδούλου, Ἀθ. Παπαδημιῶν, Περ. Χριστοδούλου, οἱ ἱατροὶ Δημ. Τούσας καὶ Ἐμμ. Βελτισίδης, ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἡμιγυμνασίου Χαρ. Ἰωαννίδης, οἱ διδάσκαλοι Ἀντ. Τσικερδάνος, καὶ Ἐμμ. Ζάχος καὶ ὁ ἔμπορορράπτης Ἐμμ. Φουντούκας. Ἐκεῖ ἐτέθησαν αἱ πρῶται βάσεις καὶ ἐλήφθησαν αἱ πρῶται ἀποφάσεις. Καὶ ὁ ἀγὼν, περὶ τοῦ ὁποίου ἐν ἐκτάσει καὶ λεπτομερείᾳ θὰ ἀναγράψῃ ἰδιδικῆ ἔκδοσις ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ συμβολὴ τῆς Βεροίας εἰς τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα», προήγετο εἰς ἐπιτυχίαν, μέχρις ὅτου μίαν ἡμέραν παρὰ Θεοῦ εὐλογημένην, εἶδομεν τὸ ὄνειρόν μας πραγματοποιούμενον.

Τὴν 16ην Ὀκτωβρίου 1912 ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς, νικηφόρος καὶ θριαμβευτὴς εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν μας στήνων τὴν Σημαίαν τοῦ Σταυροῦ.

Ἡ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΒΕΡΟΙΑΣ

Βαρῶς φέρων τὴν σιωπὴν τοῦ ἄμβωνος τῆς Ἐκκλησίας, διαρκῶς ἠχώμην, ὅπως τὸ κενὸν τοῦτο, συμπληρωθῆ ὡς τάχιστα. Εὐτυχῶς ἡ εὐχὴ μου συνέπιπτε μετ' ὁμοίαν τοῦ ἀειμνήστου συμπολίτου μας Γεωργίου Γουδιῆ, ὅστις ἐπισκεφθεὶς με κατ' οἶκον ἐξέφρασε τὸν πόθον του περὶ αὐτοῦ.

Ἀπόρροια τῆς συναντήσεώς μας ταύτης, ὑπῆρξεν ἡ ἴδρυσις τῆς Χ. Ε. Ο. Β., τῆ συνδρομῆ καὶ ἄλλων ὁμοϊδεατῶν, οἱ ὅποιοι καταβαλόντες τὰ πρῶτα χρήματα, ὑπῆρξαν οἱ ἱδρυταὶ αὐτῆς.

Μετεκλήθη ἀμέσως ὁ θεολόγος τῆς Ζωῆς κ. Κωνσταντῖνος Χρόνης τακτικῶς κηρύττων ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος. Ἐκτοτε ἐδημιουργήθη μία θρησκευτικὴ κίνησις μετ' ἑαρέστον ἀποτελέσμα.

Ἡ Χ.Ε.Ο.Β. ἀνδρωθεῖσα σὺν τῷ χρόνῳ, ἴδρυσεν τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, ψυχοφελῶς μέχρι σήμερον λειτουργοῦντα. Ταῦτα μετ' αὐτῆς στεγάζονται εἰσέτι εἰς τὴν Παλαιάν Μητρόπολιν, παραχωρηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Πολυκάρπου διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 701] τῆς 20 Ἰουνίου 1935 ἐγγράφου τῆς Μητροπόλεως. Πόσον ὠφελήθη ἡ πόλις ἐκ τῆς θρησκευτικῆς αὐτῆς κινήσεως εἶναι πασίγνωστον. Οἱ ἀγλαοὶ καὶ εὐχυμοὶ καρποὶ αὐτῆς εὖρον ἀπήχησιν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀκροατῶν καὶ τῶν μαθητῶν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, ἐξ ὧν ἀνεδείχθησαν χρήσιμοι ἐν τῇ κοινῶνίᾳ καὶ ὠφέλιμοι παράγοντες, ὡς ὁ ἐν τῇ πόλει μας εὐφῆμως γνωστὸς Θεολόγος Καθηγητὴς κ. Δ. Παπαδόπουλος καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις Ἀρχιμανδρίτης τῆς «Ζωῆς» ἐξαιρετὸς Ἱεροκῆρυξ κ. Γεώργιος Παυλίδης.

Πρόεδρος τῆς Χ.Ε.Ο.Β. ἐπὶ σειράν ἐτῶν ὑπῆρξεν ὁ Γεώργιος Γουδιῆς. Ὁ κ. Κ. Χρόνης μετὰ εὐδόκιμον ἐν τῇ πόλει μας ὑπηρεσίαν, ἐτοποθετήθη εἰς Καβάλλαν ὅπου ὡς Ἀρχιμανδρίτης συνεχίζει τὸ θεαρέστον ἔργον του. Τοῦτον διεδέχθησαν ἕτεροι ἐκ περιτροπῆς ἐκλεκτοὶ Θεολόγοι Ἱεροκῆρυκες.

ΘΥΜΑΤΑ ΡΥΜΟΤΟΜΙΑΣ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΜΕΓΑΛΕΙΑ

Ἄρκετὰ σπίτια παλαιά, θύματα ρυμοτομίας δὲν ὑπάρχουν πιά. Τὰ πῆρε καὶ αὐτὰ «τὸ σχέδιον» καὶ πέρασαν στὴν Ἱστορίαν.

Σπίτια χρονικά, μὲ ντουβάρια ὕψηλά, χονδρά, μὲ σκεπαστὲς ἐξέχου-
σες καὶ γραφικοὺς φεγγίτες. Μὲ σιαχνισιὰ καὶ ὕψηλά ταβάνια. Μὲ ἀνώ-
γεια καὶ κατώγεια. Μὲ ἡλιακοὺς καὶ μὲ κρεβάτια. Μὲ πόρτες κεντητές, πα-
ράθυρα πολλὰ καὶ μπιρντέδες ὕφαντους. Μὲ μισάντρα, γιούκια καὶ ντου-
λάπια. Μὲ τζιάκια καὶ παρσιτιές. Μὲ τοῦ τσαρτσάρ τ' ῥακί, καὶ τὰ γκιλ-
βιά τριγύρω, πού ἀράδιαζαν κυδώνια καὶ ῥώδια στὴ σειρά.

Μὲ τζιμακιάνια καὶ νουντούδια. Μὲ μαγειριὰ καὶ ζυμουτκά. Μὲ
εὐρύχωρα κιλλάρια καὶ αὐλὲς μὲ πετραδάκια, σὲ σχήματα κανονικά. Μὲ
βρύσες μὲ σιουλνάρια. Μὲ
σκάλες μαρμαρένες. Γά-
στρες μὲ βασιλικό. Ἁγιο-
κλιμα καὶ ἀπλωτὲς κλιμα-
ταργές. Μὲ μπαχτσέδες
καὶ ταρατσες, λουλούδια
φορτωμένες.

Ἄλλα αὐτὰ ἐκλείπουν μὲ
τὴν νέα δομική. Καὶ στὴν
θέσιν των ἐγείρονται, μον-
τέρνα, νέα, μὲ πατώματα
πολλὰ, πλὴν ἄνευ γραφι-
κότητος καὶ ἐν πολλοῖς,
στενόχωρα καὶ πληκτικά.

Καὶ ἡ παλιὰ ἡ Βέργια
ἀντικρῶζει, μὲ κάποιαν πί-
κραν, τὴν καινούργια, πού
στὴν θέσιν της περνᾷ.

Παραθέτομεν δύο εἰκό-
νας παλαιῶν σπιτιῶν διὰ
τὴν Ἱστορίαν.

Εἰς τὴν πρώτην εἰκόνα,
ἀριστερὰ εἶναι τὸ σπίτι
τοῦ Μούμογλου καὶ ἐν συ-
νεχείᾳ τοῦ Αὐξέντου, δε-
ξιὰ δὲ τὸ σπίτι τοῦ Νικόλα
Βλάχου, τὰ ὁποῖα σχεδὸν
ἐφάπτονται. Ἐνα στενὸ
δρομάκι τὰ χωρίζει, πού
ἐπέτρεπε στίς οἰκοκυρὲς
νὰ ἀνταλλάσσουν ἀπὸ τὰ
παράθυρα διάφορα ἀντι-
κείμενα. Τὸ 1914 πού εἶ-

χαν πάρει φωτιά τὰ γειτονικά σπίτια Σαράφογλου, Κούτερη, καὶ Τσουκνίδα, οἱ θρυλικοὶ Τσιολιάδες πηδοῦσαν ἀπ' τὴν μιὰ στέγη στὴν ἄλλην καὶ τὰ γλύτωσαν. Τώρα τὸ στενὸ αὐτὸ δρομάκι, ἔγινε λεωφόρος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, καὶ τὰ σπίτια ἐξέλιπον.

Ἡ κυρὰ Μαριγούλου, ἀσφιλῶς θὰ νοσταλγῇ τὸ παράθυρον ὅπου καθήμενη ὄρες, ἐπλεκε σκουφούνια, ἔκλωθε μαλλί, καὶ ἔκαμνε καὶ τὸ συργιάνι τῆς.

Εἰς τὴν ἄλλην εἰκόνα εἶναι τὸ σπίτι τῆς Ῥακτιβανούδας, τρικούβερτο ἀρχοντικό, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας Ἁγίου Φανουρίου. Περρασμένα μεγαλεῖα.

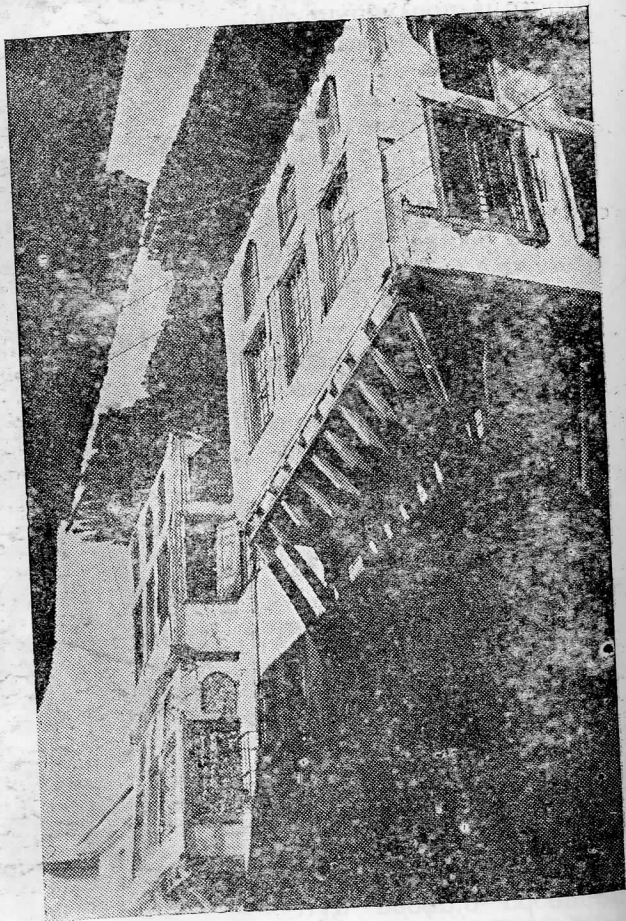
Ο ΠΡΟΣΚΟΠΙΣΜΟΣ

Ὁ Προσκοπισμὸς ἐν Βεροῖα ἰδρύθη τὸ πρῶτον τὸ 1918 μετὰ τινὰ ὄμως χρόνον διαλυθεὶς ἐπανιδρύθη τὸ 1930, ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Γεωργίου

Γουδῆ, τοῦ ὁποῖου σκοπὸς τῆς ζωῆς του, ἦτο ἡ διαμόρφωσις τοῦ χαρακτήρος τῆς νέας γενεᾶς τῆς γενετῆρας του

Γιαὐτὸ καὶ ἡ μεγαλύτερα προσοχή του ἐστράφη πρὸς τὴν νεολαίαν, χάριν τῆς ὁποίας ἰδρύθη ὑπ' αὐτοῦ ἡ Χ.Ε.Ο.Β. τὰ Κατηχητικά καὶ ὁ Προσκοπισμὸς. Μετὰ τὸν Β. Παγκόσμιον πόλεμον προσέφεραν ἀνεκτιμήτους κοινωνικὰς καὶ ἐθνικὰς ὑπηρεσίας διὰ τὰς ὁποίας ἡ Σημαία τῆς Τοπικῆς Ἐφορίας Προσκόπων Βεροῖας, ἐτιμήθη διὰ μεταλλίων, παρασήμων καὶ ἄλλων τιμητικῶν διακρίσεων.

Ὁ Προσκοπισμὸς ἀνεπτύχθη ἐν Βεροῖα εὐρύτατα. Μεγαλοπρεπεῖς καὶ συγκινητικαὶ ὑπῆρξαν αἱ κατὰ τὰς Ἐθνικὰς καὶ Θρησκευτικὰς ἑορτὰς παρελάσεις τῶν Προσκόπων μας.

Τὸ ἀρχοντικό τῆς Ῥακτιβανούδας

ΕΟΡΤΗ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

Τὴν 16ην Ὀκτωβρίου 1929, ἐπέτειον τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Βεροίας καὶ ἐπὶ τῇ Ἐκατονταετηρίδι τῆς Παλιγγενεσίας τῆς Ἑλλάδος ἐγένετο εἰς τὴν πλατεῖαν Ὁρολογίου, πανηγυρική ἐορτή, καθ' ἣν ἔλαβε χώραν ὑπὸ τῶν Στρατιωτικῶν δυνάμεων, ἀναπαράστασις τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Βεροίας.

Αἱ δύο κατωτέρω ἀναμνηστικαὶ φωτογραφίαι ἐμφανίζουν τὸ γεγονός.

(Ἡ θριαμβευτικὴ ἀψὶς τῆς Ἐκατονταετηρίδος)

Εἰς τὴν μίαν φαίνεται ἡ στηθεῖσα ἐν τῇ πλατεῖᾳ Ὁρολογίου Ἀψίδος κάτωθεν τῆς ὁποίας εἰσηλθεν ὁ καταλαβὼν τὴν πόλιν Στρατός.

Εἰς τὴν ἄλλην κορασιδὲς φέρουσαι τοπικὰς ἐνδυμασίας Βεροίας, Ναούσης, Γιδά, καὶ περιχώρων αἰτίνες ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἑορτὴν μετὰ χορωδίας, γραφικοὺς χοροὺς καὶ θεατρικὰς παραστάσεις, εἰς τὴν πλατεῖαν Ὁρολογίου, τῆς σκηνῆς στηθείσης ἐπὶ τῆς κλίμακος τοῦ Δικαστικοῦ Μεγάρου, εἰς δὲ τὴν Ἑλῆαν ἐντὸς τοῦ Πάρκου.

(Βεργιωτοπούλες μετὰ τὰς ἔθνικὰς ἐνδυμασίας εἰς τὸν ἑορτασμόν τῆς Ἑκατονταετηρίδος)

ΤΟ ΣΕΛΙ ἢ ΚΑΤΩ ΒΕΡΜΙΟΝ

Τὸ Σέλι κεῖται εἰς τὸ κέντρον τῆς ὄροσειρᾶς τοῦ Βερμίου, εἰς ὕψος 1456 μέτρων, ἀπέχει δὲ ἐκ Βεροίας 25 χιλιόμετρα. Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Λουμποῦτ Πασᾶ, (1822) καταστροφὴν ὄλων τῶν χωρίων τοῦ Βερμίου, οἱ περισσότεροι τῶν ἐπαναστατῶν κατέφυγον εἰς τὴν Παλαιάν Ἑλλάδα ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Τσάμη Καρατάσσου. Καίτοι δὲ τὸ 1832 ἐδόθη γενικὴ ἀμνηστία, ἐν τούτοις οἱ κάτοικοι τῶν καταστραφέντων χωρίων δὲν ἐπέστρεψαν. Τὸ 1835 οἱ Βλάχοι τῶν χωρίων τῆς Πίνδου, (Ἀβδέλλας, Σαμαρίνας, Περιβολίου,) οἱ ὅποιοι παραχείμαζον μετὰ τὰ κοπάδια τοὺς στὴ Θεσσαλία, ἤλθον τὴν ἀνοιξιν εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Βερμίου, ὅπου καὶ ἐγκατεστάθησαν. Τὰ πρῶτα «φαλκάργια» ἦσαν οἱ Μπαδραλέξης, Κουκουτέγος,

Σπανός, Κόϊας, Δουλίκας, Σούμπουρος, Περδίκης, Σαμαράς κ.λ.π. Εἰς δὲ τὸ Ξηρολείβαδον, οἱ Χατζηγῶγος, Τσαμητρος, Μπουσπούκης, Κοκόλης κλπ. Αὐτοὶ κατ' ἀρχὰς ἔμειναν εἰς τὰ χωριά τοῦ Βερμίου, ἀργότερον δὲ κατὰ τὸ 1875 κατήλθον εἰς τὴν Βεροίαν παραχειμαζόντες, καὶ τὸ καλοκαίρι ἀνήρχοντο καὶ πάλιν εἰς τὸ Βέρμιον.

Ἡ τοιαύτη ἄνοδος καὶ κάθοδος τῶν Βλάχων ἐτηρεῖτο ἕκτοτε αὐστηρῶς λόγῳ τῆς ἐπαγγελματικῆς ἰδιότητός των, ὡς κατ' ἐξοχὴν κτηνοτρόφων, ἀλλὰ καὶ διὰ ὑγιεινοὺς λόγους, δεδομένου, ὅτι, ἡ Βεροία εἰς ἀνθυγιεινὰ χαμόσπιτα καὶ περιορισμένα δωμάτια διαμονὴ των ἐπέβαλε τοῦτο. Γιαυτό καὶ ἐπανερχόμενοι ἦσαν εὐθυμοὶ καὶ ῥοδοκόκκινοι. Κατ' ἀρχὰς ἔκτισαν ἐκ τοῦ προχείρου καλυβόσπιτα μὲ πασσάλους καὶ κλαδιά, ἕξ οὗ καὶ «Καλύβια» ἐλέγοντο, ἐντὸς χαράδρας, ἵνα μὴ παρασύρωνται ἀπὸ τοὺς σφοδροὺς ἀνέμους. Καὶ διὰ νὰ προφυλάσσωνται ἀπὸ ἐπιδρομὰς ἐτοποθέτου εἰς τὰς κορυφὰς τὰ γνωστὰ «Καραούλια».

Τὸ χωρίον Σέλι μὲ τὴν ἀπὸ 89.000 στρέμματα ἕκτασίν του, ἀνήκεν εἰς τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον, παρὰ τοῦ ὁποίου τὸ 1826 ἠγοράσθη ὑπὸ τῶν κατοίκων Ἄνω καὶ Κάτω Σελίου ἀντὶ 4.500.000 δραχμῶν. Τὸ δὲ 1929 ἰδρύθη ὁ Ὄργανισμὸς Σελίου, τοῦ ὁποίου ὡς πρώτη διαχειριστικὴ ἐπιτροπὴ, ἦσαν οἱ Ἄντ. Σαμαράς, Ν. Πεντεφούντας, Γ. Ζαμάνης, Α. Σίσσας, καὶ Ἰ. Μέσκας.

Σκοπὸς τοῦ Ὄργανισμοῦ ἦτο ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ δάσους, τῶν βοσκοτόπων διὰ τὴν βοσκὴν τῶν ζώων συνεταίρων, καὶ τῆς ξυλείας πρὸς ἔμποριαν. Ἡ κατ' ἔτος ἐξαγομὴν οἰκοδομήσιμος ξυλεία Πεύκης ἀνέρχεται εἰς 2000—3000 κυβικά, ἡ δὲ ἐπεξεργασία αὐτῆς γίνεται εἰς τὸ ἐν τῇ πόλει μας πριονιστήριον. Ἄλλοτε τὰ ζῶα τοῦ Σελίου ἀνήρχοντο εἰς 130.000 αἰγοπρόβατα καὶ 6.000 μεγάλα. Σήμερον περιορίσθησαν εἰς 25.000 αἰγοπρόβατα καὶ 500 μεγάλα, δεδομένου ὅτι ἀπὸ τοῦ 1950 ἐπεδόθησαν καὶ εἰς τὴν πατατοκαλλιέργειαν 2.000 στρεμμάτων, διανεμηθέντων εἰς τοὺς 636 συνεταίρους ἀνὰ 3 στρέμματα εἰς ἕκαστον

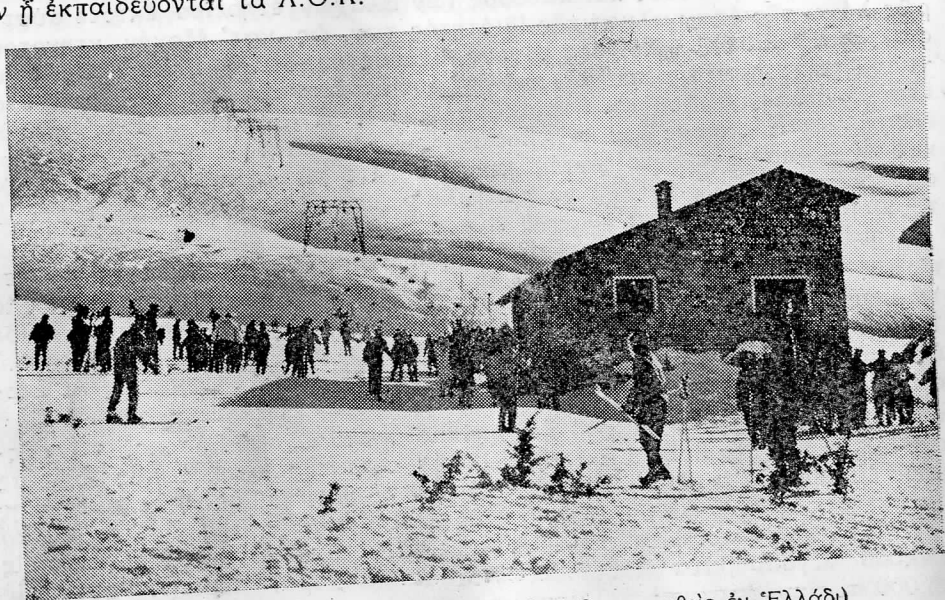
Εἰς τὴν θέσιν «Πριόνια» τοῦ κεντρικοῦ Βερμίου ἦσαν αἱ ἐγκαταστάσεις τοῦ Βασιλέως, ἀποτελούμεναι ἀπὸ τὸ Παλάτι, 6 σπῖτια διὰ τὸ προσωπικὸν καὶ ἀπὸ σταύλους. Αἱ ἐγκαταστάσεις αὗται κατεστράφησαν ὁλοσχερῶς τὴν 23 Ἀπριλίου 1944 ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, ἐκάησαν δὲ ἐντὸς αὐτῶν 13 γυναικόπαιδα μέλη τῶν οἰκογενειῶν τοῦ ἐπιστάτου Γ. Τσίρη 5 μέλη καὶ τῶν δασοφυλάκων Γ. Φάκα 3 μέλη καὶ τοῦ Ι. Βόλκου 5 μέλη. Ἦδη εἰς τὴν ἰδίαν τοποθεσίαν, ἀνηγέρθη οἰκοδομὴ συγχρονισμένη πρὸς διαμονὴν τοῦ ἐπιστάτου, τοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν φιλοξενουμένων.

Εἰς ἀπόστασιν 300 μέτρων ὑπάρχουν τὰ εῤεῖπια τοῦ Παλαιοῦ Σελίου, ὅπου εὐρέθη παλαιὰ Ἐκκλησία ἐντελῶς κατεστραμμένη τῆς τότε Ἐπισκοπῆς (1830). Εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀνηγέρθη νέα, ὀνομασθεῖσα Παναγία Σελιώτισσα, τῆς ὁποίας ἐπίτροπος εἶναι ὁ κ. Γ. Τσίρης.

Εἰς τὸ Σέλι ἐτοποθετήθη χιονοδρομικὸς ἀναβατήρ (Skilift) παρὰ τὴν θέσιν «Λάκκα Μερὰς», δαπάναις τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος, τῶν Δήμων Βεροίας καὶ Ναούσης, τῆς Κοινότητος Κάτω Βερμίου, τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας Ὄρειβατῶν Ἑλλάδος καὶ τοῦ Στρατοῦ. Ἔχει μῆκος 850 μέτρα καὶ 66 καθίσματα. Θεαματικωτάτη εἶναι ἡ διὰ μηχανήματος Ντῆζελ 75 ἵππων λειτουργία τοῦ ἀναβατήρος. Κατ' ἔτος γίνονται χιονοδρομικοὶ

ἀγῶνες, «Παπαρόδεια» καλούμενα, μὲ μεγάλην συρροήν χιονοδρόμων καὶ φίλων τοῦ εὐγενοῦς αὐτοῦ σπόρ, ὅπερ κατέστη Πανελληνίον.

Παρὰ τὴν βᾶσιν τοῦ ἀναβατήρος ἐστήθη τιμητικῶς ἡ προτομὴ τοῦ Ταγματάρχου Παπαρόδου, φονευθέντος τῷ 1940 εἰς Ἀλβανίαν. Οὗτος ὑπῆρξεν ὁ ἰδρυτὴς τῶν χιονοδρομιῶν καὶ τῆς εἰδικῆς ἐν Σελίῳ Σχολῆς, ἐν ᾗ ἐκπαιδεύονται τὰ Λ.Ο.Κ.

(Ὁ χιονοδρομικὸς ἀναβατήρ Σελίου, ὁ πρῶτος στηθεὶς ἐν Ἑλλάδι)

Οἱ ἐπισκέπται κατὰ τοὺς ἀγῶνας, ἐκ πάσης Ἑλλάδος, εὐρίσκουν γνησίαν Ἑλληνικὴν φιλοξενίαν παρὰ τῶν φιλοτίμων κατοίκων τοῦ χωρίου τοῦ ὁποίου πρόεδρος εἶναι ὁ δραστήριος κ. Γ. Πιτούλιας. Εἰς τοὺς ἐπισκέπτas διατίθενται 174 κλῖναι πλήρως ἐξωπλισθεῖσαι, κατόπιν δανείου δωθέντος ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος, ἐκ 1.300 δραχμῶν κατὰ κλῖνην. Τὸ τίμημα ἐκάστης κλῖνης εἶναι 25 δραχμαί.

Ὁ ἄνω σταθμὸς τοῦ ἀναβατήρος φθάνει μέχρι τῆς κυρυφῆς τοῦ Ἀλσοῦμπαση, ἐχούσης ὑψόμετρον 1800 μέτρων.

Τὴν 15 Αὐγούστου τῆς Παναγίας ἐκάστου ἔτους ἐγίνετο πανηγύρις καθ' ἣν ἀθρόοι ἐτελοῦντο οἱ γάμοι τῶν ἀρραβωνιασμένων, πλείστοι δὲ ἐπισκέπται ἐκ Βεροίας καὶ Ναούσης ἐξέδραμον.

Τὸ 1905 εἰς τὰ Καλύβια Σελίου ἔλαβε χώραν γεγονὸς λίαν τιμητικὸν διὰ τοὺς κατοίκους του. Ἐπρόκειτο περὶ τῆς ἐπανόδου εἰς τὰ Πάτρια τῆς ἄνω συνοικίας τοῦ χωρίου, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι παρασυρθέντες ὑπὸ τῆς Ρουμανικῆς προπαγάνδας, ἀπεσχίσθησαν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἀφῆρεσε τὴν προστασίαν της, ἐκλείσει τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας καὶ καθῆρεσε τοὺς δύο ἀποστάτας ἱερεῖς. Ἐκτοτε οἱ πρόκριτοι Βεροίας καὶ Ναούσης δὲν ἔπαυσαν νὰ ὑποδεικνύουν τὴν ἀνάγκην ἐπιστροφῆς των εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὁρθοδοξίας. Τελευταίως ὁ Χρ. Περδικάρης μεγάλας κατέ-

βαλε πρὸς τοῦτο προσπάθειάς ἔχων συμπαραστάτας καὶ τοὺς προύχοντας τοῦ Σελίου, Νούτσιαν Καραγιάννην, Δημήτριον Σαμαράν, Νικόλαον Τζιαμζίρην, Γούσιον Δαούτην, Ἀδάμον Σαμαράν, Νικόλαον Καρανίκαν, Γεώργιον Καρανίκαν, Μίχον Ζροῦς καὶ Γ. Πιτούλιαν, ἐπετυχῶν ὥστε οἱ κάτοικοι νὰ ἐκδηλώσουν μετάνοιαν.

Οὕτω τὴν 14 Αὐγούστου 1905 παραμονὴν τῆς Παναγίας, ὁ Μητροπολίτης Κωνσταντίας συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Χρ. Περδικάρη, Γεωργίου Λόγγου, Ἀριστ. Συνδίκου, τοῦ Γάλλου δημοσιογράφου Παγιαρὲς καὶ 50 ἐγκρίτων ὁμογενῶν τῆς Βεροίας μετέβησαν εἰς τὸ Σέλι. Περί τὴν μεσημβρίαν προσῆλθον οἱ δύο ἀποστάται, γεγηρακότες ἤδη, ἱερεῖς καὶ δι' ἐγγράφου αἰτήσεώς των ἐζήτησαν ἄφεσιν καὶ συγχώρησιν. Ὁ Μητροπολίτης ἐκδηλώνων τὴν μακροθυμίαν τῆς Ἐκκλησίας συνεχώρησεν αὐτούς. Εἷς δὲ τῶν παρισταμένων, γέρων ἀνεφώνησε δακρῶν τὸ «Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλον σου Δέσποτα». Τὴν ἐπομένην ὁ κῶδων τῆς Ἐκκλησίας χαρμωσύνως ἐκάλεσε τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν Θεῖαν λειτουργίαν. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν Καλυβίων Ἀνω καὶ Κάτω Σελίου προσῆλθον μὲ τὰ γιορτερά των εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας. Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν ἐξεχύθησαν εἰς ὀλημερῆ διασκέδασιν.

Ἐπηκολούθησαν, ἐπισκέψεις. Πλούσια γεύματα, ζωηραὶ ἐκδηλώσεις. Γάμοι καὶ διασκεδάσεις μέχρι βαθείας νυκτός. Πρωτοφανὴς Θρησκευτικὴ Ἐθνικὴ καὶ Ἱστορικὴ πανήγυρις, ἀποδειχθείσης καὶ διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν τῆς Ἑλληνικῆς γνησιότητος τῶν πρὸς στιγμὴν παρασυρθέντων. Ἡ ὁποῖα τοσοῦτον ἐμφανῶς καὶ οὕτω, πρὸς ἔπαινον καὶ τιμὴν των, πανηγυρικῶς ἐξεδηλώθη.

Ἄλλοτε οἱ Βλάχοι μακρόθεν διεκρίνοντο ἀπὸ τὴν γραφικὴν καὶ ἰδιόρρυθμον φορεσίαν των, τόσοσιν οἱ ἄνδρες ὅσον καὶ αἱ γυναῖκες. Σήμερον καὶ αὐτοὶ ὑπέκυψαν εἰς τὸν μοντερισμόν, ἀκολουθοῦντες τὴν μόδαν κατὰ γράμμα, ὑπερβάλλοντες αὐτὴν πολλάκις εἰς ἐμφάνισιν.

Καὶ τὸ «τσιπούνι» καὶ ἡ «σάρικα». Τὸ «τζιαμαντάνι» καὶ τὰ «χολέβια», ὅλα κεντημένα μὲ τέσσαρες σειρὲς γαϊτάνια. Τὸ ζουνάρι, τὰ ἀτλαζένια μεταξωτὰ φουστάνια, αἱ πορτακαλίσιες καὶ ἄλλων χρωμάτων φούστες, τὰ πουκάμισα τὰ ἄσπρα, τὰ μαντήλια, αἱ τσίπες καὶ τὰ σὺν αὐτοῖς, ἅπαντα ἐξέλιπον. Εἰς τὸ ἐξῆς εἰς τὰ Μουσεῖα μόνον θὰ τὰ βλέπωμεν.

(Πηγαὶ διὰ τὰ ἀνωτέρω: Ἐφημ. «Μακεδονία», Γ. Τσίρης, Ἄντ. Περδίκης ἱατρός, Πρόεδρος τοῦ Ε.Ο.Σ. καὶ Δ. Καπρίνης).

ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΙΑ «ΙΧΤΙΑΡ ΜΕΤΖΗΛΙΣΙ»

Ἐλέγετο τὸ ἐκ πολιτῶν Χριστιανῶν δικαστήριον, ὅπερ δυνάμει τῶν προνομίων μας ἐδίκαζε τὰς ἀναφουμένους μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν διαφοράς. Συνήρχετο εἰς τὴν Μητρόπολιν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἐκάστοτε Ἀρχιερέως. Ἦτο ἐξαμελές, ἀνά ἓν μέλος ἐκ τῶν ἑξ ὑπομελώντων Ἐκκλησιῶν.

Ἐτερον δέ, Ἱερατικὸν Συμβούλιον ἐξ ἱερέων ἀποτελούμενον ὑπὸ τὴν

προεδρείαν τοῦ Μητροπολίτου ἔλυε τὰς διαφορὰς, ἀρραβῶνος, γάμου, προικός κ.λ.π. ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Νόμου τῶν Πατριαρχείων.

Αἱ ἀποφάσεις των ἐγίνοντο σεβασταὶ ἐφαρμοσίμοι δυνάμει Μητροπολιτικοῦ ἐγγράφου «Τακριρίου» πρὸς τὰς Τουρκικὰς Ἀρχὰς ἀποστελλομένου. Ἐπίσης ἀπεφάσιζον καὶ ἐπὶ ζητημάτων ἀφορῶντων διαθήκας, υἱοθετήρια, καὶ κληρονομικὰ ζητήματα. Προσεπάθουν δὲ νὰ συμβιβάζουν τὰ διεστῶτα μέρη, διὰ νὰ μὴ προσφεύγουν εἰς τὰ δικαστήρια.

Δις τῆς ἐβδομάδος ἐγένετο συμβούλιον εἰς τὸ «Κουνάκι» παρισταμένου τοῦ Ἀρχιερέως καὶ τῶν Χριστιανῶν συμβούλων «Ἀζάδων» καλουμένων. Ἐρρίπτοντο οἱ φόροι, ἐν οἷς καὶ ὁ κεφαλικὸς τοιοῦτος στρατιωτικῆς θητείας «Κεφαλέτ» ἢ «Μπεντέλι-Ἀσκερί» λεγόμενος. Μίαν ἐβδομάδα πρὸ τῶν ἑορτῶν, αἱ εἰσπράξεις τῶν φόρων ἔπαυσαν. Τὸ συμβούλιον ἐξέλεγεν καὶ τὸν Δήμαρχον, πάντοτε βεβαίως Τοῦρκον.....

Ο ΤΥΠΟΣ ΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Ἀπὸ τριακονταεξαετίας ἡ δημοσιογραφία ἐν Βεροίᾳ εὐγενῶς ἀμιλλωμένη παρέσχεν εἰς τὴν πόλιν μας ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας, ἐλέγχουσα, ὑποδεικνύουσα ἢ ἐπαινοῦσα ἀναλόγως τῶν περιστάσεων.

Ἐξεδόθησαν μέχρι σήμερον 15 ἐν ὄλῳ ἐφημερίδες ἐξ ὧν 9 διέκοψαν τὴν ἔκδοσίν των. Εἶναι δὲ ὅλαι αἱ κάτωθι:

Τίτλος Ἐφημερίδος	Ἔτος ἐκδόσεως	Διευθυντῆς
Ἀστὴρ Βεροίας	1924	Ἰωάννης Γούναρης
Κρόταλος	1925	Ἀναστάσιος Λεονάρδος
Ἡ Βεροία	1926	Στέφανος Βαφείδης
Ἐλεύθερος Λόγος	1928	Θρασύβουλος Σμυρλῆς
Νέα Ζωὴ	1932	Ἀντώνιος Μιχαηλίδης
Μακεδονικὴ Ἥχῳ	1935	Λώλης Σμυρλῆς
Μακεδονικὰ Χρονικὰ	1935	» »
Ἐθνικὸς Κῆρυξ	1946	Κων)νος Καρακωστῆς
Ὁ Θαρραλέος	1946	Ἡλίας Νόβας
Νίκη	1952	Δημήτριος Χ΄δημητρίου
Φρουρὸς Ἡμαθίας	1953	Μ. Κύρου - Ἰ. Σπανίδης
Ἐξόρμησις	1957	Φάνης Τριανταφυλλίδης
Ἀγροτικὴ Ἥχῳ	1957	Ἐπιτροπὴ Γεωπόνων
Μεταρρυθμισίς	1958	Βασίλειος Κουτσαντᾶς
Ὁ Τόπος μας	1959	Τουριστικὸς Ὅμιλος

ΒΕΡΓΙΩΤΙΚΑ ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

‘Ο Γάμος καὶ τὰ Ἀρραβωνιάσματα στὴν παλαιὰ ἐποχὴ

Ἀρραβῶνες χωρὶς γνωριμία, ποὺ διαρκοῦσαν χρόνια. Γάμοι ἀρχοντικοὶ ποὺ βαστοῦσαν μέρες. Ἡ προυξινήτρα μὲ τίς δῶρες. Τὰ φίλτρα μὲ τοῦ ξόρτσου. Τὰ βγιουλιὰ κι τὰ λαγοῦτα. Διπλώματα κι τρές. Κισμιρένες τραχλές. Ἡ σάλτα-μάρκα. Κι’ ὁ μπέτσκους ὁ τζιουμπές. Οἱ ἀσημένες ταμπακέρες. Οἱ μασιαλάδες. Ἡ ἀκαλέστρα κι’ οὐ συγκαταστός. κ.λ.π.

Ἡ Μαριγούλου ἀπὸ μέρης ῥαγανίζονταν τ’μανιάτς νὰ τ’πῆ πῶς γίνονταν ἢ γάμους κι’ τ’ ἀρραβωνιάσματα στ’ παληὰ ἐπουχή, γιὰ νὰ κάμ’ μιὰ ἔκθις στοῦ σχουλιό. Μὰ ἡ μανιάτς μὲ τὰ χουζμέτια κι’ τσάλλις τσ’φροντίδης ἀπτο’γιουρτές, ποῦ νὰ βρῆ κιρόν! ὡς ποῦ ἓνα βράδ, ἀφοῦ κμῆ-θκαν ὄλ, ἡ μανιά πῆριν τ’ Μαριγούλου κουντὰ στ’ παρσιτὰ κιᾶρχισε νὰ τ’ λέη.

—Ἀποῦ λές Μαριγούλουμ, τὰ παντρολογήματα στὰ θκάμας τὰ χρόνια γίνονταν μὲ προυξινιά. Δὲν ἦταν αὐτὰ τὰ σημιρνὰ τὰ χάλια, ποῦ τὰ πιδιά κι τὰ κουρίτσια, τὰ τιργιάζου μωναχάτα. Παένουν βόλτα ἢ τσ’ κινιματοφράφ, κάμνουν χουρούς κι’ πάρτι, κικεὶ τὰ ψένουν κι’ τὰ βράζου, κ’ ἔτς ὅταν γυρνῶν στὰ σπίτχιατς εἶνι μσουαρραβωνιασμένα.

—Στοῦν κιρό μας ἦταν γυναίκις ἰπίτηδης γι’ αὐτὴν τῆ δλειὰ, ποῦ τσέλιγαν «Προυξινίτρις» Αὐτές τῶβαζαν πρώτις μὲ τοῦ νούτς, ὅτι τοῦ τάδι

(Ἡ ἑακουστὴ προυξινήτρα, ἢ εἰς Βασιλικῶ)

τοῦ πιδι εἶνι καλὸ γιὰ τοῦ τάδι τοῦ κουρίτς. Κι τοῦ κουρίτς τσ’ κυρὰ Κατίγκους, τιργιάζ μὲ τοῦ πιδι τ’ κῦρ Μέρκου. Κιάτα δυὸ ἀποῦ σόϊ. Κιάτα τὰ δυὸ ἀποῦ οἰκογένεια, ἀποῦ «τζιάκ(ι)» ὅπους ἴλιγαν τότες.

Κι' άνασκουμπώνουνταν, άπουλές, οί προυξινίτρις, κι' άρχιζαν τά πλαλήματα. Κι πάιναν στοά σπίτια τσ' νύφς κι τ' γαμπροϋ κι τά κουβέντια-ζαν μι τσ' γουνίδις, χουρις νά ξέρουν τά πιδιά. Κι γιά νά καταφέρουν τή δλειάτσ, ίλιγαν κι' άπου κανένα, ψέμμα, άβλαβου όμους. "Όταν ήταν στοϋ σπίτ τσ' νύφς ίλιγαν, ότι εϊνι στιλμένις άπ' τού γαμπρό, κι' όταν πάλι πάιναν στοϋ σπίτ τ' γαμπροϋ, ίλιγαν ότι έρχουνταν άπ' τού μέρους τσ' νύφς. Κ' ή πιθιρές καμάρουναν κι πινιοϋνταν. Κι' όταν τσ' ρουτοϋσαν γιά κανένα χαϊρλούθκου, άπαντοϋσαν μι πιρηφάνια:

—Γιά γέμ μας φέρουν κάθι μέρα τά καλλίτιρα πιδιά, κι τά πιό δμουρφα κι προυκουμένα κουρίτσια. Μά δέν ήρθεν ή ωρατς άκόμα.

Τέτχις προυξινίτρις ξακουστές ήταν τότες ή θειά ή Βασιλικιά ή Νιζα-μουδα, κι ή κυρά Μπιϊνα, κι άλλις πού δέν τά κατάφιρναν τόσο καλά. Γιατι χράζουνταν μαστουργιά, ώς πού νά δώσουν οί γονίδις τού λόγουτς, γιατι δυσκολεύουνταν γιά τά μιτριτά, πού όσου πλειότιρα ήταν, τόσο πολϋ φούσκουνι ή πιθιρά κι πινιοϋνταν κι καμάρουναν γιά τουν γυιότς.

"Άμα γίνουνταν ή συμφουνιά, έκαμναν τού γράμμα, όπου έγραφαν τ' προϊκα, τά φουρέματα, καλά κι' κατώτηρα, τά ειδίσματα, τά φλουργιά, κι τού μαργαρτάρ κι' τά μιτριτά. Τόπειριν ή προυξινίτρα τού γράμμα κι πλαλτώ τού πάινι στοϋ σπίτ τ' γαμπροϋ. Τού διάβαζαν οί γουνίδις κι άμα τού κρατοϋσαν, τβάζαν στοϋ Κουνουστάτς, κ' ή άρραβώνα ήταν τι-λειουμέν (ι). "Η προυξινίτρα άφοϋ κερνιοϋνταν, γύρζιν, τριχάτ στοϋ σπίτ τσ' νύφς, γιά νά πη τού χαϊρλούθκου. Κέτς όταν ήθιλιν ή πιθιρά κι' οϋ πιθηρός, «γκίκ» δέν ίλιγαν ή νύφ κι' οϋ γαμπρός, Τώρα γίνιτι άνάπουδα. «"Άμα θέλ' ή νύφ' κι οϋ γαμπρός, τύπλα νάχ' ή πιθηρά κι' οϋ πιθηρός». Δέν ξέρου νά σοί πώ Μαριγούλουμ πότι ήταν καλλίτερα. Τώρα ή τότες;

"Η προυξινίτρα ήταν μές τ' χαράτς, πού τά τιλίουνι. Οί σπιτκοί όλ(ι) χαϊρνοϋνταν κι' αύτοί κι κερνιοϋταν κι ξανακερνιοϋνταν μι γέλοια κι ηϋχές κι τοίμαζαν τσ' δώρις μέσα σ' ένα μιταξουτό μαντήλ' κι τσ' πάινι σ' νύφ. "Ηταν τά δαχλύδια, κι καναδυ φλουργιά, μαμουντιέδες ή τισσι-ράργια μέσα σέ κουτιά άσημένα πού τάλιγαν, «ταμπακέρις». Εϊχαν ριγμένου ξόρτσου ψιλουκουπανισμένου, πού σι λιγουνι άπ' τ' μυρουδιάτ. Μιτά οϋχτώ μέρις πάινι κι τού σμπιθέρ. "Η πιθηρός, ή πιθηρά, ή γαμπρός κι' άλλ' σπιτκοί όλ(ι) μουνά. Τσ' δέχουνταν κάτ' σν' αύλή γιά μεγαλύ-τιρ τιμή. "Η νύφ πού πρώτ φουρά άντίκρϋζιν τού γαμπρό κ' ήταν φουβι-σμέν κι' άντρέπουνταν, φλοϋσιν τά χέργια όλνου μικρούς τρανούς, κι' δέ πάινι στοϋν οϋντά πού ήταν τού σμπιθέρ. Μούγκι όταν τσ' κερνούσιν σέβινι μι άστιγητ' κι πάλι έβγινι, κι' οϋ δίσκουκς χόριβιν, άπ' ν' άντρου-πίτς στοά χέργιατς. "Όταν έφιφγιν τού σμπιθέρ, οί σπιτκοί τσ' νύφς στέ-κουνταν όλ(ι) γραμμή γιά νά τσ' ξεπρουβουδήσουν ώς τν' οϋξόπουρτα. "Η νύφ φλούσιν πάλι τά χέργιατς κι' οϋ γαμπρός νοϋρος, δώρζιν σ' νύφ κάνα φλουρί, μέσα σι χαρτί τυλγμένου. "Αν εϊχαν κι σμπιθηρόπλα μκρά, ή μάνα τσ' νύφς τ' άδουνι κάντιου κι κόκκινις πλάκις.

Αύτές ή βίζιτες γίνουνταν μούγκι τσ' πισνόμιρις, Χριστούγινα κι Πάσχα. Κι' ώς πουνά γέν ή γάμουκς, δέν γλέπουνταν ή γαμπρός μι τ' νύφ', ιξόν άν ή νύφ πάινι σι κανένα συγγινικό σπίτ κι κερνοϋσιν σι όνομα πού γιόρταζιν. "Ενω τώρα ή γαμπρός ρίχν' τ' κάπα σι' πιθι-ροϋτ τού σπίτ, κι' άς κουβανάι ή καϋμένους ή πατέρας.

"Η άρραβώνα βαστοϋσιν ένα, δυδ κι πλειότιρα χρόνια, ώς πού νά

τοίμασῆ ἢ νύφ. Κι' ὅταν ἀπουρχινοῦνταν ἡ γάμος, ντῆ Τράδ πρὶν ἀπ' Κυργιακῆ ἔστειλαν ἀπ' τοῦ γαμπρὸ μέσα σένα κουσιὸρ σκιπασμένου μὶ μαντίλ μεταξουτό, τὰ «Φίλτρα». Ἐναν καθρέφτ, δυὸ χτένια, παπούτσια, παντόφλις, σκφοῦνια μὶ πλουμίδια, καναδυὸ φλουργιά, ζαχαράτα, ξόρτσου μὶ τοῦ παραπάν πού βουδιάζιν καλλίτιρα ἀπ' τσιδικές σας τσ' μουρουδιές, μιά πλάκα σαπουν (ι) ἄσπρου, κι' ἓνα μουσκουσάπνου, γιὰ νὰ πάν (ι) ἢ νύφ στοῦ χαμάμ.

Τ' Πέφτ ἡ ἀκαλέστρα πάινιν ἀποὺ σπὶτ σὶ σπὶτ κι ἀκαλνοῦσιν τσιγγινίδις, τ' κμπάρα, τσ' φιλινάδις κι τσ' μαχαλιώτσις, γιὰ νὰ διπλώσουν τ' προῖκα, κῆλιγιν: Προυσκυνήματα πουλλά ἀπ' ντούντουμ τ' Κατίγκου νὰ κουπιάσι στὰ διπλώματα. Κι πάιναν οἱ προυσκαλισμένες κι δίπλωναν τ' προῖκα κι τ' νέβαζαν στὰ κουσιόργια κι στὰ νουχιά. Τοῦ Σαββάτου τοῦ προῦτ πάινιν ἡ Ἐφουρία ἀπ' τὰ Σχουλεῖα μὶ ἓναν ἰχτιμητῆν κι κατάγραφαν τ' προῖκα στοὺν «Κώδικα» τσ' Μητροπόλεως. Ἀπάνου σν' ἀξιάτς, ἡ γαμπρὸς πλήρουνιν ἓνα πουσὸν γιὰ τὰ Σχουλεῖα. Αὐτὸ λέγονταν Ψῆφισ(ι).

Τοῦ ἀπόγειουμα τοῦ Σαββάτου στοῦ σπὶτ τσ' νύφς γίνουνταν χουρός. Ἡ ἀκαλέστρα ἀκαλνοῦσιν πάλι: Προυσκυνήματα πουλλά ἀπ' ντούντουμ τ' Κατίγκου νὰ κουπιάσι τσ' ἱτρές. Ἡ κμπάρα κ' ἡ ἀνδραδέρφ κριμνοῦσαν ἀπ' τοῦ κιφάλ(ι) τσ' νύφς μπρουστά κι πίσου ἱτρές, πού τις τοίμαζαν οἱ φιληνάδις ξιτλίγουντας τὰ καρουλάκια κι κάμουνοντας τὰ σκληδία, κι ἔβαζαν τόσις πουλλές ἱτρές, πού τὰ μοῦτρατς δὲν φαίνουνταν. Ἐβγαζαν ὕστερα τ' νύφ στοῦ χουρό, ἀνάμισα στὴν κμπάρα κισναντραδέρφ κι χόριβι μουνάχα τρεῖς γύρους. Κι φλοῦσιν τὰ χέρια ὄλους, κι τὰ μκρέλια, ἀκόμα κιτσιγιούφτ τσ' βιουλτζίδις. Οἱ ἀκαλεσμένες μὶ τὰ γιουρτιράτς, τὰ κιντμένα

Ἵμορφες Βεργιωτοπούλες χορεύουσαι τὸν «Συγκαστόν».

μακρουλέμπατα κι τὰ καλλίτιρα λαχούρια κι μιταξουτά, χόριβαν Βεργιώ-
τικούς χουρούς κι πιό πουλύ τούν «Συγκατοστό» που ήταν ή καλλίτιρους
χουρός.

Τὰ μισάνυχτα φόρτουναν τ' προίκα στα ζώα κι τ' πάιναν στού σπιτ
τ' γαμπρού παίζοντας τὰ βγιοιυλιά. Μπρουστά οί «Μασιαλάδες» μι άνα-
μένα δαδιά έφιγγαν κι πίσω του σμπιθέρ, που έρχουνταν άπ' του γαμπρό
νά πάρ τ' προίκα. Φεύοντας άπτ' νύφ, έκλιβαν κι κανένα ότ πράγμα, κι
του πάιναν στού γαμπρό σαν λάφυρου κι αυτός τσέδουνιν μπαχτοίς.
"Έτσι ήταν άντέτ. Χαράγματα γυρνοσιν του σμπιθέρ για να πάρ τ' νύφ.

Οί Μασιαλάδες φιγγουβουλοσσαν κ'οί βγιοιυλιτιδισ έπιζαν του σαμπαί,
ένα συγκινητικό τραγούδ, κ' ή νύφ ξικνώντας άπ' του πατρικότς του σπιτ,
έκλιγιν στ' άλήθεια, που ραγίζουνταν οί καρδιές μας. Τ'νύφ τ'κρατούσαν δυό
άπ'τὰ χέργια, κι πάιναν τόσου σιγά, που για να φτάσουν στού σπιτ τ'
γαμπρού έκαμναν μιά ώρα κι παραπάν, ίνώ ήταν πουλύ κουντά. Γιαυτό
κι για κείνουν που δέν πιρπατοσιν γλήγουρα ίλιγαν: «σα νύφ παέν»,
«σα νύφ πιρπατάει». 'Η μπαρμπέρς μι τ' νόρατ πάινι στού γαμπρό κι
τούν εούρζιν, να είναι φρέσκους.

'Η νύφ μπαίνοντας στού σπιτ τ' γαμπρού έβαζιν πρώτα του διξι
του πουδάρ. 'Απ' τὰ παραθύρια, κι τ'σκάλα άνιβαίνοντας έρριχναν ζαχα-
ράτα κι ρίζ. Κι' έμα άναίβινιν άπάν, γίνουνταν τὰ στιφανώματα. Στού
τέλουσ όλ(ι) οί συγγινίδισ χιριτοσσαν τὰ νιόν(ι)φα κι δώρζαν τ' νύφ φλουρ-
για. Κι' άν ήταν κι κανένας σιακατζής πιάνουνταν άπου τ' νύφ κι τούν
γαμπρό κι πιδοσιν κ' ίλιγιν: Νά ζήσουν να γηράσουν, κ' ένα άμπέλ ν'
άγοράσουν», Κι' όλ(ι) γιλοσσαν. "Άλλ'πάλι σήκουναν τούν κουμπάρου στα
χέργια κι' φώναζαν: «Τάξι, τάξι» κι' κείνος έταζιν ένα τραπέζ, μιά φλιά.
"Υστηρα έβαζαν στού κιφάλ τσ' νύφς ντούρτα τσ' κμπάρας, στού χέρ
τ' νέδουναν ένα γιαλι κρασί κι τ' μπαίναν μέσα στούν καλό του νούντα,
όπου ή καυμέν στέκουνταν όρθια κι νησιά.

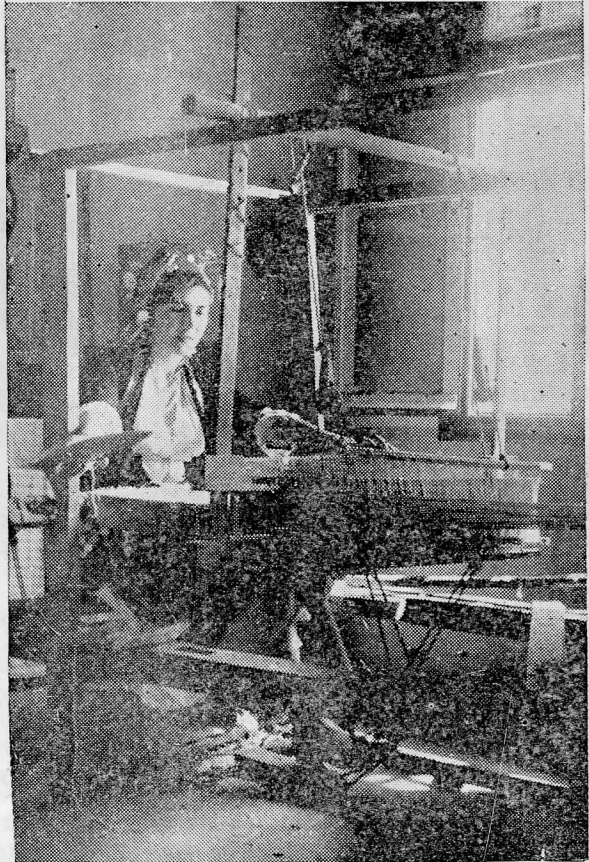
'Αργά του βράδ έσταν τὰ τραπέζια κι τσουφράδισ κι έτρουγαν, κι
μιτά του δείπνου έφιγγαν όλ(ι) κι μούγγι ή πιθηρά κάθουνταν ως Ντρίτ
του βράδ. 'Η νύφ όρθια που να άξαμώσς να φάη. 'Αντροπή γυιέμ! 'Η
κμπάρα που αυτή διάταζιν, την τάζιν άπου καμιά μπούκα στού στόμα
πότι, πότι. Μιτά γλιντοσσαν όλ(ι) χουρτάτ κι μούγγι ή νύφ τραβούσιν
ταμπουρά.

"Υστηρα άπου ούχτώ μέρις, του Σαββάτου βράδ ή νύφ πάινιν σμά-
νατς μι του γαμπρό μαζί κι γυρνοσιν τ' Κυργιακή του βράδ. 'Ηταν τὰ
πρώτα ποτρώφια που γίνουνταν πάλι μιγάλ διασκέδασς. Του άλλου του
Σαββάτου ξαναπάιναν πάλι κι γυρνοσσαν τ' Διυτέρα του βράδ. Αυτά ήταν
τὰ δεύτιρα ποτρώφια. Του τρίτου του Σαββάτου πάιναν πάλι κι γυρνο-
σαν Ντρίτ του βράδ, κι λέγουνταν τρίτα ποτρώφια. Κι τ'νάλ(ι) τ'Κυργιακή
έβγαζαν τ' νύφ στην-κκλησιά.

"Έτο άπου λές, Μαριγούλουμ, γίνουνταν ή γάμους ίκεινα τὰ χρόνια.
βαστοσιν μιά βδουμάδα, κι χώργια τὰ ποτρώφια, που κι αυτά ήταν σαν
γάμους. Τώρα τὰ συντόμιψαν γυιέμ. "Ένα στιφάνουμα κι' δξω άπτ' μπόρτα.
Που να ίδης τὰ νιόν(ι)φα κι να τὰ καμαρώς. 'Απνή - κκλησιά στού φου-
τουγράφου κι ταξίδ. Πόσου άλλαξαν τ' άντέτια μας, που ήμάς στ' παληές
μας φαίνουντι παράξια. "Αίντι τώρα σύρι να κοιμηθής. Νύσταξις.

— Δέν μ' εἶπης μανιά κι γιά τ' μπροῖκα. Νά σ' εἰπῶ γυιέμ. Τά φουστάνια ἦταν μιταξουτά, μαλλίτκα, μπαμπακιρά, μουνόχρωμα, κλαδουτά κι παρδαλά. Τά πανουφόρια τσόχινα πού τᾶραβαν τεχνίτις ντόπιχ κι ξέν ἀπ' Δίβρα, ἡ Ντιμπριλίδις. Τά κιντούσαν μί χρυσάφ, μί χρυσές κλουστές, μί πούλιες κι μί πέρλις. Εἶχαν φουρέματα πρῶτα κι δεύτιρα. Ἡ τζιουμπές ἡ πρῶτος ἦταν μαύρους, ἡ δεύτιρος ἦταν μπέζ(ι), γι' αὐτό λέγονταν (μπέτκους). Γύρω, γύρω εἶχε μυλόγουις, πού τσεραβιν ἡ Χατζηγιάννου. Εἶχαν μακρουλέμπαντα κιντιμένα κι' αὐτά στοῦ γιακά κι στά πλάγια. Ἐνά ἀπ' αὐτά καλουκιντιμένον τῶλιγαν «σαλταμάρκα». Ἄλλα φουστάνια ἦταν ἀτλαζένια, κι' ὅλα μί σοῦφρες, ὅπως τὰ σημερινά πλισσέ. Τά διπλώναμι μία μία σοῦφρα κιῶταν τὰ βγάζαμι ἀπ' τοῦ σιντοῦκ νά τὰ φουρέσουμι ἦταν σιδηρουμένα. δέν τὰ καίγαμι μί τοῦ σιδηρου ὅπως κάμνουν σήμιρα, κι διατηριοῦνταν τόσο καλά, πού τᾶδουνάμι κι στά κουρίτσια μας γιά προῖκα. Ἡ μόδα δέν ἀλλαζιν ἕναν γκιρμέν ὅπως τώρα. Γιά τοῦ κιφά(ι) ἔπιρναν φακιόλ,

πού ἦταν ἕνα φέες σκιπασμένον μί μιταξουτό μπισίμ, γύρου γύρου βιλούδου μαύρου κι μιταξουτή ταντέλα μαύρ κι' ἀπάνου βιλόνια μαργαρταρένια. Ἄλλις ἔβαζαν ἀπάνου στοῦ φακιόλ(ι) πλάκα τὰ φλουργιά πού λέγονταν «τιπές». Οἱ παλητίρις φουροῦσαν σαρίκ. Στοῦ στήθους εἶχαμι «τραχλιές» κισμιριένις πού τσύφιναν στοῦν ἀργαλειό ἡ Μαργιουρίτσα ἡ Σαρρηκουστοῦδα κι ἡ Ἄνθια ἡ Μητσιούδα πού ἦταν ὑφάντρις ξακουστές. Στοῦ λιμό κριμνούσαμι μπουρλιές φλουργιά κι μαργαρτάρ σειρές, σειρές πού τσίλιγαν «ξάϊα». Ἐπιρνάμι κι φοῦστις μαλλίτικις κι χασιδένις κιᾶλλα ἀσπρόρουχα ὅλα ὑφαντά στοῦν ἀργαλειό. Βρακουζοῦνις κιντιμένις μί χρυσό τσᾶκρες, σκφούνια μί πλουμίδια στ' φτέρνα κι τσιμίτις. Παπούτσια, ἕνα παρασῶλ,

(Ἡ σαῖτα πάει κέρχεται γοργά στοῦν ἀργαλειό της γιά νά ὑφάνη μὲ χαρά ἡ κοπέλλα τὸ προικιό της)

Ένα ρουλόδι μι χρυσή άλτσιδα πολύ τρανή. Σιντόνια, στρουσίδια, μαξλάρια, πιτσέτις, τραπιζουμάντιλα, μισάλια για τ' πινακουτή, ζνάργια άσπρα ύφαντά μιταξουτά, μιά πήχ φάρδους κι τέσσιρις πήχεις μάκρους, ύφαμένα τσαάκρις μι πράσιν ή κόκκιν μιταξουτή κλουστή κι ίτρές. Τ' Διυτέρα πάιναν σ'νύφ κι τά φουρέματα τά καθημιρνά που τάλιγαν «κατουπνά». Οί πλούσιες νύφισ έπιρναν κι πουλλά ειδίσηματα. Σταυρόν χρυσόν, βραχιόλια, δαχλύδια, σκουλαρίκια μαλαματένια μι διαμαντόπιτρις, δυδ τρείς μπουρλιές φλουργιά κι άλουγάριαστα ξάια μαργατάρ. Κι ζοϋσαν κι βασιλιβαν κι' όλου ίμένα φίλιβαν.

“Αίντι τώρα Μαριγούλουμ σϋρι νά κοιμηής. Νύσταξις γυιέμ, τά μάτιες μίκριναν. Καληνύχτα, καλό ξιμέρουμα κι καλή έπιτυχία σνέκτης.

“Η Μαριγούλου, άλλο που δέν ήθελεν. Σηκώθηκεν άμέσως, φίλησε τό χέρι τής γιαγιάς της, τήν ηύχαρίστησε, τήν καληνύχτισε και πήγε νά κοιμηθή ήσυχη και εύχαριστημένη, που βρήκε ύλικό για νά γράψη τήν έκθεσίν της.

Τό άνωτέρω κεφάλαιον έγράφη εις παληάν Βεργιώτικην γλωσσαν, διό και δέν έτηρήθη ή δέουσα όρθογραφία.

«Ξόρτσου» = ρίζα άρωματώδους φυτού.

ΣΤ' ΑΓΓΙΤΣΙΑ

“Ένα ξθιμον εύλαβώς μέχρι τινός τηρούμενον ήτο ή έξοδος τών γυκαικών εις τās γύρω έξοχάς τής πόλεως πρό παντός εις τίς Σαραντόβρουσες. Έκει συνεκεντροϋντο αι οίκογένειαι με τά φαγητά των, συνέτρωγαν και διεσκέδαζον. Τότε δέν ύπήρχον κέντρα, οϋτε πάρτυ, χοροί και ραντεβου. Έκει τά κορίτσια έπαιζον διάφορα παιγνίδια, ένα τών όποιων φανερώνει όπόσην σημασίαν έδιδον εις τήν άνατροφήν, αι μητέρες τών κοριτσιών.

Δύο κορίτσια κρατοϋσαν από τίς μασχάλες ένα άλλο, ένθεν και ένθεν και αίωρούμενον τό έκουνοϋσαν έμπρός και όπίσω ρυθμικώς, τραγουδώντας τό κάτωθι, μεθ' ό τό έξετινάζον πρός τά έμπρός, όσον τό δυνατόν μακρότερα.

Στ' άγγίτσια

Στά λουλούδια

στολιλέδες (κρίνοι)

στζουρμουκαντέδες (εύτυχία τής ήμέρας)

. Στου σχολειό

στοϋν άργαλειό

ά κι στοϋ γαμπρό

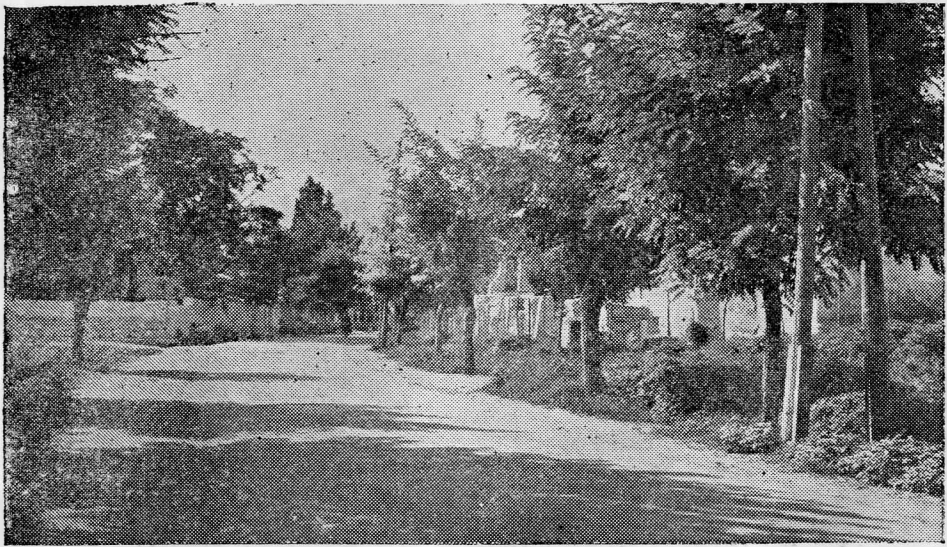
“Έφρόντιζον πρώτα πρώτα νά χαρίσουν στα κορίτσια των τή χαρά και τήν ύγεια, στέλνοντας αυτά στην έξοχή μεταξύ του πρασίνου και τών άνθέων. “Έπειτα νά τά μάθουν γράμματα, στέλνοντας αυτά εις τό σχολειον, κατόπιν νά τά μάθουν οίκοκυρωσύνην ύφαίνοντας στον άργαλειό,

καί τελευταία όπλασμένα με υγείαν καί τῆς καλῆς οίκοκυρᾶς τὰ ἐφόδια, νά τὰ ἀποκαταστήσουν στέλνοντας αὐτά εἰς τόν γαμπρόν.

Τι ώραία ἦθη καί ἔθιμα. Καθαρῶς ἀγνά Ἑλληνικά, πού σὺν τῷ χρόνῳ ἐκλείπουν, ἂν δὲν ἐξέλιπον ἤδη. Πού εἶναι ἐντελῶς ἀνάποδα με τὰ σημερινά. Τὰ όποια μέσα σέ κέντρα, ἀνθυγιεινά ἀρχίζουν ἀπό τόν γαμπρόν, γιά νά καταλήξουν στήν χαράν καί τήν υγείαν. Πού ἐν τῷ μεταξύ ἔχουν δυστυχῶς ἀπωλεσθῆ.

Πῶς λοιπόν νά μὴ νοσταλγῆ, κανεῖς τήν παλιά μας ἐποχή!;

Ο ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ

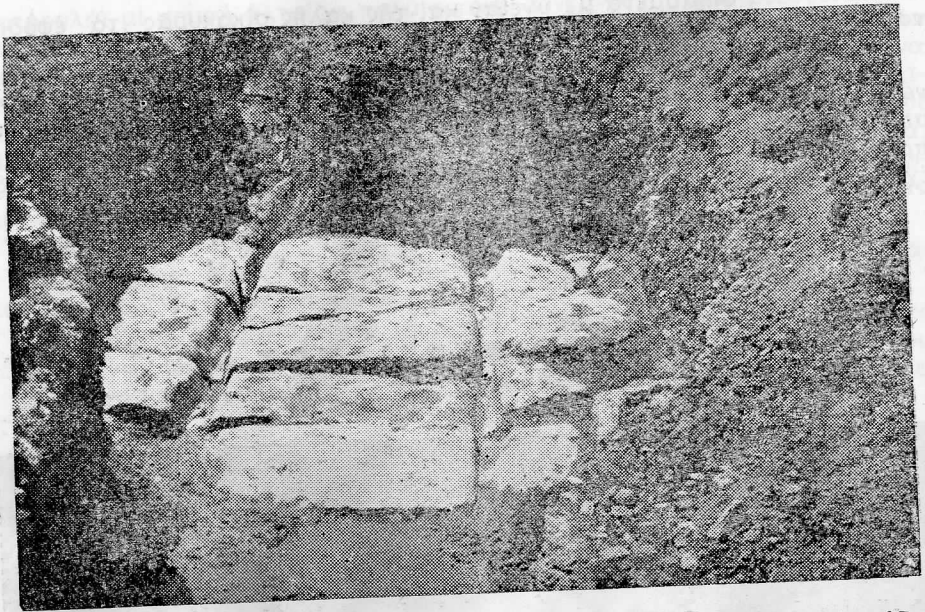
Εἶχεν ἀποκτήσῃ ἡ Βέροια τήν παραλίαν τῆς τρόπον τινά, πρὸς τόν κάμπον. Δὲν ἐβάσταξεν ὅμως πολὺ αὐτὸ τὸ εὐεργέτημα.

Καί ἤρχισαν πρὸ αὐτῆς νά φύονται σάν μανιτάρια διαδοχικῶς διάφορα κτίσματα καί οἰκοδομαί. Καί ἔτσι αὐτὴ ἡ παραλία πού λέγεται περιφερειακός, τὸ ἔξοχον αὐτὸ πρὸς τήν πεδιάδα τῆς Ἡμαθίας θέαμα, ὅση μέραι ἐκλείπει.

Γιατί ἄραγε νά γίνεται αὐτὸ τὸ ἔγκλημα:

Δὲν ὑπάρχει κανεῖς νά τὸ σταματήσῃ;

Οἱ μεταγενέστεροι θὰ μᾶς οἰκτεῖρουν, καί θὰ γελοῦν εἰς βάρος μας.

Ἀρχαιοτάτη δημοσίᾳ ἀμαξιτῆ ὁδὸς τῆς Βεροίας ἐφάμιλλος τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ ἀνακαλυφθεῖσα εἰς διάφορα σημεῖα κατὰ μῆκος τῆς Λεωφόρου Μητροπόλεως μέχρι τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου. Τὸ δάπεδον ἔχει τρεῖς πέτρες ἐξ ὧν ἡ μεσαία εἶναι σχισμένη. Διακρίνονται καλῶς ἐπ' αὐτῶν τὰ ἴχνη τῶν τροχοφόρων (ἀρμάτων).

ΤΟ ΑΚ - ΣΟΥΓΙΟΥ

Ὅνειρον ἦτο καὶ αὐτὸ τῶν Βεροιέων. Γενναεὶ ὀλόκληροι δὲν ἤξιώθησαν νὰ τὸ ἀπολαύσουν. Καὶ ἔφυγον μὲ δικαιολογημένο τὸ παράπονον τους. Διότι λόγω τῆς χρήσεως ἀκαθάρτου ὕδατος πρὸς πόσιν, τὰ ἐντερικὰ καὶ κοιλιακὰ νοσήματα ἦσαν στὴν ἡμερησίαν διάταξιν.

Γι' αὐτὸ ὕδρευοντο κατ' ἀνάγκην μὲ τὶς στάμνες στὸν ὄμο, ἀπὸ τὴν Καραχμέτη, τὴν Μπαρμποῦτα, τὸ Κιόσκι, τὴν Βεργίνα, τὴν Παρδαλή τῆς βρύσι, τὶς Σαραντόβρυσες καὶ τὸ Λιανοβρόχι ἀκόμη. Ἄλλ' αὐτὸ ἦτο μαρτύριον καὶ ἔπρεπε νὰ ἀπαλλαγῶμεν.

Συνεστήθη λοιπὸν τύχη ἀγαθῆ διὰ τοῦ Νόμου 3160]1924, Εἰδικὸν Ταμεῖον Ὑδραυλικῶν Ἔργων Δήμου Βεροίας. Τὸ ὁποῖον διὰ φορολογίας ἐπὶ τῶν ἀκινήτων, τῶν δασικῶν καὶ τυροκομικῶν προϊόντων, κατεσκεύασε τὸ ἔτος 1931 τὸ ὕδραγωγεῖον τῆς πόλεως, διοχετεύσαν τὸ ἐπὶ αἰῶνας ἀναμένονον νερὸ τοῦ Ἀκ-Σουγίου (Ἄσπρονέρι).

Ἐκτοτε τὰ ἐντερικὰ νοσήματα καὶ τὸ ἐπίπονον καὶ ἄχαρι κουβάλημα τοῦ νεροῦ μὲ τὶς στάμνες εὐτυχῶς ἐξέλιπον.

Νέον ὅμως ζήτημα σοβαρώτατον πρόκυψεν. Τὸ ζήτημα τοῦ περιορισμοῦ τοῦ νεροῦ εἰς ὑδρόμετρα, κατὰ τῶν ὁποίων ἡ πόλις ὀλόκληρος ἐξηγέρθη. Καὶ δικαίως. Διότι ἡ Βέροια πλουσίως εὐλογηθεῖσα παρὰ τοῦ Θεοῦ, πνίγεται στὰ νερά.

ΒΕΡΓΙΩΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

Ἀπὸ τοὺς τύπους τῆς παλαιᾶς Βεροίας καὶ τῆς Τουρκοκρατίας ἀκόμη, πού θὰ ἀναφέρωμεν κατέρω πολλά ἔχομεν νὰ ἀντλήσωμεν ἀπὸ Ἱστορικῆς, Ἐθνικῆς καὶ Ἡθογραφικῆς ἀπόψεως. Διαλεγμένοι μεταξὺ τῶν κυριωτέρων, θὰ μᾶς δώσουν ἀκριβῆ εἰκόνα τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἔθιμων τῆς παρωχημένης ἐποχῆς.

Η ΘΕΙΑ Η ΒΑΣΙΛΚΙΑ Η ΝΙΖΑΜΟΥΔΑ

Βουρὸ ἀλτρούισμοῦ καὶ αὐτοθυσίας Ἔζησεν ἑκατὸν ἕνα χρόνια. Καὶ ἀφήκεν στρατιὰν ἐγγόνων, δισεγγόνων καὶ τρισεγγόνων, πρὸ ἑτῶν ἐξοφλήσασα καὶ αὐτὴ τὸ γραμματίον τῆς ζωῆς.

Ποιὸς δὲν τὴν ἐγνώριζεν; Ἦτο τόσον γνωστή. Τόσον καλοκάγαθος. Ὡς μόνην φροντίδα τοῦ βίου της ἔχουσα τὴν εὐτυχίαν τῶν ἄλλων. Ὁ ἀλτρούισμός της ἦτο μέγας. Ἔδινε καὶ τὴ μπουκιά ἀπ' τὸ στόμα της.

Ἐπῆρξεν ὑπόδειγμα φιλοστόργου μητρός, φιλοστοργωτέρας μάμμης καὶ φιλοστοργωτάτης προμμάμης. Ἀκόμη καὶ γιὰ τὰ δισέγγονά της ἀφιέρωσε μέρος τῆς ζωῆς της. Ἐπόθει τὴν προκοπὴν των. Ἦθελε νὰ τὰ ἀναδείξῃ καὶ νὰ τὰ σπουδάσῃ. Καὶ τὰ ἐσπούδασεν. Νὰ τὰ ἀποκαταστήσῃ. Καὶ τὰ ἀπεκατέστησεν. Ἐτρεξεν, ἐκοπίασεν, ἐταλαιπωρήθη, ἀλλ' ἐπέτυχεν. Ἀδιάφορον ἂν ἐκουράσθηκε πολὺ, ὥστε τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς της νὰ μὲν ἀκίνητη κλεισμένη στὸ σπίτι της. Αὐτὴ ἢ ὅποια ἕως τότε δὲ ἤξευρε τί θὰ πῆ κόπος.

«Ἄς εἶχα τὰ πόδια μου, ἔλεγε, νὰ βγῶ νὰ ἰδῶ τίς φιλενάδες μου».

Καὶ δὲν εἶχεν ὀλίγες. Ὀλην τὴν Βέροϊαν. Παντοῦ ἦτο καλοδεχούμενη. Ὅλα τὰ σπίτια ἦσαν ἀνοικτὰ γι' αὐτήν. Καὶ τὰ ἀρχοντόσπιτα καὶ τὰ καλυβόσπιτα. Ὁ σκοπὸς της ἦτο ἅγιος. Ἦτο προξενήτρα. Αἱ τσέπες της ἦταν φορτωμένες πάντοτε ἀπὸ γαμβρούς καὶ νύφες. Πόσα ὄνειρα, τὰ ὅποια τότε δὲν ἐξεδηλοῦντο ὅπως σήμερον, ἐγίνοντο πραγματικότητες χάρις εἰς τὴν μεσολάβησίν της καὶ τὰ πολλὰ «πλαλήματά» της.

Εἰς κάθε ἐπίσκεψιν ἐξέθετε τὰ δείγματα τῶν γαμβρῶν καὶ τῶν νυμφῶν. Τῶν πρώτων διατιμημένων μάλιστα εἰς λίρας χρυσᾶς. Καὶ ἀρχίζαν τὰ «παζαρλίκια» ἀναλόγως τῶν φυσικῶν καὶ ἐπικτήτων προτερημάτων τῶν ὑποψηφίων, τὰ ὅποια δὲν παρέλειπε νὰ διαφημῆζῃ δεόντως. Πόσῃ δεινότητῃ δὲν μετεχειρίζετο! Πόσα λόγια δὲν ἐξώδευεν. Καὶ διὰ νὰ μὴ ὑποτιμῆσῃ κανένα ἀπὸ τοὺς ὑποψηφίους, τὴν ἔνωσιν τῶν ὁπίων αὐτὴ εἰς τὸν νοῦν της πρώτη συνελάμβανεν, ὅταν εὐρίσκετο στὸ σπίτι τοῦ γαμβροῦ, ἔλεγεν ὅτι ἦτο σταλμένη ἀπὸ τὸ μέρος τῆς νύμφης, καὶ τάνάπαλιν.

Μέγας δικηγόρος. Ἐχρειάζετο μεγάλην πειστικότητα, διὰ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ σχέδιόν της. Μάλιστα ἂν τύχαινε καὶ κανένας πενθερὸς βαρὺς καὶ χονδροκέφαλος, τότε ἦτο ἀναγκασμένη νὰ ἐπιδείξῃ ὄλην τὴν ῥητορικὴν της δεινότητῃ καὶ πειθῶ. Καὶ ὅταν τὸ κατόρθωνε, ἔχαιρε χαρὰν μεγάλην. Πετοῦσεν ἀπὸ τὴν χαρὰν της. Γελοῦσαν καὶ τ' αὐτιά της. Ὅχι τόσον διὰ τὴν ἀμοιβὴν της, ἢ ὅποια δὲν ἦτο καὶ τόσον γενναῖα, ὅσον διὰ τὴν ἰκανοποίησιν, πού ἠσθάνετο, βλέπουσα τὸ συνοικέσιον νὰ φέρῃ τὴν σφραγίδα της.

Ἐπήγαινε τότε τρέχοντας ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς νύμφης εἰς τὸ σπίτι τοῦ γαμβροῦ, ἔχουσα τυλιγμένο στὸ μαντήλι, τὸ καθιερωμένο γράμμα, εἰς τὸ ὅποιον ἐγράφοντο τὰ προικῶα καὶ τὸ ὅποιον ἂν ἐγένετο δεκτόν, κατετίθετο εὐλαβῶς εἰς τὸ εἰκονοστάσιον. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας κοινῇ συναινέσει, μετέφερεν ἐν θριάμβῳ τὸ «κουσιὸρ» μετὰ τὰ δῶρα. Καὶ ὅταν ἐγένετο μετὰ δύο ἢ τρία ἔτη ὁ γάμος, καθ' ὅσον οἱ μελλονυμφοὶ δὲν ἐβιάζοντο ὅπως σήμερον, ἡ θεοὶ ἡ Βασιλικὴ ἢ προσενητρά φοροῦσε φωτοστέφανον. Αὐτὴ εἶχε τὸ γενικὸν πρόσταγμα. Αὐτὴν ἐρωτοῦσαν καὶ γιὰ τὸ παραμικρότερον.

Ἐπολογίζονται εἰς ἀρκετὰς ἑκατοντάδας οἱ συζευχθέντες διὰ τῆς μεσολαβῆσεώς της. Μὲ τὰ παιδιὰ των δὲ καὶ τὰ ἐγγονάκια των, θὰ ἀνέρχωνται εἰς σεβαστὸν ἀριθμὸν. Κεφάλαιον πολῦτιμον διὰ κάθε πολιτευόμενον.

Τὰ τελευταῖα χρόνια ἀναδιφύσσε στὴν μνήμη της τὰ περασμένα καὶ ζοῦσε μὲ τὰς ἀναμνήσεις. Ἐστενοχωρεῖτο ὑπερβολικὰ πού δὲν μποροῦσε πλέον νὰ φανῆ χρήσιμος εἰς τοὺς πατριώτας της. Ἄλλως τε ἔβλεπε καὶ ἤκουε ἀπὸ τοὺς πειράζοντας αὐτὴν, ὅτι τὸ ὑποῦργμά της δὲν εἶχε πλέον πέρασιν στὴν σημερινὴν ἐποχὴν. Οἱ ὑποψῆφοι δὲν εἶχον πλέον τὴν ἀνάγκην τῶν ὑπηρεσιῶν της. Τὰ τέργιαζαν μονάχοι των. Χωρὶς προξενία. Καὶ τὰ συνοικέσια ἔπαυσαν πλέον νὰ φέρουν τὴν σφραγίδα της. Διότι ὁ πτερωτὸς ἀνταγωνιστῆς της, τὴν ἀντικατέστησε μὲ τὰ βέλη του. Καὶ αὐτὸ τὸ ἔφερε βαρέως.

Εὐχάριστημένη καὶ πλήρης ἡμερῶν ἀπεδήμησεν ἐν μέσῳ φιλοστόργων οἰκειῶν, ἀφήσασα ἀναμνήσεις εὐχαρίστους, ἀλλὰ καὶ παράδειγμα οἰκογενειακῆς στοργῆς καὶ ἀλτροῦςμοῦ ἐξαιρετον. Ἡ θεοὶ ἡ Βασιλικὴ ἢ Νιζαμουδα ἢ κατ' ἐξοχὴν Προξενίτρα τῆς Βεροίας, δὲν εὐρίσκεται πλέον ἐν τῇ ζωῇ. Εἰς τὸ αἰώνιον ταξεῖδι της τὴν συνοδεοῦσαν ἀσφαλῶς οἱ εὐχαὶ ὅλων τῶν διὰ τῆς μεσολαβῆσεώς της ἐνωθέντων.

Καὶ ἂν μερικὰ συνοικέσια δὲν εὐδοκίμησαν, τὶ πρὸς αὐτὴν. Ἄς ἐφρόντιζον οἱ ἐνωθέντες νὰ συμβιβάζονται ὑποχωροῦντες ἀμοιβαίως εἰς τὰς ἰδιοτροπίας των. Ἄλλως τε οἱ ὑποψῆφοι δὲν ἦσαν λουλούδια, γιὰ νὰ τοὺς μυρίση!!

Ο ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΤΣΟΥΚΑΣ

Νὰ καὶ ἓνας ἄλλος τύπος λίαν ἐνδιαφέρων, πού μὲ τὸν περίφημον χρωστήρα του ἀπέθανάτισε τὸ ὄνομά του. Δὲν τὸν ξέρετε βεβαίως. Εἶναι ὁ κουντουρατζῆς Ἀντώνιος Τσοῦκας ἐρασιτέχνης ἀγιογράφος Ὑψηλός, ὑψηλότατος μάλιστα. Ξεραγκιανός. Στυγνός. Μὲ πόδια τσακζμένα. Ἄληθινὴ στέκα. Μὲ λαιμὸ μακρὸ καὶ ἓνα καρῦδι χονδρὸ, πού ὅταν κατάπινε, αὐτὸ ἀνεβοκατέβαινε σὰν τὸν κολυμβητὴ τοῦ Καρτεσίου, πού μᾶς ἔδειχναν γὰ πείραμα στὸ δημοτικόν, ὅταν κάμναμε Φυσικὴ Πειραματικὴ.

Μιὰ ποδιὰ καταλερωμένη πού κρεμόταν ἀπὸ τὸ λαιμὸ του διαρκῶς καὶ ἐδένετο στὴ μέση, μαρτυροῦσε τὸ ἐπάγγελμά του. Ἦτο κουντουρατζῆς. Ὅχι καὶ πολὺ φημισμένος. Ἐφκίανεν τὰ κυρατζίδικα κουντούργια κατακαρφωμένα ἀπὸ κάτω, εἰδικὰ γιὰ τοὺς κυρατζῆδες καὶ τοὺς ἀγωγιάτες. Εἶχε τὸ ἐργαστήρι του στὸν Παντοκράτορα, ἀριστερὰ τῶ ἐισερχομένου κατὰ ἀπὸ τὸ σπίτι του, ὅπερ σώζεται ἀκόμη, ὅπως ἦτο. Εἶχεν ἐξαιρε-

τικὴν ἀδυναμίαν στοὺς ταβάδες, πού στὴ Βέροια εἰδικοί φουρνάριδες τοὺς ἐπιμελοῦντο μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν. "Ὅταν δὲ παρεσκεύαζε τὸν «Τουρλιὸὺ Ταβᾶ» ἔβαζεν ἐκτὸς ἀπὸ τὰ συνήθη, μελιτζάνες, μπάμιες, πιπεργιές, σκόρδα, κρεμμύδια καὶ κολοκυθάκια, ἀκόμη καὶ ἀγγούρια, δίδων ἀφορμὴν στοὺς μαχαλιῶτας του, νὰ γίνωνται πικρὰ σχόλια εἰς βάρος του διὰ τὰ παράξενα γούστα του.

Καὶ ἕως ἐδῶ μὲν τὰ πράγματα ἔχουν καλῶς. Τέτοιον τὸν ἔκαμεν ἡ φύσις, τέτοιοις βγῆκεν. Ἄσουλούπουτος, στακζμένος, ψηλούρας ὑπὲρ ἄγαν. Παράξενος σφόδρα. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου μέχρι τῆς τόλμης νὰ ἐπιδοθῆ ἔρασιτεχνικῶς εἰς τὴν ἀγιογραφικὴν καὶ νὰ ζημιώσῃ τὴν ἀξίαν ὄλων τῶν ἀγιογραφῶν τῶν Βυζαντινῶν μνημείων τῆς πόλεώς μας, ὑπαρχει τόση μεγάλη διαφορά, ὅση ἀσυγχώρητος καὶ ἀξιοκατάκριτος εἶναι ἡ εὐθύνη τῶν ἀρμοδίων τῆς ἐποχῆς του, οἱ ὅποιοι ἀγρὸν ἀγοράσαντες, ὡς συνήθως συμβαίνει καὶ σήμερα, δὲν ἔβλεπον πέραν ἀπὸ τὴν μύτην των, καὶ ἄφηναν ἐν τῇ ῥαθυμίᾳ των, τὸν Ἄντωνιον Τσοῦκαν, νὰ καταστρέφῃ, ὅ,τι καλὸν Βυζαντινῆς ἐποχῆς, τὸ ὅποιον οἱ κατακτηταὶ καὶ ὁ πανδαμάτωρ χρόνος εἶχον σεβασθῆ.

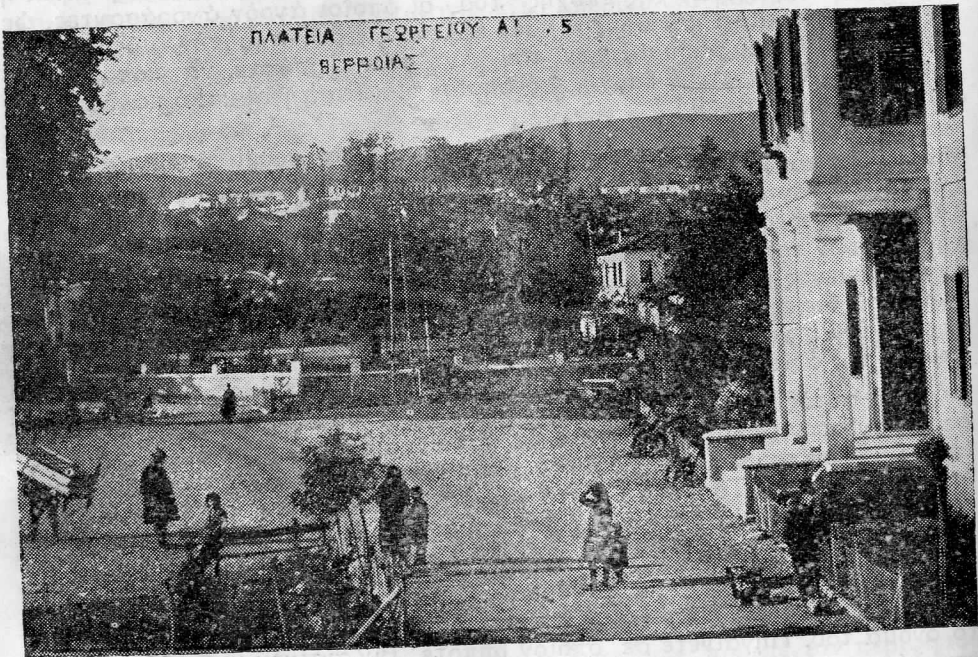
"Ὅταν ὁ Τσοῦκας εὐκαιροῦσεν, ἔπερνεν ἓνα κουτὶ μπουγιὰ ἄσπρη ἰδικῆς του κατασκευῆς, ἓνα πινέλον, μίαν σκάλαν καὶ εἰσελαύνων εἰς τὰ Βυζαντινὰ Μνημεῖα καὶ παρεκκλήσια ἔβαζε γύρω ἀπὸ τὰς κεφαλὰς τῶν Ἁγίων, ἄσπρες βαυλίτσες ἐν εἶδη στεφάνου καὶ διαχωρίζων τρόπον τινὰ τὴν ἐπὶ τῶν τοίχων κυριότητα τῶν Ἁγίων, τραβοῦσε διαζώματα ἄσπρα, ἑναβρινόμενος καὶ χαίρων, διότι εἰς τὰς θαυμασίας ὕδατογραφίας αἰώνων, πού διατηροῦνται μέχρι σήμερον, προσέθετε καὶ αὐτὸς τὴν λεπτὴν τέχνην του!!, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται ὁ καὺμένος, ὅτι ἔβεβήλωνε καὶ κατέστρεφε τὴν ἀξίαν τῶν Βυζαντινῶν μνημείων.

Καὶ αὐτὸς μὲν ὡς ἀγράμματος καὶ «μηδὲν γνοὺς» ἐνόμιζεν ὅτι προσέφερε μεγίστην ὑπηρεσίαν. Ἄλλὰ οἱ κατὰ καιροῦς ἀρμόδιοι Ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς καὶ ἐπίτροποι, πού ἦσαν νὰ σταματήσουν τὸ ἀνεπανόρθωτον καὶ ἐπαναφέρουν τὸν Τσοῦκαν εἰς τὸ ἐργαστήρι του; Ἄν αὐτὸς εὐθύνεται ἔπαξ διὰ τοῦτο, οἱ ἄλλοι εὐθύνονται μυριάκις. Καὶ τὸ ἀσυγχώρητον εἶναι ὅτι καὶ σήμερον ἀκόμη δὲν βάλαμε γνῶσι καὶ τὰ μνημεῖα εἶναι ἐκθετα εἰς τὸν τυχόντα.

Αὐτὸς εἶναι ὁ Ἄντωνιος Τσοῦκας, ὁ τόσον σπουδαίως ἀποθανάτισας τὸ ὄνομά του. Πηγαίνετε σὲ ὅποιον δῆποτε Βυζαντινὸν μνημεῖον καὶ παρεκκλήσιον καὶ θὰ ἰδῆτε τὴν ἀγιογραφικὴν δεινότητά του. Ἀντικρῦζοντες δὲ τὸ ἀνοσιούργημά του, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ σᾶς διαφύγῃ κάποιος ἀναστεναγμὸς διὰ τὴν ἀμέλειαν καὶ ἀδιαφορίαν τῶν τεταγμένων περὶ τὴν φύλαξιν τῆς μεγάλης ἱστορικῆς ἀξίας καὶ τέχνης σωζομένων μνημείων. Διότι καὶ σήμερον ὡς διεπιστώθη αἱ τοιχογραφίαι αὗται ἑπτὰ αἰώνων καὶ πλέον καταστρέφονται ἀπὸ τὴν εἰσροὴν τῆς βροχῆς, τὰ δὲ Βυζαντινὰ μνημεῖα χρησιμοποιοῦνται ὡς ἀποθήκαι βάμβακος καὶ χόρτου.

Ἐὰν εἰς τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, διὰ λόγους ἀγνοίας ἴσως δὲν ἐδίδοτο ἡ δέουσα προσοχὴ περὶ τὰ τοιαῦτα οὐδὲ κατεβάλλετο μέριμνά τις διὰ τὴν φύλαξιν τῶν κειμηλίων τούτων, δὲν πρέπει τώρα ἄραγε πού ὑπάρχουν καὶ ὑπηρεσίαι ἀρμόδιαι πρὸς τοῦτο, νὰ ἐνδιαφερθοῦν αὗται ἵνα μὴ εἰς λίαν προσεχὲς μέλλον εὐρεθῶμεν πρὸ ἐκπλήξεως, ἀντικρῦζοντες

ἑκθαμβοί, ἔρειπωμένα τὰ Βυζαντινὰ μνημεῖα μας, μηδεμίαν ἀξίαν ἔχοντα.
Ἐδέχθη κατ' αὐτὰς τὴν ἐπίσκεψιν δύο εὐγενῶν ξένων, τοῦ Βρετανο-Σουηδοῦ Ἱεραποστόλου κ. Τζέιμς Λῆς καὶ τοῦ κ. Γ. Φούκα συνταξιούχου τοῦ Ι.Κ.Α. μετὰ τῶν ὁποίων τῇ παρακλήσει τῶν περιεργάσθημεν δύο Βυζαντινὰ Μνημεῖα, τοῦ «Χριστοῦ» καὶ τοῦ «Ἁγίου Κηρύκου καὶ Ἰουλίτης». Καὶ ἐνῶ αὐτοὶ ἑκθαμβοὶ διαρκῶς ἐπανελάμβανον «tres interessant», ἐγὼ ἔκρυπτα τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ ἐντροπῆν, διότι εἰς μὲν τὸν «Χριστὸν» εὗρομεν ἀποθηκευμένον βάμβακα, εἰς δὲ τὸν «Ἁγίον Κηρύκον καὶ Ἰουλίτην» ἀντικρύσαμεν ἕνα τμήμα τοιχογραφιῶν καταρρέον. Καὶ διενοήθη πρὸς στιγμὴν. Ἐνῶ οἱ ξένοι ἔρχονται ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ κόσμου νὰ τὰ ἀποθαυμάσουν, ἡμεῖς τὰ ἀφήνομεν εἰς τὴν τύχην τῶν. Τί Κρίμα!

Ἡ ΔΑΣΚΑΛΑ ΜΑΣ ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΩΤΟΥΛΑ

Ἡ κατ' ἐξοχὴν δασκάλα τῶν νηπίων. Ἡ παλαίμαχος καὶ ἀκαταπόνητος τῶν γραμμάτων σκαπανεύς. Ἡ σεμνὴ καὶ σώφρων κόρη τῆς Βεροίας. Ἡ τὸν βίον της ὅλον διὰ τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν παιδιῶν ἀφιέρωσα. Καὶ ἐπὶ 45ετίαν διὰ τὴν καλὴν ἀνατροφήν τῶν νηπίων μας ἰδίως μοχθήσασα. Γεννηθεῖσα τὸ 1876 ἀπῆλθεν τοῦ κόσμου τούτου τὴν 2αν Σεπτεμβρίου 1936 πολλὰ καλὰ καὶ ἀξιόμιμητα παραδείγματα ἡμῖν ἀφήσασα.
Ἀπέριτος καὶ λιτὴ ὡς ἦτο μὲ τὸ ἀρρενωπὸν καὶ ὑψηλὸν της παρά-

στημα ἐφείλκε τοῦ καθενὸς τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν σεβασμὸν. Μιὰ ζωὴ ὀλόκληρη. Ἡμισυ σχεδὸν αἰῶνα, τὴν ἐπέρασε μέσα εἰς τὸ Μελέτειον με-
ταξὺ τῶν ἀγαπημένων της νηπίων, διακρινομένη διὰ τὴν γλυκύτητα τῆς
ὀμιλίας της, τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἰδιαιτέραν στοργὴν, πρὸς τὸν μαθητι-
κὸν κόσμον της, ὁ ὁποῖος κυριολεκτικῶς τὴν ἐλάτρευεν.

Μὲ τοὺς καλοὺς τρόπους της, ἐσαγήνευε τὰ μικρὰ καὶ οἶονεὶ τὰ
ἠχμαλώτιζεν, ὥστε νὰ ἀγαποῦν τὸ σχολεῖον περισσότερο ἀπὸ τὸ σπίτι.
Καὶ τὰ ἀγριώτερα παιδιὰ τὰ ἐξημέρωνεν. Ἡξευρε τὸν τρόπον. Γιατὸ
καὶ στοὺς ἀδημονοῦντας γονεῖς χαμογελῶσα, μετὰ βεβαιότητος ἔλεγεν:
«Μὴ στενοχωριέστε. Τὸ παιδί σας θὰ στρώσῃ». Καὶ πραγματικῶς ἔστρωνε.

Δύο Κόραι τῆς Βεροίας
μέλη τῆς ἀποσταλείσης εἰς
Ἀθήνας τὸ 1938 ἀντιπρο-
σωπείας τῆς πόλεως πρὸς
συμμετοχὴν εἰς τὸν ἑορτα-
σμὸν τῆς ἐπετείου τῆς 4ης
Αὐγούστου, φέρουσαι τὴν
γραφικὴν Βεργιώτικην ἐνδυ-
μασίαν.

Ὁρθία: Ἡ δεσποινὶς Ἰφιγένεια
Γρ. Καζινάρη νῦν σύ-
ζυγος Θωμᾶ Βλαχογιάννη.

Καθημένη: Ἡ δεσποινὶς Μα-
ρίκα Κ. Τσικερδάνου νῦν
σύζυγος Μιχαὴλ Μπέσιου.

Ἀμφότεραι ὑπῆρξαν μα-
θήτριαί τῆς ἰστορουμένης
Ἐλισάβετ Κωτούλα.

Ἡ φωτογραφία ἐλήφθη ἐν
τῷ Σταδίῳ τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ
Γάλλου Φωτορεπόρτερ καὶ
ἐδημοσιεύθη εἰς Γαλλικὸν
περιοδικόν, ἐξ οὗ τὴν ἀνα-
δημοσιεύομεν.

Μετὰ μίαν ἐβδομάδα ἦτο ἀγνώριστον. Μὲ τὴν γλυκεῖα της γλῶσσα καὶ
τις γλυκύτερες караμέλες, ἐγίνετο ἀρνάκι.

Αὐτοδίδακτος ὡς ἦτο, εἰς τὴν διδασκαλίαν της, ὑπῆρξε πρωτότυπος.
Παραλαμβάνουσα τὰ μικρὰ καὶ ἄθρα πλάσματα, ἐφρόντιζε νὰ τὰ δια-

πλάττη, κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε γραμματικῶς μὲν νὰ δύνανται εὐχε-
ρῶς νὰ προχωροῦν εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις, ἠθικῶς δὲ νὰ διακρίνονται.
Διότι δὲν περιορίζετο εἰς τὴν ξηρὴν διδασκαλίαν τοῦ ἀλφαβήτου καὶ τῆς
γραμματικῆς. Ἐφρόντιζε πρὸ παντὸς νὰ στολιζῆ τὰς ψυχὰς των με ἀρετάς.

Τὰ πρῶτα ἔτη διετέλεσεν ὡς διδασκάλισσα εἰς βουλαρόφωνα καὶ
βλαχόφωνα χωρία ἐν μέσῳ ἀπειλῶν καὶ κινδύνων, λόγῳ τῆς φυλετικῆς
προπαγάνδας τῶν Βουλγάρων καὶ Ρουμάνων. Μυηθεῖσα εἰς τὸν Μακε-
δονικὸν Ἀγῶνα, ἐπεδείξατο ζῆλον καὶ αὐταπάρνησιν ἐπαινετὴν. Κατὰ δὲ
τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς γενετήρας τῆς, ὑπηρετήσεν ὡς νοσοκόμος εἰς τὸ
χειρουργικὸν τμήμα, ὅπερ ἐγκατεστάθη εἰς τὸ Γυμνάσιόν μας, ὑπὸ τὸν
Καθηγητὴν Μαρίνον Γερουλάνον. Ταπεινὴ οὐδέποτε ἄφηγε νὰ γίνῃ ἀντι-
ληπτὴ ἢ πρὸς τὸν πλησίον βοήθειά τῆς. Στερηθεῖσα δὲ ἀνωτέρας μορφώ-
σεως, παρὰ τὴν μεγάλην ἐπιθυμίαν τῆς, προέτρεπε καὶ ἐνίσχυε τοὺς περὶ
αὐτὴν ποικιλοτρόπως, πρὸς τὴν πρόδον καὶ τὴν ἀνωτέραν μόρφωσιν.

Εὐτυχήσαμεν νὰ μαθητεύσωμεν πολλοὶ, ὡς καὶ τὰ παιδιὰ μας.
Καὶ διατηροῦμεν ἀρίστas ἀναμνήσεις. Αὐτὴ,

Μὰς δίδαξε τὰ πρῶτα γράμματα
τὴν προσευχὴν πρὸς τὸν Θεὸν
νὰ διακρίνωμεν τὰ πράγματα
καὶ τὸ κακὸν ἀπ' τὸ καλόν.

Γι' αὐτὸ ἡ Ἐλισάβετ Κωτούλα ἡ εὐσεβῆς καὶ φιλόφρων αὐτὴ δέ-
σποινα θὰ μένη ἀλησμόνητος εἰς τὴν μνήμην μας. Ἀκούραστος καὶ πονε-
τικὴ εἰργάζετο διὰ τοὺς ἄλλους.

Τὸ Μελέτειον Παρθεναγωγεῖον, τὸ ἀγαπημένον μας σχολεῖον, ἀναμ-
φιβόλως θὰ διατηρῆ τοὺς γλυκεῖς φθόγγους τῆς μελωδικῆς φωνῆς τῆς.

Ἀποσυρθεῖσα τοῦ σχολεῖου δὲν ἠσύχασεν ἀλλ' εὐχαρίστως καὶ μετὰ
προθυμίας ἐδέχθη νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸν ἱερὸν σκοπὸν τῆς Χριστιανικῆς
Ἐνώσεως, διδάσκουσα εἰς τὰ Κατηχητικά. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀνακαίνισιν
τῆς Παλαιᾶς Μητροπόλεως ὑπερβολικὰ ἐμόχθησεν, περὶ τρέχουσα ἀνά
τὰ χωρία πρὸς συλλογὴν ἐράνων.

Πέραν τοῦ ματαίου τούτου κόσμου, τὴν συνοδεύουν αἱ Χριστιανικαὶ
ἀρεταὶ τῆς. Καὶ αἱ εὐχαὶ ὅλων τῶν ὑπ' αὐτῆς διδασθέντων νηπίων, τὰ
ὅποια αὐτὴ μὴ γνωρίσασα ἰδίαν οἰκογένειαν, ὡς ἴδια τέκνα τῆς ἠγάπησεν.

Ο ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΙΑΤΡΟΣ

«Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε», εἶπεν ὁ σοφὸς νομοθέτης Σόλων
πρὸς τὸν ἐπαιρόμενον διὰ τὰ πλοῦτη του Κροῖσον. Καὶ ὅτι εἶχεν μεγάλο
δίκαιον, ἀπεδείχθη ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν πραγμάτων. Διότι παρ' ὀλίγον
ὁ Κροῖσος θὰ ἐψήνετο ζωντανός. Ἔρχεται ὅμως ὁ σημερινὸς ἰδιόρρυθμος
καὶ παράξενος τύπος μας, ὅστις ὅλως ἀντιθέτως πρὸς τὸ ἀνωτέρω ῥητόν,
μὰς ἐδίδαξε, διὰ τῆς τελευταίας ἀξιεπαίνου χειρονομίας του, τὸ «Μηδένα
πρὸ τοῦ τέλους ὀνειδίξε», δικαιωθεὶς ἐκ τῶν ὑστέρων πληρέστατα.

* *

Ἄν ἡ παλαιὰ Βέροια ἔχει τύπους ἐξαιρετικῶς κινδυνῶν τὸ ἐνδια-

φέρον και την περιέργειάν μας, εις τοῦτο δὲν ὑπολείπεται οὔτε ἡ σημερινή, ἔχουσα νὰ ἐπιδείξη καὶ αὐτὴ τοιούτους, εις ἰδιοτυπίαν καὶ ἰδιορρυθμίαν πολὺ ἀνωτέρους τῶν τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς, ἕνα τῶν ὁποίων παρουσιάζομεν ὧδε: Εἶναι ὁ φιλόσοφος ἰατρός Ἀντώνιος Τσοῦπελης, γόνος προκρίτων Βεροϊέων, τρέφων ὑπογένειον καὶ ράβδον εἰς τὰς χεῖρας κρατῶν. Πρὸ ἡμίσεως αἰῶνος ζῶν καὶ μεταξύ μας κινούμενος. Καὶ σχόλια εἰς βάρος του δημιουργῶν, διὰ τὴν ἰδιορρυθμίαν του, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀφάνταστον τσιγγουνιάν του. Τοσοῦτο ἄλλον καθόσον παρ' ὅλα ταῦτα ἀνεδείχθη μέγας τῆς πόλεως εὐεργέτης.

Δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποὺ νὰ μὴ κατέκρινε τὸν μακαρίτην, διὰ τὴν σκληρὰν ζωὴν ποὺ ἔζησεν. Ἦτο εἰς ἄκρον φιλάργυρος. Ἐστῆρι τὸν ἑαυτὸν του ὄχι μόνον καλῆς ἐνδυμασίας, ἀλλ' ἀκόμη καὶ τροφῆς τοιαύτης, ζῶν βίον τυραννικὸν καὶ βασανισμένον, ὡς ἔαν ἦτο ὁ πενέστερος τῶν ἀνθρώπων. Ἡ κατοικία του ἦτο ἕνα σπῆτι παμπάλαιον καὶ ἐρειπωμένον. Εἶναι ζήτημα ἂν στὴ ζωὴ του ἔβαλεν ἕνα καρφί!! Λιτότατος μέχρις ἀπελπισίας καὶ τοῦτο λόγῳ τῆς τσιγγουνιάς του.

Τὰ Χριστοῦγεννα ποὺ ὅλος ὁ κόσμος ἐπρομηθεύετο κότες καὶ γαλοπούλες αὐτὸς ἤρκειτο νὰ πέρνῃ μίαν ἀρμαθιὰν τοῦρνες, τὰς ὁποίας πομποδῶς μετέφερον κρεμασμένας στὸ δάκτυλόν του, δεχόμενος καθ' ὁδὸν στωϊκώτατα τὰ πειράγματα τῶν φίλων του, διὰ τὸ ἐκλεκτὸν Χριστοῦγενναϊτικὸν γεῦμα του!!

Ἦτο μανιώδης ταβλαδόρος καὶ μπυλιαρδιστής. Καὶ ὅταν ἔχανε, δὲν ἐπλήρωνε ἀμέσως τὸν καφέν του. Εἶχε τὴν ὑπομονὴν νὰ περιμένῃ νὰ παίξῃ μὲ ἄλλον, διὰ νὰ τοῦ φορτώσῃ τοὺς χαμένους καφέδες ἀξίας ἕνα μεταλλίκι. Κάθε πρωτὶ κρατῶν εἰς τὸ χέρι του ἕνα σκουριασμένο ἀπὸ τενεκέ μετρίδι μισῆς ὀκάς, ἤρχετο εἰς ἕνα ἀντικρυνὸ σπῆτι τὸ ἐγέμιζε ἀγελαδινὸ γάλα, καὶ ἔτσι ἄβραστον ἀπνευστὶ τὸ κατέβαζεν, οὐδόλως φοβούμενος τὰ μικρόβια.

Φοιτητῆς ὢν δὲν ἤξειωθη νὰ κόψῃ τὰ φύλλα τῶν βιβλίων του. Δι' ὃ καὶ ὅταν παρουσιάσθηκεν εἰς τὰς ἐξετάσεις, ἐφάνη ὅλη ἡ ἐπιστημονικὴ γυμνότης του καὶ μόνον λόγῳ τῆς προχωρημένης ἡλικίας του ἐπῆρεν ἕνα «καλῶς», ὡς ὁ ἴδιος διηγεῖτο εἰς τοὺς φίλους του λέγων: «...πάλι καλὰ ποὺ δὲν μὰς ἔδιουξαν μὴ τσ' κλουτσιές». Ἐπιστρέψας εἰς Βέροϊαν διπλωματοῦχος, δὲν ἐξήσκησε τὸ ἐπάγγελμά του, ἀρκεσθεὶς νὰ κρατήσῃ τὸν τίτλον τοῦ «Γιατροῦ» μόνον. Γιατὸ καὶ οἱ φίλοι του πειράζοντες αὐτὸν τῷ ἔλεγον: «...γιαζίκ στα σκαλοπάτια τοῦ Πανεπιστημίου ποὺ φαγώθηκαν ἀπ' τὰ παπούτσια σου ἀνεβοκατεβαίνοντας».

Μιὰ μέρα ἕνας χωρικός, ἔχων τὸ χέρι του δεμένο, τὸν ἐσταμάτησε παρὰ τὸ σιντριβάνι τῆς ἀγορᾶς καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸ ἰδῆ καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ τί πρέπει νὰ κάμῃ πρὸς θεραπείαν του. Καὶ ὁ γιατρός μας μὴ δειῶν τοῦ εἶπεν ἀπαθέστατα: «...δείξτου σὶ κανέναν γιατρόν»!!..

Εἶχε περιουσίαν πολὺ μεγάλην. 6.000 στρέμματα δάσος καὶ βοσκήν, 150 στρέμματα καλλιεργήσιμα καὶ δύο οἰκίας. Ἦτο τόσοον στρυφνὸς καὶ καχύποπτος, ὥστε ὅταν κατὰ τὸν πρῶτον πόλεμον, κάποιος ἐπιχειρηματίας ἐζήτησεν νὰ ἀγοράσῃ τὴν ἔυλειαν τοῦ δάσους πρὸς κατασκευὴν τραβερσῶν διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν συμμάχων, δὲν τὴν ἐπώλησεν, λέγων ὅτι: «ἐφ' ὅσον ὁ ἀγοραστῆς προσφέρει 12.000 χρυσὰς λίρας, θὰ πῆ ὅτι ἡ ἔυλεια

μου άξιζει περισσότερο». Πράγματι έπέτυχεν άξησην 2.000 χρυσών λιρών, αλλά με την άκατανόητον νοοτροπία του ούτε τὸ ποσὸν αὐτὸ έδέχθη. Καί τὸ δάσος λόγω έπείγουσσης στρατιωτικῆς ανάγκης, έξυλεύθη χωρὶς ὁ γιατρὸς νὰ πάρῃ πεντάρα. «Τέτοιου κιφάλι(ι) τέτοια σκούφια».

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ κατὰ τὰ ἄλλα ἀγαθὸς καὶ ἄκακος συμπολίτης μας, έπιφυλάξας εἰς ὄλους μίαν τῶν μεγαλυτέρων έκπλήξεων. Ποίος έφαντάζετο ὅτι ὁ βασανιστῆς τοῦ έαυτοῦ του θὰ ἀνεδεικνύετο μέγας εὐεργέτης τῆς γενετείρας του!!. Διότι ὅταν ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ὅλοι οἱ πειράζοντες αὐτόν, έδέχθησαν ἕνα ἠχηρότατον ράπισμα καὶ ἔκθαμβοί ἦνοιξαν τὰ μάτια των διὰ νὰ ἴδουν τὸ μέγα καὶ θεάρεστον ἔργον του.

Ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ζῶν ὠνειδίσθη καὶ κατεκρίθη τόσο, ἀποθνήσκων ἔμεινεν εἰς τὴν συνείδησιν ὄλων μας, ὡς ὁ μᾶλλον γενναϊόδωρος καὶ γενναϊόφρων τῶν συμπολιτῶν μας.

Φιλοσοφῶν καὶ μηδεμίαν σημασίαν δίδων εἰς τὰ πειράγματα καὶ τὰς κατακρίσεις μας, διὰ τὴν φιλαργυρίαν καὶ τὶς παραξενιές του, έφύλαττε τὴν μεγάλην περιουσίαν του ὡς κέρβερος, ἵνα ἐν καιρῷ παραδῶσῃ αὐτὴν ἀκεραίαν εἰς τοὺς πραγματικοὺς κυρίους, τοὺς πτωχοὺς καὶ πάσχοντας, πιστεῦν ἄσφαλῶς ὅτι αὐτὸς δὲν ἦτο παρὰ ἕνας φύλαξ ἀπλοῦς καὶ διαχειριστῆς αὐτῆς.

Καὶ ἂν ἀκόμη ὡς ἱατρὸς ἐν ζωῇ δὲν προσέφερεν εἰς τὸ κοινὸν τὰς ὠπρσίας του ἐπ' ἀμοιβῇ, μετὰ θάνατον θὰ προσφέρει διαρκῶς ταύτας, ἀμισθὶ καὶ δωρεὰν μάλιστα, διὰ τῆς ἰδρύσεως καὶ συντηρήσεως Νοσοκομείου, ὑπὲρ τοῦ ὁποῖου ὀλόκληρον τὴν μεγάλην περιουσίαν του ἀφῆκεν.

Φεύγων ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον τὸν μάταιον, δύο τινὰ κατέλιπεν ἡμῖν διδάγματα «Τὸν καλλίτερον τρόπον διαθέσεως τοῦ πλοῦτου» καὶ τὸ «Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους ὀνειδίζε». Ἡ μνήμη του θὰ ζῆ αἰώνια.

Η ΔΕΝΤΣΙΟΥ Η ΚΛΙΟΚΛΙΟΥ Η ΓΛΥΣΤΗΡΟΛΑΡΥΓΓΟΛΟΓΟΣ ΦΗΜΙΣΜΕΝΗ ΓΙΑΤΡΙΣΣΑ

Πχιὸς δὲν τ'ξέρ; Κι πχιὸς δὲν τ' θμάτι; Ἡμεῖς οἱ παλοὶ τ'θούμισι κι τ' παραθμούμισι. Πόσις φουρὲς τὰ ἅπλυτα τὰ χέργιατς κι τὰ δάχλατς δὲν τὰβαλι στοῦ λιμό μας! Μὰ κι πόσις φουρὲς δὲν μᾶς καταπράυνιν τὸν πόνου μας κι δὲν μᾶς ξιαλάφρουνι μι τὰ γλυστήργιατς!! Που ἂν ζοῦσιν τώρα κι ἔφκιανιν αὐτές τσ' δλιές, χωρὶς ἄλλου τοῦ ἰσνάφιτς θὰ τ' νῆχου· νιν μέσα στῆ Φυλακή.

—Μάνα μι πουνάει οὐ λιμὸς, Δὲν μπουρῶ νὰ καταπχιῶ.

—Σύρι γυιέμ ἀγλήγουρα νὰ φουνάξ τ' θειὰ Κλιόκλιου.

Σι λίγου ἡ Κλιόκλιου ἔφτανιν. Κουνιστή, κουνιστή, κι κουντούλα. Μ' ἕνα σαρὶκ μικρὸ στοῦ κιφάλιτς. "Εβγαζιν κάτ' σναῦλή τσ' παντόφλιτς κι' ἀνέβινε τσάκαλα μι τὰ σκφούνιατς. Στοῦ ἕνα χερ κρατοῦσιν ἕνα κτι ταμπάκουν, που δὲν τὰφνιν παυτές. Μι τᾶλλου πιάνουνταν ἀπ' τὰ κάγ· γιλα, νὰ μὴν πές (ι) ἡ καυμέν(ι). Κι' ἀγγουμαχῶντας κάθουνταν ἀπάν στοῦ μντέρ, κέναν γκιρμέν βουτοῦσιν τὰ τρία δάχλατς στοῦ κτι, ἔπιρνιν ταμπά· κουν κι τὸν ἔχουνιν στ' μύτητς κι τὸν ρουφούσιν δυνατά, Ξαναρουφού·

σιν πάλι. κ' ή μύτηρ ήταν πάντουτι γιουμάτ, τόσου πού δταν μιλούσιν φαίνουσαν σάν νά ήταν σναχουμέν!!

—Τι έπαθέτι Μαργιουρίτσα κι μι φώναζετι;

—Νά ή Νάσιους μας, θειά Λέντσιου, δέν μπουρεϊ νά καταπχη. Τούν πουνάει ή λιμόστ. Γιαυτό σι φώναξα.

—“Έλα γυιέμ νά στούν τσακίσου, νά σι πιράσ(ι) μάνι μάνι.

Κι τραβώντας άκόμα μιά ρουφιξιά ταμπάκου, πού ή πλιότιρους έπιφτιν σφούτατς κι μύρζιν δλ(ι) ταμπακές, έφνιν του τρανό του δάχλουτς μι του σάλιουτς, του βουτούσιν μέσα σι στομπζμέν ζάχαρ ή σι στομπζμένου νίτρου, άν τύχινι νά βρίσκουνταν στού σπιτ, άνοιγι του στόμα του πιδιού, έχουσι τά δάχλατς ώς μέσα στού λιμό, κι τούν πατούσιν μιά άπου δώ μιά άπου κεί, τόσου δυνατά, πού τούν φαίνουσαν ή ούρανός σφουντύλ.

“Ωχ! άμάν!! φώναζιν ή Νάσιους. Μι πόνισιν πούλδ θειάτσα. Τι πάτμα ήταν αυτό. Μι ξεσξις του λιμόμ...

“Ας άθέλ πιδίμ. Δέν ήταν τίπουτας. Για πέρασιν. Κι δίνουνας μιά κλουτσιά στούν πισινότ, τούν ίλιγιν. “Αίντι σύρι νά παίξ τώρα. Κι ού Νάσιους σιγοκλαίοντας έφιφγιν τριχάτους. Κι τούν πιρνοουσιν ή λιμός. Κι κατάπινιν μιά χαρά!!.

—Μάννα μι πουνάει ή ψχη.

—Πάινι νά κάμς του νιρός μπρέ!

—Πήγα μά δέν μπουρδ.

—Σύρι νά φουνάξ τότι τ' θειά τ' Κλιόκλιου.

Σι λίγου έφτανιν πάλι ή κυρά γιάτρισσα μι του γλουστήρ στού ζνάρ, πού τόφκιανιν μωναχιάτσ άπου καλάμ, άπου βουζιά ή άπου πηξάρ. Είχε κάμπουσου πάχους, κι σνάκρα ήταν μυτηρό. “Ένα ξύλο σκληρό σέβινι κέβγινι στού κούφουμα του καλαμιού σάν έμβουλου. ‘Απαράλλακτα δπως έκαμνάμι κ' ήμεϊς για νά παίξουμι κι τάλιγάμι χπίστρες ή τσιουρλίστρις. Μι του γλουστήρ αυτό πού του είχι πάντουτις στού ζνάρ, τραβούσι νιρό άλατσημένο ή μι χαμόμλου βρασμένου, κι βάζουνας του γλουστήρ ίκει πού έπριπιν ηκόλινι τούν καθένα. Του κλίσμα τότις δέν του ήξιράμι.

“Αλλ(ι) φουρά πάλι δταν τύχινι νά μην έχ(ι) του γλουστήρ μαζύτς, άνασκουμπώνουσαν κι ρουφώντας μιά πρέζα ταμπάκου, έπρινιν ένα κουμάτ σαπουν(ι) πράσνου, του πιλικοουσιν μι τκότσα, τδφκιανιν σάν σφήνα κι τδβαζιν ίκει πού χράζουσαν, κι ού Νάσιους ξιαλάφρουσιν. Τούν πιρνοουσιν ή ψχη κ' ήσύχαζιν. “Αίντι τώρα ξιστούμπουσιν του γκιρίζ, σύρι πιδίμ νά παίξ.

Κι του πιδι χουρουπιδώντας έφιφγιν πλαλτύ. ‘Η θειά ή Λέντσιου κατέβαζιν τά μανίκιατς κι σκιώνουσαν νά φύγ. Μά ή Μαργιουρίτσα δέ τνάφνιν. Μπά κάτσι θειά Λέντσιου νά πιης έναν καϊβέν.

—Μην πειράζισι γυιέμ. Μή χασουμιννας άπ' του ζύμουμα.

Μά ή καϊβές έρχουσαν άμέσουζ ζιστόζ ζιστόζ, κ' ή θειά ή Κλιόκλιου τούν τσιουρβάλτζιν μάνι μάνι, κουνώντας του φιλτζιάν έναν γκιρμέν, κι δίνουνας χίλιες ηόχες στ' Μαργιουρίτσα.

‘Η θειά ή Κλιόκλιου έφιφγι κατά εύχαριστημέν(ι) χωρίς καμμίαν άλλην άμοιβην ή άξίωσιν τινά δια τας παρεχομένας έκδουλεύσεις. Μοναδική στο «τσακζμα» του λαιμού και στα περίφημα «γλουστήργιατς», ήταν στα

χρόνια μας φημισμένη γιάτρισσα.

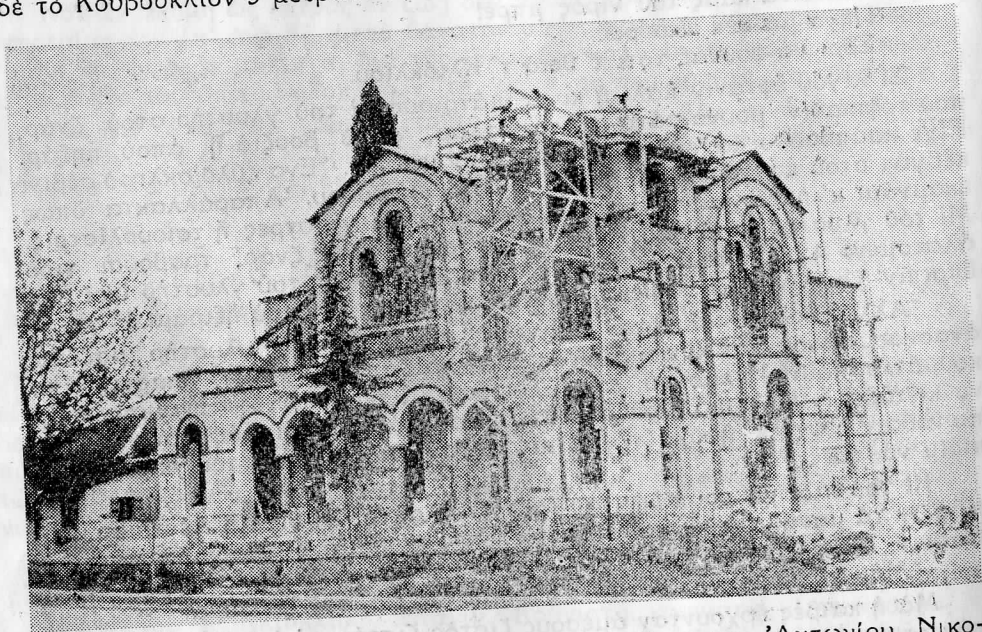
Κοντούλα και γεμάτη, μιά σταλιά γρηθλα, δέν χαλούσε τὸ χατήρι κανενός. Καί ἔσπευδεν ἀμέσως ὅταν τὴν καλοῦσαν νὰ προσφέρει τὰς ὑπηρεσίας της ἀνευ ἀμοιβῆς, ἀπὸ καλωσύνην μόνον καὶ ἀπὸ συμπόνιαν.

Ἔ! ρε χρόνια πού τὰ νοσταλγεῖ κανεὶς, γιὰ τὴν ἀσύγκριτον πρὸς τὰ σημερινὰ διαφορὰν καὶ μόνον. Γιὰ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν εὐκολίαν. Γιὰ τὴν ἀλληλοσυμπάθειαν καὶ τὴν ἀφιλοχρηματιάν. Τώρα γιὰ ἓνα «τσάκζμα» τοῦ λαίμοῦ, χρειάζεται ἐγγεῖρησις, μεγάλη φασαρία καὶ ἔξοδα βασιλικά.

ΕΝΑ ΚΟΣΜΗΜΑ

Ἐνα ἀληθινὸ κόσμημα πού ἐντὸς ὀλίγου θὰ στολίζῃ τὴν πόλιν μας εἶναι ἡ ἀνεγειρομένη ἐκ βάθρων νέα Ἐκκλησία τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων, εἰς ἀντικατάστασιν τῆς παραπλεύρως πεπαλαιωμένης τοιαύτης.

Λιθόκτιστος ἐκ πέτρας λευκῆς Κουφαλίων καὶ ἀμυδαλωτῆς Βεροίας. Εἶναι ρυθμοῦ Βυζαντινοῦ, ὕψους μέχρι τοῦ Τρούλου 20 μέτρων, μήκους 18 καὶ πλάτους 15. Τὸ ἐσωτερικὸν ὕψος τῆς Ἐκκλησίας φθάνει τὰ 12 μέτρα. Δεξιὰ τῆς προσόψεως εἶναι τὸ κωδωνοστάσιον ὕψους 20 μέτρων, ἀριστερὰ δὲ τὸ Κουβούκλιον 9 μέτρων.

Τὸ σχέδιον ἐγένετο ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ ἀρχιτέκτονος Ἀντωνίου Νικοπούλου, ἡ δὲ ἐφαρμογὴ γίνεται ὑπὸ τοῦ ἀρχιτεχνίτου Νικολάου Διακοκωσταντῆ. Ἡ περάτως ὑπολογίζεται ὅτι θὰ συντελεσθῇ μέχρι τέλους 1960. Ἡ δαπάνη θὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 1.500.000 καὶ πλέον.

Ἐνα τοιοῦτον κόσμημα τῆς πόλεώς μας, ὀφείλομεν ὅλοι νὰ τὸ ἐνι-

σχύσωμεν οικονομικῶς, τόσον οἱ ἐδῶ ταλαντοῦχοι, ὅσον καὶ οἱ ἐν Ἀμερικῇ ξενιτευμένοι δολλαριοῦχοι Βεροιεῖς.

Ἡ ἐπὶ τῆς ἀνεγέρσεως ἐπιτροπὴ ἀποτελεῖται ἐκ τῶν κυρίων Ἐμμ. Βλαχογιάννη, Κων. Ἀλεξοπούλου, Ἰωάν. Κατηρτζόγλου καὶ Θρ. Ἀνδρέαδη, τῶν κ.κ. Ἄν. Γούναρη καὶ Ζαχ. Ἀνδριανοπούλου παραιτηθέντων, λόγῳ διαφωνίας των διὰ τὴν σμικρότητα τοῦ χώρου, δι' ὅπερ καὶ ἐδικαιώθησαν πλήρως, κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν καὶ ἀναγνώρισιν.

Τ Ο Η Ρ Ω Ν

Πρὸ τοῦ ὁποίου τὸ 1952, ὁ γράφων ἐκφωνεῖ τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940, δὲν ὑπάρχει πλέον. Μιὰ κακὴ καὶ ἀδικὸς ἀπόφασις τῶν ἀρμοδίων περὶ μεταφορᾶς του εἰς ἄλλην θέσιν, ἔγινεν αἰτία τοῦ ἐξαφανισμοῦ του.

Φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ τὰ ἄψυχα αἰσθάνονται, καὶ μάλιστα ὅταν ἀντιπροσωπεύουν κάποιον ἰδανικὸν Ἐθνικῆς ὑποθέσεως.

Καὶ τὸ Ἡρῶν τὸ ὁποῖον μὲ τὰ ὄνόματα τῶν πεσόντων Βεροιέων, μᾶς ὑπενθύμιζε τοὺς νικηφόρους πολέμους, πρὸ τῆς βίας, προὔτιμησε νὰ πέσῃ συντριβόμενον.

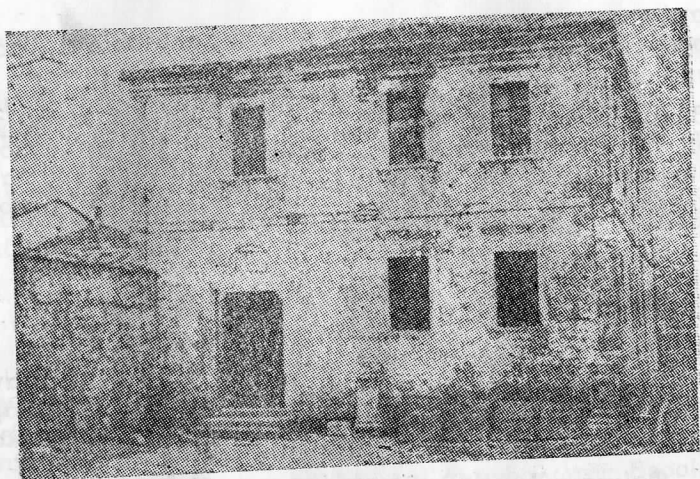
Ἐτοι ἡ Βέροια μένει χωρὶς Ἡρῶν, τὸ ἀπαραίτητον αὐτὸ δεῖγμα εὐγνωμοσύνης καὶ τιμῆς πρὸς τοὺς ἀθανάτους ἥρωας.

Ἡ παροῦσα φωτογραφία ἔστω, διὰ τοὺς ἐπερχομένους ὡς μιὰ ἀγαθὴ καὶ αἰωνία ἀνάμνησις.

28 Ὀκτωβρίου 1952

Βέροια

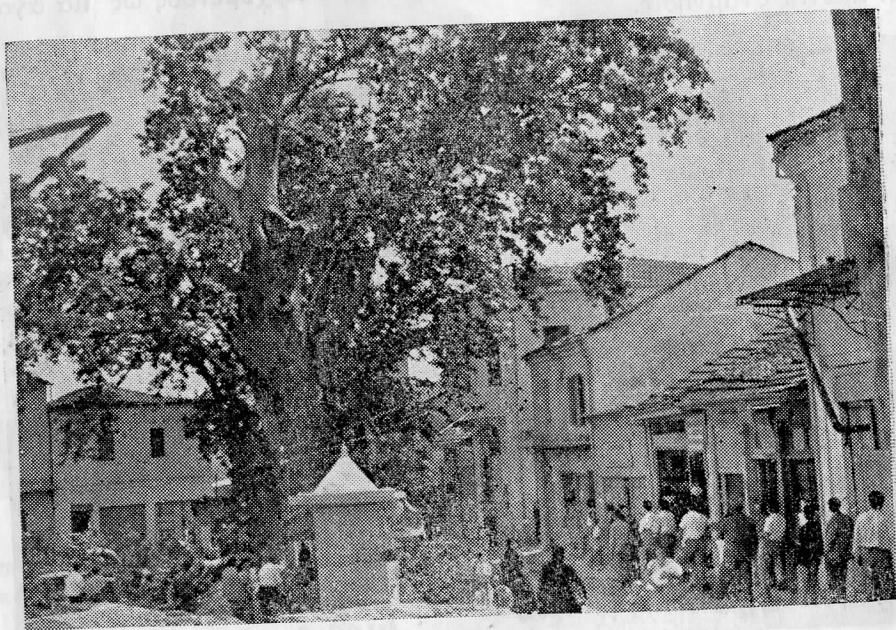
ΤΟ ΜΕΛΕΤΕΙΟ Ι ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ

Μία έστια μορ-
φώσεως όγδοη-
κονταετούς δρά-
σεως έξηφανί-
σθη και αύτή.
(σελ. 86—92)

ΤΑ ΠΛΑΤΑΝΙΑ

Τά αινώνβια αύτά δένδρα, πεντακοσίων έτών και άνω, με μίαν άστορ-
γον άπόφασιν τών άρχόντων μας, έπέρασαν και αύτά εις την Ιστορίαν,
έξαφανισθέντα.

Ίσως διότι με την γραφικότητά των, τό πράσινον φύλλωμα, την
ευχάριστον δροσιάν και την σκιάν των, έπέδρων εύεργετικώς επί τών κα-
τοίκων και έστόλιζον την πόλιν μας;!

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Μέσα στα διάφορα ανέκδοτα παρμένα από την εποχήν τῆς Τουρκοκρατίας φαίνονται αἱ σχέσεις μας με τοὺς Τούρκους κατακτητάς, πού δὲν ἦσαν ἀγαθαὶ καταλήγουσαι πάντοτε εἰς βάρος μας.

ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Ὁ Φραγκοράφτης Μιχαῆλος εἶχε κάμει τρία κουστούμια εἰς τὰ παιδιὰ τοῦ τσιφλικιούχου Ἄτὰ Μπέη, ὅστις ἦτο γνωστός ὡς κακοπληρωτής. Μιά μέρα κατεβαίνοντας ὁ Ἄτὰ Μπέης με τὸν φίλον του Ἄμετ Κιούρτογλου, πρὸς τὴν ἀγοράν, ὁ Μιχαῆλος βγῆκεν ἀπὸ τὸ ραφεῖον του καὶ κάμνοντας ἕνα τεμενά, ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Ἄτὰ Μπέη τὴν ἀξίαν τῶν κουστούμιων. Ἐκεῖνος ὅμως ὅπως ἦτο καὶ «ράματζανλῆς» τὸν ἐδιώξε λέγων: «Ἄϊ σικτίρ μπρέ γκισούρ». Καὶ ὁ Μιχαῆλος κάμνων πάλιν ἕνα τεμενά, εἶπεν: «Τεσεκιούρ Ιτέριμ ἐφέντημ» καὶ γύρισε στὸ ραφεῖον του.

Δὲν ἐπέρασεν ὅμως πολλὴ ὥρα καὶ ὁ Ἄμετ Κιούρτογλου, γύρισε στὸ ραφεῖον καὶ ἠρώτησε τὸν Μιχαῆλον, γιατί εἰς τὴν ἐξύβρισιν τοῦ Ἄτὰ Μπέη, αὐτὸς ἀπήντησε «εὐχαριστῶ» καὶ ἔκαμε καὶ τεμενά. Καὶ ὁ ράπτης με τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν δεικτικὴν εἰρωνίαν τῷ εἶπεν:

—...«Τὶ νὰ σ' εἰπῶ ἐφέντημ. Στὸν καιρὸ τοῦ παπποῦ μου, ἐάν ὁ χριστιανὸς ἐζητοῦσε τὸ δίκαιόν του, ἐσφάζετο. Στὸν καιρὸ τοῦ μπαμπά μου, ἐδέρετο. Τώρα ἐγὼ ἐγλύτωσα με ἕνα «σικτίρ» καὶ μόνο, πῶς νὰ μὴ εἶμαι εὐχαριστημένος.!!

Ο ΣΟΦΩΤΑΤΟΣ ΚΑΤΗΣ

Κάποτε ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς, οἱ Ἑβραῖοι ἐπῆγαν στὶς Σαραντόβρυσες μαζῆ με φίλους τῶν Θεσσαλονικεῖς νὰ συνεορτάσουν καὶ νὰ διασκεδάσουν. Οἱ Τούρκοι ὅμως διετάραξαν τὴν διασκέδασίν των, μέχρι τοῦ σημείου νὰ ξυλοκοπήσουν τοὺς Ἑβραίους. Τὴν ἐπομένην παρουσιάσθησαν στὸν Κατῆ. Οἱ κατηγορούμενοι ὅμως ἀρνήθησαν λέγοντες «Ἄσια ἐφέντημ» (Ἄσιν). Ὁ Κατῆς δὲν ἐπέισθη βεβαίως, διότι τὰ σπασμένα κεφάλια καὶ τὰ χαλασμένα μοῦτρα τῶν δαρέντων Ἑβραίων, ἦσαν οἱ καλύτεροι μάρτυρες. Διὰ νὰ συμβιβάσῃ ὅμως τὰ πράγματα καὶ ἀπαλλάξῃ τοὺς ὁμοεθνεῖς του, τῆς τιμωρίας, ἐξέδωκε τὴν ἐξῆς ἀπόφασιν, καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς Ἑβραίους τοὺς εἶπεν:

—...«Μπαρμποῦτα βάρ Ικέν, Καραμέτ βάρ Ικέν, νὲ Ισινίζ βάριντι κίρκ μπουναρά γκιντέσινιζ,» (Ἄφου ὑπάρχουν ἢ «Μπαρμποῦτα» καὶ ἢ «Καραχμέτη», ἐξοχαὶ (ἐντὸς τῆς πόλεως), τί δουλειὰ εἶχατε νὰ πᾶτε στὶς Σαραντόβρυσες, ἐξοχῆ (ἐκτὸς τῆς πόλεως);)

Ἄντι γκίντινιζ, γκετσίμις ὄλοσούν!! (Ἄντι πηγαίνετε καὶ περαστικά σας).

Καὶ οἱ φουκαράδες Ἑβραῖοι ἔφυγαν ἱκανοποιημένοι, εὐρόντες λογιγὴν καὶ σοφωτάτην!! τὴν ἀπόφασιν τοῦ Κατῆ.

ΕΝΑΣ ΔΙΚΑΙΟΣ ΚΛΕΠΤΗΣ

Εἰς τὸν Ἑβραϊκὸν μαχαλᾶν ὁ Χανανιὰ Πιπανὸ εἶχε τὸ μπακάλικό του κάτω ἀπὸ τὸ σπίτι του. Συγκοινωνοῦσε δὲ μὲ τὸν ποταμὸν διὰ καταπακτῆς. Δι' αὐτῆς ὁ Μετὲτ Νιαρταμάς ἀνερχόμενος συχνὰ ἔκλεβε διάφορα εἶδη. Τοῦτο παρακολουθήσας ὁ Ἑβραῖος διὰ χαραμάδας ἐφώναζε πρὸς τὸν Μεμὲτ λέγων: «Μεμέττά, ἐνσαφινὰ μπάκ» (Μεμὲτ ἀγᾶ μὲ οἶκτον πέρνε). Καὶ ἐκεῖνος ἀπαντῶν ἔλεγε: «Σοὺς μπρὲ Τσιφούτ, Μπὲν ταρτάριμ ντὰ ἀλίριμ» (Σῶπα μπρὲ Τσιφούτ ἐγὼ τὰ ζυγίζω καὶ τὰ πέρνω).

ΚΟΥΝΤΑΚΕΣ ΚΑΙ ΚΑΣΑΤΟΥΡΑ

Κατὰ τὸν ἀτυχή πόλεμον τοῦ 1897 διερχόμενα ἀπὸ τὴν ἀγορὰν ἄτακτα στρατεύματα τὰ καλούμενα «Μπασίμποζουκ ἄσκέρ», ἐπυροβολοῦσαν ἀσκόπως, ὀρυόμενα καὶ προξενοῦντα φόβον καὶ τρόμον. Ὁ πάππος μου Ἀναστάσιος καθήμενος εἰς τὸ κατὰστημά του, ὅπου σήμερον τὸ ὑποδηματοπώλειον Π. Νακίτσα, ἔφαγε ἀρκετὲς κουντακὲς ἀπὸ ἕναν φανατικὸν στρατιώτην. Ὁ δὲ ἀδελφός μου Περικλῆς παρ' ὀλίγον νὰ σφαγῇ ἀπὸ ἄλλον, ὅστις ἔβαλε στὸ λαιμὸ του τὴν κασατούρα.

Ο ΑΝΑΞΙΟΣ ΜΗΝΑΣ

Κάποιος Ἀβνῆ ἐφέντης κακοπληρωτῆς, εἶχε δανεισθῆ ἀπὸ τὸν σαρᾶφην Ἀσὲρ καὶ ἀργοῦσε νὰ τὰ ἐπιστρέψῃ. Μιὰ μέρα στὸ Φαρμακεῖον τοῦ Ἀριστοτέλους Βλάχου, τῷ ὑπενθύμισεν ὅτι οἱ τρεῖς μῆνες πέρασαν λέγων: —...«Οὗτς ἄϊ γκεζστί ἐφένδημ» καὶ μετρᾶ τοὺς μῆνας: Τεσρίνι Ἑβέλ, Τεσρίνι Σανί, Σιουμπάτ, (Δεκέμβριος, Ἰανουάριος, Φεβρουάριος. Καὶ ὁ Τοῦρκος ἀπαντῶν τοῦ λέγει: «Ἄμπὲ τσιφούτ Σιουμπάτ ἄϊμι σαιάρσιν;» (Βρὲ τσιφούτ τὸν Φεβρουάριον μῆνα τὸν λογαριάζεις;))!

ΜΠΕΚΙΡΣΙΖ ΤΙΡΑΜ

Τὸ 1908 ὁ Μουφτῆς μετὰ προκρίτων κατῆλθεν εἰς Θεσσαλονίκην διὰ νὰ συγχαρῇ τὸν Βαλῆν διὰ τὸ Χουριέτ. Ὅταν εἰς τὸν σταθμὸν εἶδε τὸ ἠλεκτρικὸν τράμ, ἔμεινεν ἔκθαμβος καὶ πιάνων τὰ γένεια του εἶπεν: «Νέντιρμποῦ μπέ;!» (τί εἶναι αὐτὸ βρέ;!). Καὶ ὅταν ὁ συνοδῶν αὐτὸν Ἀριστοτέλης Βλάχος, φαρμακοποιός, τῷ εἶπεν ὅτι εἶναι, Τράμ ἠλεκτρικὸν αὐτὸς ἀνεφώνησεν: «Ἄμπὲ Ἀριστοτέλῃ ἐφέντη, Μπεκιρσίζ, ἀτεσίζ, ὀλούρμι μπέ; Βαί Βαί!! (χωρὶς ἄλογο, χωρὶς φωτιά, γίνεται βρέ;).

ΒΟΥΡΟΥΝΟΥΖ ΚΑΡΔΑΣΛΑΡ

Ὅταν μετὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα ἀνεκηρύχθη τὸ ψευτοσύνταγμα (Χουριέτ) καὶ οἱ ἀντάρται κατελθόντες ἀπὸ τὰ βουνὰ ἐφιλοξενήθησαν εἰς τὸ ἡγουμενεῖον τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου, καὶ ἐχώρευον ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς μουσικῆς εἰς τὸν περίβολον τῆς Ἐκκλησίας, οἱ Τοῦρκοι τόσοσιν πολὺ ἐνθουσιασθησαν ἀπὸ τὸ ἐπανειλημμένως παιχθὲν μουσικὸν κομμάτι, ὥστε ἐζήτησαν νὰ παιχθῇ καὶ πάλιν φωνάζοντες: «Μπίς!...», χωρὶς νὰ ξέρουν ὅτι, αὐτὸ ἦτο ὁ Ἐθνικὸς μας Ὑμνος. Καὶ χορεύοντες καὶ αὐτοὶ ἐφώναζον: «Βούρουνουζ μπὲ καρδασλάρ» (παίζετε βρὲ ἀδελφια).

Ο ΑΦΕΛΗΣ ΨΩΜΑΣ

Όταν τὸ 1892 ἐγίνετο ὁ Σιδηρόδρομος Θεσσαλονίκης - Μοναστηρίου, πολλοὶ ἐργάται ξένοι προσήλθον πρὸς ἐργασίαν. Γκέγκιδες, Κονιάροι καὶ λοιποὶ. Ὅλοι αὐτοὶ ἔπερναν ψωμί ἀπὸ τὸν Φοῦρνον τοῦ Κωστή ψωμᾶ «βερεσε» καὶ τὰ ἐπλήρωναν κάθε ἐβδομάδα.

Ὁ ψωμᾶς γράφων στὸ τεφτέρι του, ἐσημείωνεν ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ πελάτου ὡς ἐξῆς: «Ἐνας γκέγκας μὶ τοῦ κόκκινου τοῦ ζνάρ»!. «Ἐνας Κόνιαρος μὶ τοῦ τσακσμένου τοῦ δριπάν»!. «Ἐνας γκέγκας μὶ τοῦ παλ- τοῦ ἀναπεταρῖκ»!. «Ἐνας κόνιαρος μὶ τοῦ ἄλογο τοῦ κτσό.»

Τόση ἀφέλεια καὶ ἐμπιστοσύνη ὑπῆρχεν!, Ὅμως ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄγνωστοι ἐπλήρωναν κάθε ἐβδομάδα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν μὲ ὄλην τὴν λαμβανομένην ἀσφάλειαν, ὄχι μόνον δὲν πληρῶνουν στὴν προθεσμίαν, ἀλλὰ τραβοῦν στὸ τέλος καὶ «κανόνι».

Νὰ καὶ ἕνας ἄλλος ἐπίσης ἀφελῆς μπακάλης ὁ ὁποῖος ἔγραφε τὰ βε- ρεσέδια ὡς ἐξῆς:

«Ἐνας πρόσφυγας μὲ δυὸ γαϊδούρια»!. «Ἐνας μὲ στραβᾶ τὸ καπέλλο»!. «Ἐνα νέο παιδί κοντὰ στὸ χαμὰμ ὁ πατέρας του κοντός»!. «Ἐνας πού μὲ εἶπε καλημέρα»!.

Η ΣΑΤΥΡΑ

Εἶναι γνωστὸς ὁ Δημήτριος Μπαλάης, ὅστις μὲ τὴν γραπτὴν καὶ προφορικὴν σάτυράν του, ἔδιδε κάποιον χρῶμα εἰς τὴν μονότονον ζωὴν μας

Μιὰ ἀπὸ τὰς ἐπιτυχεστέρας σατύρας, ἦτο ἡ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, ἡ ὁποία ζυγαφισμένη παρίστανε ἕνα μεγάλο καζάνι πέριξ τοῦ ὁποίου οἱ Ἅγιοι Ἐπιτροποὶ μὲ τρανές κουτάλες καθήμενοι ἀνακάτουσαν. Καὶ ὁ καυμένος ὁ Ἀντώνιος Περδίκας κοντούτσικος ὅπως ἦταν μὸλις κατῶρθωνε νὰ βάλῃ τὸ χέρι του μέσα κρατῶντας ἕνα μικρὸ κουτάλι κι' αὐτὸ σπασμένο.

ΑΡΧΟΝΤΙΑ

Ἡ ἀρχοντιά τῶν Ἁγιαννιτῶν ἔφθανεν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω. Τὸ Πά- σχα πρὶν ἀκόμη βγῆ ἡ Ἀνάστασις, ὁ παπᾶς ἐκύταζεν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ ἱερό, ἂν γέμισεν ἡ Ἐκκλησία καὶ ἂν ἦρθαν πρὸ παντός οἱ προύχοντες. Καὶ προβάλλων ἀπὸ τὴν ὠραίαν πύλην, τὸ κεφάλι του, ἐρωτοῦσεν: «ἦρθεν ὁ Κύρ Μέρκος;». «Δὲν ἦρθεν ἀκόμη ἀφέντ» Καὶ ἔνευεν εἰς τὸν ψάλτην νὰ συνεχίσῃ τὸ «Κύματι θαλάσσης» μέχρις ὅτου εὐδοκίση νὰ καταπλεύσῃ ὁ κύρ Μέρκος μετὰ τῆς συμβίας του. Ἐπειδὴ ὁμως ἀργοῦσεν, ἔστελνε τὸν κανδυλανάπτῃν νὰ τὸν φωνάξῃ καὶ αὐτὸς τριχάτος ἐπήγαινε καὶ κτυπῶν- τας τὴν πόρτα ἐφώναζεν: «Ντούντου Κατίνκου... Ἄντι Ἰσᾶς καρτιροῦμι, ὄλ(ι) ἦρθαν. Τί φκιάνιτι;» Καὶ ἐκείνη κολακευομένη, γιὰ τὴν τιμὴν ποῦ τοὺς ἔκαμνε ὁ παπᾶς, ἀπαντοῦσε: «Γιὰ γυιῆμ νὰ βάλ(ι) ἡ Μέρκος τὰ του- ζλούκιατ, νὰ πιράσω κι' γῶ τοῦ μακρουλέμπατου κέρχουμέστι».

ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ

Ὁ ἕνας εἰς τὴν γαλλικὴν διδασκὼν ἐπρόφερον ὄλα τὰ γράμματα τῶν λέξεων, ἐνῶ οἱ Γάλλοι ὡς γνωστὸν, τὰ τελευταῖα γράμματα τὰ τρῶνε. Οὕτω τὰς λέξεις: Les pétes, les pétes, τὰς ἀνεγίνωσκε: Λὲς πέρεες, λὲς μέρες, ἀντὶ «Λὲ πέρ, Λὲ μέρ».

Τὸ δὲ «Mont Blanc» (Λευκὸν Ὄρος), τὸ μετέφραζεν «ὁ Κύριος Μονταπλάκος» ὄνομα τὸ ὁποῖον τῷ ἔμεινεν ἔπειτα ὡς παρατσουκλι.

Καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὴν Τουρκικὴν, μετέφραζε τὸ «Υψηλὴ Πόλη» κατὰ λέξιν «γιουσκὲκ καποῦ», ἐνῶ τοῦτο Τουρκιστὶ λέγεται «μπάμπι ἀλί».

ΚΑΙ ΕΝΑ ΙΑΤΡΙΚΟΝ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ (PILULES DE PAIN)

Ἡ Μάμα ἢ Μούρινα, τοῦ Γιαγκου Μούρα ἢ μάννα, ὁσάκις ἀσθενοῦσεν ἐκάλει τὸν ἀνεψιὸν τῆς ἱατρὸν Δημήτριον Τούσαν, ὅστις τὴν περιέθαλπεν. Καὶ ἐνῶ μὲ τὰ ἐνδεδειγμένα φάρμακα ἐξακολουθοῦσε νὰ παραπονῆται λέγουσα: «Γιατρέ ἰδῶ μὴ πονεῖ, ἰκεῖ μὴ σφάζ(ι), δὲν ἔχου ντίπ ὄριξ, νὰ κοιμηθῶ δὲν μπουρῶ», ᾧ τοῦ θαύματος μὲ ἕνα εἰδικὸ φάρμακο πού τῆς ἔδιδε ὕστερα ἀπὸ ὄλα τὰ ἄλλα, ἐγίνετο ἐντελῶς καλὰ, «τὰ πουνίδια» περνοῦσαν καὶ τὰ παράπονα ἔπαυον.

Χαροῦμενη λοιπὸν ἔλεγε στοῦ γιατροῦ: «Νᾶχης τν' ἠὺχὴμ, νὰ ζῆς χρόνια πουλλά, αὐτὰ τὰ χάπια πού μὴ ἔδουσις μὴ οὐφέλισαν πουλύ, σ' εὐχὰριστῶ γυιέμ».

Καὶ ὁ γιατρός γελῶν διὰ τὴν ἀφέλειάν τῆς ἔλεγεν: «Εἶχες τυχρὸ θεία πού βγῆκαν αὐτὰ τὰ χάπια τὰ νέα. Δὲν σοὶ ἔλεγα νὰ κάμης ὑπομονήν; Πού νὰ ἠῶξευρε ἢ καυμένη, ὅτι αὐτὰ τὰ χάπια δὲν ἦσαν ἄλλο τίποτε παρὰ χάπια ψίχας ψωμιοῦ, καταλλήλως παρασκευασμένα στοῦ φαρμακειοῦ του, ἀπὸ τὸν πρακτικὸν φαρμακοποιὸν Νικόλαον Παπαγιαννοῦλην. Τότε φαρμακεῖα δὲν ὑπῆρχον, τὰ δὲ φάρμακα παρασκευάζοντο ὑπὸ τῶν ἱατρῶν ἢ τῶν βοηθῶν των.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἦλθεν ἐκ Σπάρτης ὁ ἱατρός Δημοσθένης Γεωργακόπουλος, ὅστις μὴ ὑπαρχόντων φαρμακειῶν, εἶχε τὶς τσέπες του πάντοτε γεμάτες διάφορα σκονάκια πρὸς εὐκολίαν τῶν ἀσθενῶν.

Σὰν Ἕλλην ὑπήκοος, φοροῦσεν καπέλλο ἡμίψηλον. Εἶχε τὸ ἀπαραίτητο, γιὰ κάθε γιατρό, μπαστοῦνι. Καὶ ἔτρεφε γενειάδα μακράν, τύπου Φραγκίσκου Ἰωσήφ. Ἀπὸ ἀγνὰ δὲ πατριωτικὰ αἰσθήματα ἐμφορούμενος, ἀνήγειρεν ἐπὶ Τουρκοκρατίας τὸ γνωστὸν μέγαρον Δημοσθένους, μὲ τὸ ὄνειρον ὅπως τοῦτο χρησιμεύσῃ ἐν καιρῷ, ὡς Ἑλληνικὸν Κυβερνεῖον.

Δυστυχῶς δὲν ἠτύχησε νὰ ἴδῃ τὸ ὄνειρόν του πραγματοποιούμενον. Διότι τὸ 1910 μεταβάς εἰς Ἀμερικὴν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν υἱῶν του, ἀπέβίωσεν ἐν αὐτῇ εἰς προχωρημένην ἡλικίαν.

ΚΑΙ ΜΙΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

«Σταλουνὶκ κάτ στοῦ Μῶλου
Στ' Μῆτα τοῦ Χάν
Γράφου ἰγῶ ἢ Ρήνα τ' Παταγῶ
στοῦ πηδὶμ τοῦ Δημητρῶ
νὰ δουθῆ στα χέργιατ»

ΒΕΡΓΙΩΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Ὁ Μπουγιατζής

Σίντας μι πάρ οὐ λουγισμὸς κί τῆς καρδιάς μ' ἡ λαῦρα
πάου νά βρῶ τοῦ μπουγιατζῆ νά φουρηθῶ στά μαῦρα.

* *

Κιᾶν μι ρουτίς οὐ μπουγιατζῆς, ποιὰ εἶν ἡ ἀφουρμῆ σου
τί τᾶβαλις κί τὰ φουρεῖς τὰ μαῦρα στοῦ κουρμί σου;

* *

Γιὰ ἰδὲς τοῦ σκύλου μπουγιατζῆ τί κάθιτι κί λέει
δὲν μι ρουτάει τὸν πόνου μου νά κάθιτι νά κλαίη

* *

Ἐκίνησιν τοῦ γιασιμί πάισιν τοῦ κυπαρίσι
δὲν ἔχου φίλον καρδιακὸν νά μι παρηγουρήση

* *

Ἔτσι εἶνι μάτια μου ἔτσ εἶνι τοῦ σήμερον οἱ φίλοι.
ἔχουν φαρμάκι στὴν καρδιά κί ζάχαρι στά χεῖλη.

Ἡ Μανιώ

Ἀπόσι κλέψαν τὴ Μανιώ
τρεις Τούρκ Ἀρβανιτάδες
ἀμάν ἀμάν γκιουζέλ Μανιώ

* *

Τὴν πήρανε τὴν πάισανε
μέσα στοὺς γκιουλ-μπαχτσέδες
ἀμάν ἀμάν γιὰ τὸ Θεὸ

* *

Μανιώ μου τὸ φακιόλι σου
ποιὸς τῶχει κιντημένο
ἀμάν ἀμάν γκιουζέλ-Μανιώ

* *

Μανιώ μου τὸ φουστάνι σου
ποιὸς τῶχει χουρισμένου
ἀμάν ἀμάν γιὰ τὸ Θεὸ

* *

Ἀνάθεμα ποὺ χώρισι
φουστάνι στοῦ κουρμί σου
ἀμάν ἀμάν γκιουζέλ-Μανιώ

* *

Κί δὲν χουρεῖ τοῦ χέρι μου
νά πιάσου τοῦ βυζί σου
ἀμάν ἀμάν γιὰ τὸ Θεὸ.

Τὸ Καλογεράκι

Μικρὸν μι καλουγέριψαν
κί μέβαλαν στά ῥάσα
ἔρ κί' γῶ γαπῶ κί' ἀμάν ἀμάν
ἔρ κί' γῶ γαποῦσα τοῦ χουρὸ

* *

Ἔρ κί' γῶ γαποῦσα τοῦ χουρὸ
γαπῶ κί τὰ τραγούδια
γαπῶ κί τὴν ἀγάπη μου
ποῦνὲ τώρα καινούργια

* *

Ὅσα φτιρά κί κόκκαλα
ἔχει τοῦ πιριστέρι
τόσις φουρὲς σί φίλησα
κ' ἡ μάνα σου δὲν ξέρει

* *

Ὅσα φτιρά κί' κόκκαλα
ἔχει τοῦ πιλικάνι
τόσις φουρὲς σί φίλησα
ἀπάνου στοῦ ταβάνι.

Ἡ Μαριγῶ

Ὁ ἥλιος βασιλεύει Μαριγῶμ κ' ἡμέρα σώνιτι
κι' ὁ νοῦς μου στοῦ κιφάλιμ, Μαριγῶμ δέν συμαζώνιτι
* * *

Λάμπει ὁ ἥλιος Μαριγῶμ, στὰ παραθύρια σου
λάμπουν κι τὰ φλουργιά σου Μαριγῶμ, στᾶσπρα τὰ στήθια σου.
* * *

Τᾶσπρου τοῦ φουστανάκις Μαριγῶμ, πού πέρα φαίνιτι
μὴν τοῦ παραφουσκώνεις Μαριγῶμ, μοί κακουφαίνιτι.
* * *

Στὴ σκάλα π' ἀνηβαίνεις Μαριγῶμ, κι στὰ σκαλώματα.
πουλλοὺς τσιλβέδεις κάνεις Μαριγῶμ, κι' ὄλου καμώματα.
* * *

Ἐσύ στοῦ παραθύρι Μαριγῶμ, κι' γῶ στοὺν ἡλιακὸ
λιφτόκαρα τσακίζω Μαριγῶμ, κι σὶ πιτροβουλῶ.

Μαρμαρένια μου Βρυσούλα

Μαρμαρένια μου βρυσούλα
πῶς βαστᾶς κρύο νερό
* * *

Ἐτο βαστῶ κι' γῶ καυμένος
τῆς ἀγάπης τοὺν καυμό
* * *

Ἦθελα νὰ ἔρθω βράδου
ἔπιασε ψιλὴ βροχὴ
* * *

Ἄς νὰ ἔρχουσαν λιβέντιμ
κιᾶς σὶ ἔβριχ ἢ βρουχὴ
* * *

Ὅχ ἀμάν κιαιμάν ἀμάν
κιᾶς γινόσουνα παπί
* * *

Εἶχα ροῦχα νὰ σὶ' ἀλλάξου
πάπλουμα νὰ σκεπαστῆς
* * *

Εἶχα κι χρυσὲς ἀγκάλες
ὄσου γιὰ νὰ βραδυαστῆς.

* Ἀπὸ τὴν Συλλογὴν τοῦ κ. Κ. Βαφείδου

Η ΒΕΡΟΙΑ ΜΕΓΑΛΟΥΠΟΛΙΣ

ΜΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ 1959

Ἡ Βέροια μὲ τὰ στενὰ καὶ τὰ ἀδιέξοδα «τσικμάζ σοκάκια» καὶ μὲ τὰ γραφικὰ Βεργιώτικα σπίτια της, ἀποβάλλει ὁσημέραι τὸ πεπαλαιωμένον χρῶμα της, ἐξελισσομένη ἀπὸ τινος εἰς μεγαλούπολιν, μὲ νέαν ἐντελῶς καινουργῆ ἔμφανισιν. Λεωφόροι, ἔστω καὶ τεθλασμένοι, ἠνοιχθήσαν. Οἰκοδομαὶ κατὰ τὸ νέον σύστημα ἀνηγέρθησαν, καὶ συνεχῶς ἀνεγείρονται, ἵνα στεγάσουν τὸν διαρκῶς αὐξανόμενον πληθυσμὸν της. Αἱ μονοκατοικίαι σχεδὸν κατηργήθησαν καὶ πολυόροφοι οἰκοδομαὶ ὑψοῦνται σὲ ποικίλα σχέδια καὶ τύπους.

(Ἡ Πολυκατοικία Παπαγεωργίου εἰς τὸν Περιφερειακὸν)
Κάτωθεν αὐτῆς λειτουργοῦν τὰ λουτρά «Ὀλύμπια»

Οἱ κάτοικοι ἀπὸ 14.000 ἀνῆλθον ἤδη εἰς 30.000, μὲ τάσιν νὰ φθάσουν τὰς 50.000, ὥστε μὲ τὴν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ἀνοικοδόμησιν, νὰ ἐνωθῶμεν εἰς τὸ ἐγγὺς μέλλον μὲ τὸ Μακροχώριον, τὴν Πατρίδα, καὶ τὴς Βαρβάρες.

Μία ἔρευνα γενομένη τὸ 1959 εἰς τοὺς κυριωτέρους τομεῖς, σχετικῶς μὲ τὴν πρόοδον τῆς πόλεως, μᾶς δίδει ἐνθαρρυντικὰ σημεῖα ἐμφαίνοντα τὴν ἐξέλιξιν της, ὄντως, εἰς μεγαλούπολιν.

Ἀπὸ οἰκοδομικῆς κινήσεως ἡ Βέροια ἔρχεται κατὰ τοὺς εἰδικούς, μεταξὺ τῶν πρώτων πόλεων. Αἱ ἐκδοθεῖσαι ἐντὸς δεκαετίας ἄδειαι πρὸς οἰκοδομὴν ἀνέρχονται εἰς 2.000.

Ἡ συγκοινωνιακὴ κίνησις εἶναι πυκνοτάτη. Τριακόσια εἴκοσι τρία ὄχηματὰ διαφόρων τύπων κινουῦνται πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις.

Λεωφορεῖα Δημοσίας χρήσεως	ΚΤΕΛ	72
»	»	»
»	»	»
Ἐπιβατικά	»	»
Φορτηγὰ	»	»
Ἐπιβατικά Ἰδιωτικῆς χρήσεως		
Φορτηγὰ	»	»
		5
		30
		100
		100
		15

ΣΩΜΑΤΕΙΑ — ΣΥΛΛΟΓΟΙ — ΕΝΩΣΕΙΣ

ΣΩΜΑΤΕΙΑ	Ἐπαγγελματικά	Παντοπωλῶν Ραπτῶν Τεχνιτῶν Υφελωπῶν Υποδηματοποιῶν Φωτογράφων	Σιδηρεμπόρων Υφασματοεμπόρων Φαρμακευτικὸς Φίλων Χωρῆκῆς Φανέλλα Στρατιῶτ.
Φιλανθρωπικά Γηροκομείον Εὐξείνου Λέσχη Λύκειον Ἑλληνίδων Φιλόπτ. Ἀδελφότης Φίλοι Στρατοῦ	Ἀρτοποιῶν Ἀρτεργατῶν Γαλακτοπωλῶν Δημητριακῶν Ἐργατῶν 2 Ἐστιατῶρων Ζαχαροπλαστῶν Ἰχθυοπωλῶν Κουρέων Κομμωτῶν Κρεοπωλῶν Καφεπωλῶν Λαχανοπωλῶν Νεωτερισμῶν Ὀπωροπωλῶν Οἰκοδόμων	ΣΥΛΛΟΓΟΙ	ΕΝΩΣΕΙΣ
Καλλιτεχνικά Καλλιτ. Ὀμιλος Λαογρ. Συγ(γ)ημα Τουριστ. Ὀμιλος Φιλαρμον. Σχολή Ὠδείων		Δικηγορικὸς Ἐμπορικὸς Ἐπιστημόνων Ἰατρικὸς Ὀδοντοιατρικὸς Πολυτέκνων Πυροπαθῶν	Ἀναπήρων Πολέμ. Γεωργ. Συνισμῶν Θυμάτων Πολέμου Θυμάτων ΕΑΜ-ΕΛΑΣ Πάλ. Πολεμιστῶν Τραυματιῶν Χ.Ε.Ο.Β.
Ἀθλητικά «Βέρμιον» «Ἐρμῆς» «Μ. Ἀλέξανδρος»			

(Τὸ Τουριστικὸν Ξενοδοχεῖον τῆς «Ἑλλάς» Πολυτεχνικῆς Δημοπούλου)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ

Ἡ Ἐκπαιδευτικὴ κίνησις ἐξ ἄλλου παρουσιάζει λίαν εὐνοίωνα σημεῖα. Ἐν Βεροῖα λειτουργοῦν 22 Σχολεῖα. Τρία Γυμνάσια, 1 Κρατικὸν καὶ 2 Ἰδιωτικὰ. Ἐνδεκα Δημοτικά, 9 Κρατικὰ καὶ 2 Ἰδιωτικὰ. Ὁκτὼ Νηπιαγωγεῖα, 6 Κρατικὰ καὶ 2 Ἰδιωτικὰ ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα.

Ἐφέτος χάρις εἰς τὴν ἀξίεπαινον καὶ ἐπίμονον προσπάθειαν τοῦ Γυμνασιάρχου κ. Γ. Διακοσάββα, ἐγένεν ὁ διαχωρισμὸς τοῦ μικτοῦ Γυμνασίου καὶ οὕτω ἡ Βέροια ἀπέκτησεν ἰδιαίτερον, ὡς ἦτο ἀπαραίτητον, Γυμνάσιον θηλέων.

Ἡ ἐκπαιδευτικὴ μας κίνησις τοῦ ἔτους 1959 ὑπῆρξεν ὡς κάτωθι:

ΣΧΟΛΕΙΑ			Μαθηταὶ - Μαθήτριά			Καθηγηταὶ - Διδάσκαλοι		
			ἄρρεν.	θήλεις	ὅλικόν	ἄρρεν.	θήλεις	ὅλικόν
Γυμνάσια	Κρατικὰ	1	464	418	882	10	15	25
	«Ἀριστοτέλης»	1	299	149	448	10	7	17
	Ν. Ἐκπαιδευτ.	1	101	75	176	4	5	9
		3	864	642	1506	24	27	51
Δημοτικά	Κρατικὰ	9	1258	1202	2460	22	22	44
	«Ἀριστοτέλης»	1	25	25	50	3	3	6
	Ν. Ἐκπαιδευτ.	1	31	15	46	2	2	4
		11	1314	1242	2556	27	27	54
Νηπιαγωγ.	Κρατικὰ	6	112	108	220		6	6
	«Ἀριστοτέλης»	1	10	15	25		1	1
	Ν. Ἐκπαιδευτ.	1	7	18	25		1	1
		8	129	141	270		8	8
Γενικὸν Σύνολον		22	2307	2025	4332	51	62	113

ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Ἡ κίνησις Ἐμπορίου, Βιομηχανίας καὶ Βιοτεχνίας ἐνισχυομένη ὑπὸ τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων τῆς πόλεως, εἶναι ἀρκούντως ἱκανοποιητικὴ μὲ τάσιν παρατηρουμένης ἱκανοποιητικῆς ἀποδόσεως τῆς γῆς καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ**

Και η παραγωγική κίνησης της Βεροίας δέν ύπολείπεται άνερχομένη εις σεβαστόν ποσόν ποικίλων προϊόντων ως κατωτέρω κατ' είδος έμφανίζεται:

Είδος	Στρέμ.	*Απόδοσις εις χιλίογρ.	Ζώα	Κεφαλαί
Δημητριακά	25.608	5.389.200	Ίπποι	958
"Όσπρια	1.684	291.065	*Ημίονοι	318
Λαχανικά	2.406	6.238.630	"Όνοι	333
Κτηνοτροφικά	1.898	2.110.750	Βόες	880
*Όπωρικά	62.700	81.200.000	Πρόβρατα	6000
"Αμπελοι έπιτραπ.	1.770	885.000	Αίγες	1835
» οίνοπ.	1.545	533.000	Χοίροι	350
» σουλταν.	7	2.100	Πτηνά	7000
			Κόνικλοι	400

*Εξαγωγή εις Εύρώπην Λαχανικών και Φρούτων
 Πιπεργιές εις Αυστριαν 130 τόννοι
 Μήλα εις Δυτικήν Γερμανίαν 1000 »
 » εις Ρωσίαν 265 »
 Ροδάκινα εις Δυτ. Γερμανίαν 1650 »

* Διεύθυνσις Γεωργίας Ν. Ήμαθίας και *Εξαγωγείς *Έμποροι.

(Η λεωφόρος Μητροπόλεως, ή πρώτη άρτηρία - Δεξιά τó Ο.Τ.Ε.)

ΕΝΑ ΠΑΡΑΠΟΝΟΝ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Σάν πουλιά πέταξαν κάποτε στη χώρα του Κολόμβου και μας ξέχασαν διὰ νὰ ἐπαληθεύσῃ ἴσως τὸ ῥητόν: «μάτια πού δὲν βλέπονται γρήγορα λησμονοῦνται».

Οἱ περὶ τοὺς 300 ἐν Ἀμερικῇ ἐγκατασταθέντες ἀπὸ ἐτῶν Βεροιοεῖς, ἐπέδειξαν διὰ τὴν Πατρίδα των ἀδιαφορίαν καὶ ἀστοργίαν ἀσυγχώρητον. Ἡ Βέροια ὑστεροῦσα εἰς κοινωφελῆ ἔργα, ὑπελόγιζε πάντοτε εἰς τὴν γενναιοδωρίαν των καὶ ἠλπίζεν ὅτι καὶ τὰ ἰδικά της, ξενητευμένα τέκνα θὰ ἐμιμοῦντο τὰ τῶν γειτονικῶν πόλεων, Κοζάνης, Σιατίστης, Βελβενδοῦ καὶ Ναούσης τὰ ὁποῖα πλουσιοπαρόχως ἐβοήθησαν καὶ βοηθοῦν τὰς γενετήρας των, διὰ μεγάλων δωρεῶν τῶν ὁποίων ἡ μεγαλυτέρα εἶναι ἡ τοῦ κ. Τρόμπακα τῆς Ναούσης, ὅστις ἐκτὸς τῶν ἄλλων δωρεῶν, Λουτρῶν, Νοσοκομειακῶν εἰδῶν κ.λ.π., ἀγοράσας τὸ δάσος Κανέλλη ἀντὶ 40.000 δολλαρίων τὸ ἐδώρησεν εἰς τὴν πατρίδα του Νάουσας.

Οἱ Βεροιοεῖς τῆς Ἀμερικῆς ἐκτὸς τοῦ κ. Γεωργίου Δ. Γεωργακοπούλου ἐνισχύσαντος τὴν πρόσφατον ἀνακαίνισιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Ἰωάννου ὡς καὶ τὴν Φιλοπτώχων Ἀδελφότητα Κυριῶν, τοῦ Ἰωάννου Θωμαΐδου ἐπιμεληθέντος τῆς ἐπισκευῆς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Παναγίας Γοργοεπηκόου, καὶ τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Ἐμμ. Χρυστοδοῦλου ἐνισχύσεως ἤχου νεωτάτου τύπου (μικρόφωνα μεγάφωνα), οὐδεὶς ἄλλος ἐνεθυμήθη τὴν πατρίδα του Βέροιας.

Ἡμεῖς ἀποδίδοντες τοῦτο, οὐχὶ εἰς ἀστοργίαν καὶ ἔλλειψιν ἀγάπης πρὸς τὴν γενετείραν των, ἀλλὰ εἰς ἀπλὴν μόνον ἀμέλειαν, πιστεύομεν ἀκραδάντως ὅτι ἐν δεδομένῃ στιγμῇ, θὰ εὐρεθῶμεν εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν γενναιοδωρίαν των, ὥστε νὰ παύσῃ τοῦ λοιποῦ τὸ πικρὸν παράπονον τῆς γενετήρας των Βεροίας.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΓΟΙ

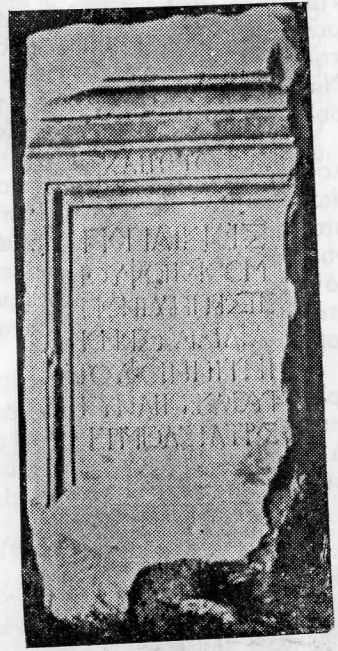
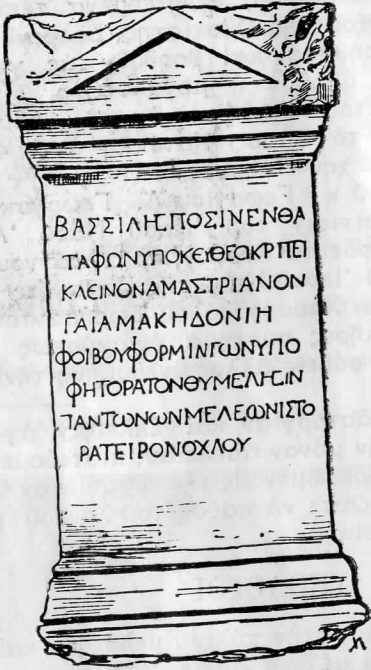
Εἶναι νὰ κλαίῃ κανεὶς γιὰ, ὅ,τι γίνεται στὴν πόλιν ἀμελέτητα καὶ βεβιασμένα.. Ἔτσι σιτὰ καλὰ καθούμενα καὶ μὲ ἀποφάσεις προχείρους καὶ ἄνευ περισκέψεως, ἡ Βέροια σὲ λίγο χρονικὸν διάστημα, ἔχασε ἀξιόλογα Ἱστορικὰ Μνημεῖα καὶ ἄλλα χρήσιμα διὰ τὴν πόλιν μας οἰκοδομήματα μῆπω ἀναστηλωθέντα ἢ ἀντικατασταθέντα.

Παραθέτομεν ταῦτα κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν καταστροφῆς των, εἰς ἀνάμνησιν.

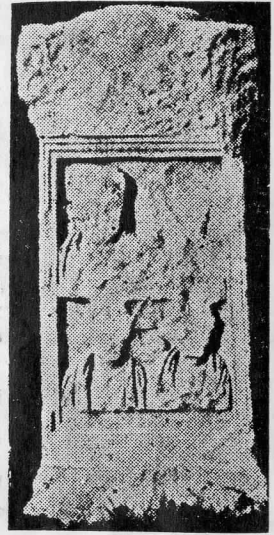
Ἡ ὼρα	1930	(βλέπε σελὶς	118)
Τὸ Ἡμιγυμνάσιον	1930	» »	91
Τὸ Μελέτειον	1955	» »	92
Τὰ Πλατάνια	1959	» »	160
Τὸ σπίτι τοῦ Βικέλλα	1959		66
Τὸ σπίτι τοῦ Σιορμανωλάκη	1960	» »	115
Τὸ Ἡρώων	1960		159

Δὲν ὑπάρχουν ὑπεύθυνοι καὶ ὑπόλογοι διὰ νὰ σταματήσουν τὸ κακόν; Ὑπάρχουν καὶ παραὑπάρχουν, λείπει ὁμως ἡ τιμιπῆδα διὰ νὰ τοὺς καθίση στὸ σκαμνὶ νὰ δώσουν λόγον τοῦ ἐγκλήματος, πού διαπράττουν!! —

Ἐπιτύμβια Μνημεία τῆς Βεροίας

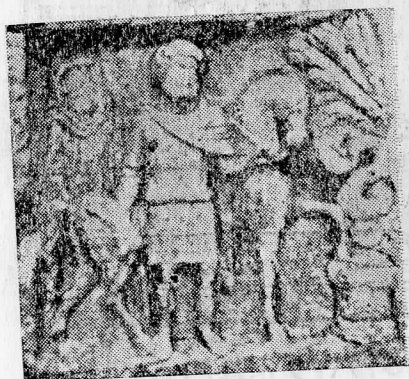
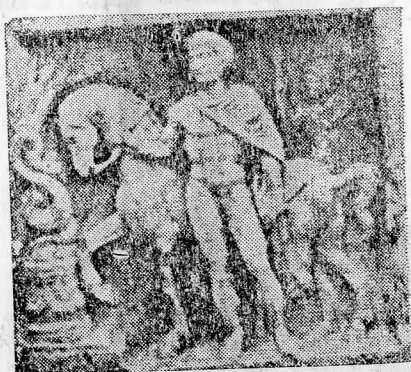
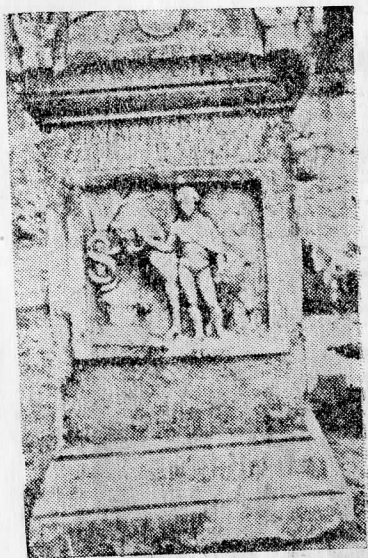
(βλέπε σελ. 18)

(βλέπε σελ. 18)

(βλέπε σελ. 19)

Βωμός μετ' ἐπικράνου καὶ βάσεως. Ἐφερον ἀέτωμα καὶ εἰς τὰς τέσσαρας πλευράς, τῆς ὀπισθίας σφυροκοπηθείσης διὰ τὴν χρῆσιν εἰς τὸ τεῖχος. Καὶ ἐπὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν ὡς δεικνύουσιν αἱ φωτογραφίαι, ὑπάρχουν ἀνάγλυπτοι παραστάσεις, εἰς τὰς γωνίας δὲ τῆς ἐμπροσθίας πλευρᾶς τοῦ ἀέτῳματος δύο, ἀνάγλυπτοι παλάμαι. Εἰς τὴν πλευρὰν ταύτην νέος κατ' ἐνώπιον φέρων χλαμύδα μόνον, συγκρατουμένην εἰς τὸν δεξιὸν ὄμων καὶ καλύπτουσαν λοξῶς τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ στήθους, διὰ τῆς δεξιᾶς δὲ

κρατεί τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀνασηκώσει κεκαμμένον τὸν δεξιὸν ἐμπρόσθιον πόδα πρὸ βωμοῦ, ὀπισθεν τοῦ ὁποῦ παρίσταται δένδρον καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐλισσόμενος ὄφιν. Ὁπισθεν τοῦ ἵππου εἰς τὸ βάθος, ἔνοπλος ἀκόλουθος φέρων δόρυ καὶ περικεφαλαίαν. Ἡ αὐτὴ παράστασις καὶ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ νέος παρουσιάζει τὰ τρία τέταρτα τοῦ προσώπου. Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς ὁμοία παράστασις γενειοφόρου ἀνδρὸς φέροντος χιτῶνα καὶ χλαμύδα. Τέλος εἰς τὴν ὀπίσθιαν ἐπιφάνειαν ἱματιοφόρος γυνὴ καθημένη καὶ πρὸ αὐτῆς δούλη, κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖρας πυξίδα, τὴν ὁποίαν τεινεὶ πρὸς τὴν καθημένην κυρίαν τῆς.

16. Forteresse de KARAFERIA
The Ports of KARAFERIA

ΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟΝ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Μέχρι τινὸς σωζόμενον παρὰ τὰς σημερινὰς φυλακὰς τῆς πόλεως. Κτίσμα Ἑνετικῆς ἐποχῆς. Τύπος πολεμίστρας. Παρατηρητήριον. Τὸ θεμελιὸν τοῦ ὑψίσταται, κάτωθεν τοῦ καφενείου, με ἀξιόλογον ὕλικόν Ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς. Κατεδαφίσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἡ δὲ πέτρα τοῦ ἐχρησιμοποιήθη διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ παρὰ τὸ Βῆμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου Σχολείου. Οἱ ἀνακαλυφθέντες πάπυροι, ἐκάησαν ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν Τούρκων. Τὸ 1916 οἱ Γάλλοι ἔκαμαν ἀνασκαφάς, τὸ δὲ εὔρεθὲν γυναικεῖον ἄγαλμα με μακρὰν κόμην, δυστυχῶς ἐξηφανίσθη.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Καὶ ἤδη εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔργου αἰσιῶς φθάσαντες παραδίδομεν εἰς τοὺς ἀγαπητοὺς συμπολίτας μας, τὴν Ἱστορίαν τῆς Βεροίας, ἐλπίζοντες ὅτι μὲ τὴν ἐκδοσὶν τῆς, πληροῦται τὸ ἀδικαιολογήτως μέχρι σήμερον ὑφιστάμενον κενόν.

Μεγάλην χαίρομεν χαρὰν καὶ ἱκανοποιήσιν ἰδιαιτέραν αἰσθανόμεθα, διότι μία παλαιὰ ἐπιθυμία μας καὶ ἕνας διακαὴς πόθος, ἐκπληροῦται σήμερον, χάριτι Θεοῦ καὶ εὐλογίᾳ Κυρίου.

Συνεχῆς ἐτῶν ἔρευνα καὶ μελέτη καὶ συλλογὴ πληροφοριῶν μᾶς ἔφεραν εἰς τὸ εὐχάριστον ἀποτέλεσμα, ὅπερ πιστεύομεν ὅτι δεόντως θέλει ἐκτιμηθῆ.

Κατεβάλαμεν πᾶσαν προσπάθειαν, ὥστε ἐν μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ νὰ περιλάβωμεν τὴν Παλαιὰν ἅμα καὶ τὴν Νέαν Βέροϊαν, καὶ ἐξετάζοντες αὐτὴν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως Ἱστορικῆς, Ἀρχαιολογικῆς, Ἐθνικῆς, Ἐκπολιτιστικῆς καὶ Προοδευτικῆς, νὰ παρουσιάσωμεν ταύτην εἰς τὸ σεβαστὸν κοινὸν τῆς πόλεώς μας, ἔκπαυλον, ὡραίαν, σεμνὴν καὶ παρὰ Θεοῦ εὐλογημένην, ὡς εἶνε πράγματι.

Θὰ εἴμεθα λίαν εὐτυχεῖς, ἐὰν κατορθώσωμεν νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν πραγματοποίησιν, ἑνὸς παλαιοῦ ὀνείρου τῶν Βεροϊέων, ἐκδίδοντες τὴν ἐπὶ τόσα ἔτη ἀναμενομένην Ἱστορίαν τῆς γενετέρας των.

Ἡ γλῶσσα μικτὴ ἐν πολλοῖς διὰ τὴν καλλιτέραν ἀπόδοσιν τῶν περιγραφῶν καὶ νοημάτων, πιστεύομεν ὅτι θὰ καταστήσῃ εὐχάριστον ἅμα καὶ καταληπτὴν τὴν ἀνάγνωσιν. Εἰς δύο κεφάλαια μάλιστα ἐχρησιμοποίησαμεν γλῶσσαν τοπικὴν καθαρῶς Βεργιώτικην, χάριν τῶν παλαιῶν συμπολιτῶν μας, οἱ ὅποιοι ἀναπωλοῦντες τὰ περασμένα, θὰ ἐντυφήσουν εἰς τὰς ἀναμνήσεις των, ἀλλὰ καὶ χάριν τῶν νέων συμπολιτῶν μας, πρὸς τοὺς ὁποίους δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ γνωρίσωσι τὴν νέαν Πατρίδα των.

Τὸ βιβλίον μας ἐπλουτίσθη μὲ ὡραίας καὶ σπανίας εἰκονογραφίας Ἱστορικῶν καὶ Βυζαντινῶν Μνημείων, ἐπιφανῶν ἀνδρῶν καὶ προσώπων, Ἐθνικῶν καὶ Ἱεροσκευτικῶν τελετῶν καὶ παραστάσεων, μαγευτικῶν τοπειῶν καὶ ἐξοχῶν, διαφόρων ἐορτῶν καὶ πανηγύρεων, καὶ λοιπῶν μὲ τὰ ἀναγραφόμενα σχετικῶς, πρὸς περισσοτέραν καὶ μεγαλυτέραν, ἐπεξήγησίν των.

Εὐχαριστοῦμεν θερμότατα ἄλλους τοὺς ἀξιολογίμους κυρίους, οἱ ὅποιοι πάνυ εὐγενῶς ἔθεσαν εἰς τὴν διάθεσίν μας στοιχεῖα χρήσιμα καὶ πληροφορίας πολυτίμους. Ὁφείλομεν χάριτας εἰς τὰ πνευματικὰ ἰδρύματα τῆς Θεσσαλονίκης, τὴν Ἑταιρίαν Μακεδονικῶν Σπουδῶν καὶ τὸ Πανεπιστήμιον, εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῶν ὁποίων πολλάκις ἀνετρέξαμεν.

Ἰδιαιτέρως ἐπαινοῦμεν τὸ φιλότιμον προσωπικὸν τοῦ καλλιτεχνικοῦ Τυπογραφείου Γούναρη, τὸ ὅποιον ἐπιμελημένην ὄντως κατέβαλε προσπάθειαν, διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἐκτύπωσιν καὶ τὴν καλλιτέραν ἐμφάνισιν τοῦ βιβλίου.

Μὲ τὴν εὐχὴν ὅπως, οἱ μέλλοντες νὰ ἀσχοληθῶσιν, ἐμπειρότεροι καὶ εἰδικότεροι ἀποδώσωσιν ἀριωτέραν καὶ πληρεστέραν τὴν Ἱστορίαν τῆς πόλεώς μας, ἀναφωνοῦμεν:

«Ζήτω ἡ Σεμνοτάτῃ τῆς Μακεδονίας Μητρόπολις καὶ δις Νεωκόρος Βέροια».

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΕΜΜ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ίστορία τῆς Βεροίας	Σελίς	Ἡ Πανήγυρις Ἀγ. Ἀναργύρων Σελίς	104
Πρόλογος	»	Τὸ Κάρναβάλι	» 105
Ἡ Βέροια Ἱστορικῶς	» 5	Ὁ Ἑσπερινὸς τῆς συγχωρήσεως	» 105
Ἡ Βέροια ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους	» 7	Ἡ Καθαρά Δευτέρα	» 105
Ἡ Βέροια Ἀρχαιολογικῶς	» 10	Τὰ «Ρογκότσια»	» 106
Ὀλυγαὸς υἱὸς τοῦ Βέρητος	» 11	Ἡ Μεγάλη Πυρκαϊὰ τῆς Βεροίας	» 107
Ἐπιγραφαὶ	» 12	Ἡ Κλεφτουργιὰ	» 109
Ἄλλαι Ἐπιγραφαὶ	» 13	Ἡ ἀπαγωγή τῆς Μαργιόνκας	» 109
Νέα Ἀρχαιολογικὰ Εὐρύματα	» 16	Ἡ ἀπαγωγή τοῦ Σαρρηκωστῆ	» 110
Ἐπιτύμβια Μνημεῖα	» 18	Ἡ Μεγάλη Πλημμύρα	» 111
Βυζαντινὰ Μνημεῖα	» 21	Φυσικαὶ Καλλοναὶ τῆς Βεροίας	» 112
Ὁ Ζωγράφος Καλέργης	» 22	Ἀρχαιολογικὰ ἱστορικὰ μνημεῖα	» 115
Ἡ Παλαιὰ Μητρόπολις	» 24	Ἡ Ὠρα	» 118
Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος	» 26	Τὰ Νοσηλευτικὰ Ἰδρύματα	» 119
Τὸ Ἱστορικὸν Βῆμα	» 27	Τὸ Κρατικὸν Νοσοκομεῖον	» 119
Ἐκκλησίαι τῆς Βεροίας	» 30	Ἡ Κλινικὴ «Εὐαγγελισμὸς»	» 120
Ἡ Ἐνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν	» 31	Μία Ἀδελφοκτονία	» 121
Τὸ Κλείσιμον τῶν Ἐκκλησιῶν	» 32	Ἀπότεια ἐξισλαμίσσεως Κορασίδος	» 122
Οἱ Ποιμάναντες Ἀρχιερεῖς	» 34	Τὸ Ὁδεῖον	» 123
Τὰ Μοναστήρια τῆς Βεροίας	» 36	Τὸ Λαογραφικὸν Συγκρότητα	» 126
Ἡ Βασίλισσα Βεργίλια	» 39	Ὁ Τουριστικὸς Ὅμιλος	» 126
Ἡ κατὰληξις τῆς Βεροίας	» 41	Ἡ Βέροια Πλουτοπαραγωγικῶς	» 128
Ἡ Βέροια ὑπὸ βαρύτατον ζυγὸν	» 45	Χωρία καὶ Προϊόντα	» 129
Τὸ Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον	» 46	Ὁ Μακεδονικὸς Ἀγὼν	» 131
Ὁ Πολιοῦχος Ἅγιος Ἀντώνιος	» 51	Ἡ Χριστιανικὴ Ἐνωσις	» 132
Ἡ Ἁγία Ἱερουσαλὴμ	» 55	Θύματα Ρυμοτομίας	» 133
Ἡ πυρκαϊὰ τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου	» 58	Ὁ Προσκοπισμὸς	» 134
Ἡ Εὐεργέτις Μαλακούση	» 58	Ἐορτὴ Ἑκατονταετηρίδος	» 135
Ἐπιφανεῖς Ἄνδρες Βεροιεῖς	» 60	Τὸ Σέλι ἢ Κάτω Βέρμιον	» 136
Μητροφάνης Κριτόπουλος	» 60	Δημογεροντία	» 139
Θεόφιλος Σερβίον-Κοζάνης	» 61	Ὁ Τύπος μας	» 140
Κωνσταντῖνος Ρακτιβάν	» 61	Βεργιώτικα Ἡθῆ καὶ Ἔθιμα	» 141
Δημήτριος Βικέλλας	» 64	«Στ' Ἀγγίτσια»	» 146
Ἰωάννης Κωττόνιος	» 70	Ὁ Περιφερειακὸς	» 147
Ἀναστάσιος Καρατάσσος	» 76	Τὸ Ἄκ Σογιού	» 148
Τὰ μαρτύρια τῶν Βεροιέων	» 79	Βεργιώτικοι Τύποι	» 149
Δημοτικὰ Τραγοῦδια	» 80	Ἡ θειὰ ἢ Βασιλικὰ	» 149
Δημήτριος Τσάμης Καρατάσσος	» 82	Ὁ Ἀντώνιος Τσοῦκας	» 150
Ὁ Ὀρκος	» 83	Ἡ Ἐλισάβετ Κωτούλα	» 152
Εὐεργέται καὶ Δωρηταὶ	» 84	Ὁ Φιλόσοφος Ἰατρὸς	» 154
Δημήτριος Ρακτιβάν κ.λ.π.	» 84	Ἡ Λέντσιου ἢ Κλιόκλιου	» 156
Τὰ Σχολεῖα μας	» 90	Ἐνα Κόσμημα	» 158
Τὸ Γυμνάσιον	» 91	Τὸ Ἡρῶν	» 159
Τὰ Ἀλληλοδιδασκτικὰ	» 91	Τὰ Πλατάνια	» 160
Τὸ Μελέτειον	» 92	Βεργιώτικα Ἀνέκδοτα	» 161
Διοίκησις τῶν Σχολειῶν	» 93	Βεργιώτικα Τραγοῦδια	» 165
Πνευματικὴ Κίνησις	» 94	Ἡ Βέροια Μεγαλόπολις	» 167
Ἀδελφότης «Μέλισσα»	» 94	Ἐνα παράπονον τῆς Βεροίας	» 171
Τὸ Θέατρον	» 94	Ἐπεύθυνοι καὶ Ἐπόλογοι	» 171
Τὸ Ποδοσφαῖρον	» 96	Ἐπιτύμβια Μνημεῖα	» 172
Φιλόπτωχος Ἀδελφότης Κυριῶν	» 97	Τὸ Φρούριον	» 175
Ἐορταὶ καὶ Πανηγυρεῖς	» 99	Ἐπίλογος	» 176
Τὰ Ἅγια Θεοφάνεια	» 100	Περιεχόμενα	» 177
Ἡ Πανήγυρις τῆς Βεροίας	» 101	Εἰκόνες	» 178
Ἡ Πανήγυρις τῆς Σουμελά	» 103	Παροράματα	» 179

ΕΙΚΟΝΕΣ

	Σελίς		Σελίς
*Αποψίς τῆς Βεροίας	5	Ἡ Μαγευτικὴ Ἐλῆ	112
*Αρχαιολογικοὶ Θησαυροὶ	» 10	»	» 113
*Αρχαίον Μνημεῖον	» 17	Ἡ γέφυρα Καραχμέτη	» 114
*Επιτύμβια Μνημεῖα	» 20	Τὸ Πασσὰ Κιόσκι	» 114
Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Χριστοῦ	» 21	Τὸ Φράγμα Ἀλιάκκμονος	» 115
Τὸ τέμπλον τοῦ Χριστοῦ	» 22	Τὸ σπίτι τοῦ Σιορμανωλάκη	» 116
Ἡ Παλαιὰ Μητρόπολις	» 24	*Ὁ Γυναικωνίτης, Τὸ Ταβάνι	» 117
*Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος	» 26	Τὸ γραφικὸν Τζάκι	» 118
Τὸ Βῆμα τοῦ Ἀπ. Παύλου	» 27	Ἡ Ὠρα	» 119
Τὸ Βῆμα τοῦ Ἀπ. Παύλου	» 29	Ἡ Πλατεῖα Ὀρολογίου	» 120
Τὸ Ἅγίασμα Παν. Δοβράς	» 36	Τὸ Κρατικὸν Νοσοκομεῖον	» 121
*Επιγραφή Παν. Δοβράς	» 38	Ἡ Κλινικὴ «Εὐαγγελισμὸς»	» 123
Τὸ τέμπλον Ἀγ. Κηρύκου	» 39	Τὸ Δικαστικὸν Μέγαρον	» 124
Ἡ γέφυρα τῆς Βεργίνας	» 40	Τὰ ἐγκαίτια τοῦ Ὠδείου	» 126
*Ὁ δρόμος Γιολὰ Γκελντι	» 42	Τὸ Λαογραφικὸν Συγκρότημα	» 127
Ἡ Ἱστορικὴ Πλάτανος	» 43	Τὰ ἀνάκτορα τῆς Βεργίνας	» 128
*Αποκαλυπτῆρια Πλακὸς	» 44	Τὸ Ἄρμα τοῦ Ἡλίου	» 129
*Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος ὁ Νέος	» 52	Τὸ ἐργοστάσιον Βέρμιον	» 130
*Ὁ Ἰ. Ναὸς Ἀγίου Ἀντωνίου	» 53	Οἱ Καταρράκται	» 133
Κωνσταντῖνος Ρακτιβάν	» 62	Ἐνα παλαιὸ σπίτι	» 134
Δημήτριος Βικέλλας	» 64	Τὸ Ἀρχοντικὸ τῆς Ρακτιβανούδας»	» 135
Ἡ Πόρτα μετὰ 1950 καρφιά	» 66	*Αἰψίς ἑκατονταετηρίδος	» 136
*Ἡ προτομή τοῦ Βικέλλα	» 67	*Ἐορτὴ ἑκατονταετηρίδος	» 138
*Ὁ Ἰωάννης Καττούνιος	» 72	*Ὁ Χιονοδρομικὸς ἀναβατήρ	» 141
*Επιτάφιος Πλάξ	» 75	Ἡ προξενήτρα Βασιλικία	» 143
*Αναστάσιος Καρατάσος	» 76	*Ὁ Συγκαθιστὸς χορὸς	» 145
Ἡ Ἱστορικὴ Μπαρμπούτα	» 77	*Ὁ Ἀργαλιὸς	» 147
Ἡ Ἰ.Μονὴ Παναγίας Δοβράς	» 78	*Ὁ Περιφερειακὸς	» 148
*Ὁ Δημήτριος Τσάμης Καρατάσος»	» 82	*Αρχαιοτάτη ὁδὸς	» 152
Δημήτριος Ρακτιβάν	» 84	Πλατεῖα Γεωργίου τοῦ Α!	» 153
*Αναστάσιος Σιορμανωλάκης	» 87	Κόραι Βεροίας	» 158
Ἡ Φιλαρμονικὴ «Ὀρφεὺς»	» 94	Ἡ Ἐκκλησία Ἀγ. Ἀναργύρων	» 159
Φιλόπτωχος Ἀδελφότης Κυριῶν	» 98	Τὸ Ἡρώον	» 160
Ἡ κατάδυσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ»	» 100	Τὸ Μελέτειον	» 160
Αἱ λιγυρὲς τοῦ Ρουμλουκιῦ	» 101	Τὰ Πλατάνια	» 167
Ρουμλουκιώτισσα	» 102	Ἡ Πολυκατοικία Παπαγεωργίου	» 168
Ἡ Παναγία Σουμελά	» 103	Τὸ Ξενοδοχεῖον Ἐλῆς	» 173
Τὰ Ρογκάτσια	» 106	*Επιτύμβια Μνημεῖα	» 175
Τὸ τραγοῦδι τῆς Πυρκαϊᾶς	» 108	Τὸ Φρούριον	

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελίς	Στίχος	Ἀνάγνωθι ὀρθῶς	Ἀντί ἐσφαλμένως
Πρόλογος	22	ὁμορφιές	ὠμορφιές
14	6	κυβέρνα	κεβέρνα
15	26	πρώτιστον	πρότιστον
27	1	Ἀλιάκμονος	Ἀλιάκμονος
29	8	᾽Ογλας	᾽Ογλας
32	36	Ἀδριανουπόλεως	Ἀνδριανουπόλεως
37	10	λόχη	λόγη
59	20	ἀνεπέμφθησαν	ἀνεπέμθησαν
85	30	Κερδῶου	Κεδρώου
85	35	ἐνιαυτοῦς	ἐνιαυτοῖς
91	1	παραστάσεις	παστάσεις
96	29	ἐξηκολούθησεν	ἐξηκολούθησε
115	21	Ἱστορικὸ	Ἱστορικὸ
118	1	ἐλέγομεν	λέγαμεν
151	21	βουλίσσες	βαυλίτσες

Πᾶσα ἀνατύπωσις καὶ ἀναδημοσίευσίς
ἀπαγορεύεται ἄνευ ἀδείας τοῦ συγγραφέως

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
 ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
 ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΒΕΡΟΙΑΣ

Α/Α	Όνομα	Πατρώνυμο	Πατρώνυμο	Πατρώνυμο	Πατρώνυμο	Πατρώνυμο	Πατρώνυμο	Πατρώνυμο	Πατρώνυμο
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									
16									
17									
18									
19									
20									
21									
22									
23									
24									
25									
26									
27									
28									
29									
30									
31									
32									
33									
34									
35									
36									
37									
38									
39									
40									
41									
42									
43									
44									
45									
46									
47									
48									
49									
50									
51									
52									
53									
54									
55									
56									
57									
58									
59									
60									
61									
62									
63									
64									
65									
66									
67									
68									
69									
70									
71									
72									
73									
74									
75									
76									
77									
78									
79									
80									
81									
82									
83									
84									
85									
86									
87									
88									
89									
90									
91									
92									
93									
94									
95									
96									
97									
98									
99									
100									

Είς μνήμην τῶν γονέων μου
 Ἑλένης καὶ Ἐμμανουήλ